„Întreaga literatură modernă americană își are izvoarele în Mark Twain ... Tot ceea ce se scrie în America provine de la el. N-a existat nimic înainte. Și nici nu există de atunci nimic la fel de bun."

E. Hemingway

Lei 11,50

clw Editura Univers

MARK TWAIN

Jurnalul lui Adam si al Evei

MARK TWAIN

Jurnalul lui Adam si al Evei

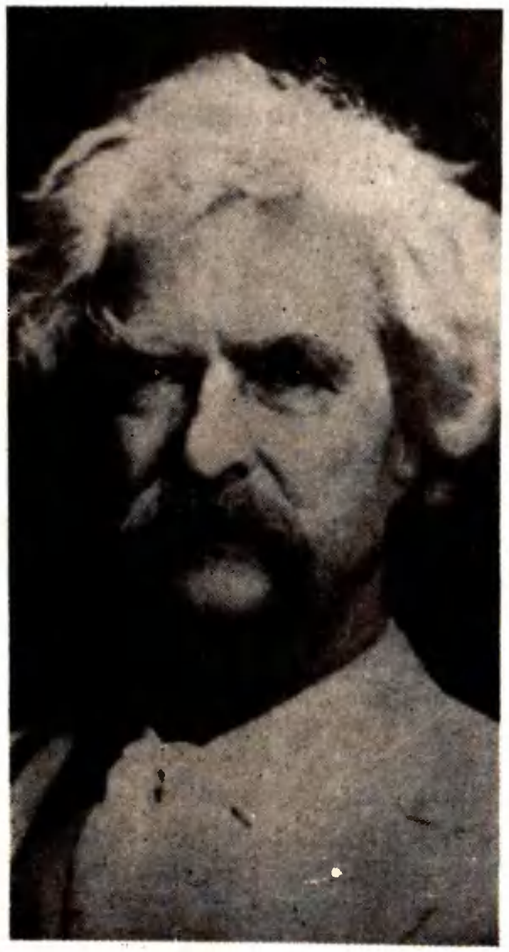

Editura Univers

clw

Clasicii

Literaturii Universale

Coperta colecţiei de *Vasile Socoliuc*

Selecţie realizată din
THE COMPLETE SHORT STORIES
of
MARK TWAIN
Bantam Books, New York

Toate drepturile asupra acestei versiuni
sînt rezervate Editurii UNIVERS

www.ecartis.org

Mark Twain

JURNALUL LUI ADAM ȘI AL EVEI

În românește de CARMEN PAȚAC

București, 1983

Editura Univers

JURNALUL LUI ADAM ŞI AL EVEI

Partea I

FRAGMENTE DIN JURNALUL LUI ADAM

Luni. Creatura asta nouă cu părul lung mă cam încurcă. Îmi dă mereu tîrcoale şi mă urmăreşte. Nu prea-mi place asta fiindcă nu-s obişnuit cu societatea. Mai bine stătea cu celelalte animale... Azi e timp noros, bate vînt de la răsărit. Cred c-o să vină ploaia peste noi... „Noi" ? De unde-am scos şi cuvîntul ăsta ? Ah, mi-aduc aminte : îl spune mereu creatura cea nouă.

Marţi. Mă tot uit la cascadă. E mare şi cred că-i cel mai frumos lucru de pe tot domeniul. Creatura cea nouă îi zice cascada Niagara. De ce, nu prea ştiu. Pretinde că seamănă cu cascada Niagara, dar ăsta nu-i un motiv. Mi se pare că bate cîmpii. Eu unul n-am apucat încă să dau nume la nimic. În schimb, creatura cea nouă dă nume la tot ce-i iese-n cale. Eu nici n-apuc să protestez. Şi găseşte mereu acelaşi pretext : că *seamănă* cu ceva. Să luăm, de exemplu, pasărea dodo. Zice că, de cum te uiţi la ea, nu se poate să nu vezi că *seamănă* cu pasărea dodo. Aşa că, fără doar şi poate, va trebui să poarte numele ăsta. N-am chef să mă enervez pentru atîta lucru. Oricum, tot n-ar sluji la nimic. Auzi colo, dodo ! Seamănă aia cu pasărea dodo cum semăn eu !

Miercuri. Mi-am făcut un adăpost pentru ploaie, dar n-am avut parte de linişte. Creatura cea nouă a venit înăuntru fără s-o cheme nimeni. Cînd am încercat s-o dau afară, a scos apă pe găurile cu care se uită, pe urmă a şters-o cu dosul labelor şi-a făcut zgomotul pe care-l fac celelalte animale cînd sînt supărate. Tare-aş vrea să tacă din gură, dar vorbeşte tot timpul. Şi asta, la biata creatură, sună ca un fel de bălmăjeală repezită. Nici nu prea ştiu cum să-i spun. N-am mai auzit niciodată voce

omenească pînă acum, și orice sunet nou și deosebit care se rătăcește în liniștea solemnă a singurătății visătoare din jur îmi rănește auzul și-mi pare o notă falsă. Și sunetul ăsta nou e atît de-aproape ! Îl aud lîngă umăr, la ureche, întîi într-o parte, pe urmă-n cealaltă. Iar eu sînt obișnuit cu sunete mai mult sau mai puțin îndepărtate.

Vineri. Orice-aș face, creatura o ține pe-a ei și dă nume la toate. Nici nu se sinchisește. Pentru domeniu aveam un nume foarte bun. Suna muzical și drăguț : GRĂDINA RAIULUI. Eu îi spun mai departe tot așa, dar numai pentru mine, nu în public. Creatura cea nouă zice că, de vreme ce peste tot sînt numai păduri, stînci și priveliști frumoase, nu aduce cîtuși de puțin cu o grădină. Zice că *seamănă* cu un parc și cu nimic altceva *decît* cu un parc. Prin urmare, fără să mă consulte, l-a rebotezat PARCUL CASCADEI NIAGARA. Mi se pare destul de arbitrar. A și apărut o inscripție :

NU CĂLCAȚI PE IARBĂ.

S-a zis cu traiul meu fericit de odinioară.

Simbătă. Creatura cea nouă mănîncă prea multe fructe. Foarte probabil, în curînd n-o să ne mai ajungă nici unuia din noi. Iarăși „noi" — cuvîntul *ei*. Dar acuma-i și-al meu, de cînd îl aud așa de des. Foarte multă ceață de dimineață. Eu unul nu ies pe ceață. Ea iese. Iese pe orice vreme și pe urmă vine înăuntru cu picioarele pline de noroi. Și vorbește. Ce plăcut și liniște era înainte aici !

Duminică. Am scos-o la cap. Ziua asta e din ce în ce mai greu de suportat. În noiembrie trecut a fost aleasă ca zi de odihnă și păstrată ca atare de atunci încoace. Înainte aveam șase din astea pe săptămînă. Azi dimineață am prins-o pe creatura cea nouă că încerca să ia mere din pomul cu fructul oprit.

Luni. Creatura cea nouă spune că o cheamă Eva. Merge, n-am nimic împotrivă. Zice c-are nume, ca s-o chem cînd vreau să vină. I-am spus atunci că-i inutil. Cuvîntul m-a ridicat evident în ochii ei, fiindcă e într-adevăr un cuvînt pe cinste, care merită să fie repetat. Îmi mai zice că nu e o creatură oarecare, e o *ea*, ceea ce-i destul de neconcludent, dar, oricum, pentru mine-i totuna. Puțin îmi pasă ce e. Numai de și-ar vedea de-ale ei și n-ar mai trăncăni atîta.

Marți. A umplut tot domeniul cu nume execrabile și inscripții respingătoare :

SPRE BULBOANĂ
SPRE INSULA CAPRELOR
SPRE GROTA VÎNTURILOR

Zice că din parc s-ar putea face o stațiune de vară frumușică, dacă ar fi la modă așa ceva. Stațiune de vară, altă scorneală de-a ei. Numai vorbe fără noimă. Ce-i aia stațiune de vară ? Mai bine n-o întreb, că prea are mania explicațiilor.

Vineri. S-a apucat să mă bată la cap să nu mai trec prin cascadă. Ce-o fi rău în asta ? Zice că i se face părul măciucă. Mă-ntreb de ce. Așa am făcut de cînd mă știu. Mi-a plăcut întotdeauna să mă arunc în apa rece. Bănuiesc că pentru asta e făcută cascada. După cîte văd, n-are alt rost și trebuie să fi fost și ea făcută pentru ceva. Eva zice că apa aia mare a fost făcută doar pentru decor, ca rinocerul și mastodontul.

Am trecut prin cascadă într-un butoi, dar ei nu i-a plăcut. Pe urmă într-o albie, dar tot degeaba. Am înotat prin bulboană și în torentul cascadei înfășurat în frunze de smochin, care au suferit mari stricăciuni. Să te ții după aia reproșuri peste reproșuri, fiindcă am fost așa de extravagant. Prea mi se pun bețe-n roate aici. Am nevoie de-o schimbare de decor.

Sîmbătă. Marți noaptea am evadat. După două zile de drum, mi-am construit alt adăpost, într-un loc ferit, și am șters cît am putut urmele pe care le lăsasem. Dar m-a urmărit o fiară pe care a îmblînzit-o ea și la care-i spune lup. Ea s-a pus iar să facă zgomotul ăla jalnic și să scoată apă pe găurile cu care se uită. N-am avut încotro și-a trebuit să mă-ntorc cu ea. Sînt hotărît să emigrez din nou cînd s-o ivi ocazia. Se apucă de-o mulțime de lucruri trăsnite : printre altele, studiază de ce animalele numite lei și tigri se hrănesc cu iarbă și flori cînd, spune ea, dinții pe care-i au arată că-s meniți să se mănînce unii pe alții. Asta-i o prostie, pentru că, dacă ar face așa, ar însemna să se ucidă între ei și ar inaugura astfel așa numita „moarte". Iar moartea, din cîte am aflat, n-a pătruns încă în parcul ăsta. Ceea ce, în anumite privințe, reprezintă o pierdere.

Duminică. Am scos-o la cap.

Luni. Cred că știu pentru ce-i făcută săptămîna : ca să te poți odihni după truda de duminică. Mi se pare o idee bună... S-a urcat iarăși în copacul ăla. Am aruncat cu bulgări de pămînt în ea și am dat-o jos de-acolo. Zicea că n-o vede nimeni. O fi crezînd c-a găsit o justificare ca să se-aventureze în chestii primejdioase. I-am spus care-i părerea mea. Cuvîntul „justificare" i-a stîrnit admirația și cred că și invidia totodată. E exact cuvîntul care-mi trebuie.

Marți. Mi-a spus că e făcută dintr-o coastă de-a mea. E cel puțin dubios, ca să nu zic altfel. Nu-mi lipsește nici o coastă... E foarte îngrijorată din pricina șoimului ei. Zice că iarba nu-i prieste și se teme că n-o să mai aibă cu ce-l ține. Crede c-a fost făcut să mănînce mortăciuni. Șoimul trebuie să se descurce cu ce i se dă. Doar n-o să-ntoarcem toate rînduielile cu susu-n jos numai ca să-i facem lui pe plac.

Sîmbătă. Ieri se privea în iaz, așa cum face mereu, și a căzut în apă. Mai-mai să se sufoce. Zice c-a fost cît se poate de neplăcut. Asta a făcut-o să compătimească viețăițile care trăiesc acolo și pe care ea le numește pești — pentru că ține-n continuare să dea cîte-un nume la toate lucrurile, care nici măcar n-au nevoie de nume, de vreme ce nu răspund la el. Dar nici n-are vreo importanță pentru ea, fiindcă, orice s-ar spune, tot neroadă e. Așa că aseară a scos o grămadă de pești din iaz și i-a adus înăuntru. Mi i-a pus în pat ca să le fie și lor cald. M-am uitat azi la ei din cînd în cînd și nu mi se par mai fericiți decît înainte. Doar că stau mai liniștiți. La noapte am să-i dau afară. Nu mă mai culc cu ei, fiindcă sînt lipicioși și nu-i comod să dormi printre ei cînd n-ai nimic pe tine.

Duminică. Am scos-o la cap.

Marți. Acuma s-a împrietenit cu un șarpe. Animalele celelalte sînt fericite că le lasă-n pace. Făcea tot felul de experiențe cu ele și le sîciia. Cît despre mine, sînt bucuros că șarpele vorbește, așa că am și eu un pic de tihnă.

Vineri. Zice că șarpele o povățuiește să-ncerce fructul din copacul ăla, c-o să se-aleagă cu o educație vastă, desăvîrșită și de soi. I-am spus c-o să se mai aleagă cu

ceva : o s-aducă moartea pe lume. Mare greşeală am făcut. Mai bine-mi ţineam gura. Aşa, i-am dat o idee : că ar putea să-şi salveze şoimul din ghearele suferinţei şi ar face rost de carne proaspătă s-alunge tristeţea leilor şi tigrilor. Am sfătuit-o să se ţină departe de copac. Mi-a răspuns că nici nu-i trece prin cap. Nu-mi miroase a bine. O să emigrez.

Miercuri. Am trecut printr-o mulţime de peripeţii. Aseară am reuşit să scap şi-ám mers călare toată noaptea, cît am putut de repede, ca să ies din parc şi să m-ascund pe vreun alt tărîm, pînă nu-ncepe vînzoleala. Dar n-a fost să fie-aşa. Cam la o oră după răsăritul soarelui, treceam călare peste o cîmpie smălţată cu flori. Mii de animale păşteau, dormeau sau se hîrjoneau între ele ca de obicei. Dintr-o dată au început să scoată ţipete înfricoşătoare. Într-o clipă, o agitaţie frenetică a pus stăpînire pe toată întinderea. Fiecare fiară încerca să-şi ucidă vecinul. Ştiam ce se-ntîmplase : Eva mîncase din fructul ăla şi moartea îşi făcuse apariţia în lume... Tigrii mi-au sfîşiat calul, fără să le pese că le-am strigat să se potolească, ba mai mult, m-ar fi sfîşiat şi pe mine, dacă aş fi rămas pe loc, ceea ce n-am făcut, ci m-am îndepărtat în mare grabă... Am nimerit în locşorul ăsta, afară din parc, unde am dus-o foarte bine cîteva zile. Dar m-a găsit. De cum a dat de mine, a şi botezat locul Tonawanda. Zice că *seamănă* cu Tonawanda. De fapt, nu mi-a părut rău c-a venit. Pe-aici nu prea sînt de-ale gurii şi ea mi-a adus cîteva din merele-alea. A trebuit să le mănînc fiindcă nu mai puteam de foame. Fapta a fost în totală contradicţie cu principiile mele, dar constat că principiile nu fac nici cît o ceapă degerată, dacă n-ai burta plină... A venit înfăşurată-n crengi şi mănunchiuri de frunze şi, cînd am întrebat-o ce-nseamnă prostia aia şi-am dat să i le smulg şi să le-arunc cît colo, a-nceput să chicotească şi s-a roşit toată. Nu mai văzusem niciodată una ca asta. Auzi colo, să chicoteşti şi să roşeşti. Treaba mi s-a părut prostească şi nelalocul ei. Mi-a zis c-o să văd şi eu în curînd cum vine asta. Aşa a şi fost. Înfometat cum eram, am lăsat deoparte mărul mîncat doar pe jumătate (fără-ndoială cel mai frumos pe care-l văzusem vreodată, ţinînd seama de faptul că sezonul era pe sfîrşite) şi m-am împodobit

cu ramurile și crenguțele aruncate pe jos, apoi i-am vorbit cu oarecare severitate și i-am poruncit să-mi mai aducă și să nu mai fac-atîta pe nebuna. S-a conformat, după care ne-am strecurat pînă la locul unde se-ncăieraseră fiarele și am făcut rost de cîteva piei. Am pus-o să le prindă cap la cap și ne-au ieșit niște veșminte pentru cînd om apărea și noi în lume. Sînt, ce-i drept, cam incomode, da-s cochete. Și la haine, asta-i toată chestia... Descopăr c-am în ea o companie bună. Acum, că mi-am pierdut domeniul, m-aș simți singur și aș fi trist fără ea. Încă ceva : zice că s-a dat ordin ca de-acum înainte să muncim ca să ne cîștigăm existența. O să-mi fie de ajutor Eu am să supraveghez toată treaba.

Peste zece zile. Zice că *eu* sînt de vină c-avem destinul pe care-l avem ! Pare sinceră cînd povestește cum a asigurat-o șarpele că fructul oprit nu e mărul, ci castana. Atunci i-am răspuns că eu n-am nici o vină, fiindcă n-am mîncat castane deloc. Dar mi-a spus că tot șarpele a informat-o că, la figurat, „castană" înseamnă o glumă veche și prăfuită. Cînd am auzit una ca asta, am pălit. Făcusem multe glume ca să-mi treacă de urît și poate unele erau chiar de felul ăsta, deși, cînd le-am făcut, eu credeam sincer că-s noi. M-a întrebat dacă făcusem vreuna cînd a venit nenorocirea. N-am avut încotro și a trebuit să recunosc că făcusem una, în sinea mea, nu cu voce tare. Tocmai mă gîndeam la cascadă și-mi ziceam : „Ce minunat e să vezi masa asta imensă de apă cum se rostogolește la vale !" Cît ai bate din palme, mi-a venit o idee nemaipomenită, așa că i-am dat drumul de îndată : „Dar și mai minunat ar fi s-o vezi cum se rostogolește *la deal !*" Era cît pe-aci să mă prăpădesc de rîs, cînd natura-ntreagă s-a dezlănțuit într-un tumult de moarte, iar eu a trebuit să fug ca să scap cu viață. „Așa, așa ! a făcut ea triumfătoare. Tărășenia asta a pomenit-o și șarpele. A zis că-i castana originară și-i de-o vîrstă cu lumea și pămîntul." Vai, da, sînt într-adevăr vinovat ! De n-aș fi fost atît de spiritual ! Ah, de n-aș fi avut niciodată ideea aia sclipitoare !

Peste un an. I-am spus Cain. L-a prins ea pe cînd puneam eu capcane pe malul dinspre miazănoapte al lacului Erie. L-a găsit printre copacii doborîți, la cîteva mile

de adăpostul nostru — vreo patru, nu știe nici ea precis. Într-un fel, seamănă cu noi. S-ar putea să ne fie chiar rudă. Așa crede ea, dar mi se pare că greșește. Dimensiunile diferite duc la concluzia că e un animal nou și total deosebit de celelalte — poate vreun pește, deși, cînd l-am pus în apă să văd ce face, s-a dat la fund. Ea s-a aruncat să-l scoată înainte ca experimentul să poată clarifica problema. Cred totuși că-i pește, dar pe ea n-o interesează ce cred eu și nu mă lasă să-l pun la-ncercare. Asta n-o mai înțeleg. Mi se pare că apariția creaturii i-a schimbat total caracterul și-a făcut-o complet nereceptivă la experiențe. Lighioana asta o preocupă mai mult decît oricare alt animal și ea nu e-n stare să spună de ce. Mintea i-a luat-o razna, se vede cît de colo. Uneori plimbă peștele-n brațe cîte-o jumătate de noapte, cînd ăla plînge că vrea-n apă. În asemenea ocazii, varsă apă prin găurile cu care se uită, bate peștele ușurel pe spate, scoate pe gură niște sunete mîngîietoare ca să-l liniștească și arată într-o mie de feluri cît o doare și ce griji își face. N-am mai văzut-o făcînd asta cu nici un pește și chestia mă pune serios pe gînduri. Înainte de a rămîne noi fără domeniu, avea obiceiul să strîngă puii de tigru pe lîngă ea și să se joace cu ei. Dar nu-mi aduc aminte să le fi purtat atîta de grijă cînd nu le pria mîncarea.

Duminică. Duminica nu muncește. Se tolănește istovită pe undeva și-i place să se hîrjonească cu peștele. Scoate tot felul de sunete caraghioase ca să-l distreze și se preface că-i mănîncă labele. Să-l vezi cum mai rîde. Treaba asta mă face să cam am îndoieli... A început să-mi placă și mie duminica. E foarte obositor să supraveghezi toată munca o săptămînă-ntreagă. Ar trebui să fie mai multe duminici. Pe vremuri treceau greu, acum, însă, sînt binevenite.

Miercuri. Nu e pește. Nu mă dumiresc deloc ce e. Cînd nu-i place un lucru, scoate tot felul de sunete curioase și drăcești, iar cînd îi place, face „gu-gu". Nu-i ca noi, fiindcă nu merge pe picioare. Nu-i pasăre, că nu zboară. Nu-i nici broască, că nu țopăie, și nu-i șarpe, că nu se tîrăște. Sînt convins că nu-i pește, cu toate că n-am avut ocazia să văd dacă știe sau nu să înoate. Nu face decît să

stea culcat, mai ales pe spate, cu picioarele-n sus. N-am mai văzut niciodată un animal care să facă așa ceva. Am și zis că, după părerea mea, sîntem în fața unei enigme. Dar ea și-a arătat doar admirația, fără să-nțeleagă cuvîntul. Mi se pare că-i ori o enigmă, ori un soi de gîndac. Dacă moare, îl desfac să văd din ce-i făcut. În viața mea nu m-a uimit ceva în halul ăsta.

Peste trei luni. Uimirea crește în loc să scadă. Acuma creatura nu mai stă culcată. A pornit-o în patru labe. E totuși altfel decît celelalte animale cu patru picioare. Pe-alea din față le are grozav de scurte și, prin urmare, mai tot trupul îi stă în sus, într-un mod foarte incomod și deloc plăcut la vedere. E construit cam ca noi, dar felu-n care se mișcă dovedește că nu-i din stirpea noastră. Picioarele din față-s scurte și cele din spate lungi. Asta arată că e-nrudit cu cangurul. E însă o deviere de la specia propriu-zisă, de vreme ce cangurul sare, iar ăsta nu. E totuși un soi curios și interesant, care n-a mai fost catalogat. Din moment ce eu l-am descoperit, m-am simțit îndreptățit să iau toate măsurile pentru a-mi asigura recunoașterea meritului. Așa că mi-am legat numele de al lui, drept care l-am botezat *Cangurum Adamiensis*... Cînd a apărut, a fost probabil un exemplar tînăr, fiindcă de-atunci a crescut din cale-afară. Acum e de vreo cinci ori mai mare. Cînd nu-i place ceva, e-n stare să facă o gălăgie de douăzeci și două pînă la treizeci și opt de ori mai mare decît la început. Constrîngerea n-are nici un efect asupra lui, din contră. Din acest motiv, am abandonat procedeul. Eva îl împacă prin metoda convingerii și cu obiecte pe care îmi spusese mai înainte că n-o să i le dea. După cum se știe, eu nu eram acasă cînd a apărut el și ea mi-a povestit că l-a găsit în pădure. Mi se pare curios că ăsta-i singurul exemplar, dar probabil c-așa stau lucrurile, fiindcă, de săptămîni întregi, mă tot căznesc să mai găsesc unul ca să-l adaug la colecție și să aibă și ăstalalt cu ce să se joace. Cu siguranță ar fi mai liniștit și l-am putea îmblînzi mai ușor. Dar n-am mai găsit nici unul, nici măcar vreo rămășiță și, ce-i mai curios, nici o urmă. După cum se pare, trăiește pe pămînt, fiindcă n-are încotro. Atunci cum se face că nu lasă urme?

Am pus o mulțime de capcane, dar fără folos. Se prind toate animalele mici, în afară de ăsta. Animalele intră-n capcană din pură curiozitate, cred, ca să vadă la ce e bun laptele de-acolo. Fiindcă de băut, nu beau niciodată din el.

Peste trei luni. Cangurul crește înainte într-un mod ciudat și derutant. N-am mai pomenit animale care să crească așa de-ncet. Acum are blană pe cap. Nu-i ca blana de cangur, ci exact ca părul nostru, numai că-i mult mai fin și mai moale și, în loc să fie negru, e roșu. Simt că-mi pierd mințile cînd văd evoluția capricioasă și enervantă a acestui specimen zoologic neclasificat. Dac-aș mai prinde unul ! Dar n-am nici o nădejde. Ce mai încolo-n-coace, e-o varietate nouă, și ăsta-i singurul exemplar. Am prins un cangur adevărat și l-am adus înăuntru. Mă gîndeam că ăluia mic i-ar plăcea să-l aibă tovarăș, în lipsa unei rude sau a unui alt animal de care să se simtă apropiat, care să-l consoleze în jalnica lui situație, singur printre străini ce nu-i cunosc obiceiurile, sau să-l facă să se simtă înconjurat de prieteni. Mare greșeală din partea mea ! Cînd a dat cu ochii de cangur, l-au apucat pandaliile. M-am lămurit că nu mai văzuse niciodată așa ceva. Mi-e milă de năbădăiosul ăla mititel, dar n-am ce să-i fac. Măcar de l-aș îmblînzi, dar nici vorbă de-așa ceva ! Cu cît mă străduiesc mai mult, cu atîta-i face mai rău. Mă doare sufletul cînd îi văd izbucnirile de durere și pasiunea. Am vrut să-l las să plece, dar ea, nici să n-audă. Mi se pare o cruzime din partea ei, și nu-i era-n fire. Totuși s-ar putea să aibă dreptate : s-ar simți poate și mai singur, fiindcă, dacă eu n-am fost în stare să-i găsesc încă unul la fel, el nici atît n-o să fie.

Peste cinci luni. Nu e cangur. Nu, fiindcă se ține de degetul ei, se ridică și face așa cîțiva pași pe picioarele dinapoi. După aia cade. O fi un soi de urs. Totuși n-are coadă — cel puțin pînă acum — și nici blană, decît pe cap. Crește-ntruna mai departe. Curios, fiindcă urșii nu mai cresc cînd ajung la vîrsta asta. După catastrofă, urșii s-au făcut periculoși. În consecință, nu-s prea încîntat să-l mai știu prin preajmă fără botniță. M-am oferit să-i fac și rost de-un cangur, dacă-l lasă pe-ăsta să plece. Degeaba. E hotărîtă să ne bage-n cine știe ce nebunie păguboasă. Înainte, pînă nu-și pierduse mințile, nu era așa.

Peste două săptămîni. M-am uitat în gura lui. Încă nu-i nici o primejdie fiindcă are numai un dinte. Şi încă n-are coadă. Face mai multă gălăgie decît înainte, mai ales noaptea. M-am mutat afară, dar în fiecare dimineaţă, la micul dejun, mă uit să văd dacă nu i-a mai ieşit vreun dinte. Dacă i se umple gura de dinţi, o să-l izgonesc — cu sau fără coadă — fiindcă, în fond, un urs n-are nevoie de coadă ca să fie periculos.

Peste patru luni. O lună am fost plecat la vînătoare şi pescuit în regiunea la care-i zice ea Buffalo — nu ştiu de ce, poate numai fiindcă nu-i nici un bizon pe-acolo.[1] Între timp, ursul a-nvăţat să meargă singur pe picioarele din spate şi zice „tata" şi „mama". Fără doar şi poate, e-o specie nouă. Asemănarea asta cu vorbele noastre poate fi desigur pur accidentală, fără vreun înţeles anume, dar, chiar aşa, e un lucru extraordinar pe care nu-l poate face nici un alt urs. Imitarea graiului, împreună cu absenţa generală a blănii şi lipsa totală a cozii, sînt indicii suficiente că avem de-a face cu un nou soi de urs. Studierea lui în continuare va fi extrem de interesantă. Între timp o s-o pornesc într-o expediţie, departe, prin pădurile din nord, pentru o cercetare amănunţită. Trebuie să mai existe pe undeva vreun exemplar, care-o să fie desigur mai puţin primejdios în compania propriei sale specii. Am să plec la drum de îndată. Dar mai întîi îi pun botniţă.

Peste trei luni. Vînătoarea a fost foarte, foarte obositoare, dar fără succes. Pînă m-am întors eu, ea nu s-a urnit de-acasă, dar a mai prins unul ! Asta, da, noroc ! Puteam eu să bîntui prin codri încă o sută de ani, că tot n-aş fi dat peste ce căutam.

Peste o zi. L-am comparat pe cel nou cu cel vechi şi se vede cît se poate de clar că sînt din acelaşi neam. Pe unul aş fi vrut să-l împăiez pentru colecţie. Nu ştiu din ce motive, ea se opune, aşa că am abandonat ideea, deşi cred că-i o greşeală. Ştiinţa ar suferi o pierdere ireparabilă dacă specimenele astea ar dispărea. Cel vechi s-a mai îmblînzit. Poate să rîdă şi să vorbească ca un papagal. A-nvăţat asta, fără-ndoială, cît a stat cu papagalul, fiindcă la el facultatea imitativă e deosebit de dezvol-

[1] Buffalo — bizon (engl.).

tată. Mira-m-aș să fie o varietate nouă de papagal. Totuși n-ar trebui să mă mir, pentru că pînă acum a fost tot ce-ți trece prin minte, începînd cu primele zile cînd era peșteră. Cel nou e tot așa de urît cum era cel vechi la început. Are același ten roșiatic, ca de carne crudă, și același cap ciudat, fără blană pe el. Ea îi spune Abel.

Peste zece ani. Sînt *băieți.* Am descoperit asta demult. Ne-au indus în eroare dimensiunile mici și aspectul imatur pe care-l aveau cînd au venit. Nu eram obișnuiți cu așa ceva. Abel e băiat bun, dar lui Cain i-ar fi prins bine să rămînă urs. După atîția ani, îmi dau seama că am judecat-o greșit pe Eva. E mai bine să trăiești în afara grădinii cu ea, decît înăuntru fără ea. La început, credeam că vorbește prea mult. Acum mi-ar părea rău să-i amuțească glasul și să dispară din viața mea. Binecuvîntată fie castana care mi-a scos-o-n cale și m-a învățat să-i cunosc bunătatea inimii și farmecul firii !

Partea II

JURNALUL EVEI

(Traducere după original)

Simbătă. Astăzi împlinesc o zi. Am venit pe lume ieri. Cel puțin așa cred. Presupun numai, fiindcă alaltăieri, dacă a existat o asemenea zi, eu nu eram de față, altfel mi-aș fi adus aminte. Desigur, s-ar fi putut întîmpla să fie așa fără ca eu să bag de seamă. În orice caz, am să fiu foarte atentă și, de-or mai fi și alte alaltăieri, am să iau notă. Ar fi bine să-ncep chiar acum, ca să nu încurc lucrurile, fiindcă instinctul îmi spune că amănuntele astea or să aibă cîndva o oarecare însemnătate pentru istorie. Mă simt ca o experiență, exact ca o experiență. Nimeni n-ar putea să simtă lucrul ăsta mai tare ca mine, așa că încep să fiu convinsă că asta sînt : o experiență și nimic mai mult.

Sînt o experienţă, asta am înţeles. Dar oare oi fi eu totul ? Nu, nu cred. Şi restul trebuie să fie tot o parte din experienţă. Eu sînt elementul principal, dar zic că şi restul joacă un rol. Oare locul meu o fi sigur sau trebuie să mă zbat ca să-l păstrez ? Poate-ar fi mai bine să mă zbat. Instinctul îmi spune că ochiul vigilent este chezăşia puterii. (Mi se pare o maximă bună pentru o jună ca mine.)

Totul arată mai bine azi decît ieri. Ieri, grăbiţi să termine treaba, au lăsat munţii într-un hal fără de hal. Cîteva cîmpii erau atît de pline de resturi şi gunoaie că te-apuca jalea. Operele de artă, nobile şi frumoase, n-ar trebui făcute în pripă. Această lume nouă şi măreaţă e într-adevăr o operă nobilă şi frumoasă. Şi e desigur minunat de aproape de perfecţiune, în ciuda timpului scurt în care a fost creată. În unele locuri sînt prea multe stele şi în altele prea puţine. Dar asta se poate îndrepta fără îndoială. Noaptea trecută luna s-a desprins, a alunecat şi-a căzut de la locul ei. Mare pierdere ! Mă doare sufletul cînd mă gîndesc. Dintre toate obiectele de decor nici unul nu-i seamănă ca frumuseţe şi perfecţiune. Trebuiau s-o fixeze mai bine. De-am putea s-o punem la loc !

Dar cine ştie pe unde o fi ? În plus, cine-o găseşte o s-o ascundă. Nu mă-ndoiesc deloc, fiindcă şi eu aş face la fel. Zic că-s cinstită în orice alte privinţe, dar încep să-mi dau seama că miezul firii mele este iubirea de frumos, pasiunea pentru frumos, şi deci n-ar fi înţelept să mi se-ncredinţeze luna altei persoane, fără ca persoana-n chestiune să ştie de asta. Dacă aş găsi o lună ziua, aş da-o înapoi, de teamă să nu mă vadă cineva. Dar dac-aş găsi-o pe întuneric, sînt sigură c-aş născoci un motiv ca să nu spun la nimeni şi s-o ţin pentru mine. Îmi plac tare mult lunile. Sînt atît de frumoase şi de romantice ! De-am avea cinci sau şase, nu m-aş duce niciodată la culcare. Aş sta tot timpul întinsă pe malul acoperit cu muşchi şi m-aş uita la ele.

Sînt bune şi stelele. Mi-aş pune cîteva în păr. Dar nu cred c-apuc. Nici n-o să vă vină să credeţi dacă vă spun ce departe sînt, deşi nu par. Noaptea trecută, cînd au apărut pentru prima oară, am încercat să dau jos cu băţul vreo cîteva. Spre mirarea mea, nu le-am ajuns.

Pe urmă am încercat s-arunc cu bulgări de pămînt în ele, pînă am obosit, dar tot degeaba. Asta, fiindcă sînt stîngace şi nu prea ţintesc bine. Chiar cînd am ţintit într-una pe care n-o vroiam, n-am reuşit s-o nimeresc pe cea bună, deşi dădeam pe-aproape. Am văzut bulgărele negru zburînd de patruzeci-cincizeci de ori spre grămezile aurii, gata-gata să le lovească. Dacă m-ar mai fi ţinut puterile, poate c-aş fi doborît vreuna.

Dar aşa, am plîns niţel, lucru firesc pentru o fată de vîrsta mea, şi, după ce m-am odihnit, am luat un coş şi-am pornit-o spre partea cealaltă a cercului, unde stelele erau atît de-aproape de pămînt că le-aş fi cules cu mîna. Era mai bine aşa, fiindcă le puteam lua uşurel, fără să le sparg. Erau totuşi mai departe decît îmi închipuisem şi. în cele din urmă, n-am avut încotro şi-a trebuit să mă dau bătută. Eram atît de obosită c-abia îmi mai tîrani picioarele. Şi pe deasupra, mă dureau de-mi ieşeau ochii.

N-am mai putut să mă-ntorc acasă. Era prea departe şi se făcuse frig. Am dat peste nişte tigri şi m-am cuibărit printre ei. A fost grozav de plăcut. Aveau respiraţia dulce şi parfumată fiindcă se hrănesc cu căpşuni. Nu mai văzusem tigri, dar i-am recunoscut îndată, după dungi. Dac-aş găsi o blană de tigru, mi-aş face o pelerină splendidă.

Astăzi am nişte idei mai clare despre distanţe. Pînă acum eram aşa de dornică să ating cu mîna orice lucru frumos, că mă năpusteam orbeşte să-l apuc, chiar cînd era prea departe şi n-ajungeam pînă la el, ori mai aproape decît credeam şi, vai, mai avea şi-o grămadă de spini ! Am învăţat ceva. Am făcut şi-o axiomă din capul meu, prima din viaţa mea : *Experienţa care s-a zgîriat se fereşte de spini.* Sună bine dacă mă gîndesc ce tînără sînt.

Ieri după-masă m-am ţinut după cealaltă experienţă. de departe, ca să încerc să stabilesc ce e. Nu m-am dumirit încă. Cred totuşi că e bărbat. N-am mai văzut un bărbat, dar asta pare, aşa că acuma-s sigură că e bărbat. Îmi dau seama că-mi zgîndăre mai mult curiozitatea decît oricare altă reptilă. Dacă e cumva reptilă, şi presupun că e ; căci are părul zbîrlit, ochii albaştri şi seamănă cu o reptilă. N-are şolduri şi se subţiază ca un morcov. Cînd

stă-n picioare, se deșiră ca o turlă de sondă. Așadar cred că e reptilă, cu toate că s-ar putea să fie vreo construcție.

La început mă speriam și-o luam la fugă de cîte ori se întorcea către mine, fiindcă-mi închipuiam c-o să mă ia la goană. Cu timpul, mi-am dat seama că vrea numai să scape de mine, așa că nu mi-a mai fost frică. Am urmărit-o cîteva ore. M-am ținut la douăzeci de pași după ea. Asta o scotea din sărite. În cele din urmă s-a săturat și s-a cocoțat într-un pom. Am așteptat o bucată de vreme, pe urmă am lăsat totul baltă și am plecat acasă.

La fel și astăzi. Am făcut-o să se cațere din nou în copac.

Duminică. E tot în copac. Ai zice că se odihnește, dar știu că nu e decît un tertip. Duminica nu-i zi de odihnă. Pentru asta avem sîmbăta. Pare o creatură care se dă-n vînt după odihnă. Eu aș obosi de-atîta odihnă. Obosesc și de stat pe lîngă copac, să mă uit la ea. Mă întreb la ce-o fi bună. N-am văzut-o niciodată făcînd ceva.

Noaptea trecută au adus luna înapoi și-am fost *foarte* bucuroasă. Frumos din partea lor! A alunecat din nou și a căzut, dar acuma nu-mi mai fac griji. Cînd ai asemenea vecini! O s-o aducă ei înapoi. Ce păcat că nu pot și eu să-mi arăt cumva recunoștința! Le-aș trimite niște stele, doar avem din belșug. Vreau să spun că eu am, nu noi, fiindcă reptilei nu-i pasă de lucruri din astea.

Are gusturi proaste și nu e deloc amabilă. Ieri în amurg, cînd m-am dus la ea, coborîse din copac și-ncerca să prindă peștișorii ăia pătați care se joacă în iaz, așa c-a trebuit s-arunc cu bulgări de pămînt după ea, ca să se urce din nou în pom și să-i lase-n pace. Mă-ntreb dacă pentru *asta* e făcută. N-are nici un pic de suflet? Nu i-e milă de ființele-alea mici? Să fi fost oare concepută și făcută pentru asemenea fapte urîte? S-ar părea că da. Am nimerit-o cu un bulgăre de pămînt după ureche și-atunci a grăit. Asta m-a făcut să tresar. Nu mai auzisem alte vorbe, doar pe-ale mele. Pe-ale ei nu le-nțelegeam. Păreau totuși expresive.

Cînd am văzut că vorbește, mi s-a redeșteptat interesul, fiindcă sînt moartă după vorbit. Vorbesc toată ziua, ba chiar și-n somn, și spun lucruri foarte interesante.

Aș fi de două ori mai interesantă dacă aș găsi pe cineva cu care să vorbesc. La nevoie, nu m-aș mai opri deloc.

Dacă reptila asta e bărbat, nu pot să-i zic *ea*, nu-i așa ? N-ar fi gramatical. Trebuie să fie un *el*. Da, așa cred. Deci s-ar declina așa : nominativ — el, genitiv — al lui, dativ — lui. Prin urmare, am să-l consider bărbat și-am să-i spun *el*, pînă s-o dovedi că e altceva. Mi-ar fi mai ușor fără atîtea îndoieli !

Peste o săptămînă. Duminică. M-am ținut după el toată săptămîna și-am încercat să fac cunoștință. Am vorbit numai eu, fiindcă el e timid, dar nu m-a deranjat. Cred că-i face plăcere prezența mea. Am folosit pluralul „noi", fiindcă mi s-a părut că-l flatează.

Miercuri. Acuma ne-nțelegem de minune și ne cunoaștem din ce în ce mai bine. Nu mai încearcă să mă evite, semn că-i place compania mea. Îmi pare bine și-ncerc să mă fac utilă în orice chip, ca să cresc în ochii lui. De vreo două zile m-am apucat să dau nume la toate lucrurile pe care le ia în mînă. A fost o mare ușurare pentru el, fiindcă nu-i defel înzestrat în privința asta, și mi-e evident foarte recunoscător pentru tot. Nu-i în stare să găsească un nume rațional să-l scoată din încurcătură, dar eu nu-i arăt că i-am observat defectul. Ori de cîte ori apare vreo creatură nouă, i-o iau înainte și-i dau un nume, ca să nu fie el pus în situația de-a tăcea stingherit. L-am scutit astfel de multe neplăceri. Eu n-am un asemenea defect. Știu cum se numește un animal din momentul în care-l zăresc. N-am nevoie de timp de gîndire. Cum îl văd, îmi și vine-n minte numele, așa ca dintr-o inspirație, și fără-ndoială chiar este o inspirație, fiindcă sînt sigură că, puțin mai înainte, nici nu-l știam. Mi se pare că numai forma și modul în care se manifestă un animal îmi și sugerează numele lui.

Cînd a apărut pasărea dodo, el a crezut că-i o pisică sălbatică. I-am citit asta-n ochi. Dar l-am salvat. Și-am avut grijă să nu-l fac să se simtă umilit. Am zis așa, ca-n treacăt, fără să dau impresia că spun un lucru nou : „La uite, mă prind că asta-i o pasăre dodo !" Apoi am explicat, fără să am aerul că explic, de unde știu că-i dodo.

Deşi cred c-a fost niţel înciudat că eu ştiam ce animal e şi el nu, nu m-am îndoit nici o clipă că mă admiră. Asta mi-a făcut mare plăcere şi m-am gîndit cu mulţumire, de mai multe ori, înainte de-a adormi. Şi uite-aşa, un flecuşteţ ne poate face fericiţi cînd ştim că l-am cîştigat prin meritele noastre !

Joi. Prima supărare. Ieri m-a ocolit. Parcă n-avea chef de mine. Nu mi-a venit să cred. Mi-am zis că-i o greşeală, fiindcă mie-mi place la nebunie să fiu cu el şi să-l ascult. Nu pricep de ce e rău cu mine. Doar nu i-am făcut nimic. Dar, întrucît asta era situaţia, am plecat şi-am stat singură în locul unde l-am văzut în dimineaţa cînd am fost făcută şi cînd nu ştiam ce e, deci nu-mi păsa de el. Acum era trist acolo. Totu-mi amintea de el şi inima-mi era ca de plumb. Nu prea mă lămuream eu de ce. Era un simţămînt nou. Nu-l mai avusesem. Era ciudat şi de neînţeles.

Cînd s-a lăsat noaptea, n-am mai putut suporta singurătatea şi m-am dus la adăpostul cel nou pe care-l construise. Vroiam să-l întreb cu ce-i greşisem, ca să-mi repar greşeala şi să fiu iar demnă de atenţia lui. Dar m-a dat afară-n ploaie. Atunci am ştiut pentru prima oară ce e supărarea.

Duminică. Acum e din nou bine şi sînt fericită. Au fost zile grele, dar încerc să nu mă mai gîndesc la ele.

Am vrut să-i fac rost şi lui de mere din alea, dar nu-s în stare să arunc bine la ţintă. Am dat eu greş, dar cred c-a apreciat intenţia mea. Zicea că-s fructe oprite şi că am să dau de bucluc. Dacă pot să-i fac o plăcere, de ce să mă gîndesc la ce-o să mi se-ntîmple ?

Luni. Azi dimineaţă i-am spus cum mă cheamă. Credeam că-l interesează. Nici nu s-a sinchisit. Ciudat. Dacă mi-ar spune cum îl cheamă, mie nu mi-ar fi indiferent. Cred că numele lui mi-ar suna mai frumos decît orice cuvînt.

Vorbeşte foarte puţin. Asta poate pentru că nu-i prea deştept. Simte asta şi încearcă să ascundă. Ce păcat ! La urma urmelor, deşteptăciunea nu-nseamnă nimic. Adevăratele comori le găseşti în suflet. Aş vrea să-l fac să înţeleagă că o inimă bună şi iubitoare e un lucru de preţ şi că,

dac-o ai pe asta, nu-ți mai trebuie nimic altceva. Vroiam să-l fac să priceapă că, unde-i minte fără suflet, acolo e sărăcie.

Are un vocabular destul de bogat, deși vorbește atît de puțin. Azi dimineață a folosit un cuvînt surprinzător de bun. Fără discuție și-a dat seama că-i bun, fiindcă l-a mai folosit de două ori, așa, ca din întîmplare. Nu l-a potrivit grozav, dar a dovedit că dispune de anumite resurse. Fără îndoială sămînța asta o să dea roade dacă o să fie cultivată.

De unde-o fi luat cuvîntul ? Eu nu-mi aduc aminte să-l fi folosit vreodată.

Nu, nici nu l-a interesat cum mă cheamă. Am încercat să-mi ascund nemulțumirea, dar nu cred c-am reușit. M-am așezat pe malul acoperit cu mușchi și mi-am băgat picioarele în apă. Stau aici de cîte ori mi-e dor de compania cuiva pe care să-l privesc și cu care să schimb o vorbă. Nu pot zice că-mi ajunge silueta cea albă și frumoasă desenată în iaz, dar oricum, mai bine cu ea decît singură cuc. Vorbește cînd vorbesc și eu, e tristă cînd sînt și eu tristă, mă consolează cu înțelegere. „Nu fi supărată, sărmană fată fără prieteni, îmi spune ea, eu sînt prietena ta." Da, mi-e prietenă bună, singura mea prietenă. E sora mea.

N-am să uit niciodată prima despărțire de ea ! Niciodată, niciodată n-am s-o uit ! Inima mi-era ca de plumb. Mi-am spus : „Numai pe ea o aveam și uite că s-a dus". În disperare îmi ziceam : „Frînge-te, inimă ! Nu mai pot îndura viața asta !" și mi-am ascuns fața în mîni. Nimic nu mă mai putea mîngîia. Cînd mi-am luat mîinile de la ochi, am văzut-o iar acolo, albă, strălucitoare și frumoasă. I-am sărit în brațe.

A fost o fericire fără margini. Mai simțisem fericirea înainte, dar nu așa. Acum era extaz. De-atunci nu m-am mai îndoit niciodată de sora mea. Uneori dispărea o oră, poate două, chiar toată ziua, dar eu o așteptam și eram sigură c-o să vină. Îmi ziceam : „E ocupată sau a plecat într-o călătorie, dar vine ea". Așa se și-ntîmpla : venea întotdeauna. Noaptea, însă, nu venea dacă era întuneric. E sperioasă, mititica de ea. Venea pe clar de lună. Mie nu

mi-e frică de-ntuneric, dar ea-i mai tînără decît mine. Eu m-am născut înaintea ei. I-am făcut vizite nenumărate. E mîngîierea şi refugiul meu în clipe grele, şi viaţa mi-e plină de asemenea clipe.

Marţi. Am lucrat toată dimineaţa la amenajarea domeniului. M-am ferit de el cu bună ştiinţă, în nădejdea c-o să se simtă singur şi-o să vină. Dar n-a venit.

La prînz am făcut o pauză şi m-am odihnit. M-am jucat cu albinele şi fluturii, m-am desfătat cu florile, creaturile-astea frumoase care iau din cer zîmbetul Domnului şi-l păstrează de-a pururi ! Am împletit ghirlande şi cununi din flori şi m-am împodobit cu ele în timp ce mîncam — mere, bineînţeles. Apoi m-am aşezat la umbră, tînjind şi aşteptînd. Dar n-a venit.

Nu-i nimic. La urma urmei n-ar fi avut nici un rost, fiindcă lui tot nu-i plac florile. Zice că nu-şi pierde timpul cu ele şi nu-i în stare să le deosebească unele de altele. Îşi închipuie, pare-mi-se, că astfel de sentimente sînt nobile. Nu-i pasă de mine, nu-i pasă de flori, nu-i pasă de cerul pictat al înserării. Dar oare ce l-o mai fi interesînd pe lumea asta ? Că eu nu l-am văzut preocupat decît să-şi construiască colibe unde să se-ascundă de ploaia bună şi curată, să dea cu pepenii de pămînt, să guste strugurii şi să-ncerce fructele din copaci cu mîna, ca să vadă ce se mai întîmplă cu toate aceste bunuri ale lui ?

Am pus jos un băţ uscat şi-am încercat să-l găuresc cu altul. Aveam eu un plan mai vechi. Dar ce spaimă am tras ! Din gaură a-nceput să se înalţe o şuviţă subţire, albăstruie şi străvezie. Cînd am văzut una ca asta, am lăsat totul baltă şi-am fugit ! Credeam că-i un duh şi mi-a fost tare frică. Dar m-am uitat înapoi şi-am văzut că nu se luase după mine. M-am sprijinit de-o stîncă să mă odihnesc şi să-mi trag răsuflarea pînă mi-o trece tremuratul. Cu chiu, cu vai m-am tîrît înapoi, la pîndă, gata s-o iau din nou la sănătoasa dacă o fi nevoie. Cînd am ajuns pe-aproape, am dat la o parte crengile unei tufe de trandafiri şi m-am uitat printre ele. Tare-aş fi vrut să fie bărbatul prin preajmă, să vadă cît de isteaţă şi de drăguţă eram, dar duhul dispăruse. M-am dus şi-am găsit în gaura băţului un strop de pulbere roşiatică fină. Am

băgat degetul s-o pipăi, dar am strigat „Auuu !" şi l-am tras repede afară. Mă durea îngrozitor. L-am băgat în gură. Mă legănam de pe-un picior pe celălalt şi mă văitam. În cele din urmă m-am simţit mai bine şi-am început să cercetez curioasă.

Mă tot întrebam ce era pulberea aia roşiatică. Deodată mi-a venit în minte numele, deşi nu-l mai auzisem. Era *foc !* Eram mai sigură ca oricînd, aşa că i-am zis foc fără să ezit nici un pic.

Creasem ceva ce nu mai existase pînă atunci. Adăugasem un lucru nou nenumăratelor bunuri ale pămîntului. Eram tare mîndră de asta şi-am vrut să alerg la el să-i spun, cu gînd că o să-i cîştig preţuirea. Dar m-am mai gîndit şi-am rămas pe loc. Nu, n-o să-i pese. O să mă-ntrebe la ce foloseşte. Şi ce să-i spun ? De-ar fi măcar *bun* la ceva... Dar e numai frumos, un lucru frumos şi-atît...

Am oftat şi nu m-am dus. Nu-i bun la nimic. Nu poate să ridice o colibă, nu poate să facă pepenii mai buni, nici să coacă fructele mai repede. E-o zădărnicie, o prostie, o deşertăciune. Nici nu s-ar uita la el şi mi-ar arunca vorbe tăioase. Dar eu pun preţ pe el. I-am spus : „Oh, focule, te iubesc, scumpă creatură trandafirie, fiindcă eşti *frumos* — şi asta-i destul !" Mă gîndeam să-l strîng la piept. Dar m-am ferit s-o fac. Apoi am mai făcut o maximă din capul meu. Cam semăna cu prima şi mă tem că-i doar un plagiat : *Experienţa care s-a fript se fereşte de foc.*

M-am pus din nou pe treabă. După ce-am făcut o grămăjoară bunicică de praf de foc, l-am răsturnat peste-o mînă de iarbă uscată, cu gînd să-l duc acasă ca să mă joc cu el. Dar pe drum l-a aţîţat vîntul şi-a început să mă-mproaşte îngrozitor. Atunci l-am aruncat şi-am fugit. Duhul albăstrui a prins să se înalţe. Se-ntindea şi se-ncolăcea ca un nor. Pe dată mi-a venit în minte numele lui — *fum !* — deşi, pe cuvîntul meu, pînă atunci nu mai auzisem niciodată de fum.

Curînd au ţîşnit prin fum nişte limbi strălucitoare, roşii şi galbene, pe care le-am numit *flăcări*. Găsisem cuvîntul potrivit, deşi erau primele flăcări pe lumea asta. S-au căţărat în copaci. Luceau splendid prin perdeaua de fum.

Am început să bat din palme, să rîd și să țopăi de bucurie, atît era de ciudat, de frumos, de fermecător !

El a venit în fugă, s-a oprit și-a privit un timp mut. Apoi a întrebat ce e. Of, de ce-o fi pus întrebarea așa de direct ! Trebuia să-i spun ceva, nu ? I-am răspuns că e foc. Nu i-a plăcut deloc că eu știu și el trebuie să-ntrebe, dar nu-i vina mea. N-am avut de gînd să-l supăr. După o pauză a întrebat :

— Cum a venit ?

Altă întrebare pusă direct, la care a trebuit să răspund direct :

— Eu l-am făcut.

Focul se-ntindea tot mai mult. El s-a dus pînă la marginea locului ars, s-a oprit, s-a uitat în jos și-a întrebat :

— Ce-s ăștia ?

— Cărbuni.

A ridicat unul să-l cerceteze, dar s-a răzgîndit și l-a pus iar jos. Apoi a plecat. Nu-l interesează *nimic*.

Pe mine mă interesa. Era cenușă moale, delicată și frumoasă. Am știut imediat ce este. Și jarul. Am recunoscut și jarul. Mi-am găsit merele și le-am tras bucuroasă afară. Sînt tînără și pofta mea de mîncare e nestăvilită. Dar, mare dezamăgire : plesniseră toate și nu mai erau bune. Părea că nu mai erau bune. Dar m-am înșelat, fiindcă erau mai bune decît cele crude. Tare frumos e focul. Cred că într-o zi o să fie folositor.

Vineri. L-am văzut din nou lunea trecută la căderea nopții, o clipă, numai o clipă. Speram să mă laude c-am încercat să aduc îmbunătățiri pe domeniu. Avusesem numai intenții bune și muncisem din greu. Dar el nu era mulțumit. Mi-a întors spatele și-a plecat. Era supărat și de altceva. Că încercasem din nou să-l conving să nu mai treacă prin cascadă. Și asta, fiindcă focul trezise în mine un sentiment cu totul nou, complet diferit de dragoste, durere și celelalte, pe care le descoperisem deja : frica. E oribilă ! Mai bine n-o aflam niciodată. Mi-aduce clipe grele și-mi strică fericirea. Mă face să mă înfior, să dîrdîi, să mă cutremur. Dar n-am putut să-l conving, fiindcă el n-a descoperit încă frica, așa că n-are cum să mă înțeleagă.

Poate c-ar trebui să ţin cont că e foarte tînără — o fetişcană abia — şi să fiu îngăduitor. E toată numai curiozitate, neastîmpăr, viaţă. Pentru ea lumea e vrajă, miracol, mister, bucurie. Cînd găseşte o floare nouă, de încîntare nu mai poate rosti nici un cuvînt. Trebuie s-o mîngîie şi s-o alinte. O miroase, îi vorbeşte şi revarsă asupra ei un şuvoi de nume tandre. O ameţesc culorile : stîncile brune, nisipul galben, muşchiul cenuşiu, frunzişul verde, cerul albastru, zorile sidefii, umbrele purpurii ale munţilor, insulele aurii plutind pe mările sîngerii în amurg, luna palidă lunecînd prin mantia de nori zdrenţuită, perlele stelelor licărind în imensitatea spaţiului. După cît văd eu, nici una din astea nu are vreo valoare practică. Dar toate au culoare şi măreţie, aşa că ei i-e de ajuns să-şi piardă cumpătul. Dacă s-ar potoli şi-ar rămîne aşa cîteva minute, mi-aş putea odihni şi eu ochii. Şi cred că m-ar bucura vederea ei. Sînt chiar sigur că m-ar bucura, pentru că încep să-mi dau seama că-i o creatură deosebit de atrăgătoare — mlădioasă, zveltă, delicată, unduioasă, bine făcută, sprintenă, graţioasă. Odată se suise pe-un bolovan. Era albă ca marmura şi scăldată în soare. Cu capul dat pe spate şi mîna streaşină la ochi, privea zborul unei păsări pe cer. A trebuit să recunosc că e frumoasă.

Luni la amiază. Dacă există ceva pe planeta asta care să n-o intereseze, acel ceva nu e pe lista mea. Mie unele animale îmi sînt indiferente, ei, nici unul. Nu face nici o deosebire, se ocupă de toate şi le crede pe toate nepreţuite. Orice animal nou e binevenit. Cînd brontozaurul a pus piciorul lui de uriaş în tabără, l-a întîmpinat ca pe-un bun cîştigat, în timp ce eu l-am privit ca pe-o nenorocire. E un exemplu pentru neconcordanţa caracteristică punctelor noastre de vedere. A vrut să-l dreseze. Atunci i l-am oferit în dar pentru gospodărie şi am spus că mă mut. Ea crede c-ar putea fi domesticit prin tratament blînd, ca să devină un bun animal de casă. I-am spus că un animal de casă înalt de douăzeci şi unu de picioare şi lung de optzeci şi patru n-ar fi cel mai potrivit lucru de ţinut prin preajmă, fiindcă, chiar cu cele mai bune intenţii sau fără să vrea

să facă vreun rău, ar putea să se-aşeze pe casă şi s-o strivească. Nu-i greu deloc să-i citeşti în ochi cît e de distrat. Îi rămăsese inima la monstrul ăla şi nu putea să se despartă de el în ruptul capului. Se gîndea să deschidă o lăptărie şi voia s-o ajut să-l mulgă. Dar n-am acceptat. Era prea riscant. Nu era de sexul potrivit şi, oricum, n-aveam nici scară. Atunci a vrut să se suie călare pe el, ca să admire privelişte a. Treizeci sau patruzeci de picioare din coada lui se-ntindeau pe pămînt cu un copac prăbuşit, şi ea a crezut c-ar putea să se cațere pe-acolo. Dar s-a înşelat. Cînd a ajuns în locul cel mai abrupt, care era şi cel mai alunecos, a pornit-o înapoi la vale. Cît pe-aci să-şi rupă ceva, de nu eram eu.

Dacă era mulţumită ? Nu, nimic n-o mulţumeşte, dacă nu e demonstrat. Teoriile neverificate nu sînt de domeniul ei şi, prin urmare, nu le acceptă. Recunosc că e o orientare corectă, care mă atrage şi pe mine. Îi simt influenţa şi, dacă aş sta mai mult cu Eva, cred că mi-aş însuşi-o. Ei bine, pentru colosul ăsta mai avea un plan de rezervă : se gîndea că, dacă l-am face să fie blînd şi prietenos, l-am putea pune să stea în rîu, în chip de pod. S-a dovedit că era deja destul-de blînd, cel puţin în ceea ce-o priveşte. A-ncercat ea să-şi aplice teoria, dar iar a zbîrcit-o. De fiecare dată cînd îl făcea să se-aşeze cum trebuie în rîu şi ieşea apoi pe mal să treacă pe deasupra, ieşea şi el şi se ţinea după ea, ca un munte plin de fidelitate. Aidoma celorlalte animale. Toate făceau la fel.

Vineri. Marţi, miercuri, joi şi astăzi au trecut fără să-l văd. E mult cînd eşti singură. Mai bine singură decît să stai în calea altora.

Am *nevoie* de companie — cred c-am fost făcută pentru asta — aşa că m-am împrietenit cu animalele. Sînt de-a dreptul fermecătoare şi cît se poate de vesele şi respectuoase. Nu par niciodată plictisite şi nu te fac să te simţi nepoftită. Îţi zîmbesc, dau din coadă — dacă au — şi sînt gata oricînd să se hîrjonească, să plece cu tine la drum sau să facă orice-ţi trece ţie prin cap. Cred că sînt politeţea întruchipată. În toate zilele astea m-am distrat de minune şi nu m-am simţit nici o clipă singură. Singură ! Nu, niciodată n-am fost singură ! Au mişunat mereu în jurul meu,

pe vreo patru-cinci acri, de nici nu le puteai număra. Dacă te urci pe-o piatră din mijloc și te uiți la spinările îmblănite, toată întinderea e atît de veselă și împestrițată de culori și sclipiri neastîmpărate în lumina soarelui, atît de vălurită, c-ai putea crede că-i lac, dacă n-ai ști ce e. Și stolurile de păsări prietenoase, care stîrnesc uragane în înalturi cu vîjîitul aripilor. Iar cînd soarele se răsfrînge în tumultul ăsta de pene, se ridică din ele o vîlvătaie în toate culorile de-ți ia vederea.

Am făcut călătorii lungi și am văzut o bună parte a lumii. Aproape toată, cred. Așa că-s primul și singurul om călător. La drum, priveliștile sînt mărețe. Nu găsești pe nicăieri ceva să le semene. Ca să fie mai plăcut, călăresc pe cîte-un tigru sau leopard. Sînt moi și au spinări rotunde, care mi se potrivesc. Sînt niște animale tare drăguțe. La drumuri lungi sau dacă vreau să admir priveliștea, merg călare pe un elefant. De ridicat, mă ridică el cu trompa, dar de coborît pot să cobor și singură. Cînd poposim, el se-așază, iar eu îmi dau drumul pe spate-n jos.

Păsările și animalele sînt toate prietene și nu se ceartă niciodată pentru nimic. Vorbesc și între ele și cu mine, dar, zic eu, vorbesc o limbă străină, fiindcă eu nu deslușesc nici un cuvînt din ce spun ele. Ele, însă, mă-nțeleg destul de des cînd le răspund, mai cu seamă ciinele și elefantul. Mi-e cam rușine, fiindcă se vede că-s mai deștepți decît mine și-mi sînt, deci, superiori. Și asta mă supără, de vreme ce eu am pretenția că sînt experiența principală. Nici nu mă gîndesc să fiu altceva.

Am învățat o mulțime de lucruri, așa că acum am o cultură chiar dacă la-nceput n-o aveam. La-nceput eram ignorantă. Mă simțeam umilită, pentru că, deși urmăream cu atenție, n-am fost niciodată în stare să mă aflu pe aproape cînd curgea apa în sus. Dar acuma nu-mi mai pasă. Am făcut experiență după experiență, pînă am aflat că apa nu curge-n sus decît pe întuneric. Iar asta o știu fiindcă iazul nu se golește niciodată, ceea ce s-ar întîmpla cu siguranță dacă apa nu ar veni înapoi noaptea. Cel mai bine e să dovedești lucrurile prin experiențe pe viu. Atunci *știi*. Pe cîtă vreme dacă depinzi de bănuieli și presupuneri, n-ai s-ajungi niciodată om cu cultură.

Unele lucruri *nu poți* să le afli, dar n-o să știi niciodată că nu poți, dacă bănuiești sau presupui numai. Nu, trebuie să ai răbdare și să-ți continui experiențele pînă cînd afli că nu poți să afli. Și e minunat că-i așa. Lumea e-atît de interesantă ! Dacă n-ar fi nimic de descoperit, lumea ar fi plicticoasă. Chiar cînd încerci să descoperi și nu descoperi e la fel de interesant ca atunci cînd încerci să descoperi și descoperi, ba chiar, nu știu de ce, mai interesant. Secretul apei a fost o comoară pînă cînd l-am descoperit. Pe urmă emoția a dispărut și m-am pomenit cu o senzație de gol.

Din experiențe știu că lemnul înoată, ca și frunzele uscate și penele și-o mulțime de alte lucruri. Prin urmare, din toate aceste dovezi cumulate poți ști că și o stîncă o să înoate. Dar poți numai spune pur și simplu că știi, fiindcă n-a existat, cel puțin pînă acum, nici o cale prin care să se facă dovada. O să găsesc eu o cale și-atunci o să dispară preocuparea asta. Lucrurile astea mă întristează. În clipa cînd o să aflu tot, n-o să mai fie nici o emoție, iar eu mă dau în vînt după emoții ! Cu gîndul la asta, noaptea trecută nici n-am putut dormi.

La început, nu-mi dădeam seama pentru ce sînt făcută. Acuma cred că pentru a scoate la lumină tainele acestei lumi minunate, pentru a mă bucura și a-i mulțumi Dătătorului c-a născocit toate astea. Cred că mai sînt încă multe lucruri de învățat, cel puțin așa sper. Dacă nu fac risipă și nu mă grăbesc prea tare, o să mai dureze săptămîni și săptămîni întregi. Așa nădăjduiesc. Cînd arunci un fulg în sus, plutește-n aer pînă nu-l mai vezi. Pe urmă arunci un bulgăre și vezi că nu dispare, ci vine înapoi de fiecare dată. Am tot încercat, și se-ntîmplă mereu la fel. Mă întreb *de ce*. Sigur că *nu cade*, dar de ce *pare* că-i așa ? Bănuiesc că-i o iluzie optică. Numai una din ele e iluzie, dar nu știu care. Poate fulgul, poate bulgărele. Nu pot să dovedesc care din ele, pot numai să demonstrez că fie unul, fie celălalt e un fals și să las pe altul să aleagă.

M-am uitat atent și știu că stelele n-or să țină mult. Am văzut cîteva din cele mai bune cum se topesc și cad de pe cer. De vreme ce unele pot să se topească, pot să se topească toate, și dacă pot să se topească toate, pot să

se topească în aceeași noapte. O să vină clipa asta dureroasă, știu bine. Am să stau în fiecare noapte să le privesc, cît o să pot să mă țin trează, să-mi imprim în minte cîmpiile scînteietoare, în așa fel ca, atunci cînd o să dispară cu toate, să pot reașeza în gînd acel încîntător noian pe cerul întunecat, să sclipească iarăși îndoit de vălul lacrimilor mele.

DUPĂ IZGONIREA DIN RAI

Cînd privesc înapoi, Grădina îmi pare un vis. A fost frumoasă, neasemuit de frumoasă, încîntător de frumoasă. Acum am pierdut-o și n-o s-o mai văd niciodată.

Am pierdut Grădina, dar l-am găsit pe *el* și sînt mulțumită. Mă iubește cît poate, iar eu îl iubesc cu toată forța firii mele pline de pasiune, ceea ce, cred eu, este normal pentru sexul căruia îi aparțin. Dacă mă întreb de ce-l iubesc, descopăr că nu știu și, de fapt, nici nu prea mă sinchisesc să aflu. Cred mai degrabă că genul ăsta de dragoste nu e un produs al raționamentelor și statisticilor, cum ar fi dragostea unora pentru reptile sau alte animale. Cred că trebuie să fie cam așa : iubesc anumite păsări pentru cîntul lor. Pe Adam nu-l iubesc pentru cîntul lui. Nu, nici gînd. Cu cît cîntă mai mult, cu atît mai puțin mă împac cu asta. Și totuși îl rog să cînte, fiindcă vreau să învăț să-mi placă tot ce-l interesează pe el. Sînt sigură c-o să învăț, pentru că, dacă la-nceput nu puteam să suport, acuma pot. Cînd cîntă el, se acrește laptele. Dar nu-i nimic, o să mă obișnuiesc cu laptele acru.

Nu pentru agerimea minții îl iubesc. Nu, nici gînd. Nu-i el de vină pentru agerimea asta — atîta cîtă este — fiindcă nu și-a făcut-o singur. E-așa cum l-a lăsat Dumnezeu, dar nici nu trebuie mai mult. Intenția a fost bună, sînt sigură. Mintea o să i se deschidă cu timpul, chiar dacă nu dintr-o dată. Și-apoi nu-i nici o grabă : e destul de bun așa cum e.

Nu pentru purtarea lui tandră și atentă sau pentru delicatețe îl iubesc. Nu. Are lipsuri din punctul ăsta de

vedere, dar e destul de bun și-așa și se face tot mai bun pe zi ce trece.

Nu pentru hărnicia lui îl iubesc. Nu, nici gînd. Știu că o are în el și nu-nțeleg de ce-o ascunde de mine. Asta-i singura mea mîhnire. Altfel, e sincer și deschis, acum. Sînt sigură că nu-mi ascunde nimic altceva. Doar asta. Mă doare să știu că are secrete față de mine și uneori gîndul ăsta nu mă lasă să dorm. Am să mi-l izgonesc din minte. N-o să-mi mai tulbure fericirea, care altminteri mai are-un pic și dă pe dinafară.

Nu pentru învățătura lui îl iubesc. Nu, nici gînd. A învățat singur și știe o mulțime de lucruri. Partea proastă e că lucrurile cu pricina nu sînt cum le știe el.

Nu pentru cavalerism îl iubesc. Nu, nici gînd. M-a pîrît, dar nu-l învinuiesc. Cred că asta-i o particularitate a sexului său și nu l-a făcut el. Sigur că eu nu l-aș fi pîrît niciodată, mai curînd aș fi murit. Dar și asta-i o particularitate de sex, așa că nu pot să mă laud, fiindcă nu eu l-am făcut.

Atunci pentru ce-l iubesc ? *Pur și simplu, pentru că e bărbat*. Așa cred.

Are un fond bun și pentru asta-l iubesc, dar l-aș iubi și fără. Dacă m-ar bate sau mi-ar arunca vorbe de ocară, l-aș iubi mai departe. Sînt sigură. E-o chestiune de sex. Așa cred.

E puternic și chipeș și-l iubesc pentru asta. Îl admir și-s mîndră de el, dar l-aș iubi și dacă n-ar avea nici una din calitățile astea. Dacă ar fi urît, tot l-aș iubi. Și dacă ar fi o stîrpitură l-aș iubi. Aș munci pentru el ca o sclavă, m-aș ruga pentru el și aș veghea lîngă patul lui, pînă cînd mi-aș da ultima suflare.

Da, cred că-l iubesc pur și simplu, pentru că-i *al meu* și pentru că-i *bărbat*. Bănuiesc că n-am nici un alt motiv. Cred prin urmare că-i așa cum am spus la-nceput : genul ăsta de dragoste nu e un produs al raționamentelor și statisticilor. Ea vine nu se știe de unde și nu se poate explica. Nici nu-i nevoie.

Așa gîndesc eu. Dar sînt numai o fetișcană, prima care a stat să studieze această problemă, și s-ar putea, în ignoranța și lipsa mea de experiență, să n-o fi înțeles bine.

Ruga mea, dorința mea fierbinte e să trecem împreună peste pragul acestei vieți. E o dorință ce n-o să piară niciodată de pe pămînt. O să sălășluiască în sufletul fiecărei soții care iubește, pînă la sfîrșitul timpurilor. Și o să poarte numele meu.

Dar dacă trebuie ca unul din noi să plece mai întîi, ruga-mi este să fiu eu aceea. El e puternic, eu sînt slabă. Eu nu-i sînt atît de necesară pe cît îmi este el mie. Fără el, viața n-ar mai fi viață. Cum aș putea-o îndura ? Ruga asta e și ea nemuritoare și o să dăinuie cît o să dăinuie stirpea mea. Sînt prima soție ; și în ultima soție o să mă repet.

LA MORMÎNTUL EVEI

ADAM : Unde era ea, *acolo* era Raiul.

CEASUL

ISTORIOARĂ PLINĂ DE-NȚELES

Ceasul meu cel nou, frumosul de el, mersese un an și jumătate fără s-o ia-nainte sau să rămînă-n urmă, fără să se oprească sau să i se rupă ceva. Ajunsesem să-l cred infailibil în materie de oră exactă și-mi băgasem în cap că n-are moarte. Dar într-o seară l-am lăsat neîntors. M-am bocit pe chestia asta de parc-aș fi avut în față semnul sigur al prăpădului ce va să fie. Încet-încet mi-a venit inima la loc. Am mutat limbile la nimereală și-am trimis la plimbare presimțirile și superstițiile ce mă năpădiseră. A doua zi m-am înfățișat la cel mai bun bijutier ca să aflu exact cît e ora. Tartorul stabilimentului mi-a luat ceasul din mînă și s-a pus să mi-l potrivească. Pe urmă a zis :

— E cu patru minute-n urmă. Trebuie reglat avansul.

Am încercat să-l opresc pe individ, să-l fac să-nțeleagă că ceasul meu neprețuit mergea ca pe roate. Da' nici gînd ! Dovleacul ăla umblător nu vedea decît că rămăsese cu patru minute-n urmă și că avansul *trebuia* reglat un pic. Așa că, pe cînd ii dădeam disperat tîrcoale și-l imploram să-mi lase ceasornicu-n pace, el, cu calm și cruzime, săvîrși reprobabila faptă. Ceasul meu a-nceput s-o ia-naainte. Zilele treceau și el mergea din ce în ce mai repede. Într-o săptămînă temperatura i-a crescut cu furie și pulsul i-a ajuns la 150 de bătăi la umbră. În două luni lăsase de căruță toate ornicele din oraș și-o luase-naintea almanahului cu treisprezece zile și un pic. În octombrie mai erau încă frunze galbene, dar el ajunsese frumușel în noiembrie și-i creștea inima de bucurie cînd dădea cu ochii de zăpadă. Mi-a apropiat în așa hal termenul pentru chirie, note de plată și alte asemenea lucruri, că n-am mai putut să suport. L-am dus la ceasornicar ca să-l pună

la punct. Tipul m-a-ntrebat dacă-l mai reparasem vreodată. I-am spus că nu, nu fusese nevoie. Cu o expresie de fericire vicioasă, s-a uitat la ceas și, tremurînd de curiozitate, l-a desfăcut. Pe urmă și-a băgat în ochi ceva ca un păhărel de azvîrlit zarurile și s-a binoclat la rotițe. Mi-a spus că trebuie curățat, uns și reglat — să vin peste-o săptămînă. După curățat, uns și reglat, ceasul meu s-a lenevit din cale-afară. Bătea la fel de rar ca clopotul cel mare din turla bisericii. Am început să pierd trenurile, ratam toate-ntîlnirile, nu mai ajungeam la masă. Ce făceau alte ceasuri în trei zile, al meu făcea în patru și mă lăsa cu revolta-n suflet. Încet-încet am dat înapoi spre ieri, apoi spre-alaltăieri, pe urmă spre săptămîna care trecuse și, piș-pîș, mi-a venit ideea că, singur și neștiut de nimeni, mă tîram spre săptămîna dinaintea celei care trecuse și că lumea nici nu se mai vedea. Îmi dădeam seama că-mi descopăr un nemărturisit sentiment de solidaritate cu concetățeana mea, mumia de la muzeu, și-ardeam de nerăbdare să fac schimb de impresii cu ea. M-am dus din nou la ceasornicar. Am așteptat pînă l-a desfăcut în bucăți și-am aflat că nesuferita de casetă a arcului „își cam luase nasu' la purtare", da-i vine el de hac în trei zile. După asta, ceasul mergea bine *în ansamblu,* dar atît. Jumătate de zi mergea ca vîntul și ca gîndul. Făcea atîta tărăboi, lătra, șuiera, chiuia, strănuta și fornăia, că nici măcar nu-mi mai trecea prin minte să mă gîndesc ce neplăceri îmi face. Și cît o ținea așa, nici un ceas din țară nu se-ncumeta să se măsoare cu el. După-masă se punea pe tîndălit și nu se lăsa pînă nu-l ajungeau din urmă toți codașii pe care-i întrecuse pîn-atunci. Așa că, după douăzeci și patru de ore, venea în fața judecății la timp și cu reputația nepătată. În ansamblu mersese bine, deci nimeni nu-i putea găsi vreo vină ; își făcuse datoria, și cu asta, basta ! Dar cum nu-mi ține de cald dacă am un ceas care merge bine în ansamblu, am dus mașinăria la alt ceasornicar. Am aflat c-avea fusul rupt. I-am spus omului că-mi pare bine că doar asta-i hiba. Ca să fiu sincer, habar n-aveam ce-i ăla fus, da' n-am crezut că-i de demnitatea mea să-mi scot la iveală ignoranța în fața unui necunoscut.

I-a reparat fusul şi-am dat de altă belea : ce cîştiga-ntr-o parte, pierdea-n alta. O lua un timp la goană şi pe urmă stătea, după aia iar o lua la goană şi-aşa mai departe. Pauzele şi le fixa după bunul lui plac. Cînd o pornea, avea recul ca o muschetă. Vreo cîteva zile mi-am pus perniţe pe piept. Pînă la urmă, însă, l-am dus din nou la ceasornicar. La altul. Omu' l-a desfăcut bucăţică cu bucăţică şi-a-ntors epava pe faţă şi pe dos. S-a uitat cu lupa, apoi a spus că, după toate aparenţele, e ceva-n neregulă cu trăgaciul. L-a potrivit şi l-a pornit din nou. Acum toate erau bune şi frumoase, numai că, de-ndată ce-ajungea la zece fără zece, limbile se-mpreunau ca lamele de foarfecă şi din momentul ăla o luau la picior împreună. Nici cel mai bătrîn om din lume n-ar fi fost în stare să spună ce oră e după un ceas ca ăsta. Aşa c-am purces din nou la drum şi-am dus şmecheria la reparat. Individul mi-a spus că geamul se-ndoise şi arcul se strîmbase. A mai adăugat că şi capacul trebuia schimbat. După toate astea, ceasul meu a prins să meargă fără cusur numai că, din cînd în cînd, după ce-şi vedea liniştit de treabă aproape opt ore, rotiţele dinăuntru o zbugheau ca din puşcă şi se puneau să bîzîie ca bondarii. Cît ai zice peşte, limbile-ncepeau să se-nvîrtească aşa de repede, că pur şi simplu-şi pierdeau individualitatea şi păreau o plăpîndă pînză de păianjen peste cadranul ceasului. În şase-şapte minute, ceasul meu nepreţuit dădea gata toate cele douăzeci şi patru de ore, pe urmă făcea poc ! şi se oprea. Cu inima grea m-am mai dus o dată la alt ceasornicar şi m-am uitat cum îl desface-n bucăţele. Mi-am pregătit nişte întrebări ca să-l supun unui interogatoriu sever fiindcă prea se-ngroşase gluma. Ceasul costase două sute de dolari, dar, după socotelile mele, dădusem două sau trei mii ca să-l repar. Pe cînd mă uitam eu aşa, am descoperit în ceasornicar o veche cunoştinţă, un mecanic de pe un vas cu aburi din tinereţea mea. Nici măcar nu fusese un mecanic bun. Omul a cercetat toate piesişoarele cu atenţie, aşa cum făcuseră şi ceilalţi ceasornicari, şi şi-a dat verdictul cu aceeaşi siguranţă ca şi confraţii lui :

— Scoate abur prea mult. Dacă vreți să puneți cheia franceză pe supapa de siguranță !

I-am spart capu-acolo-n prăvălie și-am plătit pentru înmormîntare.

Unchiul William (fie-i țărîna ușoară !) spunea că orice cal e bun pîn-o ia razna prima dată și orice ceas e bun pînă-ncape pe mîna unui ceasornicar. Și tot el se-ntreba ce s-o fi ales cu liota aia de spoitori, armurieri, cizmari, mecanici și fierari care-au dat chix în meseria lor. Dar n-a aflat vreodată răspunsul.

POVESTEA BĂIEȚELULUI CUMINTE

A fost odată un băiețel cuminte pe care-l chema Jacob Blivens. Își asculta totdeauna părinții, chiar dacă lucrurile pe care i le cereau ei erau din cale-afară de absurde și de iraționale. Își învăța totdeauna lecțiile și nu întîrzia niciodată la cursurile de la școala duminicală. Nu chiulea nici cînd judecata lui sănătoasă îi spunea că-i lucrul cel mai bun pe care-l are de făcut. Băieții ceilalți nu-l puteau înțelege-n ruptul capului. Se purta așa de ciudat ! Nu mințea, chiar dacă i-ar fi convenit s-o facă. Spunea numai că nu-i frumos să minți și asta-i ajungea. Era atît de cinstit că-ți venea pur și simplu să rîzi de el. Comportarea ciudată a lui Jacob întrecea orice-nchipuire. Nu juca bile duminica, nu fura ouăle din cuiburile păsărilor, cînd vedea un flașnetar nu-i dădea maimuței monezi încinse, într-un cuvînt parcă nu-l interesa nici una din distracțiile pe care și le-ar fi permis orice om cu mintea-ntreagă. Ceilalți băieți au încercat să deslușească ce-i în capul lui, au încercat să-l înțeleagă, da' mare lucru n-a ieșit de-aici. După cum am mai spus, au reușit doar să-și facă o vagă idee cum că „i-ar fila o lampă". Așa că l-au luat sub aripa lor ocrotitoare și n-au lăsat răul să se-atingă de el.

Băiețelul ăsta cuminte citea toate lecțiile din cartea de școală. Erau bucuria vieții lui. Credea în băieții cuminți care-apăreau în lecțiile cu pricina și-și punea orbește nădejdea-n ei. Tînjea să vadă unu-n carne și oase, da' n-a fost să fie. Se vede treaba că dăduseră toți ortu' popii înainte de-a se naște el. Cum găsea-n carte unu' din cale afară de cuminte, repede-repede citea sfîrșitul ca să vadă ce s-a ales de el (fiindcă eroul nostru era gata să străbată mile-ntregi doar-doar l-o zări). Dar fără folos : băiețelul cuminte din carte murea totdeauna în ultimul capitol. Apărea și-o poză de la-nmormîntare : în jurul gropii deschise erau toate neamurile și colegii de la școală (colegii de școală cu pantaloni prea scurți și pălărioare prea mari).

Toată lumea vărsa lacrimi amare-n batiste de-un iard și jumătate. Numai de-astea avea-ntotdeauna parte bietul de el. N-ajungea niciodată să vadă vreun băiețel cuminte fiindcă eroul murea invariabil în ultimul capitol.

Jacob nutrea nobila ambiție s-apară într-o carte de școală. Vroia s-apară acolo, vroia să se vadă-n poze care să-l arate cum, plin de strălucire, refuza să-i spună maică-si minciuni, iar ea izbucnea în lacrimi de fericire ; în poze care să-l arate în prag cum dă un bănuț unei biete cerșetoare cu șase copii și-i spune să-l cheltuiască pe ce-o vrea ea, dar să nu facă risipă fiindcă-i păcat ; în poze care să-l arate cum, mărinimos, se-ncăpățînează să nu-l pîrască pe băiețelul cel rău care-l pîndește-n fiecare seară după colț cînd vine de la școală, îl bate măr, pe urmă-l fugărește pîn-acasă, strigă „He-he-he !" și-o ia din loc. Asta era ambiția tînărului Jacob Blivens. Dorea să se vadă-ntr-o carte de școală. Uneori i se cam făcea părul măciucă gîndindu-se că băieții cuminți mureau totdeauna fără doar și poate. Lui îi plăcea viața, știți bine, și-asta era treaba cea mai incomodă cînd venea vorba de băieții din cărțile de școală. Știa că dacă ești neînchipuit de cuminte, așa cum erau băieții din cărți, cuminția asta-ți vine de hac mai repede ca oftica. Știa că băieții ăia n-au rezistat nici unul prea mult și i se rupea inima cînd se gîndea c-o să-l bage-ntr-o carte pe care n-o s-apuce s-o vadă ; sau, chiar dacă o s-apară cartea-nainte de-a trece el în lumea celor drepți, n-o să aibă prea mult succes fără poza de la-nmormîntarea lui, la sfîrșit. Ce carte de școală mai e și aia dacă nu-l lasă, pe patul de moarte, să dea și el obștii cîteva povețe ! Așa că, pînă la urmă, cum era și firesc, s-a hotărît să facă tot ce putea în condițiile date : să supraviețuiască, s-o ducă așa cît l-or ține curelele și să aibă discursul gata cînd i-o bate ceasul.

Dar, nu știu de ce, nimic nu-i ieșea ca lumea acestui băiețel cuminte. Lui nu-i mergeau lucrurile cum le mergeau băieților cuminți din cărți. Întotdeauna ei se-alegeau cu distracția, iar băieții răi cu picioarele rupte. Dar în cazul lui ruginise-un șurubel pe undeva și toate-i ieșeau pe dos. Cînd l-a văzut pe Jim Blake furînd mere, s-a dus glonț să-i țină o predică despre băiețelul cel rău care-a

căzut din mărul vecinului și și-a rupt mîna. Jim a căzut și el din pom, da' peste *Jacob* a căzut, și *Jacob* și-a rupt mîna, în timp ce Jim n-a avut nici pe dracu'. Eroului nostru nu-i intra asta-n cap nici să-l pici cu ceară. Cărțile nu pomeneau nimic despre-o asemenea tărășenie.

Odată niște băieți răi au împins un orb în noroi. Jacob s-a dus într-un suflet să-l ridice și să primească binecuvîntarea-i. Orbul, nici pomeneală să-l binecuvînteze. I-a tras una cu bastonu-n cap și-a zis că-l prinde el cînd l-o împinge din nou și apoi s-o preface că-l ajută. Nici asta nu se potrivea cu ce scria-n cărți. Jacob le-a citit iar din scoarță-n scoarță pe toate, doar-doar o da de ceva care seamănă cu asta.

Avea și el o dorință arzătoare : să găsească un cîine șchiop care n-avea unde să stea, era mort de foame și hăituit, să-l aducă acasă, să-l mîngîie și să obțină astfel recunoștința veșnică a cîinelui în cauză. Pînă la urmă a găsit unul și treaba asta l-a făcut fericit, nevoie mare. L-a luat acasă și l-a ndopat. Cînd să-l mîngîie, potaia s-a dat la el, i-a rupt hainele, în afara celor care-i acopereau partea din față a corpului, și-a făcut acolo un bîlci de toată minunea. Băiatul s-a dus din nou la sursă, dar nici acum n-a reușit să găsească o explicație. Cîinele era ca ăia din cărți, de aceeași rasă, dar se purta altfel. Orice făcea băiatul ăsta, numai de bucluc dădea. Aceleași lucruri pentru care băieții din carte se umpleau de glorie, lui îi aduceau numai belele.

Într-o duminică mergea la școală. Niște băieți răi o porniseră cu barca cu pînze și-și făceau de cap de parcă toată lumea era a lor. El i-a văzut și-a rămas cu gura căscată, fiindcă știa din carte că băieții care se duc cu barca duminica se înecă toți pînă la unul. A plecat în grabă cu pluta după ei să le spună ce-i așteaptă, dar s-a lovit de-un buștean și-a căzut în apă. Cineva l-a scos din apă destul de repede. Doctorul a scos apa din el și l-a pus din nou în stare de funcționare cu aerul din propriii lui plămîni. Băiatul, însă, a răcit și-a zăcut la pat după aia nouă săptămîni. Absolut inexplicabil, băieții cei răi din barcă s-au distrat grozav toată ziua și, cu totul surprinzător, s-au întors acasă

teferi și nevătămați. Jacob Blivens zicea că așa ceva nu există-n cărți. Era pur și simplu mut de uimire.

Cînd s-a pus din nou pe picioare, își cam pierduse curajul, dar era hotărît să meargă mai departe cu orice risc. Știa că experiența lui de pînă acum nu era demnă să intre-ntr-o carte. Dar nu-și făcea încă probleme, că tot nu trăise cît scrie-n carte că trebuie să trăiască băieții cuminți. Spera să se remarce cu ceva dac-o să-l țină balamalele pînă i-o veni sorocul. Chiar dacă se-alege praful de toată strădania lui, are la o adică discursul funerar și-asta nu-i de colea.

S-a dus din nou la sursă și-a descoperit că venise timpul s-o pornească pe mare ca băiat de serviciu. A vorbit c-un căpitan de vas și i-a spus cum stă treaba. Cînd omul l-a-ntrebat de recomandări. Jacob a scos mîndru o broșurică și i-a arătat cuvintele : „Lui Jacob Blivens, cu afecțiune de la profesorul său". Dar căpitanul, un tip vulgar și necioplit, i-a retezat-o :

— Ei, l-a dracu' ! Și ce dacă ? Înseamnă că știi să speli vase sau să umbli cu găleata cu zoaie ? Nici poveste !

Treaba asta a pus capac la toate. Lui Jocob nu i se mai întîmplase o asemenea chestie. Niște cuvinte de laudă de la un profesor, așternute pe o broșurică, nu dăduseră niciodată greș cînd era vorba să se umble la sentimentele cele mai delicate ale căpitanilor de vas și să deschidă calea spre toate onorurile și măririle. Nu, niciodată nu dăduseră greș în cartea pe care-o citise el. Nu-i venea să creadă și pace !

Băiatului ăstuia toate-i mergeau anapoda. Nimic nu-i ieșea cum scria la carte. Într-o zi, pe cînd era-n căutare de băieței răi ca s-aibă și el cui freca ridichea, a găsit o liotă-ntreagă în vechea turnătorie de fontă. Puneau la cale o glumă nevinovată pe spinarea a paisprezece sau cincisprezece cîini. Îi legaseră unul după altul și se pregăteau să le pună-n coadă cutii goale de nitroglicerină ca să fie mai frumoși. Lui Jacob i s-a muiat inima. S-a așezat băiatul pe una din cutiile-alea (ce dacă-i plină de unsoare ? Lui nu-i pasă de nimic cînd e datoria la mijloc), a prins de zgardă primul cîine din coloană și-a aruncat o privire plină de dojană spre răutăciosul de Tom Jones. Dar chiar atunci a apărut curcanul de McWelter spumegînd de furie. Bă-

ieții cei răi și-au luat cu toții tălpășița. Jacob Blivens, conștient de nevinovăția lui, s-a sculat în picioare și-a dat drumu' la unul din discursurile-alea impunătoare, parcă desprins din cartea de școală, care-ntotdeauna încep cu „Vai, domnule !", în totală contradicție cu faptul că nici un băiat de pe lumea asta, cuminte sau nu, nu-și începe niciodată tirada cu „Vai, domnule !" Dar polițaiul n-a avut răbdare s-asculte și restul. L-a luat pe Jacob de urechi, l-a tîrnuit și i-a ars una la spate. Cît ai clipi, acel băiețel cuminte a țîșnit prin acoperiș și-a prins să se-nalțe către soare, tîrînd după el, precum o coadă de zmeu, resturi din cei cincisprezece câini. Pe fața Pămîntului n-a rămas nici urmă din polițai sau din vechea turnătorie de fontă. Cît despre tînărul Jacob Blivens, bietul de el, n-a mai avut niciclnd ocazia să-și țină discursul funerar după ce s-a chinuit atîta să-l facă (numai dacă nu l-o fi ținut în fața păsărilor cerului). Căci, deși cea mai mare parte din susnumita persoană s-a reînfors direct în vîrful unui copac dintr-un ținut vecin, restul s-a-mpărțit între patru orașe. Așa se face c-au pornit cinci anchete care să stabilească dacă era mort sau nu și cum de s-a-ntîmplat. Pe viața mea că n-ați văzut vreodată-un băiat atît de-mprăștiat. [1]

Astfel a pierit băiețelul cel cuminte care-a făcut tot ce-a putut, dar nu i-a ieșit ca-n carte. Toți cei care-au făcut ce-a făcut el au dus-o bine, în afară de el. Cazul lui e pe drept cuvînt ieșit din comun. Probabil că niciodată nu i se va găsi vreo explicație.

[1] Catastrofa cu glicerina e împrumutată dintr-un articol de ziar, pe al cărui autor vi l-aș spune dacă l-aș ști. M.T.

ALONZO FITZ CLARENCE, ROSANNAH ETHELTON ŞI IUBIREA LOR CEA MARE

1

Într-o dimineaţă de iarnă, cu ger năprasnic de crăpau pietrele, oraşul Eastport din statul Maine stătea cuminte sub stratul gros de zăpadă care se-aşternuse peste tot. Forfota obişnuită a străzilor era lipsă la apel. Puteai să te uiţi mult şi bine-n zare că n-ai fi văzut decît un pustiu alb, alb de tot, şi-o tăcere care i se potrivea de minune. Să nu mă-nţelegeţi greşit. N-am vrut să spun că puteai să *vezi* tăcerea. Nicidecum, puteai numai s-o auzi. Trotuarele erau, ce mai încolo-ncoace, nişte şanţuri adînci şi nesfîrşite, cu ziduri de zăpadă abrupte aşezate de-o parte şi de alta. Din loc în loc se-auzea ricîitul slab, venit parcă de nu ştiu unde, al unei lopeţi de lemn. Dacă aveai şi ochi destul de ageri, nu ţi-era greu să vezi în depărtare o siluetă neagră care se-apleca, dispărea-ntr-unul din şanţurile-alea şi-apărea apoi din nou peste o clipă c-o mişcare ce-ar fi putut să-nsemne că scosese o lopată de zăpadă. Trebuia însă să ai ochi de vultur, fiindcă silueta neagră nu pierdea timpul aiurea. Una-două arunca lopata cît colo şi-o tulea în casă trăgîndu-şi palmele ca să se-ncălzească. Da, era al dracului de frig, aşa că nici oamenii care dădeau zăpada, nici alţii nu prea stăteau pe-afară.

Deodată cerul s-a întunecat. S-a stîrnit şi vîntul şi-a-nceput să sufle-n rafale zdravene şi hachiţoase, zburătăcind nori de zăpadă mărunţă spre înalturi, înainte şi-n alte direcţii. Îmboldite de-o asemenea rafală, mormane mari şi albe se-aşezau de-a curmezişul străzii ca nişte morminte. Într-o clipă, altă rafală le aranja invers, smulgînd o pulbere fină de pe crestele lor înguste, întocmai cum furtuna pe mare smulge fluturaşi de spumă de pe crestele valurilor.

O a treia rafală mătura și lăsa locul ca-n palmă, dac-așa-i venea ei. Făceau pe nebunele, se jucau, dar fiecare-n parte și toate la un loc au mai aruncat niște zăpadă-n șanțurile de pe trotuare, ca să știe-o socoteală.

Alonzo Fitz Clarence stătea în salonașul lui tihnit și elegant. Era-mbrăcat într-un halat de casă din mătase albastră, cu manșete și garnituri din satin de culoarea cîrmîzului, matlasate cu figuri complicate. Avea-n față resturile de la micul dejun. Delicatul serviciu de masă, care costase-o grămadă de bani, dădea un plus de farmec și-armonie întregii camere. În cămin, limbile de foc se jucau vesele.

O rafală de vînt zgîlții ferestrele cu furie. Un val de zăpadă le izbi cu zgomot ca și cum le-ar fi spălat, ca să zicem așa. Burlacul nostru tînăr și frumos murmură ca pentru sine :

— Înseamnă c-astăzi se stă-n casă. Mă rog, asta e, dar mie cine-mi ține de urît ? Mama ar fi ceva, și mătușa Susan la fel, dar pe ele le am mereu pe lîngă mine. Într-o asemenea zi insuportabilă e nevoie de ceva nou, de-un element proaspăt care să-ți facă mai picantă captivitatea. Sună frumos, dar nu-nseamnă nimic. Ce, parcă moare careva de nerăbdare să-și pipăreze captivitatea ? Dimpotrivă, vrea s-o-ndulcească.

Se uită la ceasul franțuzesc de pe poliță căminului :

— Iar merge-aiurea. Habar n-are pe ce lume e și, cînd are, minte de-ngheață apele, așa că... ce mi-e una, ce mi-e alta ! Alfred !

Nici un răspuns.

— Alfred !... Bun băiat servitorul ăsta, dar pe el și pe ceas să nu pui bază.

Alonzo întinse mîna spre perete și apăsă pe butonul unei sonerii electrice. Așteptă puțin, apoi apăsă din nou. Mai așteptă cîteva clipe, pe urmă spuse :

— S-a stricat bateria. Sînt sigur c-asta e. Dar fiindcă tot m-am apucat de treabă, nu mă las pînă nu-mi spune careva cît e ceasul.

Se duse spre tubul acustic din perete, fluieră în el și strigă „mamă" o dată și-ncă o dată.

— Degeaba. Și la mama s-a stricat bateria. N-am cum să dau de ăia de la parter. Nici o speranță.

Se așează la un pupitru din lemn de trandafir, își sprijini bărbia pe marginea din stînga și glăsui ca și cum ar fi conversat cu dușumeaua :

— Mătușă Susan !

O voce gravă și plăcută răspunse :

— Tu ești, Alonzo ?

— Da, eu sînt. Mi-e prea lene și mă simt prea bine ca să cobor pînă jos. Sînt la ananghie și zău dacă văd cine mi-ar putea da o mînă de-ajutor.

— Doamne, dar ce s-a-ntîmplat ?

— Destule, fii fără grijă !

— Nu-mi pune nervii la-ncercare, dragul meu. Ce e ?

— Vreau să știu cît e ceasul.

— Strengarule, ce sperietură mi-ai tras ! Asta-i tot ?

— Tot, pe cuvînt ! Liniștește-te ! Spune-mi cît e ceasul și ai de la mine-o binecuvîntare.

— Nouă și cinci. Nu te costă nimic, ține-ți binecuvîntarea pentru tine.

— Mulțumesc. Binecuvîntarea asta pe mine tot nu m-ar fi adus la sapă de lemn, mătușico, iar dumneata nu te-ai fi-mbogățit chiar atît ca să nu mai ai nevoie și de alte venituri.

Se sculă-n picioare murmurînd :

— Nouă și cinci (și se-ntoarse spre ceas). Aha, făcu el, mergi mai bine ca de obicei. Ai zbîrcit-o numai cu treizeci și patru de minute. Ia să văd... Treizeci și trei cu douăzeci și unu fac cincizeci și patru. Cincizeci și patru ori patru fac două sute treizeci și șase. Iau unu și rămîne două sute treizeci și cinci. Asta e.

Mută limbile ceasului pînă la unu fără douăzeci și cinci și-i spuse :

— Bagă de seamă ! Dacă nici acum nu ești în stare să mergi ca lumea un timp... te dau de pomană !

Se-așează din nou la pupitru și strigă :

— Mătușă Susan !

— Da, dragă !

— Ai mîncat ?

— Cum să nu ! Acum o oră.

— Ai treabă ?

— Nu, coseam. De ce ?

— Ai musafiri ?

— Nu, dar aștept pe cineva la nouă și jumătate.

— Ehe, și mie mi-ar surîde-așa ceva ! Mă simt singur. Vreau să schimb și eu cîteva vorbe cu un om.

— Foarte bine, schimbă-le cu mine.

— Dar e ceva foarte personal.

— Nu-ți face griji. Dă-i drumul că-s numai eu în cameră.

— Nici nu știu dacă să-ndrăznesc sau nu, dar...

— Dar ce ? Hai, nu-ți fie teamă. Alonzo, știi doar că poți avea încredere-n mine, nu ?

— Simt și eu asta, mătușă, dar treaba-i foarte serioasă. Mă afectează profund pe mine și toată familia, chiar și-ntreaga comunitate.

— Hai, Alonzo, spune-mi. N-am să suflu o vorbuliță. Ce e ?

— Mătușă, dac-aș îndrăzni...

— Hai, te rog, zi mai departe ! Țin la tine, știi ce simt pentru tine. Spune-mi tot. Ai încredere-n mine. Ce e ?

— Vremea !

— Ei, fir-ar să fie de vreme ! Zău dacă-nțeleg cum te lasă inima să te porți așa cu mine, Lon.

— Ia-o-ncet, mătușică scumpă, și iartă-mă. Îmi pare rău, zău că-mi pare rău. Nu mai fac. Mă ierți ?

— Da, fiindcă ești sincer, deși știu că n-ar trebui. Cum o să uit de asta, iar ai să-ți bați joc de mine.

— Nu, n-am să-mi mai bat, pe cuvînt de onoare. Dar ce vreme ! Doamne, ce vreme ! Trebuie să-ți mențiii buna dispoziție pe cale artificială. Ninge, suflă vîntul, e vijelie și-un ger cumplit ! Pe la tine cum e vremea ?

— Caldă, ploioasă și te predispune la melancolie. Cioclii merg pe stradă cu umbrelele deschise și apa șiroindu-le de pe fiecare spiță. Din cît văd eu de-aici, afară a crescut un trotuar de umbrele pe două rînduri. Am făcut focul ca să mă-nveselesc și-am deschis ferestrele ca să vină răcoare. Dar degeaba. De-afară nu vine nimic, decît adierea îmbălsămată de decembrie cu dulcea-i povară de miresme zeflemitoare răspîndite de florile care, desfătîndu-se în abundența lor fără de margini, au pus stăpînire pe tărîmul de afară, pe cînd sufletul omului se întristează. și îi flutură

prin fața ochilor splendoarea lor strălucitoare, pe cînd sufletul lui se căiește și inima i se frînge.

Alonzo deschise gura să spună : „Ar trebui s-o scrii și s-o pui în ramă", dar se opri fiindc-o auzi pe mătușă-sa vorbind cu altcineva. Se duse la fereastră și se uită cum bîntuia iarna pe-afară. Vijelia-nvîrtejea zăpada mai furioasă ca oricînd. Obloanele se trînteau și păcăneau. Un ciine bătut de soartă și tremurînd din toate mădularele, cu capul plecat și coada scoasă din funcție, se lipea de-un perete ca să se-ascundă de vîntul năprasnic. O tînără înota prin zăpada pînă la genunchi și-și ferea fața de șfichiuirea gerului. Gluga impermeabilului îi venise peste cap. Pe Alonzo îl trecură fiorii.

— Decît asta, zise el suspinînd, mai bine mocirla, ploaia clocită sau chiar obrăznicăturile-alea de flori !

Plecă de la fereastră. Făcu un pas și se opri s-asculte. Îi ajunseră la urechi frînturi melodioase și pierite dintr-un cîntec binecunoscut. Rămase pe loc, pierdut, cu bărbia sprijinită-n piept. Nemișcat, sorbea melodia cu nesaț și-abia mai respira. Interpretarea cam șchiopăta pe ici, pe colo, dar lui Alonzo i se părea și mai încîntătoare, nicidecum umbrită de cusururi. Cusururile apăreau numai la refren, unde notele a treia, a patra, a cincea, a șasea și a șaptea o luaseră binișor pe-alături. Cînd se termină cîntarea, Alonzo trase adînc aer în piept și spuse :

— Oh, n-aș fi crezut în vecii vecilor că *In the Sweet By-and-By* poate să sune-așa cum l-am auzit acum !

Se duse repede la pupitru, ciuli un pic urechile și zise pe-un ton confidențial, parcă ferindu-se să nu-l afle cineva :

— Mătușico, cine-i îngerul care-a cîntat ?

— Persoana pe care-o așteptam la nouă și jumătate. Stă la mine-o lună-două. Am să te prezint. Domnișoară...

— Ferească sfîntul ! Numai un pic, mătușă Susan ! Totdeauna-mi faci cîte una de-asta !

O zbughi în dormitor și-ntr-o clipă se și-ntoarse c-o schimbare vizibilă-n aspectu-i exterior.

— Dracu' s-o ia de treabă, spuse el cu arțag. Auzi colo ! Ar fi fost în stare să mă prezinte-acestui îngeraș așa cum eram, în halatul albastru ca cerul cu revere roșii

ca focul. Femeile-astea nu s-ar gîndi un pic nici să le pici cu ceară !

Se duse grăbit spre pupitru. Rămase acolo-n picioare şi-i dădu drumul nerăbdător :

— Mătuşico, acuma-s gata !

Se puse pe zîmbit şi reverenţe cu toată convingerea şi eleganţa de care era-n stare.

— Foarte bine. Domnişoară Rosannah Ethelton, dă-mi voie să-ţi prezint pe nepotul meu cel mai drag, domnul Alonzo Fitz Clarence. Aşa ! Amîndoi îmi sînteţi simpatici şi-am să vă las să vă ţineţi de urît pîn-aranjez eu nişte treburi prin casă. Stai jos, Rosannah ! Stai jos, Alonzo ! Pa, pa ! Vin numaidecît.

În tot timpul ăsta Alonzo făcuse reverenţe şi zîmbise unor domnişoare imaginare, invitîndu-le să ia loc pe nişte scaune imaginare. În sfîrşit se aşează şi el şi-şi zise-n gînd : „Aşa noroc, mai rar. N-au decît să bată vînturile cît or vrea ! Şi să spulbere zăpada ! Şi cerul n-are decît să se zborşească pînă i s-o acri ! Puţin îmi pasă !"

Să lăsăm aceste tinere persoane să trăncănească pînă s-or cunoaşte bine, iar noi să ne permitem a arunca o privire iscoditoare asupra celei mai candide şi mai diafane dintre ele. Aşadar, persoana-n chestiune stătea singură, degajată şi graţioasă, într-o cameră mobilată cu gust, evident salonaşul unei femei rafinate şi cu mult cap, dacă e să ne luăm după semne şi simboluri. De exemplu, lîngă un fotoliu comod ce dădea cu fundul de podea se afla o delicată măsuţă, pe care se-nghesuiau tot felul de flecuşteţe trebuitoare lucrului de mînă. Deasupra tuturor trona un coşuleţ brodat cu multă fantezie. De sub capacul căscat ieşeau la iveală jurubiţe de lînă multicoloră şi-o grămădă de-alte fire şi firicele care-atîrnau în voia soartei. Pe podea se lăfăiau peticuţe vopsite-n roşu de alizarină, albastru de Berlin şi-alte fîşii de teapa lor, căpeţele de panglică, un mosor sau două, o foarfecă şi-o legătură (sau poate mai multe) de şnururi de mătase colorată. Pe-o sofa luxoasă, tapiţată c-un soi de ţesătură indiană, neagră cu fire aurii printre care se furişau alte fire nu chiar aşa de îndrăzneţe la culoare, se vedea un pătrat mare de ceva alb şi grosolan. Aici creşcuse un buchet de flori sub îngrijirea atentă a

croşetei. Mîţa casei trăgea la aghioase pe-această operă de artă. Într-un bovindou, te-ntîmpina un şevalet cu un tablou neisprăvit şi-alături, pe un scaun, o paletă cu nişte pensule. De cărţi dădeai la tot pasul : Robertson şi-ale lui predici, Tennyson, Moody şi Sankey, Hawthorne, *Rab şi prietenii lui*, cărţi de bucate, cărţi de rugăciuni, cărţi cu modele şi, desigur, cărţi despre tot felul de odioase şi exasperante oale din ceramică. Era şi-un pian acolo, c-o puzderie de partituri deasupra şi mai multe dedesubt. Tablouri găseai cu grămada pe pereţi, pe poliţa căminului şi, ca să n-o mai lungim, peste tot. Aşezate-n poziţii avantajoase, se ofereau vederii statuete, bibelouri ciudate şi fără noimă, raritäţi de porţelanuri scumpe şi deosebit de înspăimîntătoare. Bovindoul dădea într-o grădină inundată de strălucirea florilor şi a tufelor exotice şi de prin partea locului.

Dar suava june era cel mai gingaş subiect de contemplaţie pe care-l oferea întreg peisajul de-afară şi de dinăuntru : trăsături fine, ieşite parcă de sub dalta unui sculptor grec ; obraji ca albul fără de prihană al florii de camelie ce parc-a-mprumutat o tentă purpurie de la surata ei de-alături, din grădină ; ochi mari, albaştri cu gene lungi şi arcuite ; mimică pornită din naivitatea copilului şi candoarea puiului de căprioară ; cap superb, încoronat de aurul îmbelşugat al părului ; siluetă mlădioasă şi-mplinită, cu gesturi şi mişcări trădîndu-i graţia-nnăscută.

Hainele şi podoabele scoteau la iveală acea armonie aleasă pe care-o poate da numai cultura ce-ntregeşte-un gust select şi natural. Rochia era din tul simplu de-un roşu aprins, croită pe bie şi-nconjurată de trei rînduri de volane bleu, garnisite cu şnur roşu pal, de catifea ; deasupra avea un şal din tarlatan roşu închis, garnisit cu colţişori din satin stacojiu ; crinolina de culoarea grîului copt, largă şi despicată-n faţă, încerca să se-ncheie cu nasturi de sidef şi şnururi argintii (tot harnaşamentul ăsta era ţinut în poziţie de hamuri din catifea de-un galben deschis) ; basca din talie era din rips de-o culoare ca levănţica, înviorată de dantele de Valenciènnes ; decolteu adînc, mîneci scurte ; în jurul gîtului, o bentiţă castanie paspoalată cu mătase de-un roz delicat ; în corsaj se-ascundea o batistă de-un galben cald, dintr-un material simplu, în trei fire vopsite

înainte de-a fi țesute ; brățări de coral și-un medalion atîrnînd de un lănțișor ; pieptănătura era împodobită cu nu-mă-uita și lăcrămioare, strînse-n jurul unei minunate cale.

Cam atît. Și totuși fata era dumnezeiesc de frumoasă în veșmîntu-i modest. Cum să fi arătat oare gătită de serbare sau de bal ?

Tot timpul a vorbit cu Alonzo fără s-aibă habar de iscodirea noastră. Clipele zburau și ea tot mai vorbea. Dar nu trecu mult și ochi-i căzură-ntîmplător pe ceas. Se făcu roșie ca focul și trînti un dulce :

— La revedere, domnule Fitz Clarence. Trebuie să plec neîntîrziat.

Sări ca arsă și-aproape nici nu-l auzi pe tînărul care-i spuse și el la revedere. Strălucitoare, grațioasă și radiind de frumusețe, se uită mirată la ceasul acuzator. Își desfăcu buzele țuguiate și exclamă :

— Unsprezece și cinci ! Aproape două ore și-aș fi zis că n-au trecut nici douăzeci de minute ! Of, Doamne, ce-o să creadă-acuma despre mine ?

Exact în același moment Alonzo se holba și el la ceasul lui.

— Trei fără douăzeci și cinci, făcu el. Aproape două ore și n-aș fi crezut c-au trecut mai mult de două minute ! Te pomenești că iar mi-a tras clapa ceasul ăsta. Domnișoară Ethelton ! Numai o secundă, te rog. Mai ești acolo ?

— Da, dar fii scurt fiindcă-s tare grăbită.

— Vrei să-mi spui, te rog, cît e ceasul ?

Fata roși din nou și murmură ca pentru ea : „Vai, cîtă cruzime să mă-ntrebe-așa ceva !" Apoi răspunse c-o nepăsare simulată la perfecție :

— Unsprezece și cinci.

— Mulțumesc frumos. Trebuie să pleci acuma, nu-i așa ?

— Da, trebuie.

— Ce rău îmi pare !

Nici un răspuns.

— Domnișoară Ethelton !

— Da !

— Mai... mai ești acolo, nu-i așa ?

— Da, dar te rog grăbește-te. Vrei să-mi spui ceva ?

— Eh, cu... mă rog, nimic deosebit. Mă simt foarte singur aici. Îți cer cam mult, știu, dar n-ai vrea să mai stai de vorbă cu mine din cînd în cînd ? Adică dacă nu te-ar deranja prea mult.

— Nu știu, dar o să mă mai gîndesc. Am să-ncerc.

— Vai, mii de mulțumiri, domnișoară Ethelton !... Doamne, uite că a plecat și m-au năpădit din nou norii negri, zăpada-nvîrtejită și vînturile pustiitoare ! Dar mi-a spus *la revedere*. N-a spus bună dimineața. A spus la revedere !... Înseamnă că nu-i nimic în neregulă cu ceasul. Cum au mai zburat orele-astea două ! Ca vîntul și ca gîndul !

Se așează-n fotoliu și-o vreme se uită visător la foc. Pe urmă spuse oftînd :

— Ce minunat ! Cu două ore-n urmă eram liber ca pasărea cerului și-acum inima mi-a zburat la San Francisco.

Cam în același timp Rosannah Ethelton, stînd cu cartea-n mînă în scaunul de lîngă fereastra dormitorului ei și privind în gol la ploaia care spăla podul Golden Gate, își șoptea sieși :

— Cîtă deosebire-ntre el și amărîtul de Burley, cu capul lui sec și prăpădita de maimuțăreală timpită !

2

Patru săptămîni mai tîrziu, într-un salon somptuos de pe Telegraph Hill, domnul Sidney Algernon Burley întreținea buna dispoziție a oaspeților. Imita vocile și gesturile unor actori cu priză la public, ale unor oameni de litere din San Francisco și-ale unor indivizi peste care dăduse buzna norocul. Era îmbrăcat festiv și-arăta bine, dacă lăsăm la o parte faptul nesemnificativ c-avea un ochi nițel cam zbanghiu. Părea jovial. Cu toate astea, însă, nu-și dezlipea privirea de la ușă. Aștepta neliniștit s-apară cineva. Chiar atunci se ivi un lacheu pus la patru ace, care-i spuse gazdei ceva. Gazda dădu din cap în semn

c-a-nțeles. Atît i-a fost de ajuns domnului Burley. Violciunea începu să-i scadă puțin cîte puțin. Într-un ochi i se prelinse o undă de amărăciune, în celălalt o umbră sinistră și-amenințătoare.

Oaspeții se retraseră la timp. Rămas singur cu gazda, domnul Burley îi spuse :

— Nu mai încape nici o îndoială. Mă evită. Mereu găsește cîte-o scuză. De-aș putea s-o văd, să-i vorbesc măcar un minut... dar nesiguranța asta...

— Domnule Burley, cred că vă-nșelați. Poate-i totul doar o întîmplare. Mergeți sus în salonaș și destindeți-vă puțin. Eu mai am de spus servitorilor una, alta, tocmai mi-a venit ceva-n minte, și pe urmă mă duc la ea-n cameră. Nu vă faceți griji. Am s-o conving să vă vorbească.

Domnul Burley urcă scările cu gîndul să se ducă-n salonaș. Cînd trecu pe lîngă odaia „mătușii Susan" (ușa era ușor întredeschisă), auzi un rîs vesel pe care-l recunoscu imediat. Așa că fără să bată la ușă sau să spună ceva, intră plin de încredere. Nici n-apucă să-și facă simțită prezența, că-i și ajunseră la urechi niște vorbe ce-i răvășiră sufletul și-i înghețară sîngele tînăr în vine.

— Scumpo, am primit-o ! spunea o voce.

— Și eu, dragule ! zise Rosannah Ethelton, care era cu spatele.

O văzu cum se-apleacă și mai mult. O auzi cum sărută ceva, și nu numai o dată, ba chiar de cîteva ori ! Sufletul domnului Burley sîngeră. Discuția care-i zdrobise inima continuă :

— Rosannah, îmi închipuiam că ești frumoasă, dar poza-i nemaipomenită, uluitoare, orbitoare !

— Alonzo, sînt așa de fericită că mi-o spui. Știu că nu-i adevărat, dar sînt *atît* de recunoscătoare că totuși crezi asta ! Îmi închipuiam c-ai un profil nobil, însă frumusețea și măreția originalului întrec biata născocire a minții mele.

Burley auzi din nou răpăiala de sărutări.

— Mulțumesc, Rosannah, draga mea ! Fotografia mă măgulește, dar nu trebuie să te gîndești la asta. Iubito ?

— Da, Alonzo.

— Sînt așa de fericit, Rosannah !

— Oh, Alonzo, nimeni pînă la mine n-a știut ce-i iubirea și nimeni după mine n-o să știe ce-i fericirea. Plutesc într-o lume de vis, într-un tărîm fără de margini, plin de extaz fermecător și incredibil !

— Oh, Rosannah mea, căci ești a mea, nu ?

— Cu totul, da, cu totul sînt a ta, Alonzo, acum și pentru totdeauna ! Toată ziua și toată noaptea-n vis n-aud decît un singur cîntec c-un dulce refren : „Alonzo Fitz Clarence, Alonzo Fitz Clarence, Eastport, statul Maine !"

— Lua-l-ar dracu ! Acum îi știu adresa ! răcni Burley în sinea sa și-o zbughi afară.

În spatele lui Alonzo, fără ca el s-o știe, stătea maică-sa, uimirea în persoană. Era înfășurată-n blănuri din cap pînă-n picioare. Nu i se vedeau decît ochii și nasul. Puteai s-o iei ca pe-o alegorie-a iernii, căci era plină de zăpadă.

În spatele Rosannah-ei, fără ca ea s-o știe, stătea „mătușa Susan", de asemenea uimirea în persoană. Puteai s-o iei ca pe-o alegorie-a verii, căci era-mbrăcată în haine subțiri și-și răcorea c-un evantai fața-mbrobonată de sudoare.

Amîndouă matroanele aveau lacrimi de bucurie-n ochi.

— Asta era va să zică ! făcu doamna Fitz Clarence. Alonzo, Alonzo, de-aia n-a putut nimeni să te scoată din camera ta de șase săptămîni încoace !

— Asta era va să zică ! făcu mătușa Susan. Rosannah, Rosannah, de-aia stai ca o pustnică de șase săptămîni încoace !

Tinerii au sărit ca arși în picioare. Rușinați, stăteau ca niște negustori de lucruri furate care-așteaptă verdictul judecătorului Lynch.

— Fii binecuvîntat, băiatul mamei ! Sînt fericită că ești fericit. Vino să te strîng în brațe, Alonzo !

— Fii binecuvîntată, Rosannah, de dragul scumpului meu nepot. Vino să te strîng în brațe !

Ce-a urmat a fost un conglomerat de inimi și lacrimi de bucurie pe Telegraph Hill și-n Eastport Square.

În amîndouă locurile matroanele-au chemat servitorii. Unuia i s-a ordonat :

— Pune lemne pe foc și-adu-mi o limonadă cît mai fierbinte !

Celuilalt i s-a ordonat :

— Stinge focul ăsta și-adu-mi două evantaie din frunze de palmier și-un ulcior cu apă rece ca gheața !

Celor doi tineri li s-a cerut să se retragă, iar matroanele s-au așezat să discute pe-ndelete despre surpriza cea plăcută și să facă planuri pentru nuntă.

Cu cîteva minute înainte, domnul Burley ieșise în goană din casa de pe Telegraph Hill, fără să dea ochii cu cineva sau să-și ia rămas bun. Șuiera printre dinți, imitînd fără voie un actor de melodramă la mare vogă :

— Cu el nu se va mărita în veci ! Jurat-am ! Pînă ce natura își va fi lepădat haina de hermină a iernii ca să înveșmînteze veselia primăverii. Rosannah va fi a mea !

3

Două săptămîni mai tîrziu. Vreo trei-patru zile la rînd, de cîteva ori pe zi, un cleric zbanghiu de-un ochi, foarte spilcuit și cu-nfățișare cucernică, îi făcuse vizite lui Alonzo. Dacă ne luăm după cartea de vizită, era reverendul Melton Hargrave din Cincinnati. Spunea că părăsise amvonul din motive de sănătate. Dac-ar fi spus din motive de sănătate precară, probabil c-ar fi fost o exprimare greșită, judecînd după aspectu-i sănătos și constituția-i robustă. Era inventatorul unui aparat ce-avea să îmbunătățească legăturile telefonice și spera să-și cîștige pîinea cea de toate zilele vînzînd dreptul de-a-l folosi.

— În prezent, spunea el, oricine poate face-o derivație de la un fir de telegraf care-aduce un cîntec sau un concert dintr-un stat într-altul. Își cuplează aici propriul telefon și astfel fură un mic fragment din muzica în trecere. Invenția mea va pune capăt acestei stări de lucruri.

— Dar bine, spuse Alonzo, dacă proprietarului nu-i lipsește ce i s-a furat, de ce s-ar sinchisi ?

— Nu se sinchisește, zise reverendul.

— Atunci ? făcu Alonzo-ntrebător.

— Să presupunem, replică reverendul, să presupunem că, în locul muzicii furate pe drum, pe fir vin dulci vorbe de iubire avînd un caracter extrem de personal și sfînt.

Alonzo se cutremură din toată ființa.

— Domnule, e o invenție de-o valoare inestimabilă, spuse el. Trebuie s-o am cu orice preț.

Dar, absolut inexplicabil, invenția întîrzia undeva pe drumul care venea din Cincinnati. Nerăbdătorul Alonzo abia mai avea putere s-aștepte. Gîndul c-ar putea să-mpartă vorbele dulci ale Rosannah-ei cu vreun pungaș destrăbălat i se-nfipsese ca un pumnal în inimă. Reverendul venea des, deplîngea întîrzierea și spunea ce măsuri luase ca să grăbească lucrurile. Treaba asta-i aducea un pic de alinare lui Alonzo.

Într-o dimineață reverendul urcă scările și bătu la ușa lui Alonzo. Nici un răspuns. Intră, se uită curios în jur, închise ușa cu grijă și se repezi la telefon. În receptor răsunau din depărtări măiestrele triluri ale lui *Sweet By-and-By*. Ca de obicei cîntăreața o zbîrcea la cele cinci note de după primele două din refren. Reverendul o-ntrerupse cu un glas ce-l imita perfect pe-al lui Alonzo. Adăugase chiar o ușoară tentă de nerăbdare :

— Iubito !

— Da, Alonzo.

— Te rog, săptămîna asta nu mai cînta drăcia aia. Încearcă să găsești ceva modern.

Pe scări se auzi pasul sprințar al omului nebun de fericire. Zîmbind diavolește, reverendul își găsi iute adăpost după faldurile draperiilor grele. Alonzo intră și se repezi într-un suflet la telefon.

— Rosannah scumpă, cîntăm ceva ?

— Ceva *modern* ? întrebă ea cu amărăciune sarcastică-n glas.

— Da, dac-așa vrei tu.

— Cîntă singur dacă-ți place.

Arțăgul din voce îl uimi și-l îndureră pe tînărul nostru erou.

— Rosannah, ce-i cu tine ? Nu te mai recunosc.

— Presupun că tot ce-ai auzit mi se potrivește cum ți s-au potrivit și dumitale cuvintele amabile pe care le-ai spus, domnule Fitz Clarence.

— *Domnule* Fitz Clarence ? Rosannah, dar n-am spus nimic nelalocul lui.

— A, sigur. Atunci înseamnă că te-am înțeles eu greșit și, prin urmare, cu umilință-ți cer iertare. Ha, ha, ha ! Doar tu singur ai spus : „Nu-l mai cînta astăzi".

— Ce să nu cînți astăzi ?

— Cum ce ? Cîntecul de care-ai zis tu, că de-altul n-am vorbit. Greu mai ești de cap !

— Dar n-am pomenit de nici un cîntec.

— Nu, n-ai pomenit, dragul de tine !

— Nu, n-am pomenit.

— Mă simt obligată să-ți atrag atenția c-ai pomenit.

— Și eu mă văd forțat să repet că *n-am* pomenit.

— Altă mitocănie ! Mi-ajunge, domnule, n-am să te iert în vecii vecilor. Totul s-a sfîrșit între noi.

Se auzi apoi un plîns înăbușit.

— Vai, Rosannah, spuse repede Alonzo, fă să dispară cuvintele pe care le-ai spus. E-un mister nedezlegat aici, o groaznică greșeală. Cu mîna pe inimă-ți mărturisesc că niciodată n-am zis ceva despre vreun cîntec. Nu te-aș jigni pentru nimic în lume... Rosannah, draga mea... Spune-mi ceva, te rog !

Urmă o pauză. Apoi Alonzo auzi suspinele fetei tot mai departe și-nțelese că plecase de la telefon. Se ridică oftînd din adîncul sufletului și ieși grăbit din cameră, spunîndu-și :

— Am să cutreier toate instituțiile filantropice și-am să scotocesc toate sălașurile sărăciei ca s-o găsesc pe mama. O s-o convingă ea pe Rosannah că niciodată nu mi-a trecut prin cap s-o jignesc.

Peste-un minut reverendul stătea chircit deasupra telefonului ca o pisică ce-și cunoaște prada. N-avea timp de așteptat. Tremurînd de plîns, o voce slabă și plină de căință se auzi în receptor :

— Alonzo, dragul meu, am greșit. *Nu* puteai să spui tu vorbele alea așa de nemiloase. Trebuie să fi fost cineva care ți-a imitat vocea, din răutate sau în glumă.

Reverendul răspunse rece, împrumutînd glasul lui Alonzo :

— Ai spus că s-a sfîrșit totul între noi. Fie cum vrei tu. Nu-mi pasă de căința ta și ți-o desfid !

Apoi, radiind pentru victoria-i diavolească, plecă și nu se mai întoarse niciodată cu invenția lui închipuită.

După patru ore apăru și Alonzo cu maică-sa, pe care-o scosese din sălașul ei preferat de sărăcie și viciu. Sunară la San Francisco, dar nu răspunse nimeni. Așteptară ce-așteptară, dar telefonul tot fără glas rămase.

În cele din urmă, cînd la San Francisco apunea soarele, iar la Eastport trecuseră trei ore și jumătate de la lăsarea serii, veni răspuns la acel „Rosannah" repetat în disperare.

Dar vai, era glasul mătușii Susan :

— N-am fost acasă toată ziua. Acum am picat și eu. Mă duc s-o caut.

Cei doi așteptară două minute, cinci, zece. Apoi o voce speriată rosti aceste cuvinte distrugătoare :

— A plecat cu bagaj cu tot. A spus servitorilor că se duce-n vizită la altă prietenă. Pe masa din camera ei am găsit o scrisorică. Ascultați : „Am plecat. Nu încerca să-mi dai de urmă. Mi-e inima zdrobită. N-ai să mă mai vezi niciodată. Spune-i c-am să mă gîndesc la el de cîte ori o să cînt *Sweet By-and-By*, dar niciodată la vorbele grele pe care le-a spus despre acest cîntec". Asta-i scrisoarea. Alonzo, Alonzo, ce s-a-ntîmplat ?

Dar Alonzo era alb și rece ca un mort. Maică-sa dădu în lături draperiile de catifea și deschise fereastra. Aerul rece îl învioră pe tînăr și-i dădu putere să-i povestească mătușii trista întîmplare. În timpul ăsta maică-sa se uita la o carte de vizită ce răsărise pe podea dintre faldurile draperiilor. Pe ea scria : „Domnul Sidney Algernon Burley, San Francisco".

— Ticălosul ! răcni Alonzo și-o zbughi să-l caute pe falsul reverend, ca să-l facă praf și pulbere.

Cartea de vizită îi explicase totul. Cît își făcuseră unul altuia mărturisiri, îndrăgostiții își vorbiseră despre foștii iubiți și fostele iubite și dăduseră-n ei cu tot noroiul din lume pentru defectele și slăbiciunile lor. Așa fac mereu îndrăgostiții. Treaba asta are pentru ei o fascinație ce rivalizează cu vorbele dulci și giugiuleala.

În următoarele două luni s-au întîmplat multe lucruri. Foarte curînd s-a auzit că Rosannah, biata orfană năpăstuită de soartă, nici nu se-ntorsese la bunica ei la Portland, statul Oregon, nici nu-i trimisese vreo vorbă, în afară de copia scrisorii-ndurerate al cărei original îl lăsase-n casa de pe Telegraph Hill. Fără doar și poate, cel care-i oferise adăpost — în cazul că fata mai era printre cei vii — se lăsase convins să nu-i trădeze-ascunzătoarea. Toate eforturile de a-i da de urmă eșuaseră.

Să fi renunțat Alonzo la ea ? Nu era el omul.

„Cînd o s-o copleșească tristețea, o să cînte cîntecul ăla suav și-am s-o găsesc", își spuse el.

Își luă valiza și-un telefon portabil, zise vreo cîteva orașului natal și-o porni în lume. Cutreieră mai multe state-n lung și-n lat. Străinii se uitau întruna mirați la omul răvășit, palid și distrus de suferință, care, în locuri singuratice și bătute de vînturi iernii, se cățăra cu sîrg pe cîte-un stîlp de telegraf, stătea acolo cocoțat o oră, lipindu-și trist urechea de-o cutiuță, pe urmă cobora oftînd și, sfîrșit, pleca mai departe. Uneori trăgeau în el, cum fac țăranii cînd văd un aeronaut, căci îl credeau nebun periculos. Prin urmare hainele-i erau cam zdrențuite de gloanțe, iar persoana-i dureros de sfîșiată. Dar el îndura totul în tăcere.

La-nceput, pe cînd abia pornise-n pelerinaj, spunea adesea :

— Oh, numai de-aș auzi *Sweet By-and-By !*

Dar către sfîrșit vărsa lacrimi amare și zicea :

— Oh, de-aș mai auzi și altceva !

Astfel trecu o lună și-alte trei săptămîni după ea. În cele din urmă niște creștini cu inimă de aur puseră mîna pe el și-l băgară-ntr-un azil particular din New York. Nu s-a văitat. Nici nu putea, pentru că-l părăsiseră puterile, și-odată cu ele și curajul și speranțele. De milă, supraveghetorul îi cedă salonașul său comod și dormitorul și-l îngriji c-un devotament plin de iubire.

Spre sfîrșitul săptămînii pacientul se dădu pentru prima oară jos din pat. Stătea culcat pe-o canapea, încon-

jurat de perne, și-asculta tînguirea tăiosului vînt de martie și tropăitul înfundat de pe stradă, căci era șase seara și New York-ul se-ntorcea de la lucru. Focul zglobiu și cîteva lămpi de masă înveseleau atmosfera odăii. Înăuntru era deci cald și bine, deși afară totul era pustiu și despuiat. Înăuntru era lumină și strălucire, deși afară era beznă și mohoreală, de parcă peste tot ar fi ars doar lămpi cu gaz. Alonzo zîmbea abia vizibil, cugetînd că dragostea lui nebună-l făcuse s-apară smintit în ochii lumii. Tocmai își reluase firul gîndurilor, cînd îi ajunse la urechi o melodie vagă și dulce. Venea de-atîta de departe și suna atîta de pierit, c-ai fi zis că nu-i decît stafia unui cîntec. Tînărul rămase ca trăsnit. Ascultă cu gura căscată și respirația tăiată. Cîntecul curgea lin. Alonzo așteptă și ascultă mai departe. Pe urmă se sculă încet, fără să știe de el.

— Ea e ! Ea e ! exclamă în cele din urmă. O, notele alea false și nepămîntești !

Se tîrî nerăbdător spre colțul din care veneau sunetele, smulse draperia și dădu de-un telefon. Se aplecă și, pe cînd ultima notă se stingea încet, izbucni :

— O, slavă Domnului că te-am găsit ! Rosannah, draga mea, spune-mi ceva ! Misterul nemilos a fost dezlegat. Nemernicul de Burley mi-a imitat vocea și te-a jignit cu vorbele lui nerușinate !

Urmă o pauză. Alonzo aștepta cu respirația tăiată și pauza i se păru o veșnicie. Apoi se auzi un scîncet slab, ce se schimbă în glas de om :

— Vai, Alonzo, mai spune-o dată vorbele-alea neprețuite !

— Așta-i adevărul, adevărul gol-goluț, scumpa mea Rosannah. Am să ți-o dovedesc.

— Oh, Alonzo, nu mă părăsi. Nu mă lăsa singură nici un minut. Vreau să te simt lîngă mine. Spune-mi că n-o să ne mai despărțim niciodată. Oh, clipa asta minunată, clipa asta binecuvîntată, clipa asta de neuitat !

— N-o s-o lăsăm să piară, odorul meu. An de an, cînd ceasul va bate ora asta scumpă, o s-o sărbătorim aducîndu-i prinos. An de an, cît om trăi.

— Așa vom face, Alonzo, așa vom face !

— Iubita mea, de-acuma-ncolo la ora șase și patru minute seara...

— La ora douăsprezece și douăzeci și trei de minute ziua...

— Rosannah, draga mea, unde ești ?

— În Honolulu, arhipelagul Hawaii. Dar tu unde ești ? Nu mă părăsi, nu mă lăsa nici o clipă singură, nu pot să-ndur. Ești acasă ?

— Nu, dragostea mea, sînt la New York, în mîinile doctorilor.

Un strigăt de agonie zbîrnîi ca un țînțar strivit, fiindcă, după cinci sute de mile de drum, îl cam lăsaseră puterile. Alonzo spuse repede :

— Liniștește-te, fetița mea ! Nu-i nimic rău. Mă-nzdrăvenesc văzînd cu ochii sub dulcea putere tămăduitoare a prezenței tale. Rosannah ?

— Da, Alonzo. Ce spaimă am tras ! Zi mai departe.

— Rosannah, spune-mi cînd va fi ziua fericită.

Urmă o mică pauză. Pe urmă o voce slabă și temătoare răspunse :

— M-am înroșit toată, dar de bucurie, de fericire. Ai vrea... ai vrea să fie repede ?

— Chiar în seara asta, Rosannah. Să nu mai riscăm vreo-ntîrziere. Hai s-o facem acuma, chiar în seara asta, chiar în clipa asta.

— Oh, nerăbdătorule mic și drag ! N-am pe nimeni aici decît pe bunul meu unchi (misionar ca și tatăl lui), care-acum a ieșit la pensie. Nu-i decît el și nevastă-sa. Ce n-aș da să fie-aici mama ta și mătușa ta Susan !

— Mama *noastră* și mătușa *noastră* Susan, scumpa mea Rosannah !

— Da, mama *noastră* și mătușa *noastră* Susan. Sînt fericită să spun așa, dacă ție-ți face plăcere. Tare-aș vrea să fie amîndouă aici !

— Și eu. Ce-ar fi să-i telegrafiezi mătușii Susan ? Oare cît i-ar trebui să vin-aici ?

— Vaporul pleacă din San Francisco poimîine. Drumul durează opt zile. Ar fi aici pe treizeci și unu martie.

— Atunci să zicem întîi aprilie. Da, Rosannah ?

— Doamne, ferește ! Vrei să fie-o păcăleală, Alonzo ?

— Noi o să fim cei mai fericiți că-n ziua aceea soarele va lumina întreaga suprafață a globului, așa că de ce ne-ar păsa ? Hai să fie întîi aprilie, dragostea mea !

— Fie întîi aprilie, o spun cu toată inima.

— Oh, ce fericiți o să fim. Spune și ora, Rosannah !

— Îmi place dimineața, e-așa de veselă. Opt dimineața-ți convine, Alonzo ?

— E cea mai minunată oră a zilei, căci atunci vei fi a mea.

O vreme se auzi un zgomot slab, dar îndîrjit, ca și cum niște spirite fără trup și cu buze de lînă și-ar fi dat sărutări. Apoi Rosannah spuse :

— Scuză-mă numai un pic, dragul meu. A venit cineva și sînt chemată chiar acum.

Tînăra fată se duse-ntr-un salon mare și se-așeză la o fereastră care-ți dezvăluia un peisaj minunat. La stînga se vedea minunata vale Nuuana, străjuită de alaiu-i de flori tropicale-mbujorate și de grațioșii-i palmieri de cocos cu frunziș bogat. Se mai vedeau dealurile înveșmîntate în verdele strălucitor al grădinilor de lămîi, chitri și portocali. Și se vedea și prăpastia în trepte unde regele Kamehameha și-a împins dușmanii ca să-i nimicească, un loc care, fără îndoială, a dat uitării crîncena-i istorie, căci azi, ca-ntotdeauna la amiază, zîmbește în lumina curcubeielor strălucitoare. Drept în față se vedea orașul pitoresc și, din loc în loc, grupuri de băștinași tuciurii care se bucurau de vremea zăpușitoare. La dreapta, în depărtare, oceanul fără astîmpăr își răsucea coama albă în lumina soarelui.

Rosannah aștepta în straiele-i albe și subțiri ca pînza de păianjen. Își făcea vînt cu evantaiul ca să-și răcorească fața-mbujorată și-nfierbîntată. Un localnic cu o cravată albastră, prăpădită, și cu ce mai rămăsese dintr-o pălărie de mătase, băgă capul pe ușă și-anunță :

— *Haole* [1] din San Francisco !

— Poftește-l aici, spuse fata îndreptîndu-se de spate și luîndu-și un aer demn.

Intră domnul Sidney Algernon Burley, îmbrăcat din cap pînă-n picioare în haină diafană, care-ți lua ochii

[1] Persoană străină de localnicii din Hawali — de obicei, un alb. (M.T.)

cu strălucirea ei. Cu alte cuvinte, îmbrăcat în cea mai uşoară şi mai albă pînză irlandeză. Plin de nerăbdare, o porni repede spre Rosannah, dar fata făcu un gest şi-i aruncă o privire care-l ţintui pe loc.

— Am venit aşa cum am promis, spuse ea glacial. Ţi-am dat crezare, am cedat stăruinţelor tale şi-am spus c-o s-aleg ziua. O să fie pe întîi aprilie, ora opt dimineaţa. Acum du-te.

— Oh, draga mea, nu mi-ar ajunge-o viaţă-ntreagă să-mi exprim recunoştinţa pe care...

— Nici un cuvînt mai mult. Scuteşte-mă de prezenţa ta şi de alte discuţii pînă la ora amintită. Gata, fără rugăminţi. Aşa vreau eu !

După plecarea lui Burley, fata se trînti sfîrşită-ntr-un fotoliu, căci necazurile pe care le-ndurase o sleiseră de puteri.

— Am scăpat ca prin urechile acului ! spuse ea. Să fi pus întîlnirea c-o oră mai devreme... Doamne, ar fi fost groaznic ! Cum am scăpat ! Şi cînd mă gîndesc c-ajunsesem să cred că-l iubesc pe monstrul ăsta perfid, mincinos şi-nşelător ! Oh, ce-o să se mai căiască pentru mîrşăvia lui !

Haideţi să terminăm cu povestea asta, fiindcă şi-aşa nu mai sînt multe de spus. Pe data de doi aprilie, următorul anunţ apărea în ziarul *Advertiser* din Honolulu :

CĂSĂTORII În localitate, prin telefon, ieri dimineaţă, la ora opt, s-a oficiat, de către reverendul Nathan Hays, ajutat de reverendul Nathaniel Davis din New York, căsătoria domnului Alonzo Fitz Clarence din Eastport, statul Maine, S.U.A., cu domnişoara Rosannah Ethelton din Portland, statul Oregon, S.U.A. A fost de faţă doamna Susan Howland, prietenă a miresei, ca invitată a reverendului Hays şi a soţiei sale, unchiul şi, respectiv, mătuşa miresei. A fost de faţă şi domnul Sidney Algernon Burley din San Francisco, care nu a rămas pînă la terminarea ceremoniei. Minunatul iaht al căpitanului Hawthorne, împodobit cu gust, era pregătit şi aştepta. Fericita mireasă

și prietenii ei au plecat imediat într-o călătorie de nuntă la Lahaina și Haleakala.

În aceeași zi ziarele din New York publicau următorul anunț :

CĂSĂTORII *În localitate, ieri, prin telefon, la două și jumătate noaptea, s-a oficiat, de către reverendul Nathaniel Davis, asistat de reverendul Nathan Hays din Honolulu, căsătoria domnului Alonzo Fitz Clarence din Eastport, statul Maine, cu domnișoara Rosannah Ethelton din Porland, statul Oregon. Au fost de față rudele și mai mulți prieteni ai mirelui, cărora li s-a servit un mic dejun copios și care s-au distrat foarte bine pînă aproape de răsăritul soarelui. Apoi au plecat în călătorie de nuntă la Aquarium, căci starea sănătății mirelui nu permitea deplasarea la o distanță mai mare.*

Către sfîrșitul acelei zile memorabile, domnul și doamna Alonzo Fitz Clarence erau total absorbiți într-o dulce conversație despre călătoriile lor de nuntă. Deodată tînăra soție scoase un țipăt :

— Vai, Lonny, am uitat ! Am făcut ce-am zis c-o să fac.

— Zău, scumpeteo ?

— I-am tras o păcăleală de întîi aprilie. Și i-am și spus-o. O ce surpriză-ncîntătoare ! Să-l fi văzut cum stătea în haine negre, șiroind de sudoare (căci mercurul termometrului mai avea puțin și ieșea din tub) și-așteptînd să se-nsoare. Trebuia să-i fi văzut mutra cînd i-am șoptit la ureche. Ah, răutatea lui m-a costat mulți ghimpi în inimă și-o mare de lacrimi, dar i-am plătit-o. Răzbunarea și-a făcut loc și-a ieșit din inima mea, așa că l-am rugat să stea și i-am spus că-l iert. Dar n-a vrut. A spus c-o să se răzbune, c-o să ne facă viața iad. Dar nu e-n stare, nu-i așa, dragule ?

— Nici pomeneală, scumpa mea Rosannah !

Cînd scriu aceste rînduri, mătușa Susan, bunica din Oregon și tinerii însurăței sînt fericiți cu toții și au multe

şanse să rămînă aşa. Mătuşa Susan a adus mireasa din arhipelag, a însoţit-o pe pămîntul nostru şi-a avut fericirea să fie martoră la întîlnirea delirantă a unor soţi care se adorau, dar nu se văzuseră niciodată pînă-n clipa aceea.

Va fi de ajuns un singur cuvînt despre nemernicul de Burley, ale cărui maşinaţii murdare erau cît pe ce să distrugă vieţile şi inimile bieţilor noştri prieteni. Într-o încercare mişelească de-a pune mîna pe un meşter schilod şi neajutorat care, i se păruse lui, îi adusese-o uşoară jignire, a căzut într-un cazan cu ulei încins şi şi-a dat duhul înainte de-a putea fi nimicit.

EDWARD MILLS ŞI GEORGE BENTON

POVESTE

Cei doi erau rude de departe, veri de la a şaptea spiţă sau cam aşa ceva. Nu ieşiseră încă din scutece cînd au rămas orfani. Soţii Brant i-au luat la ei, că tot n-aveau copii, şi-n curînd au prins amîndoi drag de năpîrstoci. Părinţii adoptivi nu conteneau să le spună :

— Fii curat ca lacrima, cinstit, cumpătat, harnic, gîndeşte-te la semenii tăi şi succesul în viaţă ţi-e asigurat !

Pînă s-o-nţeleagă, copiii au auzit maxima de mii de ori. N-ajunseseră să ştie „Tatăl nostru", dar pe-asta erau în stare s-o spună ca pe-o poezie. Era scrisă pe uşă şi-a fost probabil primul lor exerciţiu de citire. Avea să fie legea de aur a vieţii lui Edward Mills. Uneori soţii Brant mai schimbau exprimarea :

— Fii curat ca lacrima, cinstit, cumpătat, harnic, gîndeşte-te la semenii tăi şi niciodată n-o să duci lipsă de prieteni !

Micul Mills era o mîngîiere pentru cei din jur. Cînd vroia bomboane şi nu le primea, înţelegea şi se descurca şi fără. Cînd micul Benton vroia bomboane, plîngea după ele pînă le primea. Micul Mills avea grijă de jucării. Micul Benton le strica totdeauna-n doi timpi şi trei mişcări. Pe urmă făcea tărăboi cu-atîta îndîrjire că, pentru liniştea casei, micul Edward se lăsa convins să-i dea propriile lui jucării.

Cînd copiii au mai crescut, George şi-a cam pus părinţii la cheltuială. N-avea grijă de haine şi, în consecinţă, apărea adesea cu haine noi, ceea ce nu se-ntîmpla cu Eddie. Băieţii creşteau repede. Eddie era o mîngîiere tot mai mare, George, o problemă tot mai mare. Dacă Eddie vroia ceva, era de ajuns să-i spui : „Ar fi mai bine dacă nu te-ai duce", însemnînd dacă nu te-ai duce la scăldat, la patinaj, la iarbă verde, la cules de fragi şi mure, la circ

și la alte asemenea distracții după care se-nnebunesc băieții. Pentru George, însă, *nici un răspuns* nu era de ajuns. Trebuiau să-i cînte cu toți în strună, fiindcă altfel devenea tiranic. Bineînțeles, nimeni nu se scălda mai abitir, nu patina mai mult, nu mergea mai des după fragi și mure (și-așa mai departe) decît el, nimeni nu se distra mai bine decît el. Soții Brant, oameni la locul lor, nu lăsau băieții să stea la joacă după nouă în serile de vară. La ora cu pricina îi trimiteau la culcare. Eddie rămînea ascultător în pat, dar George mai totdeauna ieșea tiptil pe fereastră către ora zece și-și făcea de cap pînă la miezul nopții. Părea cu neputință să-l dezbari de obiceiul ăsta urît. Soții Brant au izbîndit pînă la urmă : dîndu-i mere și bile, l-au „convins" să stea în casă. Băieții de ei își iroseau tot timpul și puterea încercînd zadarnic să-l aducă pe George pe calea cea bună. Cu lacrimi de recunoștință-n ochi spuneau că Eddie nu le cerea nimic : era atît de bun, atît de atent, atît de perfect în toate cele.

Băieții s-au făcut mari. Nu peste mult timp i-au dat pe amîndoi să-nvețe-o meserie. Edward s-a dus de bunăvoie, George a fost convins cu bani și vorbe dulci. Edward lucra bine și cu tragere de inimă și astfel i-a scutit pe bunii soți Brant de alte cheltuieli. Și ei și meșterul nu se mai opreau din laude. George, însă, a luat-o la sănătoasa. Domnul Brant a pierdut o grămadă de bani și-a avut multă bătaie de cap ca să-l găsească și să-i aducă-napoi. Un pic mai încolo băiatul a șters-o din nou. Alți bani, altă bătaie de cap. A fugit și-a treia oară, dar n-a plecat cu mîna goală : a furat cîteva lucruri ca să le ia cu el. Iar bătaie de cap și bani aruncați în vînt. În plus, domnul Brant cu greu a reușit să-l convingă pe meșter ca băiatul să rămînă nepedepsit, deși furase.

Edward a lucrat cu sîrg și cu timpul a ajuns un partener în toată regula al meșterului lui. George nu se dezmințea deloc : umplea de mîhnire inimile iubitoare ale binefăcătorilor săi ninși, de ani și-avea grijă să-i țină tot timpul cu inima strînsă, gata oricînd să-l scoată din încurcături. De mic copil, Edward se dăduse-n vînt după școala de duminică, după societățile unde se dezbăteau probleme arzătoare, după munca de misionar atît de prost plătită,

după organizațiile care luptau împotriva fumatului, după asociațiile ce combăteau faptele nelegiuite și după alte asemenea lucruri. Cînd s-a făcut om în toată firea, a ajuns un sprijinitor (tăcut, dar constant și de nădejde) al bisericii, al societăților care propovăduiau cumpătarea și-al tuturor mișcărilor ce țînteau să-l ajute pe om și să-i înnobileze sufletul. Treaba asta a trecut neobservată. N-a atras nimănui atenția, fiindcă era „înclinația lui firească".

Pînă la urmă bătrînii și-au dat obștescul sfîrșit. Prin testament își exprimau mîndria plină de iubire pentru Edward și-i lăsau bruma de avere lui George, fiindcă el „avea nevoie de ea", în timp ce, „mulțumită unei providențe generoase", lucrurile nu stăteau la fel cu Edward. Averea îi revenea lui George cu o condiție : cu banii moșteniți băiatul trebuia să intre-n afaceri alături de Edward. În caz contrar, totul trecea în contul unei societăți de binefacere numite „Prietenul pușcăriașului". Bătrînii au lăsat o scrisoare prin care-l rugau pe neprețuitul lor fiu Edward să le ia locul ca păzitor a lui George, să-l ajute și să-l apere, așa cum făcuseră ei.

Edward s-a supus ascultător și l-a luat pe George partener în afaceri. Nu prea făcea George multe parale. În ultima vreme cam trăgea la măsea și nu i-a trebuit cine știe cît s-ajungă un bețivan cum scrie la carte. Pe față, în ochi, treaba asta se vedea din plin și impresia nu era deloc plăcută. De cîtva timp Edward făcea curte unei fete blînde și suave. Se iubeau la nebunie și... Dar cam pe-atunci George a-nceput să se țină de capul ei cu lacrimi în ochi și implorări în glas. În cele din urmă fata s-a dus plîngînd la Edward și-a spus că avea de-mplinit o datorie mare și sfîntă și nu-i era îngăduit s-o lase pradă dorințelor ei egoiste : trebuia să se mărite cu „sărmanul George" și „să-l aducă pe calea cea bună". O să-i zdrobească inima lui Edward, știa bine, și-așa mai departe, dar datoria-i datorie. Așa că s-a măritat cu George. Inima lui Edward mai-mai să se frîngă, ca și a ei, dealtfel. Cu toate astea, Edward și-a revenit și s-a-nsurat cu altă fată, nemaipomenită și ea.

În amîndouă familiile au apărut copiii. Mary a făcut tot ce-a putut să-l aducă pe George pe calea cea bună, dar

prea erau multe de făcut. George i-a dat înainte cu băutura și nu peste mult timp a ajuns să-și terorizeze nevasta și copilul. O grămadă de oameni s-au agitat pentru George, (de fapt, făceau mereu treaba asta), dar el, calm, a luat asemenea strădanii drept cuvenite lui și datoria lor și nici prin gînd nu i-a trecut să se dea pe brazdă. Tot acum s-a apucat de cărți. Juca pe-ascuns și se-ngloda în datorii. A-mprumutat bani în numele firmei, cu toată discreția de care era-n stare, și-a dus lucrurile-atît de departe și cu-atîta iscusință, că-ntr-o dimineață șeriful a sechestrat bunurile firmei, iar cei doi veri s-au trezit fără lețcaie-n pungă.

Erau vremuri grele și s-au făcut și mai grele. Edward și-a mutat familia-ntr-un pod și s-a pus să bată străzile zi și noapte, doar-doar o găsi de lucru. A implorat să i se dea de lucru, dar n-a picat nimic. A văzut cu uimire că persoana lui nu mai era așteptată cu nerăbdare, a văzut cu uimire și durere că interesul pe care i-l arătaseră oamenii de-atîta vreme pălise repede și dispăruse. Și totuși, *trebuia* să găsească de lucru. Așa că și-a-nghițit amarul și-a căutat mai departe. Pînă la urmă a găsit : căra-n spate cărămizi pe-o scară și deci era plin de recunoștință. Dar după asta nimeni nu-l mai cunoștea, nimeni nu se mai sinchisea de el. N-a mai putut să-și plătească cotizațiile la diverse organizații pentru înnobilarea sufletului din care făcea parte și-a trebuit să-ndure amarnica durere de-a fi exclus.

Edward a dispărut din conștiința și interesul public cît ai zice pește și tot atît de repede George și-a făcut simțită prezența. Într-o bună zi l-au găsit, beat și jerpelit, întins cît era de lung într-un șanț. O membră a asociației doamnelor filantroape care luptă-mpotriva alcoolului l-a pescuit de-acolo, a pus șaua pe el, a alcătuit o listă de subscripție în folosul lui, nu l-a lăsat să se-atingă de băutură o săptămînă-ntreagă și i-a făcut rost de o slujbă. În presă a apărut relatarea de rigoare.

Astfel atenția generală s-a îndreptat asupra bietului George. O grămadă de oameni și-au oferit serviciile și-au ajutat oaia rătăcită să se-ntoarcă pe calea cea bună, dîndu-i sprijin moral și-ncurajare. Două luni în șir n-a pus strop de băutură-n gură și tot timpul a fost răsfățatul celor

virtuoși. Pe urmă s-a prăbușit... în șanț, iar supărarea și jelania au cuprins lumea-ntreagă. Dar asociația nobilelor doamne l-a salvat din nou. L-au spălat, l-au hrănit, l-au ascultat cum se căiește printre lacrimi și i-au făcut iar rost de slujbă. În presă a apărut, și de data asta, relatarea de rigoare. Tot orașul s-a-necat în lacrimi de fericire pentru că fusese salvată biata oiță și victimă neputicioasă a clondirului fatal. S-a organizat o adunare în folosul cumpătării și, după ce-au ascultat cu toții cîteva tirade emoționante, președintele a spus mișcat :

— Acum vom strînge semnături și cred că vi s-a rezervat un spectacol pe care puțini din cei de față vor fi în stare să-l urmărească fără ca lacrimile să le curgă șiroaie pe obraji.

A urmat o pauză plină de semnificații și-apoi George Benton, c-un alai de membre ale Ordinului Cumpătării cu eșarfă roșie după el, s-a urcat pe podium și a semnat angajamentul că n-o să mai pună gura pe băuturi alcoolice cît o trăi. Au răbufnit ropote de aplauze și asistența a vărsat lacrimi de fericire. Toată lumea a strîns cu putere mîna noului convertit. A doua zi i-au mărit salariul. Numele lui era pe buzele tuturor. Devenise eroul urbei. În presă a apărut relatarea de rigoare.

Din trei în trei luni, cu regularitate de ceasornic, George Benton se prăbușea, dar de fiecare dată se găseau unii care-l salvau cu devotament, îl aduceau pe calea cea bună și-i găseau de lucru. În cele din urmă l-au dus prin țară să țină predici, ca un bețiv dat pe brazdă ce era. Făcea săli pline și lăsa-n urma lui binefaceri cu toptanul.

Era atît de cunoscut în urbea sa natală și inspira atîta încredere (în perioadele lui de trezie), încît a reușit să se folosească de numele unui cetățean de vază ca să ia o sumă uriașă de la bancă. S-au făcut presiuni serioase ca să fie scăpat de urmările falsului, dar succesul n-a fost chiar deplin : i-au dat totuși doi ani de stat la răcoare. Cînd, după un an, eforturile neprecupețite ale binevoitorilor au fast încununate de succes și George a ieșit din închisoare cu grațierea-n buzunar, societatea „Prietenul pușcăriașului" îl aștepta la poartă c-o ofertă de serviciu și-un salariu frumușel. Toți ceilalți binevoitori au părăsit anonimatul și

i-au dat sfaturi, curaj și ajutor. Odată, cînd era la ananghie, Edward Mills cerușe de lucru la societatea „Prietenul pușcăriașului", dar întrebarea ce i s-a pus („Ați fost vreodată-n pușcărie ?") a clasat definitiv problema.

În vremea asta Edward Mills înfrunta liniștit vitregia soartei. Sărăcia-i mai dădea tîrcoale, dar intrase-n posesia unui salariu mulțumitor și sigur, căci acum lucra la o bancă și era casierul respectat și de nădejde al acesteia. George Benton nu s-a arătat niciodată-n preajma lui și nimeni n-a spus cum c-ar fi-ntrebat vreodată de el. George lipsea mult din oraș. Se-auzeau lucruri rele despre el, dar nimeni nu știa nimic precis.

Într-o noapte de iarnă, niște indivizi mascați au făcut o spargere la bancă. Edward Mills era singur. Indivizii i-au cerut să le spună „combinația" de la casa de bani. Edward nu s-a lăsat intimidat. Indivizii l-au amenințat că-i fac de petrecanie. Edward i-a anunțat că patronul și-a pus toată-ncrederea-n el și că, deci, nu poate să trădeze o asemenea încredere ; o să moară dacă e nevoie, dar cît mai suflă, trebuie să-i fie credincios ; n-o să le dezvăluie „combinația". Indivizii l-au lichidat.

Detectivii au pornit-o pe urmele criminalilor și-au aflat că tartorul fusese George Benton. Toată lumea compătimea văduva și orfanii mortului. Toate ziarele din întreaga țară au cerut tuturor băncilor din întreaga țară să probeze lumii-ntregi cît au prețuit fidelitatea și eroismul casierului ucis, oferind o contribuție bănească substanțială pentru ajutorarea familiei, care-acum era lipsită de mijloace. S-au strîns peste cinci sute de dolari, bani gheață, adică, în medie, aproape trei optimi de cent de la fiecare bancă din țară. Banca la care lucrase casierul și-a dovedit recunoștința străduindu-se să convingă opinia publică (dar nereușind, spre rușinea și dezonoarea ei) că socotelile neprețuitului ei slujitor nu erau tocmai curate ca lacrima și că el însuși își dăduse-n cap c-o măciucă și-și făcuse creierii terci ca să nu fie prins și pedepsit.

George Benton a fost adus în fața justiției. Se pare c-atunci, în marea lor solicitudine pentru bietul George, au uitat cu toții de văduvă și de orfani. S-au pus la bătaie bani și relații, dar fără vreun folos : a fost condamnat la

moarte. Guvernatorul s-a pomenit copleşit de cereri pentru comutarea pedepsei sau graţiere. Le-aduceau tinere cu ochii scăldaţi în lacrimi, fete bătrîne şi-ndurerate, delegaţii de văduve-nduioşătoare, cîrduri de orfani care-ţi sfîşiau inima. Dar nu, cum rar i se-ntîmplă, guvernatorul nu s-a dat bătut.

Acum George Benton îşi întorsese faţa spre religie. Îmbucurătoarea veste s-a răspîndit în toate părţile. Din momentul acela celula lui a fost tot timpul plină de fete, femei şi flori proaspete. De dimineaţă pînă seara se-nălţau rugi, se cîntau imnuri, se trimiteau mulţumiri la ceruri, fără nici un fel de pauză, decît cinci minute, din cînd în cînd, ca să se servească gustări şi băuturi răcoritoare.

Treaba asta a ţinut pînă l-au spînzurat. George Benton a mers mîndru, cu gluga nagră, şi-aşa s-a arătat în faţa celei mai dulci şi milostive asistenţe-nlăcrimate pe care-o putuse da la iveală regiunea. Pe mormînt avea flori proaspete în fiecare zi — o vreme — iar pe piatra funerară erau încrustate următoarele cuvinte, sub o mînă care-arăta în sus : „A dus lupta cea dreaptă".

Pe piatra funerară a bravului casier fusese săpată următoarea inscripţie : „Fii curat ca lacrima, cinstit, cumpătat, harnic, gîndeşte-te la semenii tăi şi niciodată n-ai..."

Nu se ştie cine-a dispus să fie lăsată aşa, dar asta a fost dispoziţia.

Se spune că familia casierului e strîmtorată acum. Şi ce dacă ? O grămadă de oameni, care ştiau s-aprecieze adevărata valoare şi nu vroiau să lase nerăsplătită o faptă atît de vitejească şi de cinstită ca a lui, au strîns 42 000 de dolari... şi au construit o biserică memorială.

O ÎNTÎMPLARE CIUDATĂ

Dacă m-ajută memoria, am să vă spun povestea pe care-am auzit-o chiar din gura maiorului :

În iarna lui 1862—63 eram comandantul garnizoanei Fort Trumbull din New London, statul Connecticut. Viața de-acolo n-o fi fost ea chiar așa de agitată ca viața „de pe front", da-n felul ei era destul de agitată. N-aș putea zice că ne lîncezea mintea din lipsă de subiecte care s-o pună la contribuție. Și nu lîncezea pentru că, printre altele, peste tot în nord umblau zvonuri ciudate cum că spioni din sud mișunau în toate părțile și se pregăteau să ne-arunce-n aer pozițiile din nord, să dea foc hanurilor, să bage-n orașe haine contaminate și fel de fel de chestii de-astea. Cred că-ți aduci aminte. Toate-aveau menirea să ne țină treji și s-alunge din viața de garnizoană binecunoscuta ei monotonie. Pe urmă, noi eram post de recrutare, adică n-aveau vreme de dormit, de visat ori de umblat brambura. Cu toată vigilența, cincizeci la sută din recruții zilei ne scăpau printre degete și-o-ntindeau chiar în noaptea următoare. La înrolare, recrutul primea destui bani. Își permitea deci să „ungă" santinela cu trei-patru sute de dolari (ca să nu-l vadă cînd o șterge) și-i mai rămînea și lui o sumă frumușică, o avere-n toată regula pentru un om sărac. Da, cum ți-am mai spus, viața de-acolo nu prea ne dădea ocazii de leneveală.

Ei bine, eram odată singur la cartierul general și scriam ceva. Deodată a apărut în ușă un băiat de vreo 14—15 ani, palid și zdrențăros. S-a înclinat frumos și-a întrebat :

— Aici se primesc recruții, nu ?

— Da, aici.

— Domnule comandant, vă rog luați-mă și pe mine.

— Ferească sfîntul ! Ești prea tînăr, băiete dragă, și prea mic.

Pe chip i-a apărut dezamăgirea, ce iute a trecut în deznădejde. Băiatul s-a îndepărtat încet, ca și cum ar fi

vrut să plece. A stat un pic în cumpănă, pe urmă a venit din nou la mine și mi-a spus cu un glas care mi-a mers la inimă :

— N-am nici casă, nici prieteni pe lumea asta. Dacă m-ați putea primi și pe mine...

Ce să mai vorbim, nici nu-mi trecea prin cap așa ceva și i-am spus-o asta cît am putut de blînd. Pe urmă l-am poftit să se-așeze lîngă sobă ca să se-ncălzească.

— Deocamdată să-ți dau ceva de mîncare, am adăugat. Ți-o fi foame.

Nu mi-a răspuns. Nici nu era nevoie. Recunoștința din ochii lui mari și blînzi era mai grăitoare decît toate vorbele din lume. Băiatul s-a așezat lîngă sobă, iar eu mi-am văzut mai departe de scris. Din cînd în cînd mă uitam pe furiș la el. Am observat că hainele, deși mînjite și rupte, erau din material bun. Se vedea că le lucrase o mînă pricepută. La fel și pantofii. Lucrul ăsta nu mi se părea lipsit de semnificație. Nu mi-a scăpat nici faptul c-avea voce plină și melodioasă, ochi triști în care se puteau citi multe și comportare demnă de om cu educație. Se vedea că bietul băiat era năpăstuit de soartă. Deci prezenta interes pentru mine.

Nu știu cum m-am luat cu treaba și-am uitat de băiat cu totul. Habar n-am cît am stat așa, da-n cele din urmă mi-am ridicat ochii spre el din întîmplare. Era cu spatele la mine, totuși îi vedeam un obraz. Pe obrazul acela curgea în tăcere un pîrîiaș de lacrimi.

„Cerule mare, mi-am spus, am uitat că bietul băiat e mort de foame."

Pe urmă am zis cu glas tare, gîndindu-mă să-mi răscumpăr cruda greșeală :

— Vino, dragul meu. O să mănînci cu mine. Tot sînt cu singur azi.

M-a privit din nou cu ochii plini de recunoștință și fața i s-a luminat de fericire. A stat în picioare lîngă masă, cu mîinile pe spetează scaunului, pînă m-am așezat. Pe urmă s-a așezat și el. Am luat cuțitul și furculița și, ce să-ți mai spun, am rămas cu ele-n mînă și cu gura căscată. Băiatul, cu capul plecat, spunea în șoaptă rugăciunea. M-a năpădit noianul amintirilor dragi din copilărie, cînd eram la mama acasă. Suspinînd, mă gîndeam cît de mult

mă-ndepărtasem de religie, de-acest balsam al sufletului rănit, de mîngîierea, aleanul şi sprijinul ei.

Mîncam, dar nu puteam să nu observ că tînărul Wicklow (Robert Wicklow se numea băiatul) se pricepea să umble cu şervetelul. Mă rog, mi-am dat seama că ştia să se poarte-n lume (amănuntele nu contează). Era de-o sinceritate totală şi asta m-a cucerit pe loc. Am vorbit mai mult despre el şi nu mi-a fost greu să-i aflu povestea. Cînd mi-a spus că s-a născut şi-a crescut în Louisiana, l-am privit cu şi mai multă simpatie fiindcă stătusem şi eu acolo o bucată de vreme. Ştiam toată regiunea „de coastă" a Mississippiului şi mi-era dragă. Plecasem de-acolo de mult, dar nu era chiar atît de mult de-atunci ca să nu mă mai intereseze locurile. Numele care-i răsăreau pe buze îmi sunau familiare-n urechi. Atît de familiare c-am cîrmit discuţia în aşa fel ca să le tot aud : Baton Rouge, Plaquemine, Donaldsonville, Sixty-mile Point, Bonnet-Carré, Stock Landing, Carrollton, Steamship Landing, Steamboat Landing, New Orleans, strada Tchoupitoulas, Esplanada, Rue des Bons Enfants, hanul St. Charles, cartierul Tivoli, Shell Road, lacul Pontchartrain. Îmi creştea inima cînd auzeam de *R. E. Lee, Natchez, Eclipse, General Quitman, Duncan F. Kenner* şi alte vase cu pînze de-odinioară, atît de cunoscute mie. Mă simţeam ca şi cum m-aş fi dus din nou acolo. Numele astea-mi aduceau în minte vremurile de demult. Pe scurt, iată povestea micului Wicklow :

Cînd a izbucnit războiul, băiatul stătea lîngă Baton Rouge cu tatăl lui şi-o mătuşă bolnavă. Locuiau pe-o plantaţie mare şi mănoasă care, cu cincizeci de ani în urmă, intrase-n posesia familiei lor. Tatăl era partizan al Uniunii. L-au persecutat în toate chipurile, dar el a rămas fidel principiilor lui. Pînă la urmă, într-o noapte, nişte indivizi mascaţi au pus foc şi casa a ars pînă-n temelii. Cei trei au trebuit să fugă ca să scape cu viaţă. Plecau dintr-un loc într-altul, hăituiţi, şi-n scurtă vreme-au cunoscut din plin amarul, foamea şi durerea. Într-un tîrziu mătuşa şi-a găsit liniştea de veci : mizeria şi chinul au ucis-o. Femeia a murit în cîmp, ca o cerşetoare fără adăpost, sub ropotul ploii şi bubuitul tunetului. Nu mult după aceea tatăl a fost prins de-o bandă înarmată. Şi-n timp

ce fiul se ruga de ei și-i implora, tatăl a fost pus în streang chiar în fața lui. (Cînd povestirea ajunse-n punctul acesta, ochii băiatului sclipiră trist. Și ca și cum ar fi vorbit cu sine, spuse : „Dacă nu mă pot înrola, nu-i nimic. Oi găsi eu o cale... oi găsi eu o cale...“). De cum s-a constatat moartea tatălui, fiul a fost anunțat că, dacă nu părăsește zona în 24 de ore, n-o să-i fie moale. În aceeași noapte băiatul s-a furișat pe malul fluviului, la debarcaderul de lîngă plantație. Nu peste mult timp a acostat acolo *Duncan F. Kenner*. Băiatul a trecut înot și s-a ascuns în iola legată la pupa vasului. Înainte de ivirea zorilor, *Duncan* ajunsese la Stock Landing. Copilul a zbughit-o neobservat spre mal. De-acolo a luat-o la picior și-a mers trei mile pînă la un unchi de-al lui, care stătea la New Orleans, pe Good-Children Street. Dar și unchiul ăsta era partizan al Uniunii, așa că nu i-a trebuit mult ca să-și dea seama c-ar fi mai bine să plece din sud. Prin urmare, el și micul Wicklow s-au îmbarcat pe furiș pe-un vas cu pînze și-așa au ajuns la New York. Au tras la Astor House. Un timp tînărul Wicklow s-a simțit bine, căci hoinărea pe Broadway și admira ciudatele priveliști ale nordului. Dar pînă la urmă a apărut o schimbare, și nu în bine. Unchiul fusese vesel la-nceput. Acum, însă, părea îngrijorat și trist. Mai mult chiar, era plin de hachițe și-i sărea țandăra din te miri ce. Zicea că banii se duc și alții nu mai vin („n-ajung ei nici pentru unu', darmite pentru doi“). Apoi, într-o dimineață, n-a mai apărut deloc. N-a mai venit la micul dejun. Băiatul a-ntrebat de el și i s-a spus că unchiul achitase nota de plată c-o seară-n urmă și plecase. Funcționarul zicea că la Boston, dar nu știa sigur.

Micul Wicklow era acum singur, fără nici un prieten. Nu prea știa el ce să facă, dar și-a zis c-ar fi mai bine s-o pornească pe urmele unchiului, poate l-o găsi. La debarcaderul unde acostau navele cu aburi a aflat că bruma de bani din buzunar n-o să-i fie de ajuns pînă la Boston. O să-i ajungă totuși pînă la New London. Așa că și-a luat bilet, hotărît să se lase-n seama providenței. O reuși el oumva să meargă mai departe. De trei zile și trei nopți bătea străzile din New London. Numai din mila altora mai apucase să ia cîte-o-mbucătură și să mai tragă cîte-un pui de somn. Pînă la urmă tot s-a dat bătut, că-l părăsi-

seră și curajul și speranțele. De l-ar putea lua-n armată, n-ar fi nimeni mai recunoscător ca el. Dacă nu-l primesc ca soldat, n-ar putea oare să intre ca ajutor pe lîngă toboșar ? Oh, și cum și-ar mai da silința să-i mulțumească pe toți ! Ce-ndatorat le-ar fi !

Lăsînd amănuntele la o parte, asta-i povestea tînărului Wicklow exact cum mi-a spus-o el.

— Dragul meu, i-am zis, acum ești printre prieteni. Nu-ți face griji.

Doamne, cum i s-a mai luminat fața ! L-am chemat pe sergentul John Rayburn (e din Hartford și stă tot acolo, poate-l știi) și i-am ordonat :

— Rayburn, băiatul să fie-ncartiruit cu muzicanții. O să-l bag ca ajutor pe lîngă toboșar. Te rog să ai grijă de el și să vezi dacă e tratat ca lumea.

Cum bănuiești, relațiile dintre comandantul postului și micul toboșar s-au încheiat aici. Totuși mititelul năpăstuit și fără prieteni continua să mă preocupe. Mi-era milă de el. Îl urmăream cu speranța c-o să-l văd luminîndu-se la față, c-o să-l văd vesel și vioi. Dar nici gînd. Zilele treceau și el rămînea ca mai-nainte. Nu se lipea de nimeni. Era mereu gînditor, ca duș de pe lume. În ochi i se citea numai tristețe. Într-o dimineață, Rayburn mi-a cerut permisiunea să-mi vorbească-ntre patru ochi.

— Sper că nu vă supărați, domnule comandant, spuse el. Adevăru-adevărat e că muzicanții-s tare zgîndăriți și careva tot ar fi venit la dumneavoastră pînă la urmă.

— Da' ce-i, care-i buba ?

— Wicklow, domnule comandant. Nici nu știți cît îs de porniți toți muzicanții-mpotriva lui.

— Ei, zi mai departe ! Și ce face ?

— Se roagă, domnule comandant.

— Se roagă ?

— Da, să trăiți. Muzicanții nu mai au pic de tihnă din cauza rugăciunilor lui. Cum se scoală dimineața, asta face, la prînz tot asta, și noaptea, ei bine, noaptea parcă-i apucat. De somn, nici pomeneală. Credeți c-ajunge careva să dea geană-n geană ? Se urcă omu' la tribună, ca să zic așa, și dă drumu' la rugăciuni. Da' cînd se pornește, nu mai e chip să-l oprești. Începe cu dirijoru' și se roagă pentru el. Pe urmă trece la primu' gornist și se

roagă și pentru ăsta. Dăpă aia vine la rînd ăla de la toba mare. Îl înhață și pe el ca pe ceilalți. Și-o ține așa pînă termină toată fanfara. Mare comedie iese ! Și-atita suflet pune băiatu' ăsta, c-ai zice c-o-ntinde acușica spre lumea celor drepți și că n-o să aibă liniște acolo-n cer dacă nu ia după el toată muzica. Și-i alege pe sprinceană, să-i aibă la-ndemînă cînd o fi să tragă-o cîntare națională cum se cere pe-acolo. Să știți, dom'le comandant, că poți arunca-n el cu toți bocancii din lume. Degeaba. E-ntuneric și, pe lîngă asta, el nici nu se roagă pe cinstite. Se-așază-n genunchi după toba mare și poa' să plouă cu bocanci că pe el îl doare-n cot. Îi dă-nainte cu rugatu' de parcă toată bubuiala ar fi aplauze. Băieții-i strigă : „Da' taci odată", „Slăbește-ne", „Trageți, dom'le, cu pușca-n el", „Mai du-te, frate, la plimbare" și tot felu' de chestii de-astea. Ei și ce ? Lui nici că-i pasă. Îl lasă rece. (O mică pauză.) Da' zăpăcitu' ăla mic are și el o parte bună. Se scoală dimineața și cară-napoi toată armata aia de bocanci. Îi alege frumos și-i pune pe fiecare la locu' lui. Atita au aruncat în el că știe-acuma fiecare bocanc din fanfară al cui e și de unde vine. Poate să-i aleagă și cu ochii-nchiși. (Urmează o altă pauză, pe care-abia m-am abținut să n-o-ntrerup.) Da' ce-i mai rău e că dacă termină cu rugatu' — cînd în sfîrșit se-ntîmplă și una ca asta — se pornește să *cînte* din gură. Știți doar ce voce dulce are cînd vorbește. Nu vă mai spun că, dacă-i aude glasu', și-un cîine — cît o fi el de cîine — se-nmoaie și vine de-i linge mîna. Pe cuvînt de-onoare, dom' comandant, n-are pereche cînd cîntă. Muzica de flaut e ca hîrșîitu' de ferăstrău pe lîngă glasu' lui. O, Doamne, îngînă așa molcom și dulce, pe-ntuneric, că te face să crezi c-ai și ajuns în ceruri.

— Și ce-i rău în toată treaba asta ?

— Păi tocmai asta e, dom'le comandant. Să-l auzi cîntînd „Sînt sărac, nenorocit și orb", să-l auzi cîntînd o dată, și simți cum te topești și ți se umplu ochii de lacrimi. Mie mi-e totuna *ce* cîntă, da' cînd îl aud, îmi merge la inimă. Te-ntoarce-n locu' tău de baștină și te-aduce iar aici. Te face de-te simți bruta cea mai fără suflet, mai nerecunoscătoare de pe pămînt. Și cînd se pornește cu

cîntece de-ale lui de-acasă... cînd se pune să cînte de mamă, de copilărie şi-amintiri de demult, de toate cîte s-au dus; de prieteni vechi care-au murit sau nu mai sînt lîngă tine, îţi aduce-n minte tot ce-ai iubit şi-ai pierdut în viaţă. E-aşa de frumos, e nepămîntesc de frumos, dom'le comandant. Şi, cerule mare, cum îţi mai frînge inima ! Toată fanfara, toţi pînă la unu' toate pramatiile alea plîng în hohote. Nici nu-ncearcă s-ascundă că plîng. Şi tot ăia care-aruncau cu bocancii-n băiat sar ca arşi din pat şi vin de-l strîng în braţe. Da, aşa fac. Îl scaldă-n lacrimi şi-l alintă şi-l roagă să-i ierte. Şi dacă-n clipa aia un regiment întreg ar vrea să se-atingă de-un singur fir de păr din capu' mieluşelului ăluia de băiat, s-ar lua toţi la bătaie cu regimentu', chiar de-ar fi un corp de armată.

Altă pauză.

— Asta-i tot ? l-am întrebat.

— Da, să trăiţi !

— Ei, Doamne, şi de ce se plîng ? Ce vor ?

— Ce vor ? Cerul să vă aibă-n pază, dom'le comandant, vor să nu-l mai lăsaţi să cînte.

— Ia uite la ei ! Da' n-ai spus că muzica aia-i nepămîntească ?

— Păi tocmai asta e ! E *prea* nepămîntească. Muritorii nu pot să-ndure. Te răscoleşte, te-ntoarce pe dos. Prafu' s-alege de sufletu' tău. Te face să te simţi rău, să vezi că doar pierzania te-aşteaptă. Te face să te căieşti întruna. Nimic nu-ţi mai tihneşte şi nici o alinare nu-ţi mai găseşti în viaţă. Şi p-ormă, vedeţi, lacrimile-alea... dimineaţa le e ruşine băieţilor să se uite unu' la altu'.

— E-un caz ciudat, o plîngere cam neobişnuită. Vor să nu-l mai audă cîntînd, nu-i aşa ?

— Da, dom'le comandant, asta vor. Nu-ndrăznesc să ceară prea mult. Le-ar plăcea grozav să scape de toată comedia cu rugatu' sau măcar s-o mai ajusteze pe ici, pe colo, da' greutatea-i cu cîntatu'. Dac-ar putea măcar s-o termine cu cîntatu', cu rugatu' s-ar mai descurca ei. E-al dracului de greu să te tot piseze cineva aşa, da' ar vedea ei cum s-ar descurca.

I-am spus sergentului c-am să mă mai gîndesc la treaba aia. În aceeaşi noapte m-am furişat în cazarma muzicanţilor şi-am tras cu urechea. Rayburn nu pusese nimic de la

el. Am auzit vocea care se ruga în întuneric. Am auzit blestemele muzicanților care-și ieșiseră din pepeni după ce-nduraseră atîta. Am auzit grindina bocancilor care vîjîiau prin aer, pocnetele și bufniturile de pe lîngă toba mare. Toată scena m-a mișcat, da' m-a și amuzat. Un pic mai tîrziu, după o tăcere impresionantă, a-nceput cîntatul. Doamne, cît patos, cîtă vrajă ! Nimic pe lume nu era așa de suav, de blînd, de delicat, de sfînt, de mișcător. Am plecat repede de tot. Începusem să am niște senzații nepotrivite pentru comandantul unei fortărețe.

A doua zi am dat ordin să se oprească rugăciunea și cîntatul. Au urmat trei sau patru zile cu-atîta agitație și sîcîială, din cauza recruților care după ce luau banii o-ntindeau, că nici nu m-am mai gîndit la micul toboșar. Da-ntr-o dimineață, vine la mine sergentul Rayburn și-mi spune :

— Băiatu' ăla nou se poartă tare ciudat, dom'le comandant.

— Cum adică ?

— Scrie tot timpu'.

— Scrie ? Ce scrie ? Scrisori ?

— Habar n-am, da' cum e liber, o pornește și-și bagă nasu' peste tot, numa' el singur-singurel. Să fiu al naibii dacă mai e vreun colțișor, vreun ungher unde să nu fi ajuns. Mereu o pornește cu hîrtia și creionu' după el și mîzgălește-acolo ceva.

Vestea asta nu mi-a picat bine deloc. Am vrut să n-o iau în seamă, da' nu era momentul să trec cu vederea nimic din ce-ar putea să trezească o bănuială cît de vagă. Aici, în nord, se-ntîmplau o grămadă de lucruri care ne făceau să fim mereu în alertă și să suspectăm întruna cîte ceva. Mi-am adus aminte faptul, nu lipsit de importanță, că băiatul venea din sud, din inima sudului, din Louisiana, și mi-am dat seama că-n situația actuală asta nu era de natură să mă liniștească. Totuși mi-am călcat pe inimă și i-am dat lui Rayburn un ordin. Mă simțeam ca un tată care are de gînd să-și expună fiul rușinii și insultelor. I-am spus lui Rayburn să nu scoată o vorbă, să pîndească momentul potrivit și să-mi aducă, de cîte ori poate, cîteva din mîzgălelile-alea, fără să bage băiatul de seamă. I-am mai cerut s-aibă grijă, nu cumva să prindă puștiul de

veste că-l urmărim. I-am ordonat să-i lase libertatea pe care-o avusese şi pîn-atunci, dar să pună oameni pe urmele lui cînd iese-n oraş.

În următoarele două zile Rayburn mi-a raportat de mai multe ori. Nici un rezultat. Băiatul tot mai scria, dar cum apărea Rayburn în preajma lui, băga nepăsător hîrtia-n buzunar. Intrase de două ori într-un grajd vechi şi părăsit din oraş, stătuse-acolo un minut sau două şi ieşise. Lucrurile-astea nu le puteam trata cu indiferenţă. Nu prevesteau nimic bun. M-am văzut obligat să recunosc că nu prea-mi convenea treaba. M-am dus în biroul meu şi-am trimis după adjunct. Adjunctul era un ofiţer inteligent şi cu judecată, fiul generalului James Watson Webb. Păru uimit şi-ngrijorat. Am discutat îndelung problema şi-am ajuns la concluzia c-ar merita să facem o cercetare secretă. M-am hotărît să mă ocup personal de asta. Aşa c-am pus să mă scoale la două noaptea. Nu mult după aceea eram în cazarma muzicanţilor. Sforăiau de zor, iar eu mă tîram pe burtă pe podea. Fără să deranjez pe nimeni, am ajuns în cele din urmă la patul vagabondului meu. Trăgea băiatul la aghioase... I-am înşfăcat hainele şi raniţa şi m-am furişat înapoi tîrîş. Cînd m-am întors în birou, acolo l-am găsit pe Webb. Mă aştepta, nerăbdător să afle rezultatul. Ne-am pus amîndoi pe scotocit. Hainele ne-au adus prima decepţie. În buzunar n-am găsit decît hîrtie nescrisă şi-un creion. Nimic altceva în afară de-un cuţit mare şi tot felul de fleacuri inutile pe care băieţii le strîng şi la care ţin ca la ochii din cap. Plini de speranţe, am luat raniţa la forfecat. Nici acolo nimic, doar o palmă morală pentru noi, adică o mică Biblie care-avea scris pe prima pagină : „Străine, fii bun cu băiatul meu de dragul mamei lui".

M-am uitat la Webb. Lăsasc ochii-n pămînt. Şi eu i-am lăsat. N-am scos nici unul o vorbă. Cu respect am pus cartea de unde o luasem. Imediat Webb s-a ridicat şi-a plecat fără-un cuvînt. Am stat puţin, pe urmă mi-am luat inima-n dinţi şi-am pornit în neplăcuta-mi misiune. Tîrîndu-mă pe burtă ca-nainte, am dus înapoi ce furasem. Se pare că asta era poziţia cea mai potrivită pentru treaba-n care mă băgasem.

M-am bucurat din tot sufletul cînd am scăpat de corvoadă.

A doua zi, cam pe la prînz, Rayburn a venit ca de obicei să-mi dea raportul. I-am tăiat-o scurt :

— Termină cu prostiile ! Ne-am speriat de-un biet mieluşel, care n-are pe sufletul lui decît o carte de rugăciuni.

Sergentul spuse mirat :

— Da' dumneavoastră-aţi dat ordinu'. Io v-am adus o scrisoare de-a lui.

— Ce-ai adus ? ! Cum ai pus mîna pe ea ?

— M-am uitat pe gaura cheii şi-am văzut că scria. M-am chibzuit io şi cînd am zis că-i gata cu scrisu', am tuşit niţel. Atunci a boţit hîrtia şi-a aruncat-o-n foc. S-a uitat dacă vine cineva şi p-ormă s-a aşezat fără grijă de parcă nici usturoi n-a mîncat, nici gura nu-i miroase. Cînd am văzut aşa, m-am băgat pe fir şi l-am trimis în misiune. Nici că i-a păsat. A luat-o din loc cît ai bate din palme. Focul era de cărbuni şi nu-l făcuse de mult. Scrisoarea nimerise dup-un cărbune mai mare şi nu se vedea. Da' io am scos-o. Ia uitaţi-vă, nici măcar nu s-a pîrlit !

M-am uitat la hîrtie şi-am citit cîteva rînduri. I-am spus sergentului să-l trimită pe Webb la mine. Iată cum suna scrisoarea :

Fort Trumbull, 8

DOMNULE COLONEL, M-am înşelat în privinţa calibrului celor trei tunuri cu care am încheiat lista. Sînt de optsprezece livre, restul de arme sînt aşa cum am spus. Garnizoana rămîne cum am raportat anterior, cu o mică deosebire : cele două companii de infanterie uşoară, care trebuiau să fie detaşate pe front, stau deocamdată pe loc. Nu ştiu cît timp, dar o să aflu în curînd. Avem certitudinea că, luînd toate acestea în consideraţie, lucrurile ar trebui amînate pî...

Aici scrisoarea se termina brusc, fiindcă Rayburn tuşise şi-l întrerupsese pe băiat. Toată afecţiunea mea pentru băiat, tot respectul pentru el şi mila pentru neno-

rocirea lui dispărură ca prin farmec, sub amara demascare a acestor acte josnice, făcute cu sînge rece.

Dar să nu ne pierdem vremea cu nimicuri. Aveam treabă, şi-o treabă care cerea să i se dea imediat o atenţie deosebită. Webb şi cu mine ne-am gîndit în fel şi chip şi-am întors problema pe toate părţile.

— Ce păcat că l-a-ntrerupt ! spuse Webb. O să se-amîne ceva. Pînă cînd ? Şi ce anume-o să se-amîne ? Poate c-ar fi scris şi asta vipera aia cu numele Domnului pe buze !

— Da, aşa-i, am zis eu, ne-a scăpat un amănunt. Şi cine-s „noi" ăia din scrisoare ? Or fi conspiratorii din fort sau de-afară ?

Acel „noi" era îngrijorător de sugestiv. Oricum, n-avea rost să ne pierdem timpul cu ghicitul, aşa că ne-am apucat de treburi mai practice. Mai întîi am hotărît să dublăm numărul santinelelor şi să fim cu ochii-n patru. Pe urmă ne-am gîndit să-l chemăm pe Wicklow şi să-l silim să mărturisească tot. Dar ne-am dat seama că nu-i lucrul cel mai deştept şi că putem trece la asta numai dacă nu izbutim cu toate celelalte. Trebuia să punem mîna pe mai multe scrisori. Aşa c-am început să facem planuri. Şi-acum ne-a venit ideea cea mare : Wicklow nu mergea niciodată la poştă, probabil că poşta lui era grajdul părăsit. Am trimis după omul meu de încredere (un neamţ tînăr pe nume Sterne, un fel de detectiv din născare), i-am spus toată povestea şi i-am ordonat să se-apuce de treabă, Într-o oră am aflat că Wicklow scria din nou. Puţin după aceea mi s-a raportat că ceruse voie să iasă-n oraş. A fost reţinut un pic şi-ntre timp Sterne a luat-o la picior şi s-a ascuns în grajd. N-a trecut mult şi-a apărut Wicklow venind agale. S-a uitat în jur, a ascuns ceva în grămăjoara de gunoi dintr-un colţ şi-a plecat din nou, nepăsător. Sterne s-a repezit la ce-ascunsese Wicklow — era o scrisoare — şi-a venit cu ea în dinţi. N-avea adresă şi nici semnată nu era. După ce repeta ce citiserăm noi, mergea mai departe cu :

Credem că e cel mai bine să se amîne pînă pleacă cele două companii. Adică noi, cei patru de aici, gîndim aşa. N-am luat legătura cu ceilalţi de teamă să nu atragem

atenția. Zic patru fiindcă am pierdut doi. Abia se înrolaseră și intraseră pe fir că i-au și trimis pe front. Va fi absolută nevoie să luăm doi oameni în locul lor. Cei doi care au plecat sînt frații de la Thirty-mile Point. Trebuie să vă spun ceva de importanță capitală, dar nu am încredere în această metodă de comunicare. O să încerc cu cealaltă.

— Ticălosul ! făcu Webb. Cine-ar fi crezut că-i spion ? Dar acuma, asta e. Să punem cap la cap datele pe care le-avem, așa cum sînt, și să vedem cum stau lucrurile. Unu, printre noi se află un spion, pe care-l știm. Doi, mai sînt alți trei, pe care nu-i știm. Trei, spionii ăștia au ajuns aici prin simplul procedeu al înrolării în armata americană și, evident, doi din ei s-au păcălit și-au fost trimiși pe front. Patru, sînt ajutoare de spioni „afară", numărul nu se cunoaște. Cinci, Wicklow știe ceva de mare importanță și se teme să comunice prin „această metodă", o să-ncerce „cu cealaltă". Așa stau lucrurile-acum. Să-l înhățăm pe Wicklow și să-l facem să mărturisească ? Ori poate-i mai bine să-l prindem pe cel care ia scrisorile din grajd și să-l facem pe *el* să vorbească ? Sau să tăcem mîlc pîn-aflăm și-alte lucruri ?

Ne-am decis pentru ultima variantă. Era clar că nu trebuia să luăm pe moment măsuri disciplinare fiindcă, evident, conspiratorii aveau s-aștepte pînă la plecarea celor două companii de infanterie ușoară. I-am dat mînă liberă lui Sterne și i-am spus să facă pe dracu-n patru ca să afle „cealaltă" metodă de comunicare a lui Wicklow. Aveam de gînd să jucăm tare și pentru asta ne-am pus în cap, cît om putea, să nu le dăm spionilor nimic de bănuit. I-am ordonat lui Sterne să se-ntoarcă imediat la grajd și, în caz că-i drumul liber, s-ascundă scrisoarea unde-o pusese Wicklow și s-o lase-acolo ca s-o ia conspiratorii.

Pînă la lăsarea întunericului nu s-a mai întîmplat nimic. Era frig, beznă, lapoviță și sufla un vînt tăios. Totuși, în noaptea aia am ieșit de cîteva ori din culcușul meu cald și-am făcut rondul ca să văd dacă toate-s la locul lor și dacă santinelele sînt pe poziție. De fiecare dată le-am găsit treze la datorie. Nu-i nevoie să mai spun că

umblau zvonuri despre un pericol misterios, iar dublarea gărzii fusese-un fel de confirmare a acelor zvonuri. Odată, către dimineață, l-am întîlnit pe Webb. Luase-n piept vîntul năpraznic. Am aflat atunci că și el făcuse rondul de cîteva ori ca să vadă dacă totul merge cum trebuie.

Întîmplările de-a doua zi au cam precipitat lucrurile. Wicklow a mai scris o scrisoare. Sterne s-a dus în grajd înaintea lui și l-a văzut cînd a lăsat-o acolo. Cum a dispărut Wicklow, Sterne a pus mîna pe ea, s-a strecurat afară și l-a urmărit pe micul spion de la distanță. Pe urmele lui Sterne venea un detectiv în civil. Ne gîndiserăm c-ar fi bine s-avem legea la-ndemînă în caz de nevoie. Wicklow s-a dus la gară și a stat acolo pîn-a venit trenul de New York. Cerceta cu privirea marea de oameni care coborau din vagoane. Deodată și-a făcut apariția șchiopătînd un domn în vîrstă, cu ochelari mari, verzi și cu baston. S-a oprit pe-aproape de Wicklow și-a-nceput să se uite-n jur de parcă aștepta ceva. Cît ai bate din palme, Wicklow s-a smuls de la locul lui, i-a vîrît în mînă un plic, apoi a-ntins-o și s-a făcut nevăzut în mulțime. În secunda următoare Sterne înșfăcase scrisoarea. Imediat a pornit-o spre detectiv și i-a spus în trecere :

— Urmărește-l pe bătrîn. Nu-l pierde din ochi.

Apoi Sterne a zbughit-o printre ceilalți și-a venit drept la fort.

Ne-am închis pe dinăuntru și-am ordonat soldaților din gardă să nu lase pe nimeni să intre.

Am deschis întîi scrisoarea din grajd. Iată conținutul :

SFÎNTĂ ALIANȚĂ *Am găsit la locul știut, în tun, ordinele de la Șef, lăsate acolo aseară. Văd că se face abstracție de instrucțiunile primite altădată de la organul subordonat. Am pus în tun semnul obișnuit că ordinele au ajuns la cine trebuie.*

— Dar băiatul nu-i supravegheat în permanență ? întrerupse Webb.

I-am răspuns că da. Fusese sub supraveghere strictă de la capturarea scrisorii anterioare.

— Atunci, cum a putut să bage sau să scoată ceva din tun fără să fie prins ?

— Nu prea-mi miroase mie-a bine treaba asta, am spus.

— Nici mie, făcu Webb. E clar că printre santinele sînt conspiratori. Fără complicitatea lor, într-un fel sau altul, n-ar fi putut face nimic.

L-am chemat pe Rayburn și i-am ordonat să inspecteze bateriile, poate-o găsi ceva. Pe urmă ne-am apucat să citim scrisoarea mai departe :

Noile ordine sînt foarte categorice și cer ca MMMM să fie FFFF la 3 noaptea. Or să vină două sute, în grupuri mici, cu trenul sau altfel, din diverse direcții, și vor fi la ora stabilită la locul înțelegerii. O să comunic semnul astăzi. Succesul pare sigur. Cred că totuși a răsuflat ceva, fiindcă a fost dublat numărul santinelelor și șefii au făcut rondul de cîteva ori noaptea trecută. W.W. vine din sud azi și o să primească ordine secrete prin cealaltă metodă. Toți șase trebuie să fiți la 166 la ora două fix noaptea. Acolo vă întîlniți cu B.B., care o să vă explice pe larg. Parola e aceeași ca rîndul trecut, dar inversată — puneți la sfîrșit prima silabă, și la început ultima silabă. ȚINEȚI MINTE XXXX. Nu uitați ! Curaj ! Înainte de răsăritul soarelui veți fi eroi. Gloria voastră va dăinui de-a pururi. Veți scrie o pagină nemuritoare în cartea istoriei. AMIN.

— Ei, drace ! pufni Webb. Se-ngroașă gluma, după cum văd.

I-am spus că, fără-ndoială, lucrurile-ncepuseră să ia o-ntorsătură foarte periculoasă și-am continuat :

— Se pune la cale ceva pe viață și pe moarte, asta-i clar. Termenul e la noapte. Și-asta-i clar. Natura acțiunii, adică felul ei, se-ascunde-n spatele acelor M și F, dar scopul și ținta, zic eu, sînt elementul surpriză, și capturarea postului. Trebuie să acționăm repede și precis. Cred că n-avem nimic de cîștigat dacă, în ce-l privește pe Wicklow, mergem mai departe cu politica noastră clandestină. *Trebuie* să aflăm, și asta cît mai repede, unde e „166" ca să descindem acolo la două noaptea. Fără doar și poate, calea cea mai scurtă e să-l forțăm pe băiat să spună. Dar mai întîi, înainte de-a face vreo mișcare, tre-

bune să prezint faptele Ministerului de Război şi să cer acordarea de puteri depline.

A fost pregătit conţinutul cifrat care să fie transmis prin cablu. L-am citit, l-am aprobat şi i-am dat drumul.

Imediat ce-am terminat de discutat scrisoarea, am deschis-o pe cea smulsă de la domnul şchiop. În plic nu erau decît nişte foi goale ! A fost ca o căldare cu apă rece pentru curiozitatea şi nerăbdarea noastră-nflăcărată. În clipa aceea, mintea ne era la fel de goală ca hîrtia din plic, însă de două ori mai tîmpită. Dar numai în clipa aceea. Pentru că, bineînţeles, ne-am gîndit imediat la cerneala simpatică. Am ţinut hîrtia aproape de foc şi-am aşteptat să vedem ce va apare sub influenţa căldurii. Dar n-au apărut decît nişte semne slabe din care n-am scos nimic. L-am chemat pe medicul garnizoanei şi i-am ordonat să facă toate analizele pe care le ştie pîn-o găsi-o pe cea bună şi să ne informeze neîntîrziat despre conţinutul scrisorii. Treaba asta ne-a dat al dracului de furcă. Nu-i de mirare că ne-am ieşit din pepeni. Doar pierduserăm atîta amar de vreme. Aşteptaserăm şi noi să aflăm din scrisoarea aia ceva din secretele complotului şi cînd colo...

Îşi făcu apariţia sergentul Rayburn, care trase din buzunar o sfoară cu trei noduri, lungă cam de-un picior.

— Am găsit-o-ntr-un tun la capul podului, spuse el. Am scos dopurile la toate tunurile şi m-am uitat atent. N-am găsit decît sfoara asta.

Deci sforicica asta era „semnul" lui Wicklow că ordinele „Şefului" ajunseseră la destinaţie. Am ordonat arestarea tuturor santinelelor care făcuseră de gardă lîngă tunuri în ultimele douăzeci şi patru de ore. Urmau să stea-n camere separate şi n-aveau voie să comunice decît în prezenţa şi cu acordul meu.

De la Ministerul de Război sosi o telegramă, în care se spunea :

SUSPENDAŢI HABEAS CORPUS. INSTITUIŢI LEGEA MARŢIALĂ ÎN ORAŞ. FACEŢI ARESTĂRILE NECESARE. ACŢIONAŢI VIGUROS ŞI PROMPT. ŢINEŢI MINISTERUL LA CURENT.

Aveam acum posibilitatea să acționăm. Am trimis oameni să-l aresteze-n liniște pe domnul cel șchiop și tot în liniște să-l aducă-n fort. L-am pus sub pază și i-am interzis să vorbească cu cineva sau să i se vorbească. La-nceput îi cam venea să facă tărăboi, dar pînă la urmă s-a lăsat păgubaș.

Am fost înștiințați că Wicklow fusese văzut înmînînd ceva unor recruți și că, imediat după aceea, recruții-n cauză au fost prinși și arestați. Asupra fiecăruia s-a găsit o bucățică de hîrtie, pe care scria cu creionul :

AL TREILEA ȘIR AL VULTURULUI
ȚINEȚI MINTE XXXX
100

Potrivit instrucțiunilor primite, am telegrafiat un mesaj cifrat ministerului despre progresele înregistrate și-am descris bilețelul de mai sus. Ni se părea c-avem o poziție destul de bună, așa că ne puteam permite să dăm jos masca față de Wicklow. Am trimis să-l cheme. Între timp am primit și scrisoarea cu cerneală simpatică. Medicul ne informa-n scris că pîn-acum scrisoarea ieșise cu bine la toate analizele lui, dar că mai putea să facă și-alte analize dacă doresc.

Chiar atunci a intrat Wicklow. Arăta cam istovit și-ngrijorat, dar se stăpînea și părea că se simte-n largul lui. Poate că bănuia ceva, pe față însă sau în comportament nu se vedea nimic. L-am lăsat s-aștepte-n picioare cîteva clipe, apoi i-am spus cu blîndețe :

— Băiete dragă, de ce te duci atîta la grajdul părăsit ?

— Nici eu nu știu prea bine, domnule comandant, îmi răspunse el simplu și nestînjenit. N-am nici un motiv anume, doar că-mi place să fiu singur și mă amuză să mă duc acolo.

— Te amuză, nu zău ?

— Da, domnule comandant, răspunse el cu aceeași simplitate și nevinovăție ca mai-nainte.

— Și nu mai faci nimic altceva acolo ?

— Nu, domnule comandant, spuse el ridicîndu-și ochii mari și blînzi, în care se citea uimirea de copil.

— Ești sigur ?

— Da, domnule comandant, sînt sigur.

— Wicklow, de ce scrii așa de mult ? l-am întrebat după o pauză.

— Eu ? Nu scriu mult, domnule comandant.

— Nu ?

— Nu, domnule comandant. A, vă gîndiți la mîzgălelile-alea ale mele ? Da, mai mîzgălesc și eu cîte ceva ca să mă distrez.

— Ce faci cu mîzgălelile-alea ?

— Nimic, domnule comandant, le-am aruncat la gunoi.

— Nu le-ai trimis nimănui ?

— Nu, domnule comandant.

— I-am băgat sub nas scrisoarea către „Colonel".

A tresărit ușor, dar și-a revenit imediat. O ușoară roșeață i-a colorat obrajii.

— Atunci pe-asta cum de-ai trimis-o ?

— N-am... n-am avut nici un gînd rău, domnule comandant.

— Nici un gînd rău ! Deconspiri armele și situația postului și n-ai nici un gînd rău ?

A lăsat capu-n jos și-a rămas așa fără să scoată un cuvînt.

— Haide, vorbește, lasă minciunile ! Pentru cine era scrisoarea asta ?

Începuse să dea semne de disperare, dar s-a adunat repede și-a răspuns cu seriozitate-n glas :

— Am să vă spun adevărul, domnule comandant, tot adevărul. Scrisoarea nu era pentru nimeni. Am scris-o doar ca să mă distrez. Abia acum-mi dau seama ce greșeală, ce prostie-am făcut. Dar asta-i singura abatere, domnule comandant, pe cuvînt de onoare !

— Ei, mă bucur că-i așa. Cam periculos să scrii asemenea scrisori. Ești sigur că numai pe-asta ai scris-o ?

— Da, domnule comandant, sînt sigur.

Avea un tupeu nemaipomenit. A spus minciuna cu cel mai firesc aer de sinceritate. Am stat un pic să-mi potolesc furia, care-ncepuse să se-arate, și-apoi i-am spus :

— Wicklow, ia gîndește-te bine și vezi dacă nu mă poți ajuta în două-trei probleme minore pe care vreau să le aflu.

— Cu toată plăcerea, domnule comandant.

— Atunci, pentru început, cine-i „Șeful" ?

Ne-a aruncat o privire mirată și s-a trădat un pic, dar asta a fost tot. Într-o clipă s-a-nseninat la față și-a răspuns liniștit :

— Nu știu, domnule comandant.

— Nu știi ?

— Nu știu.

— Ești *sigur* că nu știi ?

A tot încercat să se uite-n ochii mei, dar încordarea era prea mare. Și-a lăsat încet bărbia-n piept și-a rămas mut. Se juca nervos cu un nasture, un gest care te făcea să-ți fie milă de el în ciuda faptelor lui mîrșave. Am rupt tăcerea c-o-ntrebare :

— Cine-s cei din „Sfînta Alianță" ?

S-a cutremurat și-a făcut un gest cu mîinile de-aș fi zis că, ajuns la disperare, ne imploră îndurarea. Dar n-a scos un sunet. A rămas mai departe cu ochii țintuiți în podea. Stăteam și ne uitam la el, așteptîndu-l să vorbească. Lacrimi mari au început să i se rostogolească pe obraji. A rămas în continuare tăcut.

— Trebuie să-mi răspunzi, băiete, i-am zis eu după un timp, și să-mi spui adevărul. Cine-s cei din „Sfînta Alianță" ?

Plîngea pe-nfundate.

— Răspunde la-ntrebare ! l-am cam repezit eu.

S-a căznit să-și stăpînească inflexiunile vocii și-apoi, ridicînd privirea în semn de implorare, a spus cu greu printre suspine :

— O, fie-vă milă de mine, domnule comandant ! Nu pot să vă răspund fiindcă nu știu.

— Ce ? ! ! !

— Da, așa e, domnule comandant, vă spun adevărul. Pîn-acuma nici n-am auzit de „Sfînta Alianță". Pe cuvînt de onoare, domnule comandant.

— Cerule mare ! Uite, am aici cealaltă scrisoare a ta. Vezi cuvintele „Sfînta Alianță" ? Acum ce mai spui ?

— M-a privit în ochi cu aerul unuia căruia i s-a făcut o mare nedreptate, apoi a spus cu obidă :

— Domnule comandant, e-o glumă plină de cruzime. Cum de-au putut să-mi facă una ca asta mie, care-am încercat din toate puterile să fac numai ce trebuie și n-am jignit pe nimeni cu nimic ? Cineva mi-a imitat scrisul. N-am scris niciodată așa ceva și nici n-am văzut scrisoarea asta pîn-acum.

— Vai, mincinos nerușinat ce ești ! Dar de asta ce spui ?

Am scos furios din buzunar scrisoarea cu cerneală simpatică și i-am vîrît-o sub nas. S-a făcut alb la față, ca un mort. S-a clătinat puțin, apoi s-a sprijinit de perete ca să nu cadă. În clipa următoare ne-a-ntrebat c-o voce așa de slabă c-abia l-am auzit :

— Și-ați... ați citit-o ?

Probabil c-a aflat adevărul de pe fețele noastre înainte să pot scoate acel „da" mincinos, căci am văzut clar că și-a recăpătat curajul în priviri. Am așteptat să spună ceva, dar tăcea ca mormîntul. În cele din urmă l-am întrebat :

— Ce-ai de spus la toate astea din scrisoare ?

Mi-a răspuns cu o perfectă stăpînire de sine :

— Nimic, în afară de faptul că toate-s inofensive și nevinovate și nu pot face rău nimănui.

Eram într-o oarecare-ncurcătură, fiindcă n-aveam cum să-i dovedesc că n-are dreptate. Nu prea știam pe ce cale s-o apuc. Totuși mi-a venit o idee salvatoare.

— Ești sigur, l-am întrebat, că nu știi nimic de Șeful și „Sfînta Alianță" și că n-ai scris scrisoarea de care zici că-i falsă ?

— Da, domnule comandant, sînt sigur.

Am scos ușurel sfoara cu noduri și i-am plimbat-o prin fața ochilor fără să zic nimic. S-a uitat la ea indiferent, apoi la mine-ntrebător. Îmi punea răbdarea la grea-ncercare. Totuși m-am stăpînit și i-am spus cu vocea mea cea de toate zilele :

— Wicklow, vezi asta ?

— Da, domnule comandant.

— Ce e ?

— Pare-o bucată de sfoară.

— *Pare* ? *Este* o bucată de sfoară. N-o recunoști ?

— Nu, domnule comandant, spuse el cu tot calmul pe care-l puteau da la iveală cuvintele.

Stăpînirea lui era de-a dreptul uimitoare ! Am tăcut cîteva clipe. Vroiam ca tăcerea să dea şi mai multă prestanţă vorbelor ce-aveau să vină. Apoi m-am ridicat şi i-am pus mîna pe umăr.

— Bietul de tine ! i-am spus grav. La ce bun ? Semnul ăsta pentru „Şeful", sfoara asta cu noduri, pe care am găsit-o într-unul din tunurile de la capul podului...

— Aţi găsit-o în tun ? Doamne, nu, nu se poate ! Nu ziceţi c-aţi găsit-o în tun, poate-ntr-o crăpătură a dopului ! Acolo trebuia să fie, într-o crăpătură !

S-a lăsat în genunchi cu mîinile-mpreunate şi şi-a ridicat ochii spre cer. Cînd te uitai la el, ţi se făcea milă. Era pămîntiu şi desfigurat de groază.

— Nu, a fost în tun.

— Vai de mine, am încurcat-o. Doamne sfinte, sînt pierdut !

A sărit în picioare ca ars şi-a ţîşnit ca din puşcă. Se ferea-n lături să nu punem mîna pe el şi făcea pe dracu-n patru să iasă din cameră. Dar scăpare n-avea, bineînţeles. Pe urmă a căzut iar în genunchi şi, plîngînd de ţi se rupea inima, mi-a îmbrăţişat picioarele. Mă ţinea strîns şi-mi cerşea îndurare :

— O, fie-vă milă de mine ! Înduraţi-vă de-un biet nenorocit ! Nu mă daţi pe mîna lor. Nu m-ar cruţa o clipă măcar. Păziţi-mă, scăpaţi-mă ! Vă spun tot !

Ne-a luat cîtva timp să-l liniştim, să-l facem să-şi uite frica, să-l aducem cît de cît la o judecată normală. Pe urmă am început să-l interoghez. Îmi răspundea spăsit, cu ochii plecaţi în pămînt, şi din cînd în cînd îşi ştergea lacrimile care curgeau şiroaie.

— Deci, în străfundul sufletului, ţii tot cu sudul, nu ?

— Da, domnule comandant.

— Şi eşti spion ?

— Da, domnule comandant.

— Şi-ai acţionat în urma unor ordine clare, venite din afară ?

— Da, domnule comandant.

— De bunăvoie ?

— Da, domnule comandant.

— Poate și cu bucurie ?

— Da, domnule comandant. N-are rost să tăgăduiesc. Sudul e patria mea, inima mea e și ea din sud și bate pentru sud.

— Deci povestea pe care mi-ai spus-o, cu persecuția și nedreptățile suferite de familia ta, a fost confecționată special pentru ocazia asta ?

— Ei... ei mi-au cerut să v-o spun, domnule comandant.

— Și poți să-i trădezi, să-i nimicești pe cei care s-au îndurat de tine și ți-au dat adăpost ? Vezi cît ești de ticălos, cum te-au dus alții de nas ?

Plînsul cu sughițuri a fost singurul răspuns.

— Bine, hai să lăsăm asta și să trecem la treabă. Cine-i „Colonelul" și unde e ?

A început să plîngă amarnic. Încerca să ne-nduplece, doar-doar l-om lăsa în pace să nu ne mai răspundă. Ne-a spus c-o să-l omoare dacă suflă o vorbă. L-am amenințat că-l bag la carceră și-l încui acolo dacă nu ne destăinue informațiile cerute. Totodată i-am promis c-o să-l apăr dacă mărturisește totul cinstit. Drept răspuns, și-a pus lacăt la gură și-a făcut pe încăpățînatul. Nu l-am putut scoate din asta nici în ruptul capului. În cele din urmă am pornit-o împreună spre celulă. O singură privire aruncată-n bezna carcerei l-a făcut să-și schimbe convingerile. A început să plîngă, să mă implore și-a declarat c-o să ne spună tot.

L-am adus deci înapoi, iar el mi-a dezvăluit cine-i „Colonelul" și mi l-a descris amănunțit. Spunea că poate fi găsit la hanul cel mare din oraș și că umblă în civil. A trebuit să-l amenințe din nou ca să-l divulge și să-mi dea semnalmentele „Șefului". Mi-a zis că Șeful e cunoscut sub numele de R.F. Gaylord și stă la New York, pe Bond Street 15. Am telegrafiat șefului poliției din metropolă, dîndu-i numele și semnalmentele individului, și-am rugat ca Gaylord să fie arestat și reținut pînă trimit după el.

— Acum, am zis eu, se pare că există niște conspiratori „afară", posibil în New London. Spune-mi cum îi cheamă și care-s semnalmentele lor.

Mi-a spus numele și mi-a dat semnalmentele a trei bărbați și două femei, care stăteau cu toții la hanul cel

mare. Am trimis oa[illegible]meni discret, și ei i-au arestat și pe ăștia, și pe „Colon[illegible]el", și i-au închis în fort.

— Mai depar[illegible]te, vreau să știu totul despre cei trei tovarăși de consp[illegible]oirație pe care-i ai în fort.

Era cît pe-[illegible]aci să scape de mine c-o minciună, cel puțin așa cred[illegible], dar am scos la iveală enigmaticele bucățele de hîrtie [illegible] pe care le găsiserăm la cei doi. Gestul a avut un efect salu[illegible]tar. L-am anunțat că i-am pus la păstrare pe doi din ei [illegible]și-aștept să mi-l spună pe-al treilea. Asta l-a băgat în sp[illegible]erieți.

— Va[illegible]i, strigă el, vă rog, nu ! Nici n-aș apuca să mă dezmet[illegible]cesc că m-ar și omorî.

I-am spus să nu-și facă griji, că-i o prostie. O să pun pe cineva să se țină după el ca să-l apere. În plus, indivizii-n cauză nici n-or să aibă arme-asupra lor. Am dat ordin să fie chemați la aliniere toți recruții noi. Bietul băiat a ieșit în față tremurînd ca varga și-a pornit-o-n lungul șirului, încercînd, pe cît îl țineau puterile, să pară indiferent. În cele din urmă a spus un singur cuvînt unuia din recruți și, pînă să facă ei cinci pași, individul cu pricina a și fost arestat.

Wicklow s-a întors la noi. Cum a ajuns, am cerut să fie aduși cei trei. L-am chemat în față pe unul și-am spus :

— Fi, Wicklow, ai grijă să nu te-abați de la adevăr nici cu-atîtica. Cine-i omul ăsta și ce știi de el ?

Fiindcă tot „o băgase pe mînecă", Wicklow și-a ațintit privirile asupra recrutului în cauză și, nepăsător de urmări, a spus fără ezitare următoarele :

— E-un tip din New Orleans, pe-adevăratul lui nume George Bristow. Acum doi ani a fost locotenent pe pachebotul de coastă *Capitol*. E-un individ periculos și-a făcut pușcărie de două ori pentru omucidere : o dată pentru c-a ucis un marinar pe nume Hyde c-o manetă de cabestan și-a doua oară pentru c-a omorît un salahor care refuzase s-arunce sonda, deși asta nu era treaba lui. E spion și-a fost trimis aici de Colonel cu-această misiune precisă. Era locotenent secund pe *St. Nicholas* cînd a sărit vasu-n aer în apropiere de Memphis, în '58. Oamenii erau cît pe-aci să-l linșeze fiindcă jefuise morții și răniții cînd îi duceau cu barca la țărm.

Şi tot aşa, a spus întreaga biografie a omului, de la un cap la altul. Cînd a terminat, l-am întrebat pe celălalt :

— Ce-ai de zis la toate astea ?

— Vă rog să mă scuzaţi, domnule comandant, că trebuie să spun un asemenea lucru în prezenţa dumneavoastră, dar e cea mai sfruntată minciună pe care-am auzit-o vreodată !

L-am trimis din nou la-nchisoare şi i-am chemat pe ceilalţi, unul cîte unul. Tot nimic. Băiatul spunea cu lux de amănunte povestea fiecăruia, fără să se poticnească la vreo faptă sau cuvînt. Dar de la nemernicii ăia n-am putut scoate decît că erau indignaţi de-o asemenea minciună. De mărturisit, n-au mărturisit nimic. I-am trimis şi pe ăi la loc în carceră şi, pe rînd, i-am chemat pe toţi ceilalţi deţinuţi. Wicklow n-a scăpat nimic. A spus de fiecare din ce oraş venea şi ne-a dat amănunte despre rolul fiecăruia în conspiraţie.

Toţi au tăgăduit cele afirmate de puşti şi nimeni n-a mărturisit nimic. Bărbaţii turbau de furie, femeile s-au pus pe bocit. După spusele lor, erau cu toţii oameni nevinovaţi de undeva din vest şi iubeau Uniunea mai presus de orice pe lume. Dezgustat, am băgat toată gaşca la răcoare şi m-am apucat din nou să-l iscodesc pe Wicklow.

— Unde-i 166 şi cine-i B. B. ?

Dar *aici* se hotărîse să pună punct. Nici vorbele dulci, nici ameninţările nu l-au înduplecat. Timpul zbura. Era cazul să luăm măsuri severe. L-am pus să se ridice pe vîrfuri şi l-am atîrnat de-o bară, legîndu-l strîns de degetele mari de la mîini. Durerea creştea şi-i smulgea nişte urlete de abia le puteam suporta. Dar am rămas ferm pe poziţie. Curînd a scos un strigăt ascuţit :

— Vă rog, daţi-mă jos şi vă spun !

— Nu, întîi spui şi pe urmă te dau jos.

Fiecare clipă era o agonie pentru el, aşa că i-a dat drumul :

— 166 e la hotelul Vulturul !

Vulturul era un fel de han nenorocit în josul apei, locul de-ntîlnire al muncitorilor de rînd, al hamalilor din port şi-al indivizilor cu reputaţie nu prea curată.

L-am dat jos şi i-am cerut să-mi spună scopul conspiraţiei.

— Să ocupe fortul la noapte, a zis încăpățînatul printre sughițuri.

— Am în mînă toți capii conspirației ?

— Nu. Îi aveți pe toți, în afară de ăia care se-ntîlnesc la 166.

— Ce-nseamnă „Țineți minte XXXX" ?

Nici un răspuns.

— Care-i parola pentru 166 ?

Nici un răspuns.

— Ce-nseamnă grămezile-alea de litere „FFFF" și „MMMM" ? Răspunde că iar dai de dracu' !

— Nu vă mai spun *nimic*. Mai bine mor. Și-acuma faceți ce vreți.

— Gîndește-te bine, Wicklow. Ăsta-i ultimul tău cuvînt ?

A răspuns ferm, fără vreo ezitare-n glas :

— E ultimul meu cuvînt. Așa cum îmi iubesc patria năpăstuită și urăsc tot ce-i sub soarele-ăsta din nord, așa am să mor, dar nu vă mai spun nimic.

L-am legat din nou ca mai-nainte. Cînd durerea ajungea la paroxism, țipetele sfîșietoare ale nenorocitului îți frîngeau inima. Dar n-am mai scos nimic de la el. La toate întrebările răspundea cu-același urlet :

— Ce dacă o să mor ? O să mor și gata, dar n-o să vă mai spun nimic !

N-aveam de ales. Ne-am dat bătuți. Eram convinși că mai degrabă o să moară decît să vorbească. Așa că l-am dat jos și l-am băgat într-o celulă, sub pază severă.

Apoi, vreo cîteva ore, ne-am făcut de lucru cu niște telegrame pe care le-am trimis la Ministerul de Război și cu pregătirile pentru atacul de la 166.

Cumplită a mai fost noaptea aia neagră și năprasnică ! Se aflase cîte ceva și toată garnizoana era-n alertă. Garda s-a triplat și nu te puteai mișca, înăuntrul garnizoanei sau în afara ei, fără să fii oprit cu muscheta-n dreptul tîmplei. Totuși Webb și cu mine ne făceam mai puține griji decît înainte fiindcă, ne gîndeam noi, conspirația era cam destrămată. Doar puseserăm mîna pe-o grămadă din capii ei !

Eram hotărît să fiu la timp la 166 ca să-l prind pe B.B., să-i pun călușul și să rămîn pe-acolo ca să pun mîna și pe ceilalți cînd or veni. Noaptea, cam pe la unu și-un

sfert, am ieşit tiptil din fort cu şase zdrahoni bătăioşi din trupele regulate ale S.U.A. după mine. Îl luaserăm şi pe Wicklow cu mîinile legate la spate. I-am spus că mergem la 166 şi că, dacă aflu că iar m-a minţit şi caută să ne inducă-n eroare, o să trebuiască să ne-arate drumul bun sau să suporte consecinţele.

Ne-am apropiat pe furiş de han şi-am făcut recunoaşterea terenului. La bar ardea o lumină, dar restul clădirii era cufundat în întuneric. Am încercat uşa din faţă. S-a deschis şi-am intrat uşurel, închizînd-o-n urma noastră. După asta ne-am scos încălţările şi-am pornit spre bar. Proprietarul, un neamţ, adormise-ntr-un fotoliu. L-am trezit încet şi i-am spus să se descalţe şi s-o ia-nainte. I-am atras totodată atenţia să nu scoată un sunet. A făcut ce-am spus noi, fără să crîcnească, dar era clar că-l treceau fiorii de spaimă. I-am ordonat să ne ducă la 166. Am urcat două sau trei şiruri de trepte, uşor de parc-am fi fost nişte mîţe-n şir indian. Ne-am oprit în fundul unei săli lungi, în faţa unei uşi. Prin oberliht se vedea licărirea slabă a unei lumini. Proprietarul mă căută-n întuneric şi-mi şopti că acolo era 166. Am încercat uşa. Era-ncuiată pe dinăuntru. I-am ordonat ceva în şoaptă unuia din soldaţii mei mai voinici. Ne-am proptit amîndoi cu umărul în uşă şi, c-o opintire, am făcut-o să sară din ţîţîni. Am zărit o siluetă într-un pat şi pe urmă am văzut-o cum stinge luminarea. Lumina a dispărut şi-am rămas în bezna ca de smoală. Dintr-un salt am fost pe patul acela şi l-am ţintuit cu genunchii pe omul de-acolo. Ostaticul meu s-a zvîrcolit din toate puterile. I-am pus mîna stîngă-n gît şi-aşa am putut să-l ţin pe individ, apăsîndu-l bine cu genunchii. Am scos imediat revolverul, i-am tras cocoşul şi, ca să ia aminte, i-am lipit ţeava rece de obraz.

— Aprindeţi careva un chibrit ! am strigat. L-am prins viu.

Au făcut precum le-am spus. Flacăra unui chibrit a izbucnit în beznă. M-am uitat la ostaticul meu. Cerule mare, era o tînără fată !

Am luat mîna de pe ea şi m-am dat jos din pat. Mi-era aşa de ruşine ! Fiecare se uita uluit la cel de lîngă el. Surpriza fusese-atît de neaşteptată şi copleşitoare, că nu ne mai mergea la nici unul nici gura, nici mintea. Fata a-

ceput să plîngă și și-a tras cearșaful peste cap. Proprietarul spuse plin de umilință :

— Fiica mea a făcut ceva ce nu trebuia, *nicht wahr*[1] ?

— Fiica dumitale ? Asta-i fata dumitale ?

— Da, e fata mea. Chiar aseară a venit din Cincinnati și-i un pic cam bolnavă.

— Ei, lua-o-ar naiba de treabă ! Iar a mințit băiatul ăla ! N-am dat nici de 166, nici de B.B. Acu-i acu' ! Wicklow, du-ne la adevăratul 166, altfel... Hei, dar unde-i băiatul ?

O-ntinsese. O luase la sănătoasa. Și, culmea, n-am fost în stare să-i dăm de urmă. Era o situație a dracului de grea. Mă tot întrebam cum am putut să fiu așa de idiot să nu-l leg de unul din oamenii mei. Dar, oricum, n-avea rost să mă mai frămînt acum. Lucrurile erau cum erau. Ce-mi rămînea de făcut ? Asta era marea problemă. La urma urmei, fata *putea* foarte bine să fie B.B. În ce mă privește, nu credeam deloc, dar asta nu era o dovadă. Așa că-n cele din urmă mi-am băgat oamenii într-o cameră goală chiar vizavi de 166, le-am spus să-nșface pe oricine s-apropie de ușa fetei și, pînă la noi ordine, să-l țină pe proprietar sub pază severă. Pe urmă am plecat în grabă spre fort ca să văd dacă lucrurile mai era la locul lor.

Da, erau toate la locul lor și-așa au și rămas.

N-am închis ochii toată noaptea ca să mă conving c-așa era. Nu s-a-ntîmplat nimic. Nici nu pot să spun cît de bucuros am fost c-am văzut zorile mijind din nou și c-am putut telegrafia ministerului că steagul american flutură încă peste Fort Trumbull.

Mi s-a luat de pe inimă o piatră cît toate zilele. Totuși, cum era și normal, n-am slăbit paza și nici n-am lăsat-o mai moale cu treaba. Am chemat arestații la mine, unul cîte unul, și i-am hărțuit cu ora. Încercam să le trag mărturisirile cu cleștele, dar n-am avut succes. N-au făcut decît să scrîșnească din dinți de furie și să-și smulgă părul din cap. Dar de divulgat, n-au divulgat nimic.

Pe la prînz au venit vești despre fugar. Fusese văzut, la șase dimineața, la vreo opt mile spre vest. Imediat am trimis pe urmele lui un locotenent de cavalerie și-un sol-

[1] Nu-i așa ? (germ.).

dat. După vreo douăzeci de mile au dat cu ochii de el. Se cățărase pe-un gard, sărise peste el și se-ndrepta abia tîrîndu-și picioarele spre o casă veche de la capătul satului, dincolo de-un cîmp noroios. Cei doi au luat-o printr-o margine de pădure, au făcut un ocol și s-au apropiat de casă din direcția opusă. Pe urmă s-au dat jos de pe cai și s-au năpustit în bucătărie. Nu era nimeni. S-au strecurat în cealaltă cameră. Nici acolo nu era nimeni. Ușa dintre camera aceea și cea din față era deschisă. Cînd să treacă prin ea, au auzit o voce groasă. Cineva-și făcea rugăciunea. S-au oprit plini de respect. Locotenentul a băgat capul pe ușă și a văzut un bătrîn și-o bătrînă îngenuncheați în colțul camerei. Se ruga bătrînul. Tocmai cînd a terminat rugăciunea, tînărul Wicklow a deschis ușa din față și-a intrat. Amîndoi bătrînii s-au repezit la el și l-au strîns în brațe, mai-mai să-l sufoce.

— Băiatul nostru ! strigau ei. Dragul de el ! Slavă cerului ! L-am găsit din nou ! Murise și-a înviat din morți !

Ei, domnul meu, ce crezi că-nseamnă toate astea ? Drăcușorul ăla se născuse și crescuse-acolo și nu se-ndepărtase niciodată mai mult de cinci mile, pînă-n ziua cînd, cu două săptămîni în urmă, nimerise-n birou la mine și mă-mbrobodise cu siropul ăla de poveste ! Asta-i adevăru-adevărat. Bătrînul era taică-său, un preot învățat, ieșit la pensie, iar bătrîna, maică-sa.

Să-ncerc acum să-ți explic cîteva lucruri despre băiat și comportarea lui ciudată. S-a dovedit că citea pe rupte romane de duzină și ziare cu povestiri de senzație. Nici nu-i de mirare că negrele mistere și eroismul de paradă erau la ele-acasă și i se potriveau ca o mănușă. Pe urmă a tot citit relatări din ziare despre infiltrarea unor spioni din sud în rîndurile noastre, despre planurile lor mîrșave și despre cele două-trei izbînzi uimitoare ale lor. Și tot citind așa, a prins gust de-un asemenea subiect. Cîteva luni avusese-un prieten din nord, un tip cu gură bogată și imaginație rebelă, care fusese niște ani buni „strîngător de parale" (adică ajutor de contabil) pe cîteva pacheboturi între New Orleans și diverse localități la două-trei sute de mile în sus pe Mississippi. De-aici venea ușurința cu care pomenea nume și-alte amănunte din locurile-acelea. Înainte de război stătusem și eu vreo două-trei

luni în zona aceea, așa că puștiului nu i-a fost greu să mă ducă de nas. Dar dacă strengarul s-ar fi apucat să povestească toate alea unui locatnic din Louisiana, omul l-ar fi prins cu mîța-n sac în doi timpi și trei mișcări. Știi de ce-a zis că mai bine moare decît să dea pe față secretele lui de trădător ? Pur și simplu pentru că habar n-avea ce sînt. Nu-nsemnau nimic. Le născocise fără să se gîndească nici înainte, nici după. Și, luat așa pe nepusă masă, nu fusese-n stare să scornească ceva care să le dea vreun sens. De exemplu, n-avea cum să ne dezvăluie ce se-ascundea-n scrisoarea cu cerneală simpatică, pentru simplul motiv că nu se-ascundea nimic. Era o foaie goală și-atîta tot. Nu băgase nimic în tun și nici n-avusese vreodată de gînd să facă așa ceva, fiindcă scrisorile lui erau adresate unor persoane-nchipuite. Cînd lăsa una-n grajd, o lua-napoi pe cea pe care-o pusese-acolo c-o zi în urmă. Așa că n-avea habar de sfoara cu noduri, fiindcă o vedea prima oară cînd i-am arătat-o eu. Dar cînd i-am spus de unde venea, a intrat în joc imediat și, cu înclinația lui romantică, a făcut pe loc din țînțar armăsar. L-a născocit pe domnul Gaylord. Pe Bond Street nu era nici o casă la numărul 15, fiindcă fusese dărîmată cu trei luni în urmă. L-a născocit pe „Colonel". Și tot născocite erau și poveștile (mai-mai că-ți venea să le crezi) despre amărîții ăia pe care i-am băgat la zdup și cu care l-am pus față-n față. Născocit era și B.B., chiar și 166 (de ce nu ?) fiindcă, pînă ne-am dus noi la hanul Vulturul, băiatul habar n-a avut că există un asemenea număr acolo. La nevoie, era gata să-ți pună pe masă orice și pe oricine. Dacă vorbeam de spionii „din afară", la comandă-mi pomenea niște necunoscuți pe care-i văzuse la han și pe care, din întîmplare, știa cum îi cheamă. Oho, în cele cîteva zile pline de freamăt a trăit într-o lume romantică, minunată și doldora de mistere. Cred că pentru el a fost o lume *adevărată* pe care-a trăit-o cu tot sufletul.

Dar ne-a dat de furcă, nu glumă, și ne-a umilit cît n-am putut duce. Vezi, din cauza lui am ținut în fort la arest vreo 15—20 de oameni cu santinele la ușă. Mulți erau soldați și d-alde ăștia, așa că n-a trebuit să le cer scuze. Dar ceilalți erau cetățeni de vază din toată țara și pentru ei n-ar fi ajuns scuzele nici dacă le-aș fi adus

cu carul. S-au agitat, au vorbit în dreapta, au vorbit în stînga şi ne-au dat bătaie de cap, mamă, Doamne ! Şi cucoanele-alea două... una era nevasta unui membru al Congresului din Ohio, cealaltă era sora unui episcop din vest. Ei, bine, m-au făcut de două parale, mi-au arătat că nu dau nici o ceapă degerată pe mine, m-au împroşcat cu lacrimi de furie. Toate astea m-au făcut să nu le uit multă vreme pe cele două, şi-aşa o să fie şi de-aci încolo. Bătrînul şchiop, cu ochelari, era directorul unui colegiu din Philadelphia. Venise la-nmormîntarea unui nepot. Cum bănuieşti, nu-l văzuse-n viaţa lui pe Wicklow. Ei bine, nu numai c-a pierdut înmormîntarea şi a stat la răcoare ca spion din sud, dar Wicklow s-a apucat, acolo la mine-n birou, şi mi l-a-ncondeiat fără să clipească drept falsificator de bani, negustor de sclavi, hoţ de cai şi incendiator din cel mai renumit cuib de pungaşi din Galveston. Se pare că bietul bătrîn n-a putut niciodată să uite asta.

Şi Ministerul de Război ! Dar mai bine să tragem cortina peste episcdul ăsta.

NOTĂ. I-am arătat maiorului manuscrisul şi el mi-a spus :

— Habar n-ai de termeni militari şi din cauza asta ai făcut cîteva greşeli. Da-s nostime, aşa că lasă-le-n pace ! Militarii-o să zîmbească cînd le-or vedea, iar ceilalţi nici măcar n-o să ştie care sînt. Principalele fapte le-ai prins bine şi le-ai descris exact în ordinea în care s-au petrecut.

M.T.

POVESTEA CU STAFIA

Am închiriat o cameră mare pe Broadway, într-o clădire imensă. Pîn-am venit eu, ani de zile nu stătuse nimeni la etajele de sus. Praful şi pînza de păianjen, singurătatea şi tăcerea puseseră de mult stăpînire pe-ntreg sălaşul. În prima seară cînd m-am dus la mine-n cameră, mi se părea că bîjbîi printre morminte şi tulbur liniştea morţilor. Niciodată pîn-atunci nu simţisem aşa de tare că mă năpădesc superstiţiile, că mă-ncolţeşte frica. Urcam scările şi-am cotit-o dup-un colţ învăluit în beznă. Mi-a venit pe faţă plasa roasă de vreme a unei pînze de păianjen şi-am văzut că nu mi se mai dezlipeşte de pe obraz. M-au trecut fiori reci de parc-aş fi dat nas în nas c-o fantomă.

Cînd am ajuns în sfîrşit în cameră, m-am simţit fericit. Am încuiat uşa pe dinăuntru şi-am lăsat afară mucegaiul şi-ntunericul. În cămin flăcările jucau vesele. M-am aşezat în faţa focului cu un mîngîietor sentiment de uşurare. Am stat aşa două ore gîndindu-mă la toate cîte-au fost. Mi-au revenit în minte scene de demult şi, din negura vremurilor, am rechemat chipuri aproape uitate. Am ascultat, ca-n vis, glasuri ce-au amuţit pentru vecie şi cîntece, familiare cîndva, pe care nu le cîntă acuma nimeni. Şi pe cînd reveria mea se domolea trecînd într-un patetism din ce în ce mai trist, urletul vînturilor de-afară se transforma în vaier, bătaia ploii înfuriate-n geam se regăsea-ntr-un ciocănit uşor, iar zgomotele străzii amuţeau unul cîte unul. Paşii grăbiţi ai ultimului drumeţ întîrziat dispăreau în depărtare şi nu se mai auzea nimic în urma lor.

Focul se stinsese. M-a apucat frica de singurătate. M-am sculat şi mi-am scos haincle. Mergeam prin cameră în vîrful picioarelor. Ce-aveam de făcut, făceam pe furiş, de parcă m-aş fi învîrtit printre duşmani şi mi-ar fi fost o teamă de moarte, nu cumva să-i scol din somn. M-am băgat în pat şi mi-am tras pătura peste cap. Am stat aşa culcat şi-am ascultat ploaia, vîntul şi, de undeva de

departe, scîrțiitul slab al obloanelor. Legănat de cîntul lor, am adormit.

Am dormit adînc, dar cît, nu știu. Deodată m-am trezit. Parcă așteptam ceva și mă treceau fiori de spaimă. Nici o mișcare-n jur. Nimic, doar inima, pe care-o auzeam cum bate. Pătura a prins să alunece ușor spre capătul patului. Puteam să cred c-o trage cineva. Eram ca țintuit locului și-mi simțeam limba ca de plumb. Iar pătura aluneca mai departe-nadins. Am rămas cu pieptul gol. Atunci am prins-o cu mare greutate și mi-am tras-o peste cap. Am așteptat să văd ce-o să se mai întîmple. Din nou am simțit că-mi trage cineva pătura cu-ndîrjire, și din nou, cîteva secunde care mi s-au părut un secol, am rămas încremenit cu pieptul dezgolit. Pînă la urmă mi-am adunat toate puterile, am apucat bine pătura, am tras-o la loc și-am ținut-o cu nădejde. Am așteptat. Peste puțin am simțit cum cineva o trage ușor înapoi. Am apucat-o din nou, ceva mai bine. De data asta nu mai simțeam c-o trage, simțeam că omul se-opintește-ntruna și din ce în ce mai tare. M-au părăsit puterile și m-am dat bătut. Pentru-a treia oară pătura a fugit de pe mine. Am scos un geamăt. Dinspre piciorul patului a venit, ca răspuns, alt geamăt. Broboanele de sudoare-mi stăteau pe frunte ca mărgelele. Eram mai mult mort decît viu. În clipele-acelea am auzit pași grei prin cameră, pași de elefant, ziceam eu, că n-aduceau deloc cu mersul omului. Dar se-ndepărtau, așa că-ncepea să mi se ia o piatră de pe inimă. I-am auzit cum se-apropie de ușă, trec fără să miște zăvorul sau lacătul, se-ndepărtează pe coridoarele mohorîte, apasă dușumelele și grinzile care scîrțiie din toate-ncheieturile. Apoi tăcerea s-a înstăpînit din nou.

Cînd m-am mai liniștit, mi-am spus :

„E vis, e-un vis urît și-atîta tot".

Am stat așa culcat și m-am tot gîndit pîn-am ajuns să mă conving singur că fusese-ntr-adevăr un vis. Apoi rîsul binefăcător mi-a descrețit fruntea și fericirea m-a cuprins din nou. M-am sculat și-am aprins lampa. Cînd am văzut că zăvoarele și lacătele erau la fel cum le lăsasem, din nou rîsul liniștitor și-a luat zborul de pe buzele mele, umplîndu-mi inima și descrețindu-mi fruntea. Mi-am

scos pipa și-am aprins-o. Vroiam să m-așez lîngă foc, cînd buf ! pipa mi-a alunecat printre degetele lipsite de vlagă. Sîngele mi-a fugit din obraji și mi s-a tăiat respirația. Credeam că mă sufoc. În cenușa din fața căminului, lîngă urma pe care-o lăsasem eu cu piciorul gol, mai era una. Și era atît de mare că, uitîndu-te la amîndouă, ai fi zis c-aveam picioare de copil. Înseamnă că, *într-adevăr*, avusesem un musafir, și-așa se explicau pașii de elefant.

Am stins lampa și m-am vîrît în pat. Eram înțepenit de frică. Am stat așa multă vreme, cu urechile ciulite, încercînd să deslușesc vreun contur în beznă. Pe urmă am auzit un rîcîit deasupra, ca și cum un corp greu s-ar fi hîrșîit de dușumea. Apoi am auzit cum cineva-l trîntește de podea și cum, ca răspuns la bufnitură, mi se zguduie ferestrele. Am auzit zgomotul înăbușit al ușilor trîntite în cine știe ce colț îndepărtat al casei. Am auzit pași care, din cînd în cînd, se furișau în sus și-n jos pe scări și coridoare. Uneori zgomotele astea se-apropiau de ușa mea, stăteau o clipă-n așteptare și dispăreau din nou. Am auzit zornăitul slab al lanțurilor prin vreo galerie-ndepărtată și l-am ascultat cum vine mai aproape. Venea pe scări parcă abia tîrîndu-se. Strigoiul înainta cu greu și zăngănitul lanțurilor ce se loveau de fiecare treaptă îi însoțea orice mișcare. Am auzit cuvinte spuse-n șoaptă, țipete înăbușite brusc, foșnet de veșminte nevăzute și filfîit de aripi ascunse vederii. Atunci am început să-mi dau seama că intrase cineva în cameră, că nu eram singur. Pe lîngă pat am auzit suspine și șoapte misterioase, am simțit respirația unor ființe. Pe tavan, chiar deasupra capului, au apărut trei globulețe de lumină fosforescentă. Au sclipit cîteva clipe-acolo și-apoi două mi-au căzut pe obraz, iar una pe pernă. Le-am simțit, calde, împrăștiindu-se ca niște stropi. Intuiția-mi spunea că, în cădere, se transformaseră în picături de sînge. N-am avut nevoie de lampă ca să mă conving. Pe urmă am văzut fețe palide, învăluite într-o lumină difuză, și brațe albe, ridicate spre cer, care pluteau prin aer despărțite de trup. Pluteau o clipă și-apoi dispăreau. Șoaptele, vocile și celelalte sunete au dispărut și ele. Tăcerea solemnă le-a luat locul. Așteptam s-aud ceva. Simțeam c-o să-mi dau duhul dacă nu fac lumină-n

cameră. Eram pierit de frică. M-am ridicat încet în capul oaselor. O mînă rece și umedă mi s-a lipit de față. Pe loc m-au părăsit puterile și-am căzut pe spate ca un slăbănog neputincios. Pe urmă am auzit un foșnet de veșminte. Părea că se-ndreaptă spre ușă și iese din cameră.

Cînd liniștea s-a așternut din nou, m-am dat jos din pat tiptil și, lipsit de vlagă cum eram, am aprins lampa. Îmi tremura mîna ca unui moșneag de o sută de ani. Lumina m-a făcut să-mi vin un pic în fire. M-am așezat pe marginea patului și am căzut într-un fel de visare, contemplînd urma lăsată în cenușă de piciorul uriaș. Puțin mai tîrziu contururile-au început să se desfacă și să se șteargă. Mi-am ridicat privirea spre flacăra lămpii cu gaz și-am văzut-o cum se stinge încet-încet. În aceeași clipă am auzit din nou pașii de elefant. Simțeam cum se apropie tot mai mult, străbătînd camerele năpădite de mucegai. Flacăra lămpii pilpîia din ce în ce mai slab. Tropăitul ajunse-n fața ușii și se opri. Lumina albastră avea culoarea chipului de mort. Totul în jur era învăluit ca-ntr-un amurg spectral. Ușa nu s-a deschis, dar am simțit o slabă adiere care mi-a mîngîiat obrajii. În momentul acela mi-am dat seama c-aveam în față o făptură imensă, înfășurată parcă-ntr-o mantie de nori. Mă uitam fascinat. O lumină palidă a trecut peste Făptură. Încet-încet, falduril mantiei de nori luau o formă bine conturată. A apărut un braț, apoi picioarele, trupul și-n cele din urmă un chip mare și trist s-a ivit din încîlceala de nori. Despuiat de vesmîntu-i străveziu, maiestuosul Uriaș din Cardiff [1] s-a arătat deasupra mea, nud și musculos, o rară desfătare oferită din tavan ochilor mei.

Toată groaza ce mă cuprinsese a dispărut ca prin farmec. Și-un copil știe c-o făptură c-o asemenea mutră inofensivă nu poate să-ți facă nici un rău. Buna dispoziție mi-a revenit imediat și, ca să nu se lase mai prejos, flacăra lămpii cu gaz a prins să ardă și ea mai tare. Cred că nici

[1] Uriașul din Cardiff este o falsă relicvă preistorică, expusă acum la muzeul Farmer din Cooperstown. În 1868 George Hall a sculptat din ipsos statuia unui om, pe care a îngropat-o la Cardiff. Descoperită în anul următor, a fost prezentată drept sculptură preistorică sau „omul împietrit", pînă ce autorul însuși a mărturisit adevărul. (N.T.).

un proscris însingurat n-a fost vreodată mai bucuros la vederea unui semen decît am fost eu cînd l-am văzut pe-acest uriaș prietenos.

— A, tu erai ? i-am spus eu. Să știi că de două-trei ceasuri încoace am trecut printr-o spaimă soră cu moartea. Cu toată sinceritatea-ți spun că-mi pare bine că te văd. Dac-aș avea un scaun să... Stai un pic, nu te-așeza acolo !

Prea tîrziu. Pînă să-l opresc eu, se și așezase și buf ! s-a trezit pe podea. În viața mea n-am văzut un scaun desfăcut în atîtea surcele ca ăsta.

— Nu, nu, ai să faci praf toa...

Și iarăși prea tîrziu. S-a mai auzit o trosnitură și alt scaun s-a desfăcut în elementele-i de bază.

— Mai dă-o dracului de treabă ! Ce, nu te mai ajută capu' deloc ? Vrei să faci țăndări toată mobila ? Uite-aici, nătărăule-mpietrit...

Dar în zadar. Pînă s-apuc eu să-l opresc, se și așezase pe pat și-l prefăcuse-ntr-o tristă grămadă informă.

— Ei, ce vrea să fie toată asta ? Mai întîi vii pe-aici ca o căruță hodorogită și-aduci după tine-o liotă de strigoi, de m-au trecut sudorile morții, iar după aia, cînd mă fac că nu văd o totală lipsă de bun simț din partea ta în privința costumului (lucru care n-ar fi tolerat de oamenii cu educație decît într-un teatru respectabil, și nici acolo dacă nudul ar avea sexul tău), îți arăți recunoștința făcînd surcele toate alea pe care te-așezi. Și de ce, la urma urmei ? Ție-ți faci tot atîta pagubă cît îmi faci și mie. Ți-ai vătămat noada, și-ai lăsat pe jos numai așchii din șolduri. Odaia mai-mai că seamănă c-un depozit de marmură. Ar trebui să-ți fie rușine. Doar ești destul de mare ca să știi atîta lucru !

— Bine, n-o să-ți mai sfărîm mobila. Da' ce să fac ? N-am mai stat jos de-un secol.

Și ochii i s-au umplut de lacrimi.

— Bietul de tine-! am făcut eu. Îmi pare rău c-am fost așa de aspru. Sînt sigur că și tu ești orfan. Dar așază-te aici pe podea. Ești greu și nici un alt obiect nu te poate ține. Și, pe lîngă asta, cum să stăm la palavre dacă tu ești acolo, pe tavan, deasupra mea ? Așază-te aici jos. Eu o să

mă cațăr pe-un scaun din ăla-nalt de casierie și-așa o să stăm de vorbă la același nivel.

S-a așezat pe podea, și-a aprins pipa pe care i-am dat-o eu, și-a aruncat pe umeri una din păturile mele roșii, mi-a-ntors ligheanul cu sus-n jos și și l-a pus pe cap în chip de coif. Așa se simțea bine și era o apariție foarte pitorească. Pe urmă eu am aprins focul din nou. El și-a strîns picioarele, ca și cum s-ar fi așezat turcește, și și-a îndreptat spre foc tălpile mari și ciuruite ca un fagure de miere.

— Dar ce-i cu gambele și cu tălpile tale ? De ce-s așa de ciuruite ?

— Niște degerături cumplite. Le-am făcut pe cînd stăteam acolo, sub ferma lui Newell. Da-mi place locul. Îl iubesc cum își iubește orice om casa părintească. Nicăieri nu mă simt mai liniștit ca acolo.

Am trăncănit amîndoi vreo jumătate de oră. L-am văzut cam obosit și l-am întrebat dacă e chiar așa sau mi se pare mie.

— Obosit ? a zis el. Da, cred c-așa e. Și-acuma o să-ți spun tot, fiindcă te-ai purtat cu mine-atît de frumos. Sînt duhul Omului împietrit de peste drum, de la muzeu. Sînt stafia Uriașului din Cardiff. N-am liniște, n-am pace pînă ce oamenii n-or să-ngroape din nou hoitul ăla. Acuma spune și tu, ce era să fac ca să-i hotărăsc să-mi îndeplinească dorința ? Nu-mi rămînea decît să bag spaima-n ei, să bîntui locul unde se află hoitul. Așa c-am bîntuit muzeul noapte de noapte. Am adus și alte spirite să-mi dea o mînă de-ajutor. Dar n-a fost de nici un folos, că nu era nimeni la muzeu în miez de noapte. Pe urmă mi-a venit ideea să bîntui nițel pe-aici. Mi-am dat seama că, dacă m-aude careva, o să reușesc cu siguranță, fiindc-aveam cea mai bună companie pe care o găsești în moartea veșnică. Noapte de noapte am tremurat cu toții în încăperile-astea, am zornăit lanțurile după noi, am gemut, am bolborosit, am mers pe scări în sus și-n jos pînă cînd, ca să fiu sincer, m-a ajuns și pe mine oboseala. Dar aseară am văzut lumină-n camera ta. Mi-am adunat puterile și-am pornit-o la atac cu elanul pe care-l aveam

cîndva. Dar acuma-s sfîrşit, nu mai am vlagă-n mine. Te implor, dă-mi o speranţă cît de mică !

Într-un acces de enervare mi-am părăsit poziţia înaltă şi-am exclamat :

— Asta le-ntrece pe toate ! E culmea culmilor ! Păi bine, fosilă nenorocită ce eşti, cum ai putut face o gafă ca asta ? Te-ai zbătut atîta pentru nimic ? Ai bîntuit propria ta copie făcută din ipsos. Adevăratul Uriaş din Cardiff e în Albany [1]. Ce dracu', nici măcar ce-a rămas din tine nu ştii ?

În viaţa mea n-am văzut ruşinea şi umilinţa vrednică de plîns apărînd atît de clar pe faţa cuiva.

Omul împietrit s-a ridicat încet în picioare şi m-a întrebat :

— Spune-mi sincer, chiar aşa e ?

— Cum te văd şi cum mă vezi.

Şi-a scos pipa din gură şi a pus-o pe poliţa căminului, pe urmă a stat o clipă în cumpănă (fără să-şi dea seama, în virtutea unei vechi obişnuinţe, şi-a pus mîinile în locul unde-ar fi trebuit să fie buzunarele pantalonilor şi, gînditor, şi-a lăsat bărbia-n piept) şi a spus în cele din urmă :

— Ei bine, în viaţa mea nu m-am simţit atît de ridicol. Omul împietrit i-a vîndut pe toţi şi acum înşelătoria asta meschină s-a sfîrşit cu vînzarea propriei sale stafii. Fiule, dacă mai ai vreo urmă de milă-n tine pentru o biată fantomă fără prieteni ca mine, nu lăsa să se afle treaba asta. Gîndeşte-te cum te-ai simţi *tu* dacă te-ai fi făcut de rîsul lumii cum m-am făcut eu.

I-am auzit tropăitul maiestuos pierzîndu-se în întuneric. Pas cu pas dispărea pe scări în jos şi-apoi în strada părăsită. Mi-a părut rău că plecase, bietul de el. Dar şi mai rău mi-a părut că plecase cu pătura mea roşie şi cu ligheanul.

---

[1] Un fapt. Falsul iniţial a fost copiat cu ingeniozitate, hoţeşte şi a fost expus la New York drept „singurul şi veritabilul" Uriaş din Cardiff (spre dezgustul de nedescris al celor care deţineau colosul adevărat), în timp ce acesta din urmă atrăgea un public larg la un muzeu din Albany. M.T.

FAMILIA MCWILLIAMS ŞI SISTEMUL DE ALARMĂ CARE TE APĂRĂ DE HOŢI

Discuţia trecea alene de la vreme la recoltă, de la recoltă la literatură, de la literatură la cancanuri, de la cancanuri la religie. După toate astea, deodată sări şi nimeri pe subiectul sistemelor de alarmă care te apără de hoţi. Abia acum domnul McWilliams dădu primele semne cum că l-ar interesa discuţia. De cîte ori văd un indiciu ca ăsta pe mutra lui, iau cunoştinţă de el şi mă cufund în tăcere. Astfel, distinsul domn are ocazia să-şi descarce sufletul. Iată ce mi-a spus cu o emoţie pe care nu prea era-n stare să şi-o stăpînească :

Domnule Twain, nu dau doi bani pe sistemele-alea de alarmă, care cică te apără de hoţi, nu dau nici o ceapă degerată pe ele şi-am să-ţi spun de ce. Cînd eram aproape gata cu casa, am văzut că ne mai rămăseseră nişte bani. N-apucase să afle instalatorul de ei, de-asta-i mai aveam. Îi ţineam pentru luminarea neştiutorilor, fiindcă eu, în mod cu totul inexplicabil, nu i-am înghiţit niciodată pe ignoranţi. Dar doamna McWilliams a zis că nu, mai bine să ne punem o instalaţie de alarmă care te apără de hoţi. Am consimţit la compromisul ăsta. Trebuie să-ţi spun de la bun început că de cîte ori eu vreau ceva, iar doamna McWilliams vrea altceva şi ne hotărîm să facem ce vrea ea — cum se-ntîmplă-ntotdeauna — ea numeşte asta compromis. Foarte bine. A venit specialistul de la New York, a instalat sistemul de alarmă, ne-a luat 325 de dolari şi ne-a spus că de-acum înainte putem dormi fără grijă. Aşa s-a şi-ntîmplat un timp, cam vreo lună. Pe urmă, într-o noapte, am simţit miros de fum şi am fost sfătuit să mă scol să văd ce se-ntîmplă. Am aprins o lumînare şi am pornit-o spre scări. Pe drum am dat nas în nas cu un hoţ care ieşise dintr-o cameră cu un coş de tinichele-n

brațe. Pe-ntuneric le luase drept argint masiv. Tipul fuma pipă.

— Prietene, i-am spus, în camera asta nu se fumează.

Mi-a mărturisit că era străin și, deci, nu puteam să-i cer să știe obiceiurile casei. Mi-a zis că fusese și-n alte familii, la fel de onorabile, și nicăieri nu i se făcuse un asemenea reproș. A adăugat că, după cîte știe el din proprie experiență, oricum asemenea reguli n-au fost niciînd valabile pentru hoți.

— Atunci dă-i-nainte cu fumatul, dac-așa-i obiceiul, i-am spus. Sînt totuși de părere că a acorda unui hoț un privilegiu care i se refuză unui episcop e un semn clar de slăbiciune morală. Dar lăsînd asta la o parte, ce treabă ai dumneata să intri-n casă pe căi atît de-ascunse și de clandestine fără să dai drumul la alarmă ?

S-a uitat la mine încurcat și copleșit de rușine și mi-a spus cu jenă :

— Vă rog din suflet să mă scuzați. Habar n-am avut de alarma dumneavoastră, că altfel i-aș fi dat drumul. V-aș fi recunoscător să n-ajungă asta la urechile părinților mei, fiindcă-s bătrîni și neputincioși și o asemenea încălcare (desfrînată, după toate aparențele) a sacrosanctelor practici ale civilizației noastre creștine ar putea frînge prea brutal fragila punte ce se-ntinde-n întuneric între prezentul palid și evanescent și marile străfunduri solemne ale eternității. Aveți cumva un chibrit ?

— Sentimentele astea îți fac cinste, i-am zis, dar, dacă-mi dai voie să-ți spun, metafora nu e punctul dumitale forte. Lasă-ți coapsa-n pace. Genul ăsta de chibrit se-aprinde numai pe cutie și arareori acolo, dacă experiența mea poate fi luată-n considerație. Dar să ne-ntoarcem la oile noastre : cum ai intrat aici ?

— Printr-o fereastră de la etajul unu.

Chiar așa făcuse. Am recuperat tinichelele la preț de amanetare, minus cheltuielile de publicitate, i-am spus hoțului noapte bună, am închis fereastra-n urma lui și m-am întors la cartierul general ca să dau raportul. Dimineața am trimis după specialist. Omul a venit și ne-a explicat că alarma „nu pornise" fiindcă numai parterul era conectat la instalație. Ce tîmpenie crasă ! Cu alte

cuvinte, era ca și cum te-ai fi dus pe cîmpul de bătaie cu armură doar la picioare. De data asta specialistul a legat tot etajul întîi la sistemul de alarmă, ne-a tapat de 300 de dolari și s-a dus la ale lui. Nu mult după aceea, într-o noapte, am dat de un hoț la etajul doi. Era pe punctul s-o ia pe scară-n jos cu diverse obiecte ce ne aparțineau. Primul impuls a fost să-i sparg capul c-un tac de biliard, dar al doilea a fost să mă abțin, fiindcă individul se așezase-ntre mine și suportul pentru tacuri. Cel de-al doilea impuls a fost, clar, mai sănătos, așa că mi-am pus pofta-n cui și-am abordat problema compromisului. Am recuperat obiectele la prețurile dinainte, după ce-am scăzut zece la sută pentru folosirea scării, fiind vorba de propria mea scară, și a doua zi am trimis din nou după specialist. Ne-a conectat și etajul doi și ne-a luat alți 300 de dolari.

Semnalizatorul ajunsese la niște dimensiuni formidabile. Avea 47 de etichete cu numele diverselor camere și hornuri și ocupa locul unui dulap obișnuit. Clopotul era cît un lighean. Îl țineam la cap, deasupra patului. De la noi pornea un fir pînă la grajd, în camera vizitiului, unde, lîngă pernă, era fixat un alt mîndru clopot.

Am fi putut dormi în pace acum, dacă n-ar fi existat un mic defect. În fiecare dimineață la cinci, bucătarul deschidea ușa de la bucătărie în interes de serviciu, și-atunci să te ții ! Clopotul se punea pe treabă. Cînd s-a-ntîmplat asta prima dată, mi-am zis că precis venise sfîrșitul lumii. Și nu mi-am zis *în* pat (vai de mine !), ci jos din pat. Fiindcă, trebuie să-ți spun, primul defect al acelui clopot infernal e că te zburătăcește prin toată casa, te izbește de pereți, pe urmă te face covrig și te pune să te fîțîi ca un păianjen pe plită pînă se-ndură careva și-nchide ușa de la bucătărie. Adevăru-adevărat e că nu există pe lume vreun vuiet care să semene nici pe departe cu vuietul înfricoșător pe care-l face clopotul ăla. Ei bine, pacostea asta avea loc regulat în fiecare dimineață la cinci și ne fura trei ore de somn. Pentru că, vezi bine, cînd te scoală nenorocitul ăla, nu te scoală pe ici, pe colo, te scoală cu conștiință cu tot și, prin urmare, ești bun sculat vreo optsprezece ore după aia, optsprezece ore de cea mai inimaginabilă trezie pe

care-ai văzut-o vreodată-n viață. Mai demult ne-a murit un străin în casă. Am plecat și l-am lăsat peste noapte-n camera noastră. Crezi că străinul a așteptat Judecata de Apoi ? *Nu*, domnul meu, nici pomeneală. A doua zi la cinci s-a sculat cu cea mai mare promptitudine și fără pic de ostentație. Știam c-așa o să fie, știam asta foarte bine. Și-a încasat asigurarea pe viață și a trăit fericit după aceea, căci existau dovezi cu duiumul cum că murise fără doar și poate.

Și uite-așa, încetul cu încetul, mă apropiam de-o lume mai bună datorită calvarului zilnic. Pînă la urmă am chemat iar specialistul. A tras un fir în afara ușii și a pus acolo un întrerupător, motiv pentru care Thomas, valetul, făcea-ntotdeauna o mică greșeală : cînd se ducea la culcare, răsucea întrerupătorul și scotea din funcție instalația pentru toată noaptea. O punea iar pe picioare în zori, tocmai cînd bucătarul era cu mîna pe clanța ușii de la bucătărie, oferind astfel clopotului posibilitatea să dea cu noi de-a azvîrlita prin casă și uneori chiar să spargă cîte-o fereastră cu persoanele noastre. După o săptămînă am înțeles și noi că toată treaba cu-ntrerupătorul era o păcăleală și-o capcană. Am descoperit și o bandă de hoți care stătuseră la noi în casă în tot timpul ăsta. Nu chiar ca să fure (fiindcă nu prea mai era mare lucru de furat), ci ca să se-ascundă de poliție. Îi cam încolțise și s-au gîndit, foarte sănătos, că detectivilor n-o să le treacă niciodată prin cap că o bandă de hoți s-ar putea adăposti într-o casă de care toată lumea știe c-avea cel mai impunător și complicat sistem de alarmă din toată America.

Am trimis din nou după specialist. De data asta i-a venit o idee genială : a fixat instalația în așa fel că, dacă deschideai ușa de la bucătărie, o scoteai din funcțiune. Era o idee demnă de toată lauda și posesorul ei ne-a taxat în mod corespunzător. Probabil c-ai și ghicit rezultatul. Puneam în funcțiune instalația în fiecare noapte înainte de culcare, fiindcă nu mai aveam încredere în slaba memorie a lui Thomas. De cum se stingeau luminile, hoții intrau în bucătărie și scoteau instalația din funcțiune, fără s-aștepte pînă dimineața cînd sosea bucătarul. Vezi în ce circumstanțe agravante eram ? Luni de zile n-am

putut primi oaspeți care să rămînă la noi peste noapte. Nici un pat din casă nu era liber. Toate erau pline de hoți.

În cele din urmă am găsit eu soluția. Specialistul a venit și a tras un alt fir pe sub pămînt pînă la grajd. A montat acolo un întrerupător, pentru ca vizitiul să poată pune sau scoate instalația din funcțiune. Treaba mergea ca pe roate. A urmat o perioadă de calm, cînd am invitat din nou lume și-am simțit și noi că trăim.

Dar nu după multă vreme instalația aia neînfrînată a mai născocit o trăsnaie. Într-o noapte de iarnă ne-a zburat din pat subit clopotul diavolesc. Am șontîcăit amîndoi pînă la semnalizator, am aprins lumina și am văzut cuvîntul „Camera copiilor". Doamna McWilliams a căzut ca moartă, iar eu era cît pe-aci să fac la fel. Am pus mîna pe pușcă și, cu arma-n mînă, m-am apucat să-l cronometrez pe vizitiu în timp ce bîzîitul înfricoșător mergea-naainte. Știam că și pe el l-a sculat clopotul de lîngă pernă și c-o să vină cu pușca de cum și-o pune hainele pe el. Cînd mi-am făcut eu socoteala că e momentul, m-am dus tiptil în odaia de lîngă camera copiilor și m-am uitat pe geam. Jos, în curte, am deslușit vag silueta vizitiului, care ținea pușca-n poziție de tragere și aștepta momentul prielnic. Atunci m-am repezit în camera copiilor și am tras. În aceeași clipă vizitiul a tras și el în străfulgerarea roșie care ieșise din pușca mea. Amîndoi am nimerit ținta : eu am șontorogit o doică, iar el mi-a zburat tot părul de la ceafă. Am aprins lampa și am telefonat după doctor. Nu era nici urmă de hoț și nimeni nu-ncercase să deschidă vreo fereastră. Lipsea un ochi de geam, dar pe-acolo intrase glonțul vizitiului.

Totul rămînea învăluit într-un mister de nepătruns : un sistem de alarmă care te apără de hoți o „pornește" singur în toiul nopții, fără să fie măcar picior de hoț prin preajmă !

Specialistul a venit ca de obicei și ne-a explicat c-a fost „alarmă falsă". A spus că dispozitivul era fixat cam sumar. Așa c-a revizuit fereastra de la camera copiilor, a cerut iar o sumă de bani și a plecat într-ale lui.

Cîte-am pătimit noi în următorii trei ani din cauza alarmei false nici o pană nu poate descrie. Timp de trei

luni săream mereu cu pușca la camera indicată și vizitiul venea mereu la atac cu bateria lui, ca să-mi dea o mînă de-ajutor. Dar niciodată n-aveam în ce trage. Toate ferestrele erau neatinse. A doua zi chemam specialistul. El venea, fixa ferestrele cu pricina ca să tacă mîlc vreo săptămînă și nu uita niciodată să trimită nota de plată, care arăta cam așa :

Cablu	2,15 dolari
Niplu	0,75 dolari
Două ore muncă	1,50 dolari
Ceară	0,47 dolari
Bandă	0,34 dolari
Șuruburi	0,15 dolari
Încărcat baterie	0,98 dolari
Trei ore muncă	2,25 dolari
Sfoară	0,02 dolari
Unsoare	0,66 dolari
Extract Pond	1,25 dolari
Arcuri	2,00 dolari
Taxe rutiere	7,25 dolari
	19,77 dolari

Pînă la urmă s-a-ntîmplat ce era firesc să se-ntîmple : după ce-am sărit la trei-patru sute de alarme false, nu le-am mai băgat în seamă. Da, pur și simplu mă sculam calm cînd alarma-ncerca să dea cu mine de-a azvîrlita prin casă, mă uitam calm la semnalizator, pe urmă deconectam camera respectivă de la sistemul de alarmă și mă-ntorceam în pat ca și cum nu s-ar fi-ntîmplat nimic. Mai mult chiar, lăsam camera deconectată de-a pururi și nu mai chemam specialistul. N-are rost să mai spun că, încetul cu încetul, am deconectat *toate* camerele și mașinăria-ntreagă a trecut pe linie moartă.

În perioada asta lipsită de apărare s-a abătut asupra noastră calamitatea calamităților. Într-o noapte au intrat hoții și au luat toată instalația ! Da, domnul meu. N-au mai lăsat nimic din ea. Și-au adunat puterile și-au smuls-o. Arcuri, sonerii, clopote, baterii, toate. Au scos

din ea o sută cincizeci de mile de sîrmă de cupru. Au cărat toată țîrîitoarea și nu ne-au lăsat nici de sămînță.

Am avut multă bătaie de cap ca s-o aducem înapoi, dar pînă la urmă am reușit, cu bani. Cei de la firma care furnizează sisteme de alarmă ne-au spus că toată instalația trebuie pusă la punct : la ferestre trebuie arcuri noi, brevetate de ei, care să nu lase să se producă alarmă falsă, și la aceasta se adaugă un ceas nou, brevetat de ei, care să scoată și să pună instalația în funcțiune dimineața și seara, fără ajutorul omului. Părea o treabă bună. Au promis să termine totul în zece zile. Ei au început să lucreze, iar noi am plecat în vacanță. Au lucrat vreo cîteva zile, pe urmă au plecat *ei* în vacanță. După asta au apărut hoții și și-au început *ei* vacanța de vară. Cînd ne-am întors toamna, casa era goală ca dulapul cu bere cînd ai zugravi la lucru. Am luat mobilă nouă și am trimis să-l cheme-n grabă pe specialist. Omul a venit, și-a terminat treaba și ne-a spus :

— Ceasul e reglat să pună în funcțiune instalația noaptea la zece și s-o scoată din funcțiune dimineața la șase fără un sfert. Tot ce-aveți de făcut e să-l întoarceți o dată pe săptămînă și să-l lăsați în pace. Are el grijă de alarmă.

După asta au urmat trei luni foarte liniștite. Bineînțeles că nota de plată era cam pipărată. Eu le spusesem că nu dau un ban pînă nu mă conving că mașinăria cea nouă merge fără cusur. Timpul prevăzut era de trei luni. Așa c-am achitat nota de plată și exact a doua zi clopotul s-a pus să bîzîie la zece dimineața ca 10 000 de roiuri de bondari luate la un loc. Potrivit instrucțiunilor primite, am învîrtit limbile cu douăzeci și patru de ore și chestia asta a deconectat sistemul de alarmă. Noaptea, altă dandana. A trebuit să mai dau o dată ceasu-nainte cu douăzeci și patru de ore ca să conectez din nou sistemul de alarmă. Nebunia asta a ținut vreo săptămînă-două, pe urmă a venit specialistul și a pus un ceas nou. În următorii trei ani a pus cîte un ceas nou din trei în trei luni. Dar de fiecare dată nimerea-n bară. Toate ceasurile lui aveau o perversiune : conectau sistemul

de alarmă ziua și *nu* îl conectau noaptea. Și dacă le forțai tu mîna, cum te-ntorceai cu spatele, o făceau iar pe-a lor.

Asta e povestea sistemului de alarmă, exact așa cum s-a-ntîmplat. N-am omis nimic și nici n-am spus ceva cu răutate. Da, domnul meu, așa e. După ce-am dormit nouă ani cu hoții-n casă, după ce-am dat la bani de m-am uscat pe-un sistem de alarmă ca să-i apere pe ei, nu pe mine, după ce-am plătit din buzunar (fiindcă nenorociții nu s-au simțit să contribuie și ei, acolo, măcar cu un cent), i-am spus doamnei McWilliams că m-am săturat pînă-n gît de toată afacerea. Așa că, avînd deplina ei aprobare, am demontat toată șandramaua, am dat-o pe-un cîine și-am împușcat cîinele. Nu știu ce crezi *dumneata* despre asta, domnule Twain, dar *eu* cred că toate-s făcute exclusiv în interesul hoților. Da, stimate domn, un sistem de alarmă e întruchiparea combinată a tot ce reprezintă un incendiu, o răzmeriță și un harem, dar, în același timp, nu are nici unul din avantajele compensatorii, de-un fel sau altul, care apar de obicei la o asemenea întruchipare combinată. La revedere ! Cobor aici.

DOUĂ POVESTIOARE

Prima : OMUL CARE AVEA SĂ-I SPUNĂ CEVA DIRECTORULUI GENERAL

Acum cîteva zile, în această a doua lună a lui 1900, a trecut într-o după-masă un prieten pe la mine. Eram tot aici, la Londra. Sîntem la o vîrstă cînd bărbaţii care-şi omoară timpul cu tutun şi trăncăneală nu prea mai vorbesc de plăcerile vieţii, ci mai degrabă de sîcîielile ei. Nici n-am apucat bine să schimbăm două-trei vorbe, că amicul a şi-nceput să facă cu ou şi cu oţet Ministerul de Război. Mi-am dat seama c-avea un prieten care inventase ceva ce-ar fi putut fi de mare ajutor soldaţilor din Africa de Sud. Era o cizmă uşoară, foarte ieftină şi fără moarte. Nu intra apa-n ea şi-şi păstra forma şi rezistenţa. Autorul invenţiei vroia să reţină atenţia guvernului, dar era un necunoscut şi ştia că ăia de sus n-o să dea nici doi bani pe ce-avea el de spus.

— Înseamnă că-i un tîmpit. Ca noi toţi, dealtfel, l-am întrerupt eu. Zi mai departe.

— De ce vorbeşti aşa ? Omu-a spus adevărul.

— Omu-a spus o minciună. Dă-i 'nainte.

— Am să-ţi dovedesc că...

— N-ai să-mi dovedeşti nimic. Sînt foarte bătrîn şi foarte-nţelept. Nu mă contrazice. N-are sens şi m-ai jigni. Zi-nainte.

— Foarte bine, dar stai puţin. Eu nu-s un oarecare şi totuşi nici eu n-am reuşit să fac s-ajungă vorbele prietenului meu la urechile directorului general al Departamentului pentru piele de pantofi.

— Iar minţi. Dă-i drumul mai departe.

— Dar nu mint deloc. Pe cuvînt de onoare că n-am reuşit.

— Nu m-am îndoit cîtuşi de puţin. Ştiam dinainte. Nici nu trebuia să-mi spui.

— Atunci unde-i minciuna ?

— Minciuna e cînd zici că n-ai putut să reţii imediat atenţia directorului general cu ce-avea să-i spună persoana-n chestiune. Mare gogoaşă ! Ai fi putut s-o faci şi încă foarte repede.

— Dacă-ţi spun că n-am putut ! Au trecut trei luni de-atunci, şi tot nimic.

— Păi cred şi eu. Ştiam şi fără să-mi spui tu. Ai fi putut să-i reţii imediat atenţia dac-ai fi lucrat cu cap. Tot aşa şi-amicul tău.

— Dar cu cap am lucrat.

— Aş !

— De unde ştii ? Ai tu idee cum s-au petrecut lucrurile ?

— Habar n-am. Dar cu cap n-ai lucrat. Bag mîna-n foc că-i aşa cum spun eu.

— Cum poţi să ştii dacă habar n-ai ce metodă am folosit ?

— Văd ce-a ieşit şi asta-i dovada cea mai bună. N-ai lucrat cu cap. Sînt foarte bătrîn şi foarte-nţ...

— Ştiu placa. Vrei totuşi să m-asculţi ca să-ţi spun ce-am făcut ? Cred c-o să-ţi dai seama dac-am lucrat cu cap sau nu.

— Nu-i nevoie. Mi-am şi dat seama. Dar zi-nainte dacă ţii cu tot dinadinsul să te desfăşori. Sînt foarte bă...

— Asta nici n-o mai discutăm, e aşa cum spui tu. M-am apucat să scriu o scrisoare politicoasă directorului general al Departamentului pentru piele de pantofi. Vroiam să-i expli...

— Îl cunoşti personal ?

— Nu.

— Unu la zero pentru mine. De la bun început ai pornit-o fără cap. Zi mai departe.

— În scrisoare vorbeam pe larg despre valoarea inestimabilă şi costul extrem de scăzut al invenţiei şi mă ofeream să...

— Să te duci la o-ntrevedere ? Sînt sigur c-așa ai făcut. Doi la zero pentru mine. Sînt foar...

— Trei zile n-a dat nici un răspuns.

— Păi bineînțeles, cum altfel ! Și-altceva ?

— Pe urmă mi-a trimis cîteva rînduri înțepate, mulțumindu-mi pentru osteneală și propunîndu-mi...

— Nimic.

— Exact. Propunîndu-mi nimic. Apoi i-am scris mai pe larg și...

— Trei la zero...

— ...și n-am primit nici un răspuns. Pe la sfîrșitul săptămînii am scris din nou și, cu oarecare asprime-n ton, am solicitat răspuns la scrisoare.

— Patru la zero. Și mai ce ?

— Am primit un răspuns în care mi se spunea că scrisoarea nu ajunsese la destinație și mi se cerea o copie. Am cercetat la poștă și am descoperit că *ajunsese* la destinație. Dar n-am zis nimic și-am trimis o copie. Au trecut două săptămîni fără nici un semn. Între timp mi-a mai scăzut înflăcărarea și-am ajuns la temperatura de scrisoare politicoasă. Pe urmă am scris și-am cerut o întrevedere pentru a doua zi. Spuneam că, dacă nu primesc nici un semn de la el în timp util, am să-i iau tăcerea drept aprobare.

— Cinci la zero.

— Am ajuns la douăsprezece fix. Mi s-a oferit un scaun în antecameră și mi s-a spus să aștept. Am așteptat pînă la unu și jumătate. După care am plecat rușinat și furios. Am mai așteptat o săptămînă ca să mă liniștesc. Pe urmă am scris iar și am fixat altă-ntrevedere cu el pentru a doua zi la prînz.

— Șase la zero.

— Mi-a răspuns că-i de acord. Am fost punctual și am frecat un scaun pînă la două și jumătate. După toate astea am plecat și m-am jurat că nu mai dau în veci pe-acolo. Pentru lipsă de politețe, ineficiență, incapacitate, indiferență față de interesele armatei, directorul general al

Departamentului pentru piele de pantofi din cadrul Ministerului de Război este, după păre...

— Pace ţie ! Sînt foarte bătrîn şi foarte-nţelept şi am văzut o grămadă de oameni, aparent inteligenţi, care n-au avut destulă minte ca să lucreze cu cap cînd e vorba de-un lucru aşa de simplu şi uşor ca ăsta. Pentru mine nu eşti ceva ieşit din comun. Am cunoscut personal milioane şi miliarde ca tine. Ai pierdut trei luni fără rost. Inventatorul a pierdut trei luni. Soldaţii au pierdut trei... nouă luni în total. Acum o să-ţi citesc o povestioară pe care-am scris-o noaptea trecută. După asta, mîine la prînz ai să te duci la directorul general şi ai să tratezi problema.

— Minunat ! Îl cunoşti ?

— Nu, dar ascultă povestea !

A doua : CUM A AJUNS VORBA COŞARULUI LA URECHILE ÎMPĂRATULUI

Venise vara. Toţi oamenii zdraveni se-ncovoiau sub povara arşiţei îngrozitoare, iar mulţi dintre cei şubrezi erau pe moarte şi nu mai ştiau de ei. De săptămîni întregi armata-şi subţia rîndurile din cauza dizenteriei, pacostea soldatului, şi mare lucru nu se putea face. Doctorii erau disperaţi. Toate leacurile şi ştiinţa lor, care făcuseră cîndva parale (deşi nu foarte multe), erau acum de domeniul trecutului şi aveau şanse destule să rămînă-n continuare piese de muzeu.

Împăratul a poruncit să fie aduşi înaintea lui doctorii cei mai grozavi ca să ţină sfat cu ei, fiindcă era tare-ngrijorat. A fost foarte aspru şi le-a cerut să dea socoteală pentru că lasă soldaţii să se prăpădească. I-a întrebat dacă-şi cunosc meseria sau nu. Ce erau ei, vindecători sau ucigaşi ? După asta ucigaşul şef, care era şi cel mai bătrîn doctor din ţară şi cel mai venerabil după toate aparenţele, a răspuns :

— Măria Ta, am făcut tot ce ne-a stat în putere, dar, din motive-ntemeiate, ce-am făcut noi n-a ajutat mai la nimic. Nici un doctor şi nici un leac nu pot vindeca boala asta. Numai natura şi o constituţie robustă mai pot face ceva. Sînt bătrîn şi ştiu asta bine. Nici un doctor şi nici un leac n-o pot vindeca. Repet şi-accentuez. Uneori ai zice că ajută puţin, foarte puţin, dar de regulă fac mai mult rău.

Împăratul era cam grosolan şi se-nfuria uşor, aşa că i-a potopit cu tot felul de vorbe neobrăzate şi ocări şi i-a alungat să nu-i mai vadă-n ochi.

N-a trecut o zi şi a căzut şi el la pat, ros de-aceeaşi boală crîncenă. Vestea sa dus din gură-n gură, răspîndind consternarea-n toată împărăţia.

Nu se vorbea decît de pacostea asta cumplită. Deprimarea era generală, pentru că foarte puţini mai întrevedeau vreo speranţă. Împăratul însuşi era tare melancolic.

— Facă-se voia Domnului ! spuse el, oftînd. Să vină ucigaşii din nou s-o terminăm odată !

Ucigaşii au venit, i-au luat pulsul şi l-au pus să scoată limba. Au adus toată farmacia şi i-au turnat-o pe gît. Pe urmă s-au aşezat şi au aşteptat răbdători. Că doar nu erau plătiţi cu bucata, ci cu anul.

2

Tommy avea şaisprezece ani. Era tare deştept, dar nu făcea parte din lumea bună. Rangu-i era prea umil pentru asta şi munca-i prea josnică. De fapt, era munca cea mai de jos. Băiatu-l ajuta pe taică-su să golească gunoiul şi să-l care noaptea cu căruţa. Tommy avea un prieten la cataramă, pe Jimmy coşarul, un băieţel de paisprezece ani, slăbuţ, cinstit şi harnic, c-o inimă de aur şi-o mamă ţintuită la pat, pe care-o întreţinea din munca lui neplăcută şi periculoasă.

Cam la vreo lună după ce-a căzut bolnav împăratul, băieţii ăştia doi s-au întîlnit într-o seară pe la nouă. Tommy

se ducea la lucrul lui de noapte. Bineînțeles, nu era-n hainele de duminică. ci-n țoalele de lucru, așa că nu prea mirosea frumos. Jimmy venea acasă după o zi de muncă. Era mai negru decît și-ar putea închipui cineva. Avea pe umăr periile și la brîu traista cu funingine. Doar ochii vioi i se vedeau pe fața neagră ca tăciunele.

S-au așezat pe caldarîm să stea nițel la taifas. Cum era de așteptat, vorbeau de-un singur lucru : pacostea țării, boala împăratului. Jimmy avea un plan mare și-ardea de nerăbdare să-l dezvăluie.

— Tommy, pot să-l vindec pe Măria Sa. Știu cum.

— Ce spui ? Tu ? făcu Tommy mirat.

— Da, eu.

— Bine, mă, nătărăule, nu-s în stare ei doctorii cei mai buni...

— Treaba lor. Eu sînt. Pot să-l vindec în cincisprezece minute.

— Ei, las-o-ncolo ! Ce tot îndrugi ?

— Eu spun ce știu, și cu asta basta !

Jimmy era atît de serios, că l-a făcut și pe Tommy să se potolească.

— Jimmy, bănuiesc că nu-ți bați joc de mine. Chiar așa e ? Poți tu să-l vindeci ?

— Pe cuvînt.

— Și ce-ai de gînd ? Cum o să-l vindeci pe Măria Sa ?

— Am să-i spun să mănînce o felie de pepene copt.

Răspunsul l-a uluit pe Tommy și băiatul a-nceput să rîdă cu gura pînă la urechi de-o asemenea idee năstrușnică ; nu se mai putea opri nicicum. Dar s-a oprit totuși cînd a văzut că-l jignise pe Jimmy. L-a bătut pe genunchi ușor, cu prietenie, fără să se sinchisească de funingine, și i-a spus :

— Îmi iau rîsu-napoi, Jimmy, n-am vrut să te supăr și promit că nu mai fac. Știi, mi s-a părut tare caraghios, fiindcă mă gîndeam că, de cîte ori dă dizenteria-ntr-o tabără de soldați, doctorii scriu acolo că, dacă prind pe

careva c-aduce pepeni roșii, o să-l bată cu pisica cu șapte cozi pînă n-o mai putea să se țină pe picioare.

— Știu, fir-ar ai naibi de idioți ! spuse Jimmy printre lacrimi, cu furie-n glas. Pepenii roșii sînt cu nemiluita. N-ar fi trebuit să moară nici un soldat.

— Dar, Jimmy dragă, cine ți-a băgat ideea asta-n cap ?

— Nu-i idee, e un fapt. Îl știi pe zulusu' ăla cu păr cărunt ! Ei bine, de multă vreme vindecă o grămadă de lume. Mama l-a văzut cu ochii ei. Și eu l-am văzut. Nu-ți trebuie decît o felie-două de pepene roșu. Nu contează dacă te-ai îmbolnăvit acuma sau bolești mai de mult. Te vindecă și gata.

— Tare ciudată treabă. Dar, Jimmy, dac-așa stau lucrurile, ar trebui să-i spună cineva și-mpăratului.

— Așa zic și eu. Mama a tot spus în dreapta și-n stînga și trăgea nădejde c-o s-ajungă vorba la Măria Sa. Dar oamenii-s și ei niște bieți neștiutori și habar n-au cum să facă una ca asta.

— Păi sigur, cum să știe capetele-alea pătrate ! spuse Tommy cu dispreț. Las' pe mine. O să vezi c-o s-ajungă vestea la-mpărat.

— Tocmai tu te-ai găsit ? Nu vezi că duhnești ca un dihor ?

Acum era rîndul lui Jimmy să rîdă pe săturate. Dar Tommy, îndîrjit, l-a pus la punct cît ai bate din palme :

— N-ai decît să rîzi, dar fac eu s-ajungă vestea la Măria Sa.

Vorbele lui sunau așa de sigur și-ncrezători, că te impresionau.

— Îl cunoști pe-mpărat ? întrebă Jimmy grav.

— Dacă-l cunosc ? Doamne, ce-ți iese din gură ! Cum să-l cunosc !

— Atunci cum o să faci ce-ai spus ?

— Foarte simplu și ușor. Ghici ? Tu ce-ai face, Jimmy ?

— I-aș trimite o scrisoare. Pînă-n clipa asta nu m-am gîndit deloc, dar pun prinsoare c-așa o să faci și tu.

— Pe ce pui prinsoare că nu ? Ia zi, cum ai trimite tu scrisoarea ?

— Cum ? Prin poștă, cum altfel ?

— Păi bine, frate, nu-ți trece și ție prin cap că orice aiurit din împărăție tot așa ar trimite-o ? zise Tommy făcîndu-l praf cu disprețul lui. Vrei să spui că nici măcar nu ți-a dat în gînd ?

— Nu prea, spuse Jimmy rușinat.

— Dacă n-ai fi așa de mic și fără experiență, poate că ți-ar fi trecut prin cap una ca asta. Uite, Jimmy, cînd se-mbolnăvește un *general oarecare, un poet, un actor sau orice alt om care are un pic de faimă*, toți aiuriții dau buzna să trimită prin poștă tot felul de leacuri care mai de care mai tîmpite. Dar cînd se-mbolnăvește împăratu', ce zici tu că se-ntîmplă ?

— Păi, după cît mă duce pe mine mintea, zic că-i mai rău, spuse Jimmy sfios.

— Așa și e ! Fii atent, Jimmy. Noapte de noapte cărăm din dosul palatului cîte șase căruțe de scrisori din alea. Acolo le-aruncă oamenii de la curte. Optzeci de mii de secrisori pe noapte ! Crezi că le citește cineva ? Da' de unde ! Nu pune nimeni mîna pe ele. Dac-ai scri-o, și scrisoarea ta la fel ar păți. Dar trag nădejde că n-o să faci una ca asta.

— Nu, suspină Jimmy zdrobit.

— Nu-ți face griji, Jimmy, o să iasă bine pîn' la urmă. Găsim noi o cale. Ai să vezi c-o s-ajungă vorba ta la urechile-mpăratului.

— Vai, Tommy, dac-ai face tu asta, o să țin la tine toată viața.

— Îți spun eu c-o fac ! Fii fără grijă și lasă totu-n seama mea. Bizuie-te pe mine.

— Păi mă și bizui, Tommy, fiindcă tu știi o grămadă de lucruri. Nu ești ca alți băieți care habar n-au de nimic. Și cum ai să faci ?

Tommy era foarte-ncîntat. S-a așezat și-a-nceput să vorbească liniștit :

— Îl știi pe amărîtu' ăla zdrențăros care-și zice măcelar fiindcă umblă c-un coș după el și vinde ficat stricat

și carne pentru pisici ? Ei bine, pentru început am să-i spun *lui*.

Jimmy rămase decepționat, amărît din cale-afară.

— Uite ce e, Tommy, făcu el, nu-i frumos să vorbești așa. Știi c-am pus tot sufletu-n treaba asta și nu se cade să-mi spui lucruri d-astea.

Tommy l-a bătut afectuos pe umăr și i-a zis :

— Nu-ți face griji. Știu eu pe ce cale s-o apuc și-o să te convingi și tu cît de curînd. Corcitura aia de măcelar o să-i spună bătrînei care vinde castane la colțu' străzii. E prietena lui cea mai bună. Am să-i zic și eu să-i spună. Pe urmă, dac-o rogi, ea o să-i spună mătușă-si, bogătana cu fructăria din colț, la cîteva străzi mai încolo. Bogătana o să-i spună prietenului ei, cel cu prăvălia cu vînat. El o să-i spună prietenului lui, sergentul de poliție. Sergentu' o să-i spună căpitanului, căpitanu' o să-i spună judecătorului din oraș, judecătoru' din oraș o să-i spună lu' cumnatu-su, judecătoru' ținutului, judecătoru' ținutului o să-i spună șerifului, șerifu' o să-i spună lordului primar, lordu' primar o să-i spnă președintelui consiliului, președintele consiliului o să-i spună...

— Măiculiță, da' asta-i o cheștie nemaipomenită, Tommy ! Cum de...

— ... contraamiralului, contraamiralu' o să-i spună vicelui, vicele o să-i spună comandantului escadrei albastre, comandantu' escadrei albastre o să-i spună comandantului escadrei roșii, comandantu' escadrei roșii o să-i spună comandantului escadrei albe, comandantu' escadrei albe o să-i spună primului lord al amiralității, primu' lord al amiralității o să-i spună președintelui Camerei comunelor, președintele...

— Haide, Tommy ! Mai ai un pic și-ajungi !

— ...o să-i spună mai-marelui peste cîinii palatului, mai-marele peste cîinii palatului o să-i spună rîndașului șef, rîndașu' șef o să-i spună mai-marelui peste grajduri, mai-marele peste grajduri o să-i spună primului sfetnic al împăratului, primu' sfetnic o să-i spună șambelanului, șambelanu' o să-i spună mai-marelui peste servitorii curții,

mai-marele peste servitorii curții o să-i spună pajului care gonește muștele de pe fața împăratului, iar pajul o să se lase-n genunchi și-o să-i șoptească Măriei Sale. Și cu asta ne-am atins scopu' !

— Trebuie să strig de trei ori „ura", Tommy. E cel mai grozav plan din lume. Cum de ți-a venit în minte ?

— Stai jos și-ascultă la mine. Am să-ți spun cîteva lucruri și ai grijă să nu le uiți cît trăiești. Care-i prietenu' tău cel mai bun, prietenu' căruia n-ai putea și n-ai vrea să-i refuzi nimic ?

— Cum adică ? Tu, Tommy. Ce dracu', nu știi atîta lucru ?

— Să zicem că vrei să-i ceri omului care vinde carne pentru pisici să facă ceva pentru tine. Ce să mai vorbim ! Îl cunoști bine și știi că te-ar trimite la dracu' în doi timpi și trei mișcări. E genu' ăsta de om. Da', după tine, el e prietenu' meu cel mai bun și s-ar face luntre și punte ca să m-ajute. Ar face orice pentru mine, nu contează. Acuma te-ntreb pe tine. Ce e mai cu cap : să te duci la el și să-l rogi să-i spună femeii cu castanele despre leacul tău cu pepene roșu sau să-mi zici mie să fac asta ?

— Să-ți zic ție, cum altfel. Zău, Tommy, că nu m-aș fi gîndit niciodată. E nemaipomenit !

— Vezi, asta-i filozofia. E mare lucru. Să știi că e. Toate pornesc de la o chestie : orice om, mic sau mare, are-un prieten la care ține și pentru care-ar face orice — auzi, orice — din toată inima. Așa că nici nu-mi pasă de unde-o pornești, știu numai că poți face vorbele s-ajungă la urechile oricui. Nu-mi pasă nici cît ești tu de nepricopsit, nici cît e el de domn. E-așa de simplu. Nu trebuie să găsești decît *primul* prieten, și cu asta basta. Nu mai ai nimic de făcut în toată chestia. Prietenu-și găsește singur alt prieten de care are nevoie, ăla-l găsește pe-al treilea și-așa mai departe : prieten după prieten, verigă după verigă, ca un lanț. Și cu lanțu' ăsta poți ajunge cît de sus sau cît de jos vrei.

— Nemaipomenit, Tommy !

— Simplu ca bună ziua. Dar ai văzut tu pe careva să-ncerce ? Nu, fiindcă toți sînt niște tîmpiți. Se duc la un

străin pe care nici măcar nu-l cunosc sau îi scriu o scrisoare. Păi cum dracu' să iasă ceva ! Dar așa le trebuie. Împăratu' nu mă cunoaște. Ce dacă ? Mîine tot o să mănînce pepene. Ai să vezi. Hopa, ia stai nițel ! Uite-l p-ăla cu carnea pentru pisici. Salut, Jimmy. Fug că vreau să-l prind din urmă.

De prins, l-a prins din urmă și i-a și spus :

— Ascultă, bă, vrei să faci ceva pentru mine ?

— Eu ? Cum să nu ! Doar știi că-s omu' tău. Zi numai ce-i, c-am și întins-o !

— Spune-i femeii cu castane că facă pe dracu-n patru ca s-ajungă vorbele astea la prietena ei cea mai bună. Să-i spună să le zică și ea mai departe.

I-a șoptit totul cuvînt cu cuvînt și pe urmă a zis :

— Acu' șterge-o !

În clipa următoare vorbele coșarului o porniseră spre împărat.

3

Trecu o zi. Bătuse miezul nopții și doctorii palatului șopoteau între ei. Erau tare îngrijorați fiindcă împăratului i se făcuse rău de tot. Nu puteau să nu vadă că, de fiecare dată cînd turnau iar toată farmacia-n el, împăratului îi era și mai rău. Îi ardea la inimă fiindcă se-așteptau la asta. Bietul împărat era stors de vlagă. Stătea cu ochii-nchiși, fără să miște. Iar pajul, preferatul lui, gonea muștele și plîngea încetișor. Deodată băiatul a auzit foșnetul mătăsos al draperiei. S-a întors și l-a văzut pe mai-marele peste servitorii curții, care se uita pe furiș înăuntru și-i făcea semn de zor să iasă nițel. Pajul a șters-o în vîrful picioarelor și s-a dus la veneratul său prieten, mai-marele peste servitorii curții.

— Băiatu' meu, numai tu poți să-l convingi, îi spuse mai-marele peste servitorii curții. Fă ce știi, dar convinge-l să mănînce astea, că numai așa scapă.

— Pun capu' jos c-o să le mănînce !

Erau cîteva felii mari de pepene proaspăt.

A doua zi s-a dat sfoară-n țară că-mpăratul se făcuse bine și-i spînzurase pe doctori. Bucuria a cuprins întreaga-mpărăție și toată lumea se pregătea cu febrilitate ca să dezlege misterul.

După micul dejun, Măria Sa a căzut pe gînduri. Era nespus de recunoscător și-ncerca să găsească o răsplată destul de mare pentru binefăcătorul lui. Avea totul pregătit în minte, așa că l-a chemat pe paj și l-a-ntrebat dacă născocise el leacul. Băiatul a spus că nu, îl luase și el de la mai-marele peste servitorii curții.

Împăratul i-a spus să plece și a căzut din nou pe gînduri. Mai-marele peste servitorii curții era conte. Ce-ar fi să-l facă duce și să-i dea o moșie-ntinsă de-a unuia din opoziție ? A trimis după el și l-a-ntrebat dacă de la el pornise leacul. Dar mai-marele peste servitorii curții era om cinstit și-a recunoscut că leacul i-l spusese marele șambelan. Împăratul i-a spus să plece și a mai căzut o dată pe gînduri. Șambelanul era viconte. Ce-ar fi să-l facă conte și să-i dea o avere mare ? Dar șambelanul l-a trimis la primul sfetnic, și din nou Măria Sa a căzut pe gînduri. Și-a stors creierul și-a găsit o răsplată mai mică. Primul sfetnic l-a trimis mai departe, așa că împăratul a trebuit să stea și să chibzuiască, pentru ca să găsească o altă răsplată, micșorată corespunzător.

Pe urmă, ca să termine-odată cu cercetarea aia plicticoasă și să grăbească lucrurile, a trimis după detectivul șef și i-a dat ordin să găsească sursa leacului, ca să poată și el să-și răsplătească binefăcătorul așa cum se cuvine.

Seara la nouă, detectivul șef aflase totul. Sursa era un coșar, pe nume Jimmy. Pătruns de emoție pînă-n fundul sufletului, împăratul a spus :

— Dragul de el, mi-a salvat viața. Dar n-o să-i pară rău.

Și i-a trimis niște cizme de-ale lui (numai o pereche avea mai bune ca alea). Lui Jimmy îi erau prea mari, dar i s-au potrivit zulusului, așa că totu-i bine cînd se sfîrșește cu bine.

— Ei, ai văzut cum se procedează ?

— Trebuie să recunosc că da. Şi-o să fac cum ai zis tu. O să tratez afacerea mîine. Îl cunosc bine pe prietenul cel mai bun al directorului general. O să-mi dea o scrisoare de recomandare cum că propunerea mea este de o reală importanţă pentru guvern. Am s-o iau cu mine şi, fără să fixez vreo întrevedere, o să i-o trimit în cabinet împreună cu cartea mea de vizită. Şi-ai să vezi că n-o să aştept nici două secunde.

Totul s-a adeverit pînă la ultima literă şi guvernul a achiziţionat cizmele.

PAŞAPORTUL CARE A ÎNTÎRZIAT PE DRUM

Cu o muscă se face vară.
(Pudd'nhead Wilson's Calendar)

O după-amiază într-o berărie mare pe Friedrichstrasse, la Berlin. Cele o sută de mese rotunde erau ocupate de domni care fumau şi beau. Chelneri cu şorţuri albe mişunau încoace şi-ncolo, ducînd halbe înspumate celor însetaţi. La o masă de lîngă intrarea principală, şase studenţi americani, tineri şi plini de viaţă, închinau un pahar de rămas bun pentru un concetăţean de la Yale care, în drumurile sale, petrecuse cîteva zile în capitala germană.

— Dar de ce-ţi întrerupi voiajul chiar la mijloc, Parrish ? întrebă unul din studenţi. Ce n-aş da eu să am norocul tău ! Ce-ţi veni să te-ntorci acasă ?

— Chiar aşa, întări altul. Ce te-a apucat ? Trebuie să te explici, fiindcă toată chestia cam miroase a ţicneală. Te-a picnit dorul de casă ?

Parrish, cu faţa copilăroasă şi sinceră, roşi ca o fată. După o scurtă ezitare mărturisi. Exact aşa era : îl apucase dorul de casă.

— N-am mai fost niciodată plecat de lîngă ai mei, zise el, şi pe zi ce trece mă simt tot mai singur. N-am mai văzut o faţă cunoscută de săptămîni întregi. E-ngrozitor. Am vrut, din mîndrie, să merg pînă la capăt cu excursia asta, dar acum v-am întîlnit pe voi, băieţi, şi m-aţi dat gata. Aţi fost ca o binecuvîntare pentru mine. N-aş mai putea să-ndur amărăciunea vieţii de unul singur. Ei, dac-aş avea o societate ! Dar n-am, ştiţi bine, aşa că să nu mai vorbim. Cînd eram puşti, îmi ziceau „domnişoara Nancy" şi, după cît îmi dau eu seama, şi-acuma-s tot aşa : sfios ca o fetişcană, fricos şi toate celelalte. Trebuia să mă nasc fată ! Nu mai pot. Mă duc acasă.

Băieții îl îmbărbătară din toată inima și-i spuseră că face cea mai mare greșeală. Ar trebui, adăugă unul din ei, să vadă cel puțin Petersburgul înainte de-a se întoarce.

— Nu pomeni de-așa ceva, exclamă Parrish rugător. A fost visul meu cel mai drag și-acuma dau cu el de-a azvîrlita. Să nu mai scoateți o vorbă pe tema asta, fiindcă mă știu moale ca o cîrpă și nu rezist dacă se ține cineva de capul meu. Nu pot merge singur. Ar fi moarte curată pentru mine.

După asta se lovi cu palma peste buzunarul de la piept și adăugă :

— Am aici pavăza împotriva ispitei. Mi-am cumpărat bilet la vagonul de dormit pentru Paris și plec chiar diseară. Și-acuma, să bem în sănătatea mea ! Noroc și pentru căminul părintesc !

Își luară rămas bun și Alfred Parrish rămase singur cu gîndurile lui. Dar numai pentru o clipă. Un bărbat bine făcut, între două vîrste, vioi ca un om de afaceri și cu un aer hotărît și încrezător care îl trădau pe militar, veni glonț la Parrish de la masa alăturată, se așeză lîngă el și-ncepu să-i vorbească cu interes și seriozitate. Ochii, figura, persoana lui, întreaga-i ființă emanau parcă energie. Scotea aburi și-aproape c-auzeai cum îi țiuie robinetele de control. Îi strînse cordial mîna lui Parrish și pe urmă zise cu tonul cel mai convingător, izvorît dintr-o aprigă convingere :

— A, să nu care cumva ! Foarte serios îți spun ! O să regreți o viață-ntreagă. Te implor să nu faci asta !

Tonul prietenos și sinceritatea, după toate aparențele, a acestor vorbe aduseră o oarecare înviorare în moralul deteriorat al tînărului. Îl dădură de gol ochii umeziți, dovadă involuntară că era mișcat și plin de recunoștință. Străinul cel vioi observă simptomele și, satisfăcut de reacție, se puse să exploateze avantajul cîștigat, fără să mai aștepte vreo mărturie prin viu grai :

— Să nu faci una ca asta ! Ar fi o greșeală. Am auzit tot ce-ai vorbit. Iartă-mi indiscreția, dar eram atît de-

aproape că nu puteam să n-aud. M-a neliniștit gîndul c-o să-ți întrerupi călătoria cînd, de fapt, dumneata *vrei* să vezi Petersburgul. Unde mai pui că-i la o aruncătură de băț de-aici. Mai gîndește-te, *trebuie* să te mai gîndești. E așa de-aproape ! Nici n-ai plecat bine, că te-ai și întors. Și cu ce amintiri o să rămii !

Își continuă pledoaria, zugrăvind un tablou al capitalei ruse, cu toate minunățiile ei. Lui Alfred Parrish îi lăsa gura apă, iar moralul, foarte ridicat acum, îl făcea să ardă de nerăbdare. Apoi...

— Negreșit, trebuie să mergi la Petersburg. *Trebuie !* Să vezi ce mult o să-ți placă. O să fii de-a dreptul încîntat. Spun asta, pentru că Petersburgul mi-e tot atît de familiar ca și ținutul meu de baștină din America. Zece ani, de zece ani îl știu ca-n palmă. Întreabă pe oricine de-acolo și-o să-ți spună. Cine nu-l cunoaște pe maiorul Jackson ! Pînă și ciinii mă știu. Du-te neapărat. Trebuie să te duci fără doar și poate.

Alfred Parrish fremăta de nerăbdare. O să se ducă. Fața lui spunea asta tot așa de limpede cum ar fi făcut-o vorbele. Deodată, însă, reapăru vechiul spectru și tînărul rosti îndurerat :

— Ah, nu, nu, e-n zadar. Nu pot. Aș muri de singurătate.

— Singurătate ? ! exclamă maiorul uimit. Vai, dar merg *eu* cu dumneata !

Asta întrecea orice așteptări, dar într-un mod nu tocmai plăcut. Prea se precipitau lucrurile. N-o fi cumva o cursă ? Străinul ăsta n-o fi un șarlatan ? De unde atîta dezinteres pentru un necunoscut rătăcitor ? Pe urmă se uită la figura radioasă a maiorului, pe care se citea o sinceritate cuceritoare, și se rușină. Dorea din toată inima să iasă din încurcătura în care-l băgase maiorul, dar nu vroia să-i rănească sentimentele. Diplomația, însă, nu era partea lui tare, așa că abordă problema conștient de stîngăcia lui și fără prea multă încredere.

— O, nu, nu, sînteți prea amabil ! spuse el, într-un elan altruist cam forțat. N-aș îndrăzni... N-aș accepta în ruptul capului să vă deranjați din cauza...

— Să mă deranjez ? Nici pomeneală, băiete ! Eu oricum plecam diseară, cu expresul de nouă. Vino ! O să mergem împreună. N-ai să te simți singur nici o clipă. Hai, spune da !

Deci cu scuzele astea nu mersese. Ce era de făcut ? Parrish își pierduse curajul. I se părea că nici un subterfugiu pe care l-ar putea scorni imaginația lui cam sărăcuță n-o să-l scape vreodată de beleaua asta. Trebuia totuși să mai facă un efort. Și-l făcu. Nici nu sfîrsi bine de expus noul argument, și-și dădu seama că era infailibil :

— Ah, dar din nefericire soarta mi-e potrivnică. Imposibil. Ia uitați-vă.

Și scoase biletele de tren, pe care le puse pe masă.

— Am loc rezervat pentru Paris și, bineînțeles, n-am cum să schimb biletele și cupoanele astea de bagaj. Ar însemna să pierd banii. Și să zicem că mi-aș putea permite să-i pierd. Dacă-mi cumpăr alte bilete, rămîn aproape lefter. Ăștia-s toți banii pe care-i am la mine.

Și puse pe masă o hîrtie de cinci sute de mărci. Cît ai clipi din ochi, maiorul înhață biletele și cupoanele și-o luă la picior, exclamînd entuziasmat :

— Perfect ! Nu-ți face griji. Schimb eu biletele și cupoanele. Mă cunosc toți pe-aici. Mă știe toată lumea. Așteaptă-mă un pic. Mă-ntorc imediat. O iau și pe asta, adăugă el întinzînd mîna după bancnotă. Poate-i nevoie de-o mică diferență pentru celelalte bilete.

Și în momentul următor dispăru pe ușă.

2

Alfred Parrish rămase ca trăsnit. Totul se petrecuse atît de repede ! Atît de repede, de cutezător, de incredibil, de imposibil ! Avea gura deschisă, dar limba nu și-o putea mișca. Încercă să strige „Opriți-l !", dar plămînii-i erau goliți de aer. Încercă să-l urmărească, dar picioarele nu

făceau decît să-i tremure. Apoi cedară și el se prăbuși pe scaun. I se uscase gîtlejul, gîfîia și-nghițea în sec cu disperare, iar capul îi vîjîia ca o moriscă. Ce să facă ? Habar n-avea. Un lucru părea totuși clar : trebuia să se-adune și să-ncerce să dea de urma maiorului. Bineînțeles că individul n-o să ia înapoi banii pe bilete, dar oare o s-arunce și biletele ? Nu, o să se ducă cu siguranță la gară și o să le vîndă cuiva la jumătate de preț. Și asta chiar astăzi, pentru că mîine, conform regulamentului nemțesc, n-or să mai aibă nici o valoare. Reflecțiile astea îi dădură speranțe și putere, așa că se ridică și o porni. Nici nu făcu bine cîțiva pași, și simți deodată că-i vine rău. Se-ntoarse clătinîndu-se la scaunul lui. Îl lăsaseră puterile de groază. Oare nu l-o fi văzut cineva ? Ultimul rînd de bere era pe socoteala lui. Nu-l plătise, fiindcă nu mai avea nici un pfenig în buzunar. Era deci ostatic. Cerul știe ce-ar păți dac-ar încerca să plece de-acolo ! Era timorat, înspăimîntat, zdrobit și nici măcar nu bălmăjea destul de bine nemțește ca să explice situația și să ceară ajutor și înțelegere.

Începură atunci să-l frămînte gîndurile. Cum a putut să fie așa de prost ? Ce l-o fi apucat să asculte cu gura căscată de unul care se vedea cît de colo că-i aventurier ? *Și uite că vine și chelnerul !* Se băgă cu nasul în ziar, tremurînd. Chelnerul trecu mai departe și asta îl umplu de recunoștință pe eroul nostru. Acele ceasornicului păreau nemișcate. Totuși, nu-și putea dezlipi ochii de la ele.

Se scurseră cu greu zece minute. Iarăși chelnerul ! Iarăși nasul în ziar. Chelnerul se opri — parcă preț de-o săptămînă — apoi plecă mai departe.

Alte zece minute de chin. Din nou chelnerul. De data asta șterse masa și parcă-i trebui o lună. Pe urmă mai stătu vreo două luni și plecă.

Parrish simțea că nu mai poate să-ndure încă o dată prezența chelnerului. Trebuia să-și încerce norocul, să treacă prin foc și sabie, să evadeze. Dar chelnerul se învîrti prin preajmă vreo cinci minute — luni și luni nesfîrșite. Parrish se uita la el deznădăjduit și simțea că-l copleșesc toate belelele bătrîneții și-i încărunțește părul încet-încet.

În fine, chelnerul plecă mai departe, se opri la o masă și luă banii plecă iar mai departe, se opri la altă masă și luă banii și iar plecă mai departe. Parrish își ațintise rugător privirile asupra lui. Inima îi zvîcnea nebunește. Răsuflarea i se frîngea mereu în mici suspine de teamă amestecată cu speranță.

Chelnerul se opri din nou la o masă. Parrish își zise : „Acum sau niciodată !" și porni spre ușă. Un pas... doi... trei... patru... se apropia de ieșire... cinci... îi tremurau picioarele... parcă se-aud pași grăbiți în urmă, așa o fi ?.... inima i se strînse... șase pași... șapte... și iată-l afară !... opt... nouă... zece... unsprezece... doisprezece... dar chiar *se aud* pași în spate !... dădu colțul s-o ia la sănătoasa... simți o mînă grea pe umăr... i se scurse toată vlaga.

Era maiorul. Nu întrebă nimic și nici nu dădu vreun semn că s-ar mira.

— Oamenii ăștia sînt niște încurcă-lume, spuse el cu tonul său reconfortant și glumeț. De asta am întîrziat. La casa de bilete era unul nou, care nu mă cunoaște, și n-a vrut să-mi schimbe biletele, fiindcă n-ar fi regulamentar. A trebuit s-alerg după vechiul meu prieten, marele mogul, adică șeful gării... Hei, birjar !... Hai sus, Parrish !... La consulatul rus, birjar, dă-i bice !... Cum îți spuneam, toate astea mi-au luat o groază de timp. Dar s-a aranjat, acuma-i totu-n regulă. Ți-au cîntărit și ți-au controlat din nou bagajul, am schimbat biletul și tichetul pentru vagonul de dormit și am aici în buzunar toate documentele, împreună cu restul de bani. Lasă că ți-i țin eu. Mînă, birjar, mînă ! Nu dormi pe capră !

Bietul Parrish făcea eforturi disperate să strecoare un cuvîntel, în timp ce birja se îndepărta în goană de berăria păgubită. În cele din urmă reuși. Spuse că vrea să se-ntoarcă imediat ca să-și achite nota.

— Oh, n-ai nici o grijă, replică maiorul liniștit. Nu-i nimic. Mă cunosc ei. Toată lumea mă cunoaște... Am să rezolv asta cînd mai vin la Berlin. Dă-i bătaie, birjar, dă-i bătaie. N-avem vreme de pierdut...

Ajunseră la consulatul rus imediat după închidere și dădură buzna înăuntru. Nu mai era nimeni, doar un slujbaș. Maiorul îi puse în față cartea de vizită și-i zise în limba rusă :

— Vizați, vă rog, cît mai repede pașaportul acestui tînăr pentru Petersburg...

— Dar, stimate domn, eu nu sînt autorizat s-o fac, iar consulul tocmai a plecat.

— Unde-a plecat ?

— La țară, unde stă el.

— Și se-ntoarce...

— Pînă mîine dimineață nu.

— Ei, drăcie ! Uite ce-i, eu sînt maiorul Jackson, mă cunoaște el. Toată lumea mă cunoaște. Pune dumneata viza și spune-i că te-a rugat maiorul Jackson. N-o să zică nimic.

Dar asta ar fi contravenit în mod fatal și descurajant regulamentului. Slujbașul nu putu fi convins. Aproape că leșină cînd auzi propunerea.

— Ei bine, atunci să-ți spun eu ce să faci, zise maiorul. Uite-aici timbrele și banii pentru viză. Dă-l la vizat mîine dimineață și trimite-l prin poștă.

Omul răspunse cu îndoială în glas :

— Mda, s-ar putea să fie de acord și-atunci...

— S-ar putea ? *Sigur* o să fie ! Mă cunoaște doar. Toată lumea mă cunoaște.

— Prea bine, spuse slujbașul. Am să-i comunic ce mi-ați spus.

Omul părea năucit și, într-o oarecare măsură, convins, dar adăugă totuși timid :

— Chiar așa însă... să știți că aveți de așteptat la graniță douăzeci și patru de ore și acolo nu prea sînt posibilități de cazare pentru atîta timp.

— Cine s-aștepte ? Eu ? În nici un caz.

Slujbașul rămase un moment fără glas, apoi îngăimă :

— Bine, domnule. Sper că nu vreți să vi-l trimit la Petersburg !

— Şi de ce nu ?

— Şi titularul s-aştepte la graniţă, la douăzeci şi cinci de mile de-acolo ? În condiţiile astea, nu i-ar mai fi de nici un folos.

— Cum dracu' s-aştépte ? Cine-a zis c-o s-aştepte ?

— Păi, ştiţi desigur c-o să-l oprească la graniţă, dacă n-are paşaport.

— N-o să-l oprească, n-ai grijă ! Inspectorul şef mă cunoaşte, ca toată lumea, dealtfel. Am să girez eu pentru acest tînăr. Dumneata trimite paşaportul direct la Petersburg, Hôtel de l'Europe, pentru maiorul Jackson. Şi spune-i consulului să fie liniştit, că răspund eu de toate.

După o ezitare, slujbaşul mai făcu o tentativă :

— Nu uitaţi, domnule, că sînt riscuri serioase, mai ales acum, cînd a intrat în vigoare noul edict.

— Care ce spune ?

— Zece ani în Siberia pentru cine intră-n Rusia fără paşaport.

— Mmm, fir-ar să fie de treabă !

Asta o spuse în englezeşte, întrucît limba rusă îi era de prea puţin ajutor în stările sufleteşti excepţionale. Stătu pe gînduri cîteva clipe, după care, într-un nou elan, reluă pe ruseşte :

— S-a făcut ! Pune-l în plic şi dă-i drumul la Petersburg. Aranjez eu. Mă ştie toată lumea acolo, toate autorităţile, toţi.

3

Spre încîntarea lui Parrish, maiorul se dovedi un admirabil tovarăş de călătorie. Conversaţia lui, numai raze de soare şi culori de curcubeu, scălda în lumină întreaga regiune din jur, înveselind-o şi împrospătînd-o. Ştia o mulţime de lucruri ca să-ţi facă viaţa mai frumoasă şi găsea imediat cele mai bune soluţii pentru orice. Aşa că tot drumul a fost

un vis frumos pentru băiatul care, singur și abătut, tînjise atîtea săptămîni după prieteni și casa părintească. La un moment dat, pe cînd se apropiau de graniță, Parrish spuse ceva de pașapoarte. Pe urmă tresări, ca și cum i-ar fi venit ceva în minte, și-l întrebă pe maior :

— Fiindcă tot vorbeam de pașapoarte. Eu nu-mi aduc aminte dacă dumneavoastră v-ați întors cu pașaportul meu de la consulat. L-ați luat, nu ?

— Nu. Vine prin poștă, răspunse maiorul degajat.

— Prin p-poș-poștă ? îngăimă tînărul cu răsuflarea tăiată.

Îl năpădiră amintirile despre toate lucrurile îngrozitoare pe care le auzise în legătură cu chinurile și nenorocirile care se-abătuseră asupra străinilor găsiți în Rusia fără pașaport. De spaimă se-ngălbeni pînă-n albul ochilor :

— Vai, domnule maior ! Ah, Dumnezeule ! Ce-o să se-aleagă de mine ! Cum ați putut face așa ceva ?

Maiorul îi puse mîna pe umăr și-i spuse ca să-l liniștească :

— Ei, nu-ți face griji, băiete. Nici să nu-ți pese. Am eu grijă să nu ți se-ntîmple nimic rău. Inspectorul șef mă cunoaște și am să-i explic totul. O să fie bine, ai să vezi. Nu fi îngrijorat. Le rezolv eu pe toate cît ai bate din palme.

Pe Alfred îl apucă tremuratul și simți că se rupe ceva în el. Dar se străduí să ascundă starea cumplită-n care se afla și să răspundă cu un pic de afecțiune amabilelor consolări și încurajări ale maiorului.

La graniță coborî și se trase deoparte. Era tot mai neliniștit. Maiorul începuse să-și croiască drum prin mulțime ca să-i „explice inspectorului șef" cum stau lucrurile. Așteptarea i se păru lui Parrish nemilos de lungă, dar, în cele din urmă, maiorul își făcu din nou apariția și spuse senin :

— Să vezi drăcovenie ! E un inspector nou și nu-l cunosc.

Alfred se prăbuși peste o grămadă de geamantane, scoase un deznădăjduit „Of, Doamne, Doamne, puteam să

m-aștept la una ca asta" și alunecă neajutorat și moale. Dar maiorul îl ridică de jos și-l puse pe o ladă. Se așeză și el alături și, ținîndu-l cu brațul pe după umeri ca să nu cadă, îi șopti la urechc :

— Fii fără grijă, băiețaș, fii fără grijă ! O să se aranjeze toate ! Numai să ai încredere-n mine. Adjunctul inspectorului e miop ca o scrumbie. L-am văzut eu și știu c-așa e. Acum să-ți spun ce facem. Eu mă duc s-arăt pașaportul, pe urmă mă opresc imediat după grilaj, unde-s țăranii ăia cu boccele. Dumneata să fii acolo, că eu m-apropii de grilaj și-ți strecor pașaportul meu printre gratii. După aia te așezi în rînd cu el în mînă. Restul rămîne în seama providenței și-a scrumbiei mioape. Mai ales în seama scrumbiei. Ai să te descurci, nu te teme.

— Vai de mine, dar înfățișarea dumneavoastră n-aduce cu a mea nici...

— Nu-i nimic. Diferența între cincizeci și unu și nouăsprezece ani e total imperceptibilă pentru scrumbia noastră. Nu te speria ! O să meargă ca pe roate.

Zece minute mai tîrziu, Alfred se îndrepta împleticindu-se spre tren. Era palid și stors de vlagă, dar, mamă, Doamne, ce păcăleală-i trăsese scrumbiei ! Era recunoscător ca un cîine de pripas care-a scăpat de la hingheri.

— Ți-am spus eu ! izbucni maiorul fericit. Știam c-o să meargă ca pe roate dacă te arunci în brațele providenței ca un copil încrezător, fără să-ncerci să-i lortezi mîna. Totdeauna se-ntîmplă așa.

De la graniță la Petersburg, maiorul n-a făcut altceva decît să se ocupe de tînărul său prieten ca să-l aducă în simțiri. I-a pus sîngele-n mișcare, l-a smuls din ghearele melancoliei, l-a făcut să simtă din nou că viața e veselă și merită trăită. Așadar, tînărul ajunse în oraș teafăr și nevătămat, descinse la hotel în mare formă și-și spuse numele la recepție. Dar, în loc să-i dea o cameră, funcționarul se uită la el întrebător și așteptă. Maiorul sări prompt în ajutor și spuse cu cordialitate :

— E-n regulă. Pe mine mă cunoști. nu ? Pune-l și pe el, că răspund eu.

Funcționarul de la recepție clătină din cap cu un aer grav.

— Totu-i aranjat, adăugă maiorul. Pașaportul o să fie aici în douăzeci și patru de ore. Vine prin poștă. Uite-l pe-al meu. Sosește și-al lui acuma.

Funcționarul era numai politețe și deferență, dar rămase neclintit.

— Credeți-mă c-aș vrea să vă dau camere, domnule maior, spuse el în englezește, și aș face-o dac-aș putea. Dar n-am încotro. Trebuie să-l poftesc să plece. Nu-i pot permite să stea nici un moment aici.

Parrish începu să se clatine și scoase un geamăt. Maiorul îl prinse și-l ținu să nu cadă, apoi îi spuse rugător recepționerului :

— Haide, dragul meu, doar mă cunoști, nu ? Toată lumea mă știe. Lasă-l să rămînă aici peste noapte și pe cuvînt de onoare că...

— Omul clătină din cap și răspunse :

— Domnule maior, îmi periclitați mie situația și puneți în pericol existența hotelului. Nu... nu-mi place deloc ceea ce trebuie să fac, dar... dar mă văd nevoit să chem poliția.

— Stai puțin, să nu faci una ca asta ! Hai, băiete, și nu te teme, că se rezolvă toate pînă la urmă. Hei, birjar ! Suie, Parrish. Du-ne la palat, la șeful Poliției Secrete. Dă-i drumul, birjar, și mînă iute ! Iute ca vîntul ! Acuma, c-am scăpat de-acolo, să nu-ți mai faci griji. Prințul Bossloffsky mă cunoaște, mă știe ca pe-un cal breaz. O să pună el lucrurile la punct imediat.

Străbătură în goană străzile animate și ajunseră la palatul luminat feeric. Era însă opt și jumătate și prințul tocmai se pregătea de cină. Deci, le spuse santinela, nu primea pe nimeni.

— Ba pe mine-o să mă primească ! declară energic maiorul și-i dădu cartea de vizită. Sînt maiorul Jackson. Trimite asta înăuntru și se lămurește totul.

Nu fără proteste, santinela trimise cartea de vizită înăuntru. Maiorul și protejatul său așteptară în salonul

de primire. Într-un tîrziu veni cineva să-i cheme și-i conduse în somptuosul birou al prințului, care-i întîmpină în mare ținută, înnegurat la chip ca un nor ce prevestește furtună. Maiorul îi expuse cazul și ceru o amînare cu douăzeci și patru de ore a procedurii legale, pînă la sosirea pașaportului.

— Imposibil ! răspunse prințul într-o engleză impecabilă. Sînt uluit să aud de un asemenea gest nesăbuit. Ați introdus tînărul în țară fără pașaport. Da, domnule maior, sînt de-a dreptul uluit. Asta înseamnă zece ani în Siberia, fără drept de apel... Prindeți-l ! Țineți-l bine ! (Bietul Parrish se prăvălea iarăși spre podea.) Uite-aici... repede ! Dați-i asta ! Hai, mai ia o-nghițitură ! Prinde bine coniacul, nu, băiete ? Acuma te simți mai bine, bietul de tine ! Întinde-te pe canapea. Cîtă nechibzuință din partea dumneavoastră, domnule maior, să-l vîriți într-o asemenea încurcătură oribilă !

Maiorul, cu brațele-i puternice, așeză băiatul comod pe canapea și, vîrîndu-i o pernă sub cap, îi șopti la ureche :

— Prefă-te cît mai bolnav ! Joacă tare că merită. Uită-te la el ce mișcat e. Dacă stai să-l cauți, are suflet bun. Mai gemi puțin și strigă „Maică, măiculiță !" Pe toți dracii c-o să-l dea gata.

Și fără să-i spună maiorul, Parrish tot așa ar fi făcut dintr-o pornire firească. „Spectacolul" fu deci oferit prompt și sincer, impresionant de sincer. Maiorul șopti :

— Splendid ! Încă o dată. Nici Sarah Bernhardt n-ar fi jucat mai bine.

Grație elocvenței maiorului și suferinței care se citea pe fața tînărului, cei doi cîștigară pînă la urmă partida. Prințul depuse armele.

— Bine, fie, spuse el, deși meritați o lecție care să vă usture. Și-ar trebui să v-o dau. Vă las exact douăzeci și patru de ore. Dacă pașaportul nu sosește pînă atunci, să nu mai veniți la mine. V-așteaptă Siberia, fără nădejde de iertare.

În vreme ce maiorul și băiatul îl copleșeau cu mulțumiri, prințul chemă doi soldați și le ordonă, în limba lor,

să-i însoțească pe străini și să nu-l piardă o clipă din ochi pe cel tînăr timp de douăzeci și patru de ore. Iar dacă, imediat după aceea, băiatul n-o să poată prezenta pașaportul, să-l întemnițeze la Sf. Petru și Pavel și să vină să raporteze.

Nefericiții se-ntoarseră la hotel cu gardienii după ei, cinară sub ochii lor și stătură în camera lui Parrish pînă cînd maiorul se duse la culcare (după ce-l mai înveselise pe băiat). Pe urmă unul din soldați se-nchise în cameră cu Parrish, iar celălalt se lungi afară, de-a curmezișul ușii, și adormi imediat.

Ceea ce nu se-ntîmplă cu Alfred Parrish. Cum rămase singur cu soldatul cel solemn în tăcerea mormîntală din jur, buna-i dispoziție fabricată începu să se risipească, curajul stimulat cu hapuri prinse să piardă din combustibil și să revină la normal, iar biata lui inimioară se chirci ca o stafidă. În treizeci de minute ajunse la fundul sacului : jale, chin, frică și disperare. Mai rău de-atît nu se putea. Să se culce-n pat ? Patul nu-i pentru cei de teapa lui, pentru cei loviți de soartă, pentru cei fără scăpare. Să doarmă ? Nu e el copilul biblic ca să doarmă în flăcări ! Tot ce putea face era să se plimbe prin cameră. Și nu numai că putea, dar *trebuia*. Așa și făcu, ore-ntregi, văitîndu-se, zguduindu-se de plîns și rugîndu-se.

Apoi, cu inima zdrobită, se gîndi ce să lase cu limbă de moarte și se pregăti, cît îi stătea-n putere, să-și primească soarta. Ca un ultim act așternu pe hîrtie următoarea epistolă :

„SCUMPĂ MAMĂ, Cînd aceste triste rînduri vor fi ajuns la tine, bietul tău Alfred nu va mai fi. Ba nu, mai rău de-atît, mult mai rău ! Din vina și nerozia mea am căzut în ghearele unui escroc sau dement. Nu știu care din două, dar, oricum ar fi, sînt pierdut. Uneori îmi vine să cred că e escroc, dar mai tot timpul îmi zic că e numai nebun. Simt că are suflet bun și generos și văd bine că face tot ce e omenește posibil ca să mă scape din încurcătura fatală în care tot el m-a vîrît.

În numai cîteva ore voi intra în ceata fără nume a celor care se tîrăsc, sub amenințarea cnutului, prin pustie-

tăţile troienite ale Rusiei, spre un ţărîm al necunoscutului, restriştii şi uitării veşnice : Siberia ! Nu voi trăi s-ajung acolo. Inima mi-e zdrobită şi voi muri. Dă-i *ei* fotografia mea şi roag-o s-o păstreze şi să nu mă uite şi să trăiască astfel încît, cînd va veni vremea, să mi se alăture în lumea celor drepţi, unde nu există căsătorie şi cerere în căsătorie, unde îndrăgostiţii nu se despart şi necazul nu vine niciodată. Ciinele meu galben dă-i-l lui Archy Hale, iar pe celălalt, lui Henry Taylor : îi las fratelui meu Will jiletca, uneltele de pescuit şi Biblia.

Pentru mine nu mai e nici o speranţă. Nu am scăpare. Soldatul stă lîngă mine cu puşca în mînă şi nu mă slăbeşte din ochi decît cînd clipeşte. Nu face nici o mişcare, parcă ar fi mort. N-am cum să-l mituiesc, pentru că toţi banii mei mi i-a luat nebunul. Scrisoarea mea de credit e în bagaj şi poate nu va veni niciodată — *sînt sigur* că nu va veni ! Oh, ce se va alege din mine ! Roagă-te pentru mine, scumpă mamă, roagă-te pentru bietul tău Alfred. Dar nu va folosi la nimic".

4

A doua zi dimineaţă, cînd maiorul îl chemă devreme la micul dejun, Alfred veni tras la faţă şi sleit de puteri. Dădură de mîncare gardienilor, îşi aprinseră cîte un trabuc, iar apoi maiorul îşi puse limba în mişcare. Sub influenţa magică a acestuia, speranţa reveni treptat în sufletul lui Alfred, care se mai învioră puţin şi, încă o dată, aproape se înveseli.

Dar nu vru să iasă din hotel. Siberia, întunecată şi ameninţătoare, îi stătea ca o piatră pe inimă. Îi dispăruse pofta de privelişti frumoase. Nici n-ar fi putut îndura, i-ar fi fost ruşine să iasă pe stradă, să intre în biserici şi muzee, cu soldaţii după el, şi să vadă lumea oprindu-se, holbîndu-se şi comentînd. Nu, o să stea aici s-aştepte poşta de la Berlin şi-mplinirea destinului. Aşa că, toată ziua, maiorul rămase cavalereşte în cameră să-i ţină de urît. Un

soldat se postă ferm și imobil la ușă, cu muscheta la umăr, iar celălalt se așează să moțăie într-un scaun pe coridor. Și cît fu ziua de lungă, credinciosul veteran depănă amintiri de campanie, evocă lupte și debită neobosit anecdote spumoase. Era hotărît să-l țină-n viață pe studentul în care intrase groaza și să nu-i lase inima să-și încetinească bătăile. Spre sfîrșitul zilei, cei doi, urmați de gardieni, coborîră în marea sală de mese și-și ocupară locurile.

— În curînd o să se sfîrșească și așteptarea asta, suspină bietul Alfred.

Chiar atunci trecură pe lîngă ei doi englezi.

— Deci astă-seară n-o să primim scrisori de la Berlin, spuse unul.

Lui Parrish i se tăie răsuflarea. Englezii se așezară la o masă alăturată.

— Nu, nu-i chiar așa. (Lui Parrish îi mai veni inima la loc.) S-a anunțat mai tîrziu prin telegraf. Trenul a întîrziat neobișnuit de mult din cauza accidentului, dar numai atît. O să sosească la noapte, cu trei ore-ntîrziere.

De data asta Parrish n-ajunse pe podea fiindcă maiorul sări la timp să-l prindă. Auzise și el și prevăzuse c-așa o să se-ntîmple. Îl ridică pe scaun, îl bătu ușurel pe spate și-i spuse vesel :

— Hai, băiete, fruntea sus ! N-ai absolut nici un motiv de-ngrijorare. Am găsit eu o cale să ieșim din impas. Dă-l încolo de pașaport. N-are decît să-ntîrzie și-o săptămînă dacă are chef. Ne descurcăm noi și fără el.

Dar lui Parrish îi era prea rău ca să-l audă. Toate speranțele i se spulberaseră și Siberia era la doi pași. Porni pe niște picioare ca de plumb, sprijinit de maior, care-l conduse spre legația americană, îmbărbătîndu-l pe drum cu asigurări că, la recomandarea lui, ministrul n-o să ezite nici un moment să-i dea un pașaport nou.

— Am întotdeauna pregătit atuul ăsta, pentru orice eventualitate, zise el. Ministrul mă cunoaște, mă cunoaște foarte bine. Am stat împreună ore-n șir printre răniți, la Cold Harbor. De atunci am rămas foarte apropiați sufle-

teşte, deşi nu prea ne-am mai întîlnit. Curaj, băieţaş, se face lumină la orizont. Pe Dumnezeul meu, mă simt în stare să dobor şi munţii. Uite c-am şi ajuns. S-a zis cu necazurile noastre ! Dac-am avut vreodată necazuri.

Lîngă uşă strălucea emblema celei mai bogate, mai libere şi mai puternice republici de la facerea lumii încoace : discul de pin cu vulturul trufaş desfăşurat pe el (capul şi aripile le are printre stele şi-n gheare ţine materiale de luptă de pe vremea bunicii). La vederea acestei privelişti, ochii lui Alfred se umplură de lacrimi, mîndria patriotică îi inundă sufletul, imnul naţional îi răsună în piept, toate temerile şi necazurile dispărură ca prin farmec. Şi cum să nu, cînd iată-l aici, în deplină siguranţă, în faţa acestui prag peste care nici o putere din lume nu s-ar aventura ca să-l înşface !

Din motive de economie, legaţiile din Europa ale celei mai puternice republici se compun dintr-o cameră şi jumătate la etajul VIII, cînd la IX nu mai e loc. Mobilierul se compune dintr-un ministru sau ambasador cu salariu de acar, un secretar de legaţie care vinde chibrituri şi cîrpăceşte oale sparte ca să facă rost de parale, o fată angajată ca interpretă şi pentru alte servicii nenominalizate, cîteva poze de vapoare americane, o fotografie în culori a preşedintelui în exerciţiu, un birou, trei scaune, o lampă de petrol, o pisică, un ceasornic şi-o scuipătoare cu inscripţia *În Domnul Ne E Nădejdea.*

Alaiul, compus din cei doi urmaţi de escortă, urcă scările. Un bărbat şedea la un birou şi scria cu un fel de cui ceva oficial pe hîrtie de-mpachetat. Omul se ridică şi privi spre noii veniţi. Pisica sări de pe birou şi se strecură dedesubt. Fata la toate se-nghesui într-un colţ, lîngă carafa de vodcă, să facă loc. Soldaţii se-nghesuiră şi ei pe lîngă perete şi pe lîngă ea, cu muschetele la umăr. Alfred radia de fericire. Simţea că e salvat.

Maiorul strînse cordial mîna funcţionarului, prezentă repede situaţia într-un stil uşor şi curgător şi ceru paşaportul dorit.

Persoana oficială își invită oaspeții să ia loc și spuse :

— Vedeți, eu sînt numai secretarul legației și n-aș vrea să eliberez un pașaport atîta vreme cît ambasadorul se află pe teritoriul Rusiei. E o răspundere mult prea mare.

— Bine, atunci trimiteți după el.

Secretarul răspunse surîzînd :

— Ușor de zis, dar mai greu de făcut. E plecat în vacanță, pe undeva prin sălbăticie.

— Ei drăcia dracului ! izbucni maiorul.

Alfred gemu. Culoarea îi pieri din obraji și băiatul începu iar s-o ia încetișor la vale. Secretarul zise mirat :

— Dar de ce drăcuiți, domnule maior ? Prințul v-a dat douăzeci și patru de ore. Uitați-vă la ceas : mai aveți o jumătate de oră. Trenul trebuie să vină. Pașaportul o să sosească la timp.

— Păi tocmai asta e ! Trenul are trei ore întîrziere. Libertatea și viața băiatului ăstuia atîrnă de niște minute, de numai treizeci de minute ! Într-o jumătate de oră o să fie ca și mort, condamnat pe vecie ! Ce Dumnezeu, *trebuie* să obținem pașaportul !

— Ah, simt că mor, se văicări băiatul și-și puse capul pe birou, acoperindu-și fața cu mîinile.

În comportarea secretarului se produse o schimbare bruscă. I se risipi tot calmul și, cu ochii aprinși de emoție, omul exclamă :

— Îmi dau seama de groaznica situație, dar, Domnul mi-e martor, nu pot face nimic. Cum să vă ajut ?

— Dați-i pașaportul, și cu asta basta !

— Imposibil ! Absolut imposibil ! Nu știți nimic despre el. Acum trei zile nici nu-l cunoșteați. Nu e chip să-l identifice cineva. S-a zis. E pierdut fără putință de salvare.

Băiatul gemu iar și spuse printre suspine :

— Doamne, Dumnezeule, Alfred Parrish își trăiește ultimele clipe !

În comportarea secretarului se produse o nouă schimbare.

În toiul unui acces pasionat de milă, neputință și deznădejde, se opri ca din senin și întrebă, cu un calm perfect, pe tonul indiferent folosit de obicei cînd se discută despre vreme în lipsa altui subiect :

— Așa vă numiți ?

Băiatul murmură un „da" printre suspine.

— De unde sînteți ?

— Bridgeport.

Secretarul dădu din cap. Mai dădu o dată și mormăi ceva în barbă. După un moment continuă :

— Născut acolo ?

— Nu, la New Haven.

— Aha !

Secretarul îi aruncă o privire maiorului, care asculta concentrat, cu o mutră total nedumerită, și mai degrabă îi sugeră decît îi spuse : „E niște vodcă acolo. Poate le e sete soldaților".

Maiorul sări ca un arc destins și le turnă în pahare, primind pentru asta toată recunoștința persoanelor în cauză. Interogatoriul continuă :

— Cît timp ați stat la New Haven ?

— Pînă la paisprezece ani. M-am întors acum doi ani, ca să intru la Yale.

— Pe ce stradă ați locuit acolo ?

— Parker Street.

În ochii maiorului licări o vagă undă de lumină, cum că-nțelesese jocul. Se uită întrebător la secretar. Secretarul dădu din cap și maiorul turnă vodcă din nou.

— La ce număr ?

— N-avea număr.

Băiatul se sculă-n picioare și-l fixă pe secretar cu o privire patetică, vroind parcă să spună : „De ce mă torturați cu prostiile astea, cînd sînt și-așa destul de nenorocit ?"

Secretarul continuă fără să-l bage-n seamă :

— Ce fel de casă era ?

— Din cărămidă, cu un etaj.

— Avea ieșire directă la stradă ?

— Nu, era o curte mică-n față.

— Gard de fier ?

— Nu, de uluci.

Maiorul turnă din nou vodcă, fără să mai aștepte instrucțiuni. De data asta umplu paharele ochi. Fața i se luminase și se puteau citi pe ea tot felul de lucruri minunate.

— Ce vezi cînd intri pe ușă ?

— Un vestibul strîmt, cu o ușă-n fund și una la dreapta.

— Altceva ?

— Un cuier pentru pălării.

— La dreapta e o cameră ?

— Un salon.

— Cu covor ?

— Da.

— Ce fel ?

— Un Wilton, stil vechi.

— Avea vreun model pe el ?

— Da, o vînătoare cu șoimi.

Maiorul aruncă o privire la ceas : mai erau numai șase minute ! Luă iarăși carafa și, în timp ce turna, se uită întrebător la secretar și apoi la ceas. Secretarul încuviință din cap. Maiorul se așeză o clipă-n fața ceasului, ascunzîndu-l vederii, și-i mută limbile cu o jumătate de oră înapoi. Apoi dădu oamenilor de băut porții duble.

— Mai era vreo cameră dincolo de vestibul și de cuier ?

— Sufrageria.

— E vreo sobă acolo ?

— Un șemineu.

— Părinții dumitale erau proprietarii casei ?

— Da.

— Mai sînt și-acum ?

— Nu. Au vîndut-o cînd ne-am mutat la Bridgeport.

Secretarul făcu o scurtă pauză, apoi din nou :

— Aveai vreo poreclă printre prietenii cu care te jucai ?

Sîngele i se urcă încet în obrajii palizi și băiatul își plecă privirea. Cîteva clipe parcă se luptă cu sine însuși. Pe urmă zise pe-un ton plîngăcios :

— Îmi spuneau „domnișoara Nancy".

Secretarul rămase un pic pe gînduri, apoi mai puse o întrebare :

— Era vreun ornament în sufragerie ?

— Păi, da..., adică nu.

— Nici unul ? Nimic ?

— Nu.

— Cum vine asta ? Cam ciudat ! Ia mai gîndește-te.

Tînărul se gîndi și se tot gîndi. Secretaru-l pîndea cu sufletul la gură. Într-un tîrziu tînărul nostru ridică trist ochii și dădu din cap că nu.

— Gîndește-te, mai gîndește-te ! țipă maiorul, nerăbdător să-i sară-n ajutor ; și mai turnă niște vodcă.

— Ia vezi, insistă secretarul. Nu era nici măcar un tablou pe-acolo ?

— Ah, ba da ! Cum să nu ! Dar ați spus ornament.

— Așa ! Ce zicea tatăl dumitale de el ?

Sîngele i se urcă din nou în obraji și băiatul rămase tăcut.

— Zi ! făcu secretarul.

— Zi ! țipă maiorul, în timp ce, cu mîna tremurîndu-i, turna vodcă mai mult pe-alături decît în pahare.

— Nu, nu pot să spun ce zicea, murmură băiatul.

— Repede ! Repede ! îl zori secretarul. Dă-i drumul. Nu mai e timp de pierdut. Căminul și libertatea ori Siberia și moartea atîrnă de răspunsul dumitale.

— Oh, fie-vă milă ! Tata e preot și...

— Nu contează ! Dă-i drumul că altfel...

— Zicea că-i cel mai cumplit coşmar pe care l-a avut vreodată.

— Salvat ! urlă secretarul, apucînd cuiul şi-un formular de paşaport. Te-am identificat. Am locuit în casa aia şi am pictat eu însumi tabloul !

— Ah, vino-n braţele mele, băiatul meu ! Ai scăpat, bietul de tine ! strigă maiorul. Să-i mulţumim dă-a pururi Atotputernicului c-a plămădit pe-acest artist ! Dacă l-a făcut El.

FABULĂ

A fost o dată ca niciodată un pictor. Pictorul ăsta a făcut un tablou mic și foarte frumos și l-a așezat într-un loc ca să-l poată vedea în oglindă.

— Dacă-l pun așa, se dublează distanța și se estompează asperitățile, spuse el. E de două ori mai frumos acuma decît înainte.

Animalele din codru aflară vestea din gura pisicii, pe care o admirau cu toatele pentru că era atît de învățată, fină și civilizată, atît de politicoasă și binecrescută și le povestea lucruri pe care înainte nu le știuseră și după aceea nici pomeneală să le priceapă. Zvonul cel nou le stîrni foarte tare curiozitatea. Se apucară deci să pună sumedenie de întrebări ca să-nțeleagă ca lumea despre ce-i vorba. Întrebară ce-i aia tablou și pisica le explică :

— E ceva neted, uluitor de neted, minunat de neted, încîntător de neted și distins. Ah, și cît e de frumos !

Descrierea le aduse în pragul delirului și toate ziseră că ar da orice să vadă o asemenea minune. Ursul mai întreabă :

— Dar ce-are de-i așa frumos ?

— Ce să aibă ? Înfățișarea ! îl lămuri pisica.

Asta le umplu de admirație dar și de nedumerire. Erau mai curioase ca oricînd. Vaca întrebă și ea :

— Ce-i aia oglindă ?

— O gaură-n perete, răspunse pisica. Te uiți în ea și vezi tabloul. E așa de delicat, fermecător, eteric și inspirator în inimaginabila-i frumusețe, că te-apucă amețeala și nu lipsește mult să leșini de extaz.

Măgarul nu spusese încă nimic, dar începu să dea semne cum că se-ndoiește. După părerea lui, asemenea splendoare nu se mai văzuse și probabil că nu se vedea nici acum. Mai spune că, dacă-ți trebuie un car de adjective kilometrice ca să convingi lumea că un lucru e frumos, e cazul să-ți pui niște semne de întrebare.

Era clar că dubiile începeau să aibă efect asupra animalelor, așa că pisica se retrase ofensată. Subiectul fu abandonat cîteva zile, timp în care, însă, curiozitatea se trezi din nou la viață și interesul se învioră simțitor. Atunci animalele îl luară la rost pe măgar pentru că, dintr-o simplă bănuială cum că tabloul n-ar fi frumos, dar fără nici o dovadă că e chiar așa, stricase ceva care poate le-ar fi făcut plăcere. Măgarul nici nu se sinchisi. Le spuse calm că exista o singură cale să afle dacă are dreptate el sau pisica : o să meargă să se uite-n gaura cu pricina și, la-ntoarcere, o să le spună ce-a văzut. Animalele răsuflară ușurate și, pline de recunoștință, îl rugară s-o pornească neîntîrziat. Așa și făcu.

Dar măgarul nu știa unde trebuie să stea, așa că, se așează, din greșeală, între tablou și oglindă. Ca urmare, tabloul pierdu orice șansă și n-apăru deloc la vedere.

— A mințit pisica, spuse măgarul odată întors acasă. În gaură nu era decît un măgar. Nici urmă de ceva neted. Era chipeș și simpatic măgarul, dar în afară de el nu mai era nimeni.

Elefantul se minună :

— Ești sigur c-ai văzut bine ? Ai fost aproape de el ?

— Am văzut bine, oh, Hathi, rege al fiarelor. Am fost atît de aproape, c-am dat nas în nas cu el.

— Foarte curios, zise elefantul. Pisica nu ne-a mințit niciodată pînă acum — cel puțin din cîte știm noi. Să mai meargă cineva să vadă. Baloo, du-te tu și uită-te-n gaură. Pe urmă vino înapoi și spune-ne ce-ai văzut.

Se duse așadar și ursul.

— Au mințit și pisica și măgarul, raportă ursul la întoarcere. În gaură nu era decît un urs.

Mare fu mirarea și nedumerirea animalelor. Fiecare ardea acum de nerăbdare să afle singur adevărul-adevărat. Elefantul le trimise pe rînd la locul cu pricina.

Mai întîi, vaca. Vaca nu găsi în gaură decît o vacă.

Tigrul nu găsi decît un tigru.

Leul nu găsi decît un leu.

Leopardul nu găsi decît un leopard.

Cămila nu găsi decît o cămilă și nimic mai mult.

Hathi spumega de furie și spuse c-o să scoată adevărul la lumină, chiar de-ar fi să meargă în persoană pînă acolo.

La întoarcere se burzului la toţi supuşii că-s nişte mincinoşi şi-şi arătă mînia nestăvilită faţă de opacitatea morală şi intelectuală a pisicii. Numai un nătîng cu orbul găinilor, zise el, nu e în stare să vadă că-n gaură nu-i nimic în afară de-un elefant.

MORALA PISICII

Într-un text găseşti orice, dacă te aşezi între el şi oglinda închipuirii tale. Poate că n-ai să-ţi vezi urechile, dar cu siguranţă sînt şi ele acolo.

STRĂINUL MISTERIOS

Era în iarna anului 1590. Departe de lume, Austria se cufundase într-un somn adînc. Trăia încă în Evul Mediu şi părea învăluită în el pe vecie. După unii, rămăsese cu secole în urmă. Ziceau că-n Austria ornicul minţii şi-al sufletului se oprise undeva în epoca adevăratei credinţe. O spuneau ca o laudă, nu ca o dojană. Noi aşa o şi luam şi tare ne mîndream cu asta. Eram copil, dar mi-aduc aminte ca acum ce mult mă-ncîntau astfel de vorbe.

Într-adevăr, Austria aţipise departe de lume, iar satul nostru, pierdut în inima Austriei, aţipise şi el. Moţăia fără grijă în liniştea adîncă a dealurilor şi pădurilor singuratice şi nesfîrşită-i era mulţumirea. Veştile din lumea largă rareori îi tulburau visele. Prin faţă curgea un rîu domol. În apa clară se oglindeau norii ca nişte corăbii purtate de vînt. În spate se-nălţau stînci împădurite care-nchideau o prăpastie adîncă. La marginea prăpastiei se înalţa întunecat un castel uriaş, cu un şir nesfîrşit de turnuri şi bastioane, ascunse sub o armură de viţă de vie. Dincolo de rîu, cam la o leghe spre stînga, se-ngrămădeau dealuri cu veşmînt de codri, brăzdate de trecători şerpuitoare. Niciciînd locurile acestea nu văzuseră lumina soarelui. La dreapta, o altă prăpastie străjuia rîul, de aici şi pînă la poalele dealurilor amintite mai înainte se-ntindea o cîmpie nesfîrşită, presărată cu căsuţe ce se iveau ici şi colo printre livezi şi pomi cu umbră deasă.

Ţinutul se-ntindea pe mai multe leghe. Stăpînul acestor locuri era un prinţ, ai cărui slujitori se-ngrijeau de buna rînduială a castelului, ca şi cum ar fi aşteptat oaspeţi în fiece zi. Dar nici prinţul, nici ai lui nu veneau pe-acolo decît o dată la cinci ani. Cînd veneau, parcă poposea însuşi stăpînitorul lumii, cu toată splendoarea împărăţiilor sale după el. Cînd plecau, lăsau în urmă o linişte ce aducea cu somnul adînc de după o orgie.

Pentru noi, băieții, Eseldorf era raiul pe pămînt. Nu ne prea omoram cu școala. În primul rînd învățam să fim buni creștini : s-o veneram pe Fecioara Maria și să cinstim biserica și sfinții, înainte de toate. În afară de astea nu trebuia să știm prea multă carte și, la drept vorbind, nici n-aveam voie. Știința de carte nu era pentru oamenii de rînd, căci putea să le trezească nemulțumirea față de soarta pe care le-o hărăzise Domnul, iar Domnul n-ar fi răbdat să-i știe cîrtitori față de rînduielile lui. Aveam doi preoți în sat. Pe unul din ei, părintele Adolf, îl stimam mult. Era zelos și plin de ardoare.

Într-un fel, poate că erau pe lume preoți mai buni decît părintele Adolf, dar la noi în sat nu mai fusese altul atît de respectat de credincioși. Și asta pentru că nu-i era deloc frică de diavol. Dintre toți creștinii pe care i-am cunoscut, numai de el pot spune-așa ceva fără teamă că greșesc. Din cauza asta sătenii îl priveau cu groază. Fiindcă, ziceau ei, trebuie să fie ceva necurat la mijloc. Altfel, de unde atîta curaj și cutezanță ? Toți oamenii scrîșnesc din dinți cînd vorbesc de diavol, dar o fac pătrunși de teamă, nu în bătaie de joc. Cu părintele Adolf lucrurile stăteau cu totul altfel. Îl ocăra pe Necuratul cum îi venea la gură. Dacă-l auzeai, înnebuneai de spaimă. Uneori îl lua chiar peste picior și atunci credincioșii își făceau cruce și plecau iute de-acolo, de frică să nu se-abată vreo nenorocire asupra lor.

Părintele Adolf îl întîlnise pe Satan de mai multe ori și-l înfruntase vitejește. Nu se-ndoia nimeni, fiindcă povestise chiar el. N-ascundea deloc treaba asta, ba chiar o trîmbița în toate părțile. Și cel puțin o dată s-a dovedit că spusese adevărul. Se certase cu dușmanul și azvîrlise neînfricat cu sticla după el. Pe peretele camerei se vedea și-acum pata sîngerie unde se spărsese sticla.

Dar noi pe celălalt preot, pe părintele Peter, îl iubeam cu-adevărat și pentru el suferam dac-avea vreun necaz. Gurile rele ziceau că părintele ar fi spus că Dumnezeu e-așa de bun c-o să găsească El o cale să-i izbăvească pe toți fiii lui de pe pămînt. Era groaznic să spui asemenea

lucruri, dar nimeni n-a putut dovedi vreodată că părintele Peter spusese chiar așa. Și nici nu-i stătuse-n fire, fiindcă era totdeauna bun, blînd și cinstit. Nu l-au învinuit c-ar fi spus asta de la amvon, unde l-ar fi auzit toți și ar fi depus mărturie, ci într-o discuție pe-afară. Dușmanilor nu le e greu să născocească, iar părintele Peter avea un dușman, și încă unul foarte puternic, pe astrolog. Astrologul sălășluia într-un turn vechi și dărăpănat, în susul văii, și-și petrecea nopțile cercetînd stelele. Toată lumea știa că era-n stare să prevestească foametea și războiul. Nu era mare lucru să facă asta, fiindcă mereu bîntuia foametea sau vreun război pe undeva. Mai citea viețile oamenilor în stele și-ntr-o carte de-a lui și se pricepea să găsească lucruri pierdute. Așa că toată lumea din sat, în afară de părintele Peter, se temea de el. Pînă și părintele Adolf, care-l înfruntase vitejește pe diavol, îi arăta astrologului tot respectul, cînd îl vedea pe uliță cu fesul lui înalt și țuguiat, înveșmîntat în mantia lungă și largă cu stele pe ea, cu cartea cea mare sub braț și bastonul despre care se știa că are puteri magice. Chiar și episcopul îi da uneori ascultare, zicea lumea, fiindcă, pe lîngă cititu-n stele și prorocire, astrologul făcea mare caz de pioșenia lui. Și asta nu putea să nu impresioneze pe sfinția sa.

Părintele Peter, însă, nu dădea doi bani pe astrolog. Îl făcea șarlatan și mincinos și-i spunea asta-n față. Îi zicea că n-are în cap pic de știință și n-are puteri mai mari decît un om oarecare sau chiar decît unul prăpădit de tot. Asta i-a adus, bineînțeles, ura astrologului care nu știa cum să facă să-l distrugă. Cu toții am fi băgat mîna-n foc că astrologul născocise toată istoria cu spusele uimitoare ale părintelui Peter și tot el le strecurase episcopului. Se zicea că părintele Peter spusese vorbele-alea față de nepoată-sa, Marget, deși fata tăgăduia și-l implora pe episcop s-o creadă pe cuvînt și să-l cruțe pe bătrînul ei unchi de sărăcie și umilință. Dar episcopul nici n-a vrut s-audă. L-a suspendat pe părintele Peter pe o perioadă nedefinită. N-a ajuns însă, să-l excomunice

fiindcă n-avea decît mărturia unui singur om. Părintele Peter nu mai slujea de vreo doi ani, iar turma i-o păstorea celălalt preot al nostru, părintele Adolf.

Veniseră vremuri grele pentru bătrînul preot şi Marget. Fuseseră cîndva răsfăţaţi de soartă, dar după ce s-a abătut asupra lor mînia episcopului, lucrurile s-au schimbat. Mulţi prieteni i-au părăsit cu totul, iar ceilalţi s-au răcit şi s-au ţinut cît mai la distanţă de cei doi cînd i-a lovit năpasta. Marget avea optsprezece ani. Era o fată-n-cîntătoare, cea mai frumoasă din sat, şi cu o minte pe măsura frumuseţii ei. Dădea lecţii de harpă şi aşa îşi cîştiga singură existenţa. Elevii însă au părăsit-o rînd pe rînd. La petrecerile tinerilor nimeni nu-şi mai amintea de ea şi băieţii nu-i mai călcau în casă. Toţi o uitaseră, cu excepţia lui Wilhelm Meidling — dar de el ar fi putut să se lipsească. Marget şi unchiul ei erau trişti şi părăsiţi, îngropaţi în uitare şi ruşine. Razele de soare dispăruseră din viaţa lor. În cei doi ani, treburile au mers din rău în mai rău. Hainele se ponoseau şi pîinea se-mpuţinea văzînd cu ochii. Iar acum cei doi primeau lovitura de graţie: Solomon Isaacs, la care ipotecaseră casa, îi anunţă că nu mai aveau de stat în ea decît o singură zi.

2

Eram trei băieţi, prieteni nedespărţiţi încă din leagăn. Ne legase de la-nceput o mare afecţiune, care se-ntărise cu trecerea anilor. Nikolaus Bauman era fiul primului judecător de la tribunalul din partea locului. Seppi Wohlmeyer era băiatul proprietarului celui mai mare han din sat, „Cerbul de aur", hanul avea o grădină frumoasă cu pomi umbroşi, care-ajungeau pînă pe malul rîului, şi bărci pe care le puteai închiria ca să faci o plimbare. Eu eram al treilea din grup. Mă cheamă Theodor Fischer. Tata, organistul bisericii, era şeful muzicanţilor din sat, profesor de vioară, compozitor şi paracliser. Strîngea şi

dările către biserică. Într-un cuvînt, era un cetățean căutat de toți și respe at de toată lumea. Noi, copiii, știam dealurile și pădurile cum le știau păsările cerului. Le cunoșteam ca-n palmă, fiindcă hălăduiam pe-acolo cînd n-aveam altă treabă, adică atunci cînd nu înotam, nu ne plimbam cu barca, nu pescuiam, nu ne dădeam pe gheață ori pe derdeluș.

Puseserăm stăpînire pe parcul castelului și puțini se puteau mîndri c-o asemenea ispravă. Eram protejații lui Felix Brandt, cel mai bătrîn servitor. Ne duceam des la el, noaptea, ca să ne spună povești despre vremuri apuse și întîmplări ciudate, să fumăm împreună (el ne-nvățase) și să bem cafea. Bătrînul fusese în războaie și luptase la asediul Vienei. Acolo, cînd i-au bătut și i-au izgonit pe turci, găsise niște pungi cu cafea printre lucrurile capturate. Ostaticii turci i-au spus la ce e bună și l-au învățat cum să facă din ea o băutură grozavă. Și-acuma Felix Brandt avea mereu cafea, să bea el sau să-i lase pe neștiutori cu gura găscată. Cînd era furtună, rămîneam peste noapte-n casa lui. Afară tuna și fulgera, iar el ne spunea povești cu strigoi și tot felul de grozăvii, ne vorbea de bătălii, crime, schilodiri și multe altele și uite-așa încălzea atmosfera dinăuntru. Mai toate astea le trăise aievea. În viața lui văzuse mulți strigoi, vrăjitori și vrăjitoare. Într-o noapte se rătăcise în munți pe-o furtună înfricoșătoare și, la lumina orbitoare a fulgerelor, îl zărise pe vînătorul sălbatic gonind cu haita lui de ciini fantomatici printre cetele de nori. Mai văzuse și un incub și de cîteva ori zărise liliacul uriaș care suge sîngele din gîtul oamenilor adormiți, făcîndu-le ușor vînt cu aripile și ținîndu-i așa toropiți pînă-și dău sufletul.

Ne-nvăța să nu ne temem de ființe supranaturale, cum ar fi strigoii. Zicea că nu fac nici un rău, umblă doar de colo pînă colo, triști și singuratici, și caută un binevoitor să le dea atenție și să aibă milă de ei. Cu timpul nu ne-a mai fost frică, ba chiar ne-am dus noaptea în beciul bîntuit de duhuri. Stigoiul a apărut numai o dată ca o umbră fără contur, plutind neauzit prin aer. Pe urmă s-a

făcut nevăzut. Iar noi, abia dac-am tresărit, așa de bine prinsese învățătura bătrînului. Brandt ne spunea că strigoiul urca uneori pînă la el și-l trezea noaptea, mîngîindu-l pe obraz c-o mînă rece și lipicioasă. Dar nu i-a făcut rău niciodată. Căuta doar un suflet înțelegător care să-l bage-n seamă și pe el. Cel mai ciudat e că bătrînul văzuse îngeri, îngeri adevărați, veniți din cer, și vorbise cu ei. N-aveau aripi, purtau haine, glăsuiau, arătau și se comportau ca oamenii. Nici n-ai fi zis că-s îngeri, dacă nu făceau minunile-alea pe care un muritor nu le poate săvîrși, și dacă nu dispărea în timp ce vorbeai cu ei, lucru pe care de asemenea nu puteau să-l facă muritorii. Ne mai spunea că îngerii sînt veseli și simpatici, nu posomorîți și triști ca strigoii.

Într-o noapte de mai, am stat de vorbă pînă tîrziu despre lucruri din astea. Dimineața ne-am sculat și am mîncat bine cu bătrînul. Pe urmă am coborît în sat, am trecut podul și am urcat dealul în stînga unei coline împădurite, locul nostru preferat. Acolo ne-am tolănit pe iarbă la umbră ca să ne odihnim, să tragem un fum-două și să vorbim de lucruri ciudate. Ne stăruiau încă-n minte, atît de mult ne impresionaseră. De fumat, n-am putut fuma, fiindcă distrați cum eram ne uitaserăm cremenea și amnarul.

Curînd un tînăr veni spre noi agale, ieșind dintre copaci. Se așeză pe iarbă și-ncepu să ne vorbească prietenos, de parcă ne-ar fi cunoscut de cînd lumea. Noi nu i-am răspuns, fiindcă era străin. Nu eram obișnuiți cu străinii și ne ferecam de ei. Purta haine noi și bune, era chipeș și avea o voce plăcută și un chip care te cucerea. Era sprinten, grațios și părea în largul lui, nu greoi, stîngaci și timid ca alți băieți. Am fi vrut să ne-mprietenim cu el, dar nu știam cum să-ncepem. M-am gîndit atunci să-i dau pipa și mă-ntrebam dac-ar socoti-o ca pe-un gest de prietenie. Atunci mi-am adus aminte că n-am cu ce s-o aprind și m-am resemnat cu părere de rău. Dar el m-a privit amuzat și mi-a spus :

— N-ai foc ? E, mare lucru ! Las' că fac eu rost.

De uimire n-am reușit să-ngîn nici o vorbă. Nu spusesem nimic, dar el îmi ghicise gîndul. Îmi luă pipa și suflă în ea. Tutunul începu să scînteieze și rotocoale de fum albăstrui porniră să se-nalțe. Am sărit ca arși, gata-gata s-o luăm la sănătoasa, și nici nu-i de mirare. Am făcut chiar cîțiva pași, cu toate că el ne ruga să nu fugim și ne spunea să-l credem pe cuvînt că n-are nici un gînd rău, vrea doar să fim prieteni și să ne ținem de urît. Ne-am oprit și am rămas pe loc. Eram curioși și uimiți și am fi vrut să ne întoarcem, dar ne temeam. El ne tot îmbia cu vorbe blînde și convingătoare. Pipa n-a făcut explozie și nici altceva nu s-a întîmplat. Puțin cîte puțin ne-am recăpătat încrederea. Curiozitatea ne-a ajutat să ne-nvingem teama. Așa că ne-am luat inima-n dinți și-am pornit-o înapoi, dar încet și gata s-o întindem la nevoie.

Tînărul vroia cu tot dinadinsul să ne liniștească și se pricepea de minune. Nu puteai să te-ndoiești și să te temi de un om atît de cinstit, bun, fără ascunzișuri și cu vorba așa de dulce, ca el. Ne-a cucerit îndată și curînd eram din nou în largul nostru, mulțumiți și puși pe taifas. Eram fericiți că găsiserăm un prieten nou. Cînd a dispărut stînjeneala, l-am întrebat de unde-nvățase să facă lucrul ăla ciudat, iar el ne-a spus că nu-nvățase de nicăieri. Îl făcea, ca multe alte lucruri ciudate, c-așa-i venea lui.

— Ce mai știi să faci ?

— A, știu multe, nici nu pot să le număr.

— Ne arăți și nouă ?

— Haide, zău ! spuseră ceilalți.

— Dar n-o să fugiți iar ?

— Nu, zău că nu. Haide ! Vrei ?

— Bine, dar nu uitați ce mi-ați promis.

După ce ne-am întărit promisiunea, străinul s-a dus să la apă dintr-o băltoacă, cu o frunză pe care-o răsucise ca o cupă. Suflă asupra ei și-apoi o aruncă : în fața ochilor ne apăru o bucată de gheață de forma unei cupe. Eram uimiți, vrăjiți, dar nu ne mai era frică. Eram fericiți și-l rugarăm să mai facă minuni. Ne împlini dorința și spuse

c-o să ne dea ce fructe vrem, chiar dacă le trecuse vremea. Săririm toți deodată :

— Portocale !

— Mere !

— Struguri !

— Căutați în buzunare, spuse el.

Acolo erau. Și ce poame de soi ! Le-am mîncat și am mai fi vrut, dar nimeni n-a spus nimic.

— Ia mai căutați-vă-n buzunare, spuse el. Mai sînt destule acolo, și nu numai fructe, tot ce vă poftește inima. Nu-i nevoie să spuneți ce vreți. Cît sînt cu voi, ajunge dacă vă doriți un lucru, ca să-l și aveți.

Așa și era. N-am mai pomenit ceva atît de-ncîntător și interesant. Pîine, prăjituri, dulciuri, nuci, tot ce ne dorea inima. El nu mînca nimic. Stătea doar și sporovăia cu noi și făcea minuni peste minuni ca să ne distreze. Făcu o veveriță mititică din lut. Veverița se urcă repede într-un copac, se așeză pe o cracă și-ncepu să țipe la noi. Apoi făcu un cățel, nu cu mult mai mare decît un șoarece, și cățelul se luă după veveriță, țopăind în jurul copacului și lătrînd de mama focului. Era un cîine cît se poate de adevărat. Veverița sărea din cracă-n cracă, iar el o urmărea îndîrjit, pînă cînd dispărură amîndoi în pădure. Străinul făcu păsările din lut și le dădu drumul, iar ele o porniră în zbor cîntînd.

În cele din urmă mi-am luat inima-n dinți și l-am întrebat cine e.

— Sînt un înger, răspunse el simplu, dînd drumul altei păsărele și bătînd din palme ca s-o facă să zboare.

Ne cuprinse un soi de teamă cînd îl auzirăm ce spune. Ni se făcu iarăși frică. Dar el ne liniști : n-aveam motiv să ne temem de un înger. Și, oricum, el ne-ndrăgise. Trăncăni mai departe — simplu, natural, de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat. Și-n tot timpul ăsta făcu o grămadă de bărbați și femei cît degetul, care se puseră îndată pe treabă. Curățară și nivelară o palmă de pămînt și-ncepură să construiască cu măiestrie un castel în iarbă. Femeile

amestecau mortarul, îl puneau în găleți și-l duceau pe cap pînă sus pe schele, așa cum fac oamenii la noi de cînd se știu. Bărbații așezau cărămizile rînduri-rînduri. Cinci sute de suflete mititele roboteau fără-ncetare și-și ștergeau frunțile de sudoare în chipul cel mai firesc. Ne uitam absorbiți la cei cinci sute de omuleți care ridicau castelul, pas cu pas și cărămidă cu cărămidă, îl făceau să prindă formă, plin de armonie. Simțămîntul acela ciudat și teama se risipiră. În curînd ne simțeam din nou în largul nostru. Cerurăm voie să facem și noi niște omuleți, iar el încuviință. Îi spuse lui Seppi să meșterească tunuri pentru apărarea zidurilor, lui Nikolaus să plămădească halebardieri cu platoșe, jambiere și coifuri, iar mie, să fac niște cavaleriști, cu cai cu tot. Ne striga pe nume, dar nu ne spuse de unde le știa. Seppi îl întrebă cum îl cheamă. Străinul răspunse liniștit „Satan", și, cu o așchie, prinse o femeie gata să cadă de pe schelă. O puse apoi la locul ei și zise :

— Ce proastă ! Nu se uită pe unde calcă.

La auzul numelui am rămas ca trăsniți și-am scăpat din mîini tunul, halebardierul și calul, operele noastre, care se făcură țăndări. Satan rîse și ne-ntrebă ce s-a întîmplat.

— Nimic, am spus eu, dar mi se pare un nume cam ciudat pentru un înger.

— De ce ? întrebă el.

— Păi, e... e... în sfîrșit, așa-l cheamă pe... celălalt.

— Da, e unchiu-meu.

O spuse pe un ton rece și indiferent, dar nouă ni se tăie o clipă răsuflarea. Inima ne bătea mai-mai să ne sară din piept. El parcă nu observase nimic. Cu o atingere repară halebardierul și celelalte și ni le dădu înapoi gata făcute.

— Nu mai țineți minte ? ne-ntrebă. Cîndva a fost și el înger.

— Așa e, spuse Seppi, uitasem.

— Înainte de cădere era fără pată.

— Da, făcu Nikolaus, nici un păcat nu se-atinsese de el.

— Sîntem o familie bună, continuă Satan, dintre cele mai bune. Numai el a păcătuit.

Mi-e greu să descriu tulburarea noastră. Ați simțit poate cum te trec fiorii cînd vezi un lucru ciudat, fermecător și minunat, ați simțit poate acel amestec de teamă și plăcere că trăiești și poți vorbi. Stai și te uiți pierdut, buzele ți se usucă, răsuflarea ți se taie și pentru nimic în lume n-ai pleca de-acolo. Îmi umbla pe limbă o-ntrebare, ardeam de nerăbdare s-o rostesc, dar mi-era teamă să nu fac o grosolănie. Satan puse jos un bou la care lucra de cîtva timp.

— Nu-i nici o grosolănie și, chiar dac-ar fi, eu tot te-aș ierta, îmi spuse. Dacă l-am văzut ? De mii și mii de ori. De mic copil, de pe cînd aveam numai o mie de ani, eram al doilea preferat din toate odraslele familiei — ca să folosesc limbajul vostru. Da, de pe-atunci și pînă la cădere. Asta face opt mii de ani, după timpul vostru.

— Opt mii !

— Da.

Satan îl privi pe Seppi și continuă parcă să-i răspundă la o-ntrebare nerostită :

— Păi, te cred, arăt ca un băiețandru. Asta și sînt. Ceea ce voi numiți timp, la noi are dimensiuni uriașe. Un înger ajunge la maturitate după multă, multă așteptare.

Aveam în minte o-ntrebare. Satan se-ntoarse spre mine și-mi răspunse.

— Am șaisprezece mii de ani, dac-ar fi să-i socotesc după voi.

Apoi se-ntoarse către Nikolaus :

— Nu, căderea nu m-a atins pe mine și nici restul rudelor. Atîta doar că mi-au dat numele lui, al celui care-a gustat din fructul oprit și a împins bărbatul și femeia în ispită. Noi, ceilalți, n-am cunoscut păcatul și nu sîntem în stare să păcătuim. Sîntem și vom rămîne de-a pururi fără pată. Noi...

Doi omuleți se ciorovăiau de zor. Parcă era un bîzîit de bondari. Se ocărau și se blestemau unul pe altul. Pe

urmă se prinseră-ntr-o luptă pe viață și pe moarte. Satan întinse mîna, îi strivi-ntre degete, îi aruncă deoparte și se șterse de sînge cu batista. Pe urmă luă povestea de unde rămăsese :

— Noi nu sîntem în stare să facem rău. Nici n-avem chef să-l facem, fiindcă nu știm ce-i răul.

Suna ciudat după ceea ce făcuse, dar noi mai că ne-am dat seama, atît eram de zguduiți și-ndurerați de crima absurdă pe care-o săvîrșise. Căci era crimă-n toată regula, și-ncă una fără nici un fel de scuză. Omuleții nu-i făcuseră nici un rău. Eram tare nenorociți, fiindcă-l îndrăgiserăm și-l credeam nobil, frumos și milostiv. Crezuserăm sincer că-i înger. De unde-atîta cruzime ! Vai, cum scăzuse-n ochii noștri ! Și ce mîndri fuseserăm de el ! El vorbea mai departe netulburat, de parcă nu se-ntîmplase nimic. Povestea despre călătoriile lui, despre lucrurile interesante pe care le văzuse în lumile nemărginite ale sistemelor noastre solare și ale altor sisteme solare îndepărtate, despre obiceiurile nemuritorilor care stau acolo. Într-un fel ne fascina, ne vrăjea, ne încînta, în ciuda priveliștii jalnice care se arăta vederii noastre : nevestele omuleților morți le găsiseră leșurile strivite și-i jeleau vărsînd lacrimi amare, în timp ce un preot se ruga în genunchi, cu mîinile încrucișate pe piept. Prietenii se-ngrămădeau în jur cu capetele plecate și descoperite în semn de respect, cu ochii înlăcrimați. Satan nici nu-i băgă în seamă, pînă cînd zumzetul slab al bocetelor și rugilor începu să-l sîcîie. Atunci apucă scîndura grea pe care stăteam cînd ne dădeam în leagăn și o puse pe pămînt, strivind toți omuleții aia mărunți ca pe niște muște. Pe urmă își urmă povestea mai departe.

Înger și să ucidă un preot ! Un înger să fac-așa ceva ! Nu știe ce-i răul, dar nimicește cu sînge rece sute de suflete neajutorate, care nu i-au atins nici măcar un fir de păr ! Ne cuprindea groaza pur și simplu cînd ne gîndeam că, în afară de preot, nici un omuleț nu era pregătit pentru moarte, fiindcă nici unul nu ascultase vreodată o slujbă și nu văzuse o biserică. Și toate astea sub ochii

noştri ! Fuseserăm martori la o crimă. Era de datoria noastră să chemăm legea să-şi spună cuvîntul.

Dar el vorbea netulburat mai departe, învăluindu-ne cu muzica prevestitoare de moarte a vocii lui. Îi auzeam glasul şi uitam de toate. Îl ascultam vrăjiţi şi plini de iubire. Eram sclavii lui şi făcea ce vroia cu noi. Eram beţi de fericire, căci puteam să stăm lîngă el şi să ne uităm la cerul din ochii lui. Simţeam cum extazul ni se scurgea prin vine la simpla atingere a mîinii sale.

3

Străinul văzuse totul, fusese peste tot, ştia totul şi nu uita nimic. Oamenii de rînd îşi toceau coatele-nvăţînd, el prindea învăţătura din zbor şi nu cunoştea oprelişti. Iar cînd vorbea cu tine, lucrurile îţi apăreau vii în faţa ochilor. Văzuse facerea lumii şi plămădirea lui Adam. Îl văzuse pe Samson dărîmînd coloanele şi făcînd templul una cu pămîntul. Îl văzuse pe Cezar murind şi ne spunea cum se trăieşte-n rai. Văzuse păcătoşii perpelindu-se în flăcările iadului şi ne făcea şi pe noi să vedem aievea toate astea. Le trăiam intens. Parcă eram acolo şi le vedeam cu propriii noştri ochi. Lui, însă nici nu-i păsa de ele. Îl amuzau şi nimic mai mult. Iadul, nefericiţii de prunci, femeile, fetele, flăcăii şi bărbaţii în putere care ţipau cerînd amarnic îndurare erau o priveliştе greu de suportat. El, însă, se uita la ei calm, ca la nişte şobolani de pîslă pîrliţi la lumînare.

Iar cînd vorbea de bărbaţii şi femeile de-aici, de pe Pămînt, de faptele lor, pînă şi de cele mai măreţe, mai sublime, ne simţeam ruşinaţi fiindcă vedeam că nu dă nici o ceapă degerată pe ei şi pe tot ce făcuseră. Vorbea de ei de parcă vorbea de muşte. Odată chiar ne-a spus că-i par interesanţi oamenii de pe Pămînt, cu toate că-s proşti şi neştiutori, banali şi-nfumuraţi, neputincioşi şi prăpădiţi, o ceată de sărmani zdrenţăroşi care nu-s buni de nimic. O spunea firesc şi fără patimă, ca şi cum ar fi

vorbit de cărămizi, bălegar sau orice lucru fără viață și simțire. Mi-am dat seama că nu vroia să jignească pe nimeni, da-n mintea mea ziceam că-i prost crescut și n-are maniere.

— Maniere ! exclamă el. Păi ăsta-i purul adevăr și-adevărul înseamnă bune maniere. Manierele sînt o născocire. Castelu-i gata. Vă place ?

Cum să nu ne placă ! Era încîntător, delicat și perfect în toate privințele. Nu-i lipseau nici steguleţele din turnuri. Satan ne-ndemnă să aranjăm artileria, să punem halebardierii la rînd, să așezăm cavaleria la locul ei. Oamenii și caii noștri erau o nebunie. N-aduceau mai deloc cu ce-avuseserăm noi de gînd să facem, fiindcă nu prea ne pricepeam. Satan ne spuse că nu mai pomenise alții mai nepricopsiți. Cînd i-a atins cu mîna să le dea viață, a fost un circ întreg. Se-mpleticeau, se poticneau, cădeau în nas fiindcă toți aveau un picior mai lung și unul mai scurt. Umblau de parcă erau beți, se clătinau, se tîrau pe jos și puneau în primejdie viața celor din jur. Pînă la urmă cădeau grămadă, dînd neputincioși din picioare. Ne-a apucat rîsul, deși toată scena era jalnică. După asta am băgat țărînă-n tunuri ca să tragă o salvă de salut, dar de proaste și strîmbe ce erau tunurile au explodat. Au omorît niște tunari și i-au schilodit pe alții. Pe urmă Satan ne-a spus că, dacă vrem, o să ne facă furtună și cutremur, dar c-ar fi bine să ne ținem mai departe, ca să fim la adăpost de primejdie. Am vrut să luăm și omuleții cu noi, dar nu ne-a lăsat. Zicea că nu contează și că, dac-o s-avem nevoie, o să facem alții.

Un norișor negru se ivi deasupra castelului. Fulgere și tunete în miniatură începură să-și facă de cap. Pămîntul se zgîlții, iar vîntul începu să vîjîie. Se dezlănțui ploaia și toți omuleții se-nghesuiră în castel. Norișorul, tot mai negru, învăluise castelul c-abia îl mai vedeai. Fulgerele brăzdau întruna cerul. Lovit de trăsnet, castelul luă foc. Flăcări roșii și-nfricoșătoare străpungeau norul. Oamenii se năpustiră afară, țipînd ca din gură de șarpe. Satan îi împinse înapoi, fără să-i pese de strigătele, rugile

și implorările lor. Deodată, în toiul vijeliei, cînd vîntul urla mai tare și tunetul bubuia mai cumplit, pulberăria sări în aer. De cutremur pămîntul se despică în două și ce mai rămăsese din castel se prăvăli în adînc. Hăul înghiți totul. Închisese-n el castelul și cinci sute de suflete nevinovate. Eram sfîșiați de durere și nu ne puteam stăpîni lacrimile.

— Nu plîngeți, zise Satan, ce contează ăștia !

— Dar s-au dus în iad !

— S-au dus. Și ce dacă s-au dus ? Facem noi alții.

Zadarnic am fi-ncercat să-l înduioșăm. Nu-ncăpea îndoială că n-avea sentimente și nu putea să-nțeleagă. Era exuberant și vesel de parcă-ar fi avut în față o nuntă, nu un masacru odios. Ținea morțiș să ne vadă părtași la veselia lui și cu-atîtea farmece nici nu i-a fost greu. Făcea cu noi ce poftea. Curînd dansam pe mormînt și el ne cînta dintr-un instrument ciudat cu viersul dulce, pe care-l scosese din buzunar. Și muzica... Dar ce parcă există o astfel de muzică ? Poate numai în ceruri. Și chiar de-acolo o și adusese. Așa ne-a spus. Ne plăcea la nebunie. Și nu ne mai puteam lua ochii de la el. Privirile noastre erau oglinda sufletului și vorba lor mută era adorație. Dansul îl adusese tot din ceruri și toată fericirea raiului era închisă-n dansul ăsta.

Deodată ne-a zis că trebuie să plece undeva. Noi n-am suportat gîndul despărțirii și ne-am agățat de Satan, implorîndu-l să mai stea. I-a făcut mare plăcere și ne-a și spus-o. Ne-a promis c-o să mai zăbovească un pic ca să schimbăm cîteva vorbe. Ne spuse că Satan e chiar numele lui adevărat și că numai noi trebuie să-l știm. Pentru ceilalți își găsise altul, foarte obișnuit, cum au oamenii, Philip Traum.

Era un nume ciudat și prozaic pentru unul ca el. Dar, de vreme ce hotărîse așa, nu puteam spune nimic. Hotărîrea lui era de-ajuns.

Fusese o zi de pomină. În sinea mea ardeam de nerăbdare să le povestesc celor de-acasă tot ce mi se-ntîmplase. Dar el îmi citi gîndul și zise :

— Nu, toate astea vor rămîne taina noastră. Nu mă supăr dac-o să-ncercați să le povestiți, dar am să vă pecetluiesc limbile.. Nimic din taina noastră n-o să iasă la iveală.

Eram dezamăgiți, dar n-aveam încotro, așa c-am oftat o dată sau de două ori, și cu asta basta. Vorbeam mai departe și el nu contenea să ne citească gîndurile și să ne dea răspuns. Asta mi se părea lucrul cel mai minunat din tot ce făcea.

— O fi minunat pentru voi, îmi întrerupse el șirul gîndurilor, dar pentru mine nu-i. Eu nu sînt muritor ca voi. Nu mă măsor după tiparele omenești. Vă știu și vă-nțeleg slăbiciunile fiindcă le-am studiat, dar n-am nici una din aceste slăbiciuni. Carnea din care-s plămădit nu-i adevărată, cu toate c-o simțiți cu mîna. Nici hainele. Eu sînt spirit. Uite că vine părintele Peter.

Ne-am uitat în jur, dar nu era nici țipenie.

— Încă nu se vede, dar o să se-arate el numaidecît.

— Îl cunoști, Satan ?

— Nu.

— Nu vrei să schimbi cîteva vorbe cu el ? Nu-i ca noi, neștiutor și prost. I-ar părea bine să-ți vorbească. Vrei ?

— Altă dată, cu plăcere, acum nu. E timpul s-o iau din loc. Uite-l ! Acuma-l vedeți și voi. Stați cuminți și să nu suflați un cuvîntel.

Într-adevăr, părintele Peter apăru dintre castani. Noi trei ședeam în iarbă, iar Satan pe potecă, în fața noastră. Părintele Peter se apropie încet, cu capul plecat, dus pe gînduri. Se opri la cîțiva pași de noi, își scoase pălăria și-și șterse fruntea cu batista de mătase. Puteai să juri că-i gata-gata să vorbească cu noi, dar n-a zis nimic.

— Nu pricep de ce-am venit aici, își spuse el în barbă. Parcă eram în camera mea, acum cîteva clipe. Dar pesemne că de-un ceas visez întruna și-am bătut tot drumul ăsta pîn-aici fără să am habar. În zilele-astea tulburi nu prea mă simt nici eu în apele mele.

Apoi plecă mormăind mai departe și trecu chiar prin Satan, ca și cum n-ar fi fost nimic acolo. Cît pe-aci să

leşinăm. Ne venea să chiuim, ca atunci cînd sub ochii tăi se petrece un lucru extraordinar, dar, ciudat, ceva ne-mpiedica şi rămăserăm muţi. Respiram numai foarte repede. Apoi părintele Peter dispăru printre copaci.

— V-am spus eu că sînt spirit ? glăsui Satan.

— Da, e limpede, zise Nikolaus, dar noi nu sîntem. Pe tine nu te-a văzut sigur, dar nici pe noi ? De uitat, se uita la noi, dar parcă nu ne vedea.

— Nu v-a văzut pe nici unul fiindcă aşa am vrut eu.

Lucrurile astea romantice şi minunate le vedeam cu ochii noştri. Nu era vis şi ni se părea prea frumos ca să fie adevărat. Satan stătea acolo ca oricare altul, natural, simplu, fermecător, şi sporovăia întruna. Dar ce mai, n-am cuvinte să vă spun ce simţeam. Eram în extaz. Păcat că extazul nu poate fi tradus în vorbe. E ca o muzică, şi dacă-i vorbeşti cuiva de muzică, n-ai cum să-l faci să-nţeleagă ce simţi. Ne-a purtat din nou prin vremuri apuse şi din nou ni le-a adus în faţa ochilor de parc-ar fi fost aievea. Şi cîte văzuse ! Era uluitor. Te uitai la el şi-ncercai să-ţi închipui ce-ar însemna să ai tu toată experienţa asta.

Te simţeai îngrozitor de banal, o fiinţă cu viaţă de-o zi, şi încă o zi scurtă şi prăpădită. El nu făcea nimic să ne mîngîie mîndria rănită, nimic, nu scotea o vorbă. Totdeauna vorbea de oameni cu aceeaşi indiferenţă cu care ar fi vorbit de pietre şi grămezi de bălegar sau altele la fel. Era limpede că nu-i păsa de ei. Nu vroia să ne jignească, nu ne-ndoiam de asta. Dar ce, parcă s-a gîndit cineva vreodată că jigneşte-o cărămidă dacă nu-i dă atenţie ? Pentru noi sentimentele unei cărămizi nu-nseamnă nimic. Nici nu ne pasă dacă are sau nu sentimente.

Odată, cînd adunase laolaltă cei mai iluştri regi, cuceritori, poeţi, profeţi, piraţi şi cerşetori, pe toţi de-a valma ca pe-o grămadă de cărămizi, de ruşine am luat apărarea omului şi l-am întrebat pe Satan de ce făcea atîta deosebire între el şi oameni. A avut un moment de ezitare. Nu-nţelegea cum de pusesem o-ntrebare aşa de ciudată.

— Deosebirea dintre mine-şi om ? zise el. Dintre un muritor şi-un nemuritor ? Dintre un nor şi-un spirit ? Ce deosebire e-ntre Cezar şi asta ? spuse el luînd în mînă o gîză care se plimba pe scoarţa unui copac.

— Nu poţi compara lucruri care prin natura lor şi distanţa care le desparte sînt incomparabile, îmi dădui eu cu părerea.

— Ţi-ai răspuns singur la-ntrebare, zise el. Am să-ţi mai spun şi altele. Omu-i făcut din ţărînă, am văzut eu cînd a fost plămădit. Eu nu-s făcut din ţărînă. Omu-i un sac de boli, un izvor de stricăciuni. Azi e, mîine nu mai e. Se naşte ţărînă şi se mistuie duhoare. Eu şi alţii ca mine sîntem aleşii celor nepieritori. Şi-apoi, omul are *simţ moral*. Înţelegi ? Are *simţ moral*. Să fie numai asta, şi tot ar ajunge ca să ne deosebim.

Se opri aici ca şi cum s-ar fi lămurit totul. Îmi părea rău, fiindcă pe-atunci aveam numai o vagă idee ce-i aia *simţ moral*. Ştiam doar că ne mîndream c-avem aşa ceva şi mă durea cînd îl auzeam cum vorbeşte. Mă simţeam ca o fetiţă care-şi închipuie că toată lumea-i admiră zorzoanele ei cele mai dragi şi-apoi aude cum îşi rîd de ea pe la spate. Am tăcut cu toţii un timp. Eu unul eram ca bătut. Satan începu din nou să sporovăiască. Nu mult după aceea era atît de sclipitor, vioi şi vesel, că-mi recăpătai şi eu buna dispoziţie. Ne povesti nişte istorii tare hazlii care ne făcură să rîdem în hohote. Îşi aduse-aminte că Samson legase torţe-aprinse de cozile vulpilor, pe care-apoi le slobozise-n grîul filistinilor, că se cocoţase pe-un gard, pocnindu-se cu palma peste coapse şi rîzînd cu lacrimi, şi-apoi îşi pierduse echilibrul şi căzuse de pe gard. Toată povestea îl făcu şi pe el să pufnească-n rîs. Cît despre noi, să nici nu mai vorbim. Ne-am distrat de minune.

— Gata, acuma plec, ne spuse el nu mult după aceea.

— Nuuu ! strigarăm cu toţii. Nu pleca. Rămîi cu noi, că dacă pleci nu te mai întorci.

— Ba da, pe cuvînt că mă-ntorc.

— Cînd ? Diseară ? Spune, cînd ?

— Curînd, o să vedeţi.

— Ne ești drag, ținem la tine.

— Și eu țin la voi. Ca dovadă, o să vă mai arăt ceva frumos. De obicei, cînd plec, dispar dintr-o dată. Acum, însă, o să mă topesc încet ca să vedeți și voi cum e.

Se ridică-n picioare și totul se termină cît ai bate din palme. Se subție, se tot subție, pînă cînd ajunse ca un balon de săpun. Atîta doar că-și păstrase forma. Vedeam prin el tufele ca printr-un balon de săpun. Pe pojghița balonului juca delicatul curcubeu care-ți lua ochii cu strălucirea lui. Știți cum face balonul de săpun cînd se lovește de covor : sare ușor de două-trei ori și-abia pe urmă se sparge. Așa și el. Țîșnea, sărea pe iarbă, sălta, plutea un pic, cădea iar pe iarbă și tot așa pînă cînd... poc ! și gata. Și-n locul lui nu rămase nimic.

A fost o priveliște pe cît de ciudată pe atît de frumoasă. Nu vorbeam. Stăteam doar visători și clipeam uluiți. La un moment dat Seppi se ridică oftînd și zise trist :

— Mă tem că totul a fost o nălucire.

Nicolaus suspină și spuse cam tot asta. Mă simțeam nefericit cînd îi auzeam vorbind așa, fiindcă și pe mine mă rodea aceeași îndoială. Apoi îl zărirăm pe părintele Peter, bietul de el, care se apropia necăjit. Umbla cu capu-n pămînt și căuta ceva. Ajunse lîngă noi.

— Stați de mult pe-aici, băieți ? zise el cînd dădu cu ochii de noi.

— Nu prea de mult, părinte.

— Atunci, erați aici cînd am trecut eu. Poate-mi dați o mînă de ajutor. Ați venit pe potecă ?

— Da, părinte.

— Foarte bine. Tot pe-aici am venit și eu. Mi-am pierdut punga cu bani. N-aveam mult în ea, dar pentru mine și foarte puțin înseamnă mult, fiindcă altceva nu mai am. Nu cumva ați găsit-o voi ?

— Nu, părinte, dar te-ajutăm s-o cauți.

— Asta vroiam să vă rog și eu. Ah, uite-o !

N-o văzuserăm pînă atunci. Totuși era acolo, chiar pe locul unde stătuse Satan cînd a-nceput să se topească. Peter o ridică de jos.

— Punga-i a mea, zise el mirat din cale-afară, dar nu și ce-i înăuntru. Asta-i umflată, a mea era turtită. A mea era ușoară, asta-i grea.

Îi desfăcu baierele. Era doldora de bani de aur. Ne lăsă să ne uităm la ei pe săturate. Făcurăm ochii cît cepele, fiindcă nu mai văzuserăm nicicînd atîta bănet adunat grămadă. Toți trei deschiserăm gura să zicem : „Asta-i mîna lui Satan", dar nu se auzi nimic. Așa cum v-am spus, nu puteam da-n vileag lucruri pe care el vroia să le tăinuim. Ne-o spusese cu gura lui.

— Băieți, voi ați făcut asta ?

Am pufnit toți trei în rîs. A pufnit și el cînd și-a dat seama ce prostie spusese.

— Cine-a fost aici ?

Iar am deschis gura să răspundem, dar am rămas cu ea deschisă. Ar fi fost o minciună să spunem : „Nimeni", iar adevărul nu se lăsa defel mărturisit. M-am gîndit puțin și am zis :

— N-a fost nici o ființă omenească.

— Așa-i, săriră ceilalți, după care-și puseră lacăt la gură.

— Nu-i așa, spuse părintele Peter privindu-ne sever. Cînd am trecut pe-aici adineauri nu era nimeni, dar asta nu-nseamnă nimic. Între timp cineva a fost pe-aici. Nu zic că omul cu pricina n-a fost pe-aici înainte de a veni voi, nici nu spun că l-ați văzut. Dar cineva a trecut pe-aici. De asta-s sigur. Pe cinstea voastră că n-ați văzut pe nimeni ?

— N-am văzut nici o ființă omenească.

— Ajunge, știu că spuneți adevărul.

Începu să numere banii, acolo pe cărare, iar noi, în genunchi, îl ajutam să-i facă grămăjoare.

— Sînt mai bine de-o mie și o sută de ducați, zise el. O, Doamne, de-ar fi ai mei ! Și am atîta nevoie de ei !

Vocea i se frînse în tremurul buzelor.

— Părinte, sînt ai dumitale, toți, pînă la ultimul bănuț ! strigarăm în cor.

— Nu, nu-s ai mei. Numai patru-s ai mei. Restul...

Rămase pe gînduri, bietul de el. Mîngîia bănuții din palmă. O clipă uită de tot. Stătea ghemuit acolo, cu capul cărunt descoperit. Ți se rupea inima cînd îl vedeai.

— Nu, nu-s ai mei, zise el trezindu-se brusc. Nu știu de unde-or fi venit. Vreun dușman... e-o cursă !

— Părinte, dumneata n-ai nici un dușman în sat, spuse Nikolaus, în afară de astrolog. Nici Marget n-are. Și nimeni nu-i așa de bogat să pună la bătaie o mie o sută de ducați numai ca să-ți joace o festă. Am dreptate sau nu ?

Argumentul i se păru corect și asta-l mai înveseli.

— Dar, oricum, tot nu-s ai mei.

Spuse asta trist, ca unul care nu s-ar supăra dacă l-ai contrazice, ba chiar s-ar bucura.

— Ai dumitale sînt, părinte. Și noi toți sîntem martori. Așa-i, băieți ?

— Da, și-o să-i luăm partea dac-o fi nevoie.

— Domnul să vă binecuvînteze ! Mai că m-ați convins. De-aș avea măcar o sută și ceva de ducați ! Atîta face ipoteca. Rămînem fără acoperiș, dacă nu plătim mîine. Și tot avutul meu sînt ăi patru ducați din...

— Sînt ai dumitale toți, pînă la ultimul galben, și trebuie să-i iei. Ne punem noi chezași. Ce zici, Seppi ? Dar tu, Theodor ?

Amîndoi răspunserăm că da. Nikolaus îi îndesă banii în punga veche și jerpelită și-l sili să-i ia. Omul spuse c-o să oprească două sute de ducați cu care să-și salveze casa și-o să lase restul de bani în păstrare, cu dobîndă, pînă cînd o veni proprietarul să și-i ia. Cît despre noi, trebuia să semnăm o hîrtie ca să arătăm de unde veneau banii, o hîrtie cu care să dovedească sătenilor că nu scăpase de necazuri purtîndu-se necinstit.

4

Ce mai vîlvă s-a iscat a doua zi cînd părintele Peter i-a plătit lui Solomon Isaacs în aur curat, iar restul de bani i-a lăsat la el în păstrare, cu dobîndă ! Toate lu-

crurile s-au schimbat în bine. Au venit mulți săteni la părintele Peter acasă ca să-l felicite. O grămadă de prieteni vechi, care se-ndepărtaseră între timp, s-au reîntors bucuroși la el. Și, culmea, Marget a fost invitată la o petrecere !

Totul era cît se poate de limpede. Părintele Peter a povestit întîmplarea de-a fir a păr și pe urmă a spus că habar n-avea cum de se-ntîmplase. Era clar, după părerea lui, că era mîna Providenței.

Vreo doi-trei inși au clătinat din cap și au zis, ca pentru ei, că mai degrabă-și băgase Satan coada. Și, zău, ghiciseră de minune pentru niște oameni simpli ca ei. Alții, mai șmecheri, ne dădeau tîrcoale și-ncercau să ne momească pe noi, băieții, „să spunem adevărul". Ne promiteau că n-or să sufle-o vorbă nimănui. Vroiau să știe așa, doar pentru ei, fiindcă toată întîmplarea era tare curioasă. Ar fi vrut chiar să cumpere secretul cu bani peșin. De-am fi putut născoci ceva să se potrivească... dar n-am fost în stare. Nu ne-a dus mintea, așa că norocul ne-a scăpat, printre degete. Păcat !

Păstram secretul fără trudă. În schimb celălalt, secretul cel mare și minunat, ne mistuia pe dinăuntru. Ardeam de dorința să-l spunem la toți, ca să-i lăsăm cu gura căscată. Dar trebuia să-l ținem în noi. De fapt, se ținea singur. Satan spusese c-așa o să fie, și așa era. Ne duceam zi de zi în pădure ca să fim singuri și să putem vorbi de Satan. Și, cu mîna pe inimă, numai la el ne gîndeam și nici că ne mai păsa de altcineva. Îl pîndeam zi și noapte doar-doar s-o întoarce. Eram tot mai nerăbdători. Nu ne mai păsa de ceilalți băieți nici cît negru sub unghie și nu ne mai jucam deloc cu ei. Cînd ne gîndeam la Satan, ne păreau așa de fără sare și piper ! Nu dădeam doi bani pe isprăvile lor. Erau tare răsuflate pe lîngă aventurile care-l purtaseră pe Satan prin vremi trecute și printre stele, pe lîngă minunile pe care le făcea, pe lîngă dispariițiile și izbucnirile lui și cîte altele.

În prima zi am stat ca pe jar, și pricina nu era decît una. Dădeam tîrcoale casei părintelui Peter sub tot felul

de pretexte. Ducaţii de aur ne puseseră pe foc. Ne era teamă să nu se facă praf şi pulbere, ca banii din poveste. Dacă se fac... dar nu s-au făcut. Pînă seara nu s-a plîns nimeni, aşa c-am plecat mulţumiţi că-s bani de aur curat şi ne-am alungat neliniştea din inimi.

Apoi ne mai rodea ceva şi vroiam să-l întrebăm pe părintele Peter. În cele din urmă ne-am dus cam cu teamă la el în seara următoare, după ce trăseserăm la sorţi. Întrebarea i-am pus-o eu şi m-am străduit să fie cît mai într-o doară. Nu prea mi-a ieşit, fiindcă nu mă pricepeam deloc.

— Ce e *simţul moral*, părinte ?

M-a privit uimit peste ochelarii lui mari.

— Păi, zise el, facultatea care ne-nvaţă să deosebim binele de rău.

Răspunsul m-a lămurit într-o oarecare măsură, dar nu de tot. Am rămas un pic dezamăgit, chiar încurcat. Părintele aşteptă să-i mai pun şi alte întrebări, dar mie nu-mi venea nimic în minte.

— Are vreo valoare simţul ăsta moral? am zis eu, neştiind ce altceva să spun.

— Dacă are valoare ! Dumnezeule ! Băiete dragă, e singurul lucru care-l pune pe om mai presus de animalele fără grai şi-i dă dreptul să aspire la viaţa cea fără de moarte.

Cum nu-mi venea în minte ce să mai spun, am plecat cu ceilalţi băieţi. Aveam senzaţia aceea vagă, pe care-o ai adesea, că mănînci de te spargi, dar nu se prinde de tine. Nikolaus şi Seppi vroiau să-i lămuresc, dar eu nu mai aveam nici un chef.

Am trecut prin salon. Marget era la spinetă cu Marie Lueger. Iată deci că se-ntorsese o elevă, şi încă una cu dare de mînă. O să vină şi celelalte. Marget sări-n picioare şi veni fuga la uşă. Cu ochii-n lacrimi, ne mulţumi — pentru a treia oară — c-am salvat-o pe ea şi pe unchiul ei şi nu i-a lăsat s-ajungă pe drumuri. I-am spus din nou că nu noi îi salvaserăm. Dar aşa era ea, nu mai termina

cu mulțumirile și recunoștința cînd îi făcea cineva un bine. Am lăsat-o deci să spună ce-avea de spus. În grădină l-am găsit pe tînărul Wilhelm Meidling. Se-nserase și aștepta să termine Marget lecția, ca s-o ducă la plimbare pe malul rîului. Era avocat. Se descurca destul de bine și încet-încet își făcea un nume. Ținea mult la Marget și ea ținea la el. N-o părăsise odată cu ceilalți, ci rămăsese tot timpul lîngă ea. Nu-și pierduse nici un moment încrederea în Marget și-n unchiul ei. N-avea cine știe ce talent, dar era bun și chipeș. Și astea-s tot un fel de talente, că te-ajută de multe ori în viață. Ne-ntrebă cum merge lecția, iar noi îi răspunserăm că era aproape gata. Poate c-așa era. Habar n-aveam, dar nu ne costa nimic să-i facem omului o bucurie.

5

Într-a patra zi coborî și astrologul din turnul cel vechi și dărăpănat din susul văii. Pesemne c-ajunsese vestea pînă la el. Ne luă deoparte și ne ceru să-i spunem toată povestea. I-am spus ce-am putut, fiindcă ne era teamă de el. Se gîndi ce se gîndi un timp și pe urmă ne-ntrebă :

— Și cîți ducați ziceți că erau ?

— O mie o sută șapte.

— Foarte ciudat... murmură el ca pentru sine, da, foarte ciudat. Curioasă coincidență.

După asta începu să pună-ntrebări, iar noi o luarăm de la capăt cu răspunsul.

— O mie o sută șase ducați sînt o grămadă de bani, spuse el în cele din urmă.

— Șapte, îl corectă Seppi.

— Da ? Șapte ? Ei, un ducat acolo mai mult sau mai puțin nu contează, dar voi ați zis o mie o sută șase la-nceput.

N-am îndrăznit să-i spunem că greșeala era a lui, dar știam c-așa era.

— Ne cerem iertare, făcu Nikolaus, am vrut să spunem şapte.

— Nu-i nimic, băiete. Observasem numai că nu se potriveşte ceva. Au trecut vreo cîteva zile şi n-aveţi cum să vă amintiţi exact. Omul se poate-nşela dacă la numărătoare nu-i nimic deosebit care să-i atragă atenţia.

— Ba a fost ceva, sări Seppi.

— Ce, fiule ? întrebă astrologul fără interes.

— Mai întîi am numărat cu toţii banii din grămezi, monedă cu monedă. La toţi ne-au ieşit o mie o sută şase. Dar eu, ca să mă distrez, luasem un ducat pe furiş cînd a-nceput numărătoarea. Pe urmă l-am pus la loc pe furiş şi am zis : „Cred că-i o greşeală pe undeva. Sînt o mie o sută şapte. Haideţi să-i mai numărăm o dată". Zis şi făcut. Avusesem, bineînţeles, dreptate. S-au mirat şi ei. După aia le-am povestit ce făcusem.

Astrologul ne-ntrebă dacă-i adevărat şi noi i-am răspuns că da.

— E-n regulă, zise. Acuma ştiu cine-i hoţul. Băieţi, banii ăştia-s de furat.

Apoi plecă. Eram tare tulburaţi şi ne-ntrebam ce-o fi vrut să spună. Ne-am lămurit după o oră, cînd tot satul vuia că-l arestaseră pe părintele Peter fiindcă furase o sumă mare de bani de la astrolog. Toată lumea vorbea cîte-n lună şi-n stele. Mulţi ziceau că nu-i stă-n fire părintelui Peter să fure şi că trebuie să fie o greşeală. Alţii, însă, clătinau din cap zicînd că mizeria şi sărăcia pot împinge la orice pe omul disperat. De un lucru nu se-ndoia nimeni, şi-anume că povestea părintelui Peter era de necrezut. Astrologul, ziceau ei, ar fi putut face rost de bani pe-o cale ca asta, dar părintele Peter nu, nici în ruptul capului. Lucrurile luară o întorsătură proastă şi pentru noi, doar eram singurii martori ai părintelui Peter. Oamenii se-ntrebau cît ne-o fi plătit ca să zicem că istoria aia de necrezut e-adevărată. Lumea nu se codea să ne-o arunce verde-n faţă şi cu toţii ne luau peste picior cînd îi rugam să ne creadă pe cuvînt, că spuseserăm adevărul.

Cel mai aspru ne dojeneau părinții. Tații ne mustrau că ne dezonorăm familiile și ne porunceau să ne lepădăm de minciună. Nu vă puteți închipui cît erau de furioși cînd o țineam una și bună că spuseserăm doar adevărul. Mamele plîngeau și ne implorau să dăm înapoi banii cu care fuseserăm mituiți, ca să ne redobîndim numele bun, să mărturisim totul și să spălăm rușinea de pe obrazul familiei. În cele din urmă, de atîta hărțuială, am încercat să spunem toată povestea cu Satan și celelalte. Dar în zadar, nu ieșea nimic. Trăgeam mereu nădejde c-o să vină Satan să ne scoată din încurcătură, dar el nu se arăta deloc.

Nu trecuse decît o oră de la discuția noastră cu astrologul, dar acum părintele Peter era la închisoare și banii, sigilați, în mîna oamenilor legii. Erau toți într-o pungă. Solomon Isaacs spunea că nu se atinsese de ei de-cînd îi numărase. Jura că erau aceiași bani, adică o mie o sută șapte ducați. Părintele Peter ceru să fie judecat de tribunalul ecleziastic, dar celălalt preot, părintele Adolf, spuse că preoții suspendați nu se mai aflau sub jurisdicția tribunalului ecleziastic. Episcopul fu de aceeași părere, și cu asta lucrurile se lămuriră. Cazul urma să fie trecut unui tribunal laic. Dar curtea nu se întrunea decît mai tîrziu. Wilhelm Meidling avea să-l apere pe părintele Peter, dîndu-și firește toată silința. Nouă ne spuse însă în taină că lucrurile nu puteau să se termine cu bine, fiindcă pe de o parte cazul era destul de șubred, iar pe de alta, se-mpotriveau oamenii, cu puterea și prejudecățile lor.

Astfel luă sfîrșit scurta fericire a lui Marget. Sărmana de ea n-avea prieteni care să-i împărtășească durerea și nici nu spera să vină cineva. Un bilețel nesemnat sosi să-i spună că nu mai era invitată la petrecere. Nu mai vroia nimeni să ia lecții cu ea. Din ce să trăiască ? De stat, putea să stea în casă, fiindcă ipoteca fusese plătită. Banii însă îi păstra deocamdată stăpînirea, nu bietul Solomon Isaacs. Bătrîna Ursula, care fusese dădaca lui Marget și făcea de toate pentru părintele Peter (era bucătăreasă,

cameristă, menajeră, spălătoreasă și cîte altele), spunea c-o să aibă Domnul grijă. Dar o spunea numai din obișnuință, ca o bună creștină ce se afla. Ea era gata oricînd să dea o mînă de ajutor, numai că nu prea avea cum.

Noi, băieții, vroiam să mergem la Marget s-o îmbărbătăm, dar părinții noștri nu ne lăsau. Se temeau și ei de gura lumii. Astrologul umbla prin tîrg și ațița spiritele împotriva părintelui Peter. Zicea că hoțul cel nerușinat îi furase o mie o sută șapte ducați de aur și mai zicea că bagă mîna-n foc că părintele Peter îi luase banii, fiindcă exact suma pe care-o pierduse el o „găsise" părintele Peter.

La patru zile după ce s-a-ntîmplat nenorocirea, veni la noi, într-o după-amiază, bătrîna Ursula și ne ceru să-i dăm rufe la spălat. O rugă pe mama să nu spună nimănui, ca să nu-i rănească mîndria lui Marget, că de afla fata, n-o s-o lase, deși, biata de ea, nu prea avea ce mînca și slăbea văzînd cu ochii. Dealtfel, bătrîna se cam topise și ea. Se vedea cît de colo. Ca una care răbdase de foame, Ursula a mîncat tot ce i-a dat mama, dar n-am putut s-o convingem să ducă ceva și acasă. Zicea că Marget n-ar fi mîncat din pomana dată de alții. A luat niște rufe și a plecat cu ele la rîu să le spele. Vedeam de la fereastră că maiul era prea greu pentru puterile ei. Am chemat-o înapoi și i-am dat cîțiva bănuți. N-a vrut să-i ia, de teamă să nu bănuiască Marget ceva. Dar pînă la urmă am înduplecat-o. A zis c-o să spună că-i găsise pe drum. Ca să nu păcătuiască prin minciună și să nu-și pîngărească sufletul, m-a pus să mă fac că-i scap pe jos, iar ea s-a uitat unde i-am „scăpat". După asta a pornit-o spre locul cu pricina, i-a găsit, i-a luat de jos mirată și bucuroasă și a plecat mai departe. Ca toți sătenii, putea să-nșire la minciuni cu nemiluita, fără să se teamă de flăcările iadului sau de valurile de pucioasă. Dar asta era o minciună nouă și i se părea primejdioasă, din lipsă de exercițiu. Dac-ar fi exersat-o vreo săptămînă, nu i-ar mai fi dat nici o bătaie de cap. Așa sîntem noi, oamenii.

Eu eram tare necăjit din pricina lui Marget. Cu ce-o să trăiască ea ? Ursula nu putea să găsească bani pe drum

în fiecare zi, nici măcar la două zile. Și mi-era rușine că nu eram lîngă Marget tocmai cînd avea atîta nevoie de prieteni. Dar n-aveam nici o vină. Nu mă lăsau părinții, și ce era să fac ?

Mergeam pe cărare abătut, cînd deodată mă învioră o adiere proaspătă care-mi dădu fiori în tot trupul. Eram prea fericit ca să mai scot vreo vorbă. După semnul ăsta, mi-am dat seama că Satan era prin preajmă. Știam semnul de rîndul trecut. Peste o clipă era lîngă mine, iar eu îi povestem de necazurile mele, de ce se-ntîmplase cu Marget și cu unchiul ei. Tot vorbind așa, am cotit și-am dat cu ochii de bătrîna Ursula, care stătea la umbră sub un copac. Ținea în poală o pisicuță de pripas, numai piele și os, și-o mîngiia. Am întrebat-o unde-o găsise. Mi-a spus că venise din pădure și se luase după ea. Probabil că era orfană și fără prieteni, zicea bătrîna, așa c-o s-o ia acasă să aibă grijă de ea.

— Văd că ești săracă lipită, zise Satan. Ce-ți mai trebuie o gură de hrănit ? De ce nu dai mîța unui om bogat ?

Ursula se-nfurie cînd auzi ce spune Satan.

— Poate-o vrei dumneata, zise ea. După hainele-astea frumoase și după cum arăți, aș zice că ești bogat. S-o dau unui om bogat ! pufni ea. Auzi colo ! Bogaților nu le pasă decît de ei. Numai săracilor le pasă de săraci și-i ajută. Săracilor și Celui de sus. O să aibă el grijă de pisică.

— Dar de ce zici așa ?

Ochii Ursulei se-aprinseră de mînie.

— Zic fiindcă știu ! Nici o vrabie nu cade la pămînt fără s-o vadă el.

— Și ce dac-o vede ? Cui folosește c-o vede el căzînd ?

Ursula încercă să vorbească, dar fălcile i se-ncleștaseră. Era-ngrozită de ce auzise.

— Vezi-ți de drum, conașule, strigă ea cînd își mai veni în fire, că de nu, îți pun bățu' pe spinare !

Eu amuțisem de spaimă. Știam că, după cît preț punea Satan pe specia umană, nu l-ar fi mustrat cugetul s-o

ucidă într-o clipită pe bătrînă, că doar „mai sînt destui ca ea". Mi se-nțepenise limba și nu izbuteam să spun nimic ca s-o avertizez. Dar nu s-antîmplat nimic. Satan stătea liniștit. Liniștit și nepăsător. Bănuiesc că insultele Ursulei nu puteau să-l atingă mai mult decît l-ar atinge pe-un rege insultele unui cărăbuș. Cînd îl amenințase pe Satan, bătrîna sărise în picioare, sprintenă ca o fetișcană. Cred că nu mai sărise-așa de mulți ani. Sînt sigur că-și băgase Satan coada. De cîte ori venea, era ca o adiere proaspătă pentru cei slabi și bolnavi. O-nvioră și pe prăpădita de mîță, care o zbughi din poala femeii și-ncepu s-alerge după o frunză. Asta o umplu de uimire pe Ursula. Se uită la pisică și clătina din cap a mirare. Mînia îi trecuse.

— Ce-o fi pățit ? zise ea. Adineauri abia se ținea pe picioare.

— N-ai mai văzut pisici din astea pîn-acum, spuse Satan.

Ursula n-avea de gînd să se poarte frumos cu străinul ăsta care-o lua peste picior, așa că se uită chioriș la el și i-o trînti.

— Cine te-o fi chemat aici ca să mă bați la cap ? Și de unde știi ce-am văzut și ce nu ?

— Ai văzut vreo mîță să aibă perii de pe limbă îndreptați înainte ?

— Nu, dar nici dumneata.

— Uite-aici, pune-i mîna pe limbă și vezi.

Ursula se mișca acum destul de iute, dar pisica era și mai iute. Nu izbuti să pună mîna pe ea și se dădu bătută cînd văzu că n-are încotro.

— Strig-o pe nume, zise Satan, poate-așa vine.

Ursula încercă cu mai multe nume, dar pisica habar n-avea.

— Spune-i Agnes ! Ia-ncearcă !

Pisica răspunse la nume și veni.

— Pe cinstea mea c-așa-i, spuse Ursula după ce se uită la limba pisicii. N-am mai văzut pînă acum o mîță ca asta. E-a dumitale ?

— Nu.

— Atunci cum de ți-a venit numele așa la țanc ?

— Fiindcă pe toate pisicile din rasa asta le cheamă Agnes. La alt nume nici nu răspund.

— Nemaipomenit ! făcu Ursula impresionată.

Apoi i se așternu pe chip o umbră de îngrijorare, fiindcă o năpădiră superstițiile. Puse pisicuța jos cu strîngere de inimă și zise :

— Mă tem că trebuie să-i dau drumul. Nu că mi-ar fi frică... nu, nu de-asta, deși preotul... mă rog, am auzit o grămadă de oameni... da, o grămadă... Și-apoi, e mult mai bine acuma și poate să se descurce singură.

Oftă și dădu să plece.

— E tare drăguță și ne-ar ține de urît, murmură ea. Casa-i tristă și pustie în zilele-astea... cu domnișoara Marget necăjită și slabă ca o umbră și cu stăpînu' lanchisoare.

— Ar fi păcat să n-o iei, făcu Satan.

Ursula se-ntoarse iute, de parc-aîît ar fi așteptat.

— De ce ? întrebă ea, tristă și îngîndurată.

— Fiindcă-i cu noroc.

— Zău ? Chiar așa ? Ești sigur că-i așa, tinere ? Cum adică-i cu noroc ?

— Păi, pînă una-alta aduce bani.

— Bani ! făcu Ursula dezamăgită. Pisică și s-aducă bani ! Auzi colo ! Cui s-o vinzi ? Pe-aici lumea nu cumpără pisici. Nici măcar n-ai cui să le dai de pomană, darmite să le vinzi.

Și cu asta vru să plece.

— Am zis eu s-o vinzi ? Am spus c-o să faci bani cu ea. Specia asta se numește Pisica Norocoasă. Dacă ai o mîță din astea, în fiecare dimineață găsești patru groși de-argint în buzunar.

Mă uitam la bătrînă și-i citeam indignarea pe chip. Se simțea jignită. Băiatul își bătea joc. Cel puțin așa credea ea. Își vîrî mîinile-n buzunar și era gata să-i zică vreo două ca s-o țină minte. Clocotea de mînie. Deschise gura

și rosti trei vorbe tari... cînd deodată amuți. Furia de pe față se preschimbă-n uimire, ori teamă sau cam așa ceva. Ursula scoase încet mîinile din buzunar, le desfăcu și rămase încremenită. Într-una ținea bănuțul pe care i-l dădusem eu, iar în cealaltă, patru groși de argint. Un timp se uită lung la ei, de frică parcă să nu dispară.

— Așa-i ! rosti ea cu înflăcărare-n glas. E-adevărat. Mă simt rușinată și nu știu cum să-ți cer iertare, o, stăpînul și binefăcătorul meu !

Se duse-n fugă la Satan și-i sărută mîna de mai multe ori, după obiceiul austriecilor.

În sinea ei credea pesemne că mîța avea puteri vrăjitorești, că era o unealtă a diavolului. Și ce dacă ! Cu-atît mai mult o să-și împlinească menirea și-o să dea familiei pîinea cea de toate zilele, și încă una bună. Doar știți că-n materie de bani, pînă și cel mai pios țăran pune mai mult preț pe o înțelegere cu diavolul decît pe una cu arhanghelii. Ursula o porni spre casă cu Agnes în brațe. Tare-aș fi vrut, am zis eu, să am norocul ei și s-o pot vedea pe Marget.

În clipa următoare mi s-a tăiat răsuflarea, căci eram chiar acolo. Marget, în fața noastră, ne privea uimită. Era slăbită și palidă. Știam că lucrurile n-or să rămînă de față cu Satan, și nu m-am înșelat. L-am prezentat pe Satan, adică pe Philip Traum, și ne-am așezat la vorbă. Ne simțeam în largul nostru. Eram oameni simpli, de la țară, și ne-mprieteneam pe dată, dacă un străin era o fire deschisă. Marget ne-a-ntrebat cum de-am intrat, că ea nu ne-auzise. Traum i-a spus că ușa era deschisă, așa c-am intrat și am așteptat-o să ne iasă-n întîmpinare. Da' de unde ! Ușa nu era deschisă și noi intraserăm prin zid, prin acoperiș, pe horn sau altcumva. Da' ce contează ! Cînd Satan vrea să-l crezi, păi îl și crezi, așa că Marget se-arătă mulțumită de explicație. Și-apoi, cel mai mult o preocupa Traum. Nu-și putea lua ochii de la el, de frumos ce era. Asta m-a bucurat și m-a umplut de mîndrie. Speram c-o să-și arate puterile, dar n-a fost așa. Parcă nu-l interesa decît să fie binevoitor și să-ndruge verzi și uscate. Zise că-i orfan. Pe Marget o podidiră lacrimile de milă. Mai zise că nu și-a cunoscut mama, fiindcă murise cînd era el mic. Taică-său

era tare bolnav și n-avea nici o avere pe lumea asta, de fapt nu poseda nimic. Avea însă pe undeva pe la tropice un unchi cu stare, cu o afacere grozavă, care-l întreținea și pe el. Simplul fapt că pomenise cineva de-un unchi bun îi aduse din nou lacrimi în ochi lui Marget. Fata spuse că speră ca unchii lor să se-ntîlnească într-o bună zi. Pe mine mă trecură fiorii. Philip spuse că și el tot asta speră. Pe mine mă trecură din nou fiorii.

— Poate c-o să se-ntîlnească, zise Marget. Unchiul dumitale călătorește mult ?

— Da, merge peste tot fiindcă are treburi în tot locul.

Stînd așa de vorbă, biata Marget mai uită de supărare. Cred că era singura oră de destindere și voie bună pe care-o avusese-n ultimul timp. Mi-am dat seama că-i place Philip. Știusem c-o să fie așa. Iar cînd el i-a spus că vrea să se facă preot, am văzut clar că-i place mai mult ca oricînd. În sfîrșit, cînd i-a făgăduit c-o să-i aranjeze să-l vadă pe unchiul ei la închisoare, a dat-o gata. Zicea c-o să le facă un mic dar paznicilor. Ea o să trebuiască să se ducă-n fiecare seară după asfințit și, fără nici o vorbă, „să le-arăți hîrtiuța asta cînd intri și să le-o mai arăți o dată cînd ieși". Apoi mîzgăli niște semne ciudate pe o hîrtie și i-o dădu. Fata nu mai contenea cu mulțumirile și aștepta acum cu nerăbdare să apună soarele. În vremurile alea de restriște, întemnițaților nu le era îngăduit să-și vadă prietenii. Stăteau uneori ani și ani fără să vadă vreun chip drag lor. Bănuiam că semnele alea erau o inscripție magică. Îmi închipuiam că paznicii, cînd le vedeau, nici nu știau ce fac și uitau imediat totul. Așa și era.

— E gata cina, domnișoară, strigă Ursula vîrînd capul pe ușă.

Cînd ne văzu, bătrîna se sperie grozav și-mi făcu semn să mă duc la ea. Mă-ntrebă dacă i-am pomenit lui Marget ceva de pisică. Oftă ușurată cînd auzi că nu și mă rugă să tac și mai departe. Dacă află domnișoara Marget de pisică, zicea ea, o să creadă că-i vreo unealtă a Necuratului și-o să cheme preotul s-o purifice de toate puterile miraculoase. Și-odată cu astea o să dispară toate binefacerile. Spre mulțumirea ei, i-am promis că n-o să scot o

vorbă. Începusem să-i spun lui Marget că vreau să plec, dar Satan mă-ntrerupse zicînd foarte politicos — nu mai știu exact ce-a zis, dar pînă la urmă s-a invitat pur și simplu la cină, cu mine cu tot. Bineînțeles că Marget se simțea îngrozitor de încurcată, fiindcă știa că mîncarea din casă n-ar ajunge măcar pentru o vrăbiuță leșinată. Ursula îl auzi și veni în cameră cu un aer deloc mulțumit. Mai întîi rămase uluită văzînd-o pe Marget așa de proaspătă și roșie-n obraji, și chiar i-o spuse. Pe urmă îi zise ceva în limba vorbită-n țara ei de baștină, Boemia. Mai tîrziu am aflat că-i spusese :

— Trimite-l de-aici, domnișoară Marget, că n-avem ce le da de mîncare.

Nici n-apucă Marget să deschidă gura, că Satan îi și spunea ceva bătrînei, tot pe limba ei. Și ea și stăpînă-sa rămaseră foarte mirate.

— Nu ne-am întîlnit noi mai devreme pe drum ? zise Satan.

— Ba da. domnule.

— Ah. ce plăcere ! Mă bucur că mă recunoști.

Și. apropiindu-se de ea, îi șopti la ureche :

— Ți-am spus doar că-i o pisică norocoasă. Nu te teme, face ea rost de mîncare.

Vorbele lui Satan îi luară Ursulei o piatră de pe inimă. Ochii-i sticleau ca la vederea arginților. Valoarea pisicii creștea vădit. Era momentul ca Marget să spună ceva de invitația la masă. Și găsi forma cea mai potrivită, adevărul, care-i venea cel mai la-ndemînă fiindcă-i era în fire. Spuse că nu prea are ce să ne ofere, dar că sîntem bineveniți să ne-nfruptăm din puținul ei.

Am mîncat în bucătărie și Ursula a servit la masă. În tigaie era un pește rumen și-mbietor. Era limpede că Marget nu se-aștepta să dea peste-o mîncare atît de aleasă. Ursula îl puse pe masă, iar fata îl împărți în două, pentru mine și Satan, zicînd că ea nu prea are chef de pește. N-apucă însă să-și termine vorba, cînd observă că-n tigaie mai apăruse un pește. Se uită mirată, dar nu spuse nimic. Se gîndea probabil c-o să lămurească Ursula lucrurile mai tîrziu. Au mai fost și alte surprize : carne, vînat și vinuri și fructe, lucruri pe care nu le mai văzuseră prin casă în

ultima vreme. Dar Marget n-a scos nici un sunet de uimire, ba chiar nu părea defel mirată. Era lucrătura lui Satan, fără doar şi poate. El vorbea întruna povestind lucruri interesante, iar timpul trecea cît se poate de plăcut şi vesel. Spusese o grămadă de minciuni fără nici un gînd rău. Era şi el un înger acolo şi nu putea mai mult. Îngerii nu deosebesc binele de rău. Ştiam asta, fiindcă-mi amintisem de vorbele lui. Acum încerca să intre pe sub pielea Ursulei. I-o lăudă lui Marget confidenţial, dar destul de tare ca bătrîna să-l audă. Zicea că-i o femeie grozavă şi că spera într-o bună zi să i-l prezinte pe unchiul lui. Nu mult după asta, Ursula se sclifosea şi se fandosea ca o fetişcană, îşi netezea rochia şi se înfoia ca o găină bătrînă şi proastă. Şi tot timpul se făcea că n-aude ce spune Satan. Mi-era tare ruşine, fiindcă asta dovedea tocmai ce zisese Satan despre noi, că sîntem o seminţie de proşti fără căpătîi. Satan spuse că unchiul lui dădea petreceri multe şi că o femeie cu multă minte care să le patroneze ar spori şi mai mult atracţiile casei.

— Unchiul dumitale e cu siguranţă un domn desăvîrşit, nu-i aşa ? întrebă Marget.

— Da, răspunse Satan nepăsător. Unii zic chiar că-i prinţ, ca să-l flateze, dar el nu-i ipocrit. Pune preţ numai pe meritul omului, nu-i pasă de rang.

Şedeam cu mîna atîrnată pe lîngă scaun. Agnes veni să-mi lingă degetele şi-atunci am descoperit un secret. Vroiam să spun : „E-o greşeală, asta-i o pisică obişnuită. Perii de pe limbă-s îndreptaţi înapoi, nu înainte". Dar nu-mi ieşi nici un cuvînt din gură. Satan îmi zîmbi şi-atunci am înţeles cum stăteau lucrurile.

Cînd se-nseră, Marget umplu un coş cu mîncare, fructe şi vin şi dădu fuga la-nchisoare, iar Satan şi cu mine plecarăm spre casă. Îmi ziceam în sinea mea că tare-aş vrea să văd cum arată o temniţă pe dinăuntru. Satan îmi auzi gîndul şi iată-ne în închisoare, chiar în camera de tortură. Erau acolo roata şi toate celelalte instrumente. Pe pereţi atîrnau unul sau două felinare chioare, care dădeau locului o-nfăţişare şi mai sinistră. Erau şi oameni acolo, chiar şi călăi, dar nu ne-a observat nimeni fiindcă eram invizibili. Un tînăr zăcea legat. Satan îmi spuse că-l bănuie de erezie. Călăii se pregăteau să-l facă să vorbească.

îi cereau omului să-şi mărturisească vina, dar el o ţinea morţiş că n-are ce să mărturisească fiindcă nu-i nimic adevărat. Atunci îi înfipseră sub unghii aşchie după aşchie şi tînărul urla de durere. Satan nu era tulburat defel, dar eu n-am putut să-ndur şi a trebuit să mă scoată-n grabă de-acolo. Mi se făcuse rău şi abia mă mai ţineam pe picioare. Aerul proaspăt mă aduse însă în simţiri. În drum spre casă i-am spus că era ceva bestial, animalic.

— Ba nu, omenesc. Să nu insulţi animalele, fiindcă nu merită o palmă ca asta. Aşa e stirpea voastră, continuă el, josnică. Minţiţi tot timpul, găsiţi virtuţi pe care nu le-aveţi, dar le refuzaţi totdeauna animalelor mai presus de voi, deşi numai ele au virtuţile-alea cu adevărat. Nici un animal n-a făcut vreodată un act de cruzime. Cruzimea e talentul exclusiv al celor cu simţ moral. Cînd un animal provoacă suferinţă, o face inconştient, nu-i nimic rău în asta, pentru că el nu ştie ce-i răul. Şi nu provoacă suferinţă din plăcere. Numai omul face asta, inspirat de simţul ăla moral al lui. Un simţ care te face să deosebeşti binele de rău şi-ţi dă libertatea să-l alegi pe cel care-ţi convine. Şi ce cîştigă omul din asta ? Alege tot timpul. Dar în nouă cazuri din zece, alege răul. Răul nici n-ar trebui să existe. Şi de n-ar fi simţul moral, nici n-ar exista. Dar omul e tare stupid şi nu-şi dă seama că simţul moral îl coboară pînă la treapta cea mai de jos de pe scara fiinţelor vii. E ruşinos să ai simţ moral. Te simţi mai bine ? Hai să-ţi mai arăt ceva !

6

Peste o clipă eram într-un sat din Franţa. Ajunseserăm într-o fabrică mare, unde, învăluiţi într-un nor de praf, bărbaţi, femei şi copilaşi trudeau pe o căldură şi-ntr-o murdărie de nedescris. Aveau numai zdrenţe pe ei. Munceau şi picau de oboseală, fiindcă erau storşi de vlagă şi aproape morţi de foame.

— Uite şi-aici un fel de simţ moral, zise Satan. Proprietarii sînt bogaţi şi foarte evlavioşi. Dar dau acestor oameni sărmani, fraţii şi surorile lor, un salariu c-abia le-

ajunge să nu cadă din picioare de foame. Muncesc paisprezece ore pe zi, iarna și vara deopotrivă, cu toții, pînă și copiii. Trudesc de la șase dimineața pînă la ora opt seara. Stau în niște cocini, la patru leghe de fabrică. Și de două ori pe zi fac drumul ăsta pe jos, prin noroi sau zloată, pe ploaie, ninsoare, lapoviță sau furtună. Și asta ani în șir. Dorm doar patru ore pe noapte. Într-o cameră cumplit de murdară și de puturoasă stau înghesuite cîte trei familii. Vin molimele peste ei și-i seceră ca pe niște muște. Au făcut vreo crimă nenorociții ăștia ? Nu ! Atunci ce-au făcut de-s pedepsiți atît de aspru ? Absolut nimic, decît că s-au născut în semințiа voastră de ființe fără minte. Ai văzut care-i soarta unui răufăcător în închisoare. Acuma vezi care-i soarta celor nevinovați și cumsecade. Sînteți voi oare o rasă de oameni cu cap ? Oare nevinovații ăștia care duhnesc o duc mai bine decît ereticul din temniță ? Zău că nu. Pedeapsa lui e un fleac pe lîngă patimile ăstora. După ce-am plecat noi, l-au tras pe roată și i-au zdrobit oasele. Acuma-i mort și a scăpat de societatea voastră scumpă. Dar sclavii ăștia amărîți de-aici mor cu-ncetul de ani de zile și unii n-or să scape de viață încă mulți ani de-aici încolo. Uite cum îi învață simțul moral pe stăpînii fabricii să facă deosebirea între bine și rău. Și se consideră mai buni decît cîinii ! Ah, cît sînteți de iraționali și proști, cît sînteți de mărunți ! Nici nu pot să-ți spun.

Apoi lăsă seriozitatea la o parte și se-apucă să-și bată joc de noi, să rîdă că ne mîndream cu faptele noastre războinice, cu marii noștri eroi, cu faima noastră nepieritoare, cu regii noștri puternici, cu aristocrația noastră de viță veche, cu venerabila noastră istorie. Și a ris într-una, că îi se făcea rău să-l tot auzi. Pînă la urmă s-a mai liniștit un pic și-a zis :

— Dar dacă mă gîndesc bine, nici nu-i chiar așa de rîs. E de-a dreptul patetic să afli ce scurte vă sînt zilele, cît vă place să vă dați în spectacol ca niște copii, biete umbre fără noimă ce sînteți !

Deodată totul a dispărut din fața ochilor mei și mi-am dat seama ce se-ntîmplase. Eram din nou în sat la noi. În jos, spre rîu, vedeam licărind luminile de la „Cerbul de

aur". Pe urmă am auzit un strigăt de bucurie în întuneric.

— S-a-ntors !

Era Seppi Wohlmeyer. Simțise deodată că-i clocotește sîngele-n vine și că-și recapătă buna dispoziție. Era semn clar că Satan se-afla prin preajmă. Știa sigur asta, cu toate că era prea întuneric și n-avea cum să-l vadă. Veni spre noi și-o pornirăm împreună mai departe. Bucuria lui parcă n-avea margini. Puteai să juri că-i un îndrăgostit care și-a regăsit iubita pierdută. Seppi era un băiat isteț, vioi și, spre deosebire de Nikolaus și de mine, plin de entuziasm. Era preocupat la culme de ultimul eveniment senzațional și numai de asta vorbea : dispariția lui Hans Oppert, vagabondul satului. Lumea începuse să fie curioasă. Nu îngrijorată, zicea el, ci curioasă. Asta era cuvîntul potrivit și exprima destul de bine starea de spirit. Nimeni nu-l mai zărise pe Hans de cîteva zile.

— De cînd s-a purtat ca un animal, preciză Seppi.

— Ca un animal ? Cum adică ? întrebă Satan.

— Păi, își bate mereu cîinele. E un cîine bun, singurul lui prieten. Îi e credincios, și-l iubește, și nu face rău nimănui. Acum două zile Hans l-a bătut din nou, fără nici o vină, c-așa i-a venit. Cîinele urla și parcă-l implora. Theodor și cu mine ne rugam și noi de el, dar ne-a amenințat și a dat în cîine mai abitir. A dat așa de tare, că i-a scos un ochi. „Na, acu' sînteți mulțumiți ? ne-a zis. Uite ce-ați făcut dacă v-ați băgat unde nu vă fierbe oala." Pe urmă a rîs, animal fără suflet ce e.

Lui Seppi îi tremura glasul de milă și furie. Știam ce-o să-i răspundă Satan, și chiar așa a și fost.

— Iar cuvîntul ăsta folosit aiurea, iar insulta asta murdară ! Animalele nu fac lucruri de-astea, numai oamenii.

— Mă rog, dar oricum a fost inuman din partea lui.

— Nu, Seppi, n-a fost. A fost uman, specific uman. Și nu-mi place deloc să te-aud vorbind de rău animalele, care-s mai presus ca voi. Le atribui apucături pe care nu le au și pe care nu le are nimeni altcineva decît specia umană. Nici un animal nu-i atins de boala ce se cheamă simț moral. Ia seama la cuvinte, Seppi. Dezbară-te de vorbe de-astea mincinoase.

Vorbise cam cu asprime, cum nu făcea de obicei, și-mi părea rău că nu-l prevenisem pe Seppi să fie mai atent la cuvîntul ăla. Știam ce simțea bietul băiat. N-ar fi vrut în ruptul capului să-l supere pe Satan. Mai degrabă i-ar fi jignit pe toți ai lui. Tăceam stînjeniți, dar curînd am răsuflat ușurați. Apăru amărîtul de cîine cu ochiul scos. Se duse drept la Satan și-ncepu să i se jelească pe limba lui. Satan îi răspunse și el pe-aceeași limbă. Era clar că vorbeau cînește. Ne așezarăm cu toții în iarbă. Luna lumina și norii-ncepuseră să se risipească. Satan îi lua cîinelui capul în mîini și-i puse ochiul la loc. Cîinele se simțea acum mai bine. Dădea din coadă și-i lingea mîna lui Satan. Se vedea cît era de recunoscător. De spus, tot asta spunea. Știam că asta spunea, deși nu-i înțelegeam limba. Cei doi vorbiră puțin cînește.

— Zice că stăpînu-său era beat, ne explică Satan.

— Așa e, întărirăm noi.

— Și peste o oră a căzut în rîpa de dincolo de poiana dintre stînci.

— Știm locul, sînt vreo trei leghe pînă acolo.

— Cîinele a venit de mai multe ori în sat. S-a rugat de oameni să se ducă acolo, da' l-au izgonit.. Nimeni nu l-a ascultat.

Acuma ne-aducem aminte, dar atunci nu-nțeleseserăm ce vroia.

— N-a vrut decît să-și ajute stăpînul care-l chinuise. Altceva nu-l interesa. N-a mîncat nimic și nici nu i-a trebuit. L-a vegheat două nopți la rînd. Ei, ce ziceți de stirpea voastră ? Oare numai ei i-s deschise porțile raiului, așa cum vă-nvață dascălii voștri ? Nu și amărîtului ăsta de cîine ? Are speța umană ceva în plus față de morala și mărinimia cîinelui ăstuia ?

Vorbi apoi cu cîinele, care sărea-n sus, vesel și fericit, gata să-i îndeplinească dorințele.

— Chemați oamenii și mergeți după cîine. O să v-arate el unde-i leșul. Luați și un preot cu voi să-i facă tot dichisul, căci moartea-i pe-aproape.

Și cu asta dispăru, spre mîhnirea și dezamăgirea noastră. Am chemat sătenii și pe părintele Adolf și ne-am uitat cum bietul om și-a dat obștescul sfîrșit. Nimănui nu-i păsa de el. Numai cîinele jelea și-i lingea fața rece. Nimic

nu-l putea împăca. L-am îngropat acolo, fără sicriu, fiindcă n-avea nici bani, nici prieteni, afară de cîine. De-am fi ajuns c-o oră mai devreme, preotul l-ar fi trimis pe amăritul ăla-n rai. Acuma-l înghiţise hăul iadului şi-avea să ardă-n vecii vecilor. Ce păcat că, într-o lume unde oamenii nu ştiu cum să-şi irosească timpul, nu s-a găsit o oră, una singură, pentru fiinţa asta nenorocită! Şi-ar fi avut atîta nevoie de ea! Ar fi fost puntea spre fericirea veşnică, în loc de durerea fără de sfîrşit. M-a cuprins groaza cînd mi-am dat seama cît de importantă poate să fie o oră. Mi-am spus atunci că n-o să mai pierd timpul fără să mă cuprindă remuşcările. Seppi era deprimat şi amărît. Zicea că-i mai bine să fii cîine, ca să nu te pîndească primejdii cumplite ca astea. Am luat cîinele acasă şi l-am ţinut la noi. Lui Seppi i-a venit o idee foarte bună, care ne-a înveselit şi ne-a făcut să mai uităm de necaz. Zicea că dacă animalul îl iertase pe omul care-i făcuse atîta rău, probabil c-o să-l ierte şi Dumnezeu de păcate.

A urmat o săptămînă plicticoasă. Satan n-a venit deloc şi nu s-a întîmplat nimic deosebit. Noi, băieţii, nu-ndrăzneam să mergem la Marget, fiindcă noaptea era lună plină şi ar fi prins de veste părinţii noştri. Dar ne-am întîlnit de cîteva ori cu Ursula, care ieşise la plimbare cu pisica şi de la ea am aflat că lucrurile mergeau bine. Ursula era gătită cu haine noi şi se vedea c-o duce bine. Cei patru groşi veneau fără greş în fiecare zi, dar nu-i cheltuiau pe mîncare, vin şi altele asemenea — de astea se-ngrijea pisica.

Aşa stînd lucrurile, Marget suporta destul de bine singurătatea. Ba era chiar mulţumită, datorită lui Wilhelm Meidling. În fiecare seară stătea cu unchiul ei la-nchisoare cîte o oră-două. Îl îngrăşase cu obolurile pisicii. Era însă curioasă să afle veşti despre Philip Traum şi trăgea nădejde c-o să-l mai aduc pe la ea. Ursula nu era nici ea mai puţin curioasă şi punea o mulţime de-ntrebări, mai cu seamă despre unchiul lui. Băieţii se distrau grozav, fiindcă le povestisem cîte aiureli îi îndrugase Satan. Mare lucru nu scoase ea de la noi, căci Satan ne pecetluise limbile.

Ursula ne mai dădu o veste: acuma c-avea bani destui, îşi luase o slugă s-o ajute prin casă şi la celelalte

treburi. Se străduia să spună lucrurile cît mai firesc, ca să nu sară-n ochi, dar se vedea cît de colo că se umfla în pene ca un curcan fudul. S-o fi-văzut, biata de ea, cît era de-ncîntată c-ajunsese la o mărire ca asta și cum încerca să-și ascundă bucuria. Cînd am auzit însă ce servitor tocmise, ne-am întrebat dacă făcuse-un lucru cu cap. Eram noi tineri și necopți la minte, dar știam destule. Servitorul ăsta era Gottfried Narr, un băiat cumsecade și cam nătîng, care nu supăra pe nimeni și nu făcuse nimic rău, dar familia lui avea o pată-ntunecată ce-i umbrea reputația : cu nici șase luni în urmă bunică-sa fusese arsă pe rug pentru vrăjitorie. Cînd ai boala asta-n sînge nu-i dai de leac dacă arzi un om pe rug. Și nu era deloc timpul ca Ursula și Marget să aibă de-a face cu unul dintr-o familie ca asta. În ultimul an vînătoarea de vrăjitoare se-ntețise mai mult ca oricînd. Nici cei mai bătrîni săteni nu-și aduceau aminte să fi fost vreodată mai aprigă. Era destul să pomenești de-o vrăjitoare, ca să-i faci pe oameni să-și iasă din minți de frică. Și nici nu era de mirare. De cîțiva ani încoace apăruseră mai multe feluri de vrăjitoare decît erau înainte. Odinioară vrăjitoarele erau numai femei bătrîne, dar de cîțiva ani găseai de toate vîrstele, pînă și copii de optnouă ani. În zilele noastre, cine nu te-așteptai avea de-a face cu diavolul, indiferent de vîrstă sau sex. Ne străduiserăm noi să stîrpim vrăjitoarele din mica noastră comunitate, dar cu cît ardeam mai multe, cu atît apăreau altele în locul lor.

Odată, într-o școală de fete la numai zece leghe de noi, profesorii observaseră că spinarea unei eleve era toată roșie și plină de bășici. Se temeau să nu fie urmele diavolului. Fata era speriată din cale-afară și s-a rugat de ei să n-o spună. Zicea că-s doar mușcături de purici. Bineînțeles că lucrurile nu puteau rămîne așa. S-a făcut un control și-au găsit că unsprezece din cele cincizeci de fete erau însemnate rău de tot, iar restul, mai puțin. S-a făcut și-o comisie. Cele unsprezece fete au început să plîngă după mamele lor și n-au vrut să mărturisească nimic. Zece zile și zece nopți le-au ținut închise pe-ntuneric, în încăperi separate, și le-au dat numai apă și pîine neagră. După tratamentul ăsta erau trase la față și se sălbăticiseră. Nu

mai plîngeau, căci le secaseră lacrimile. Mormăiau doar şi nu se atingeau de mîncare. Apoi una din ele a mărturisit : a povestit cum zburaseră adesea călare pe mătură pînă la sabatul vrăjitoarelor, undeva în munţi, într-un loc pustiit de vînturi. Jucaseră, băuseră şi chefuiseră cu nu ştiu cîte sute de vrăjitoare şi cu Ucigă-l Crucea. Toate se comportaseră scandalos, îi ocărîseră pe preoţi şi-l huliseră pe Dumnezeu. Asta-i tot ce-a spus fata. Nu sub formă de poveste, fiindcă nu era-n stare să-şi amintească nici un amănunt, dacă nu i le pomeneai unul cîte unul. Comisia, însă, ştia ce-are de făcut, ştia ce-ntrebări să pună, căci fuseseră scrise toate cu două sute de ani în urmă, special pentru a fi de folos unor comisii ca asta.

— Ai făcut aşa şi pe dincolo ? o întrebau membrii comisiei.

Fata răspundea mereu „da". Era sfîrşită, sleită de puteri, şi parcă nici nu-i mai păsa. Cînd celelalte zece auziră de ea că a mărturisit, mărturisiră şi ele şi răspunseră „da" la toate întrebările. Pe urmă le-au ars pe rug pe toate deodată. Aşa şi trebuia, c-aşa era drept. Toată suflarea satului s-a dus să caşte gura. M-am dus şi eu. Dar cînd am văzut că una din ele era o fată drăgălaşă cu care mă jucam uneori, cînd am văzut-o acolo ca vai de ea, legată de rug cu lanţuri, cînd am văzut-o pe maică-sa plîngînd amarnic şi înecînd-o-n sărutări, agăţîndu-i-se de gît şi strigînd : „Doamne, Dumnezeul meu", m-am cutremurat şi-am plecat în grabă.

Era un ger cumplit cînd au ars-o pe bunica lui Gottfried. Dacă te durea capul, ea te freca pe cap şi pe gît şi te vindeca. Aşa spunea ea, dar toată lumea ştia c-o făcea cu ajutorul diavolului. Şi tocmai de asta o-nvinuiseră toţi. Aveau de gînd s-o ia la întrebări, dar bătrîna i-a oprit şi a mărturisit fără-nconjur că era-n cîrdăşie cu Necuratul. Aşa c-au hotărît s-o ardă în piaţa publică, a doua zi în zori. Omul care trebuia să facă focul ajunse primul şi-şi văzu de treabă. A doua zi sosi ea, adusă de soldaţi. O lăsară acolo şi plecară după altă vrăjitoare. Neamurile ei nu veniseră : dacă se-nfuria mulţimea, putea să-i facă de două parale şi chiar s-arunce cu pietre după ei. M-am dus să-i dau bătrînei un măr. Stătea ghemuită lîngă foc să se încăl-

zească și aștepta. Buzele uscate și mîinile zbîrcite i se-nvinețiseră de frig. Apăru și-un străin, un drumeț care trecea pe-acolo. Îi vorbi blînd și, văzînd că nu eram decît eu prin preajmă, zise că-i părea rău de ea. O-ntrebă dacă era adevărat ce mărturisise. Ea-i răspunse că nu. Omul rămase uimit cînd o auzi și se-ntristă și mai tare.

— Atunci de ce-ai mărturisit ? o-ntrebă el.

— Sînt bătrînă și săracă lipită pămîntului, zise ea Muncesc să-mi cîștig o pîine. N-aveam încotro, trebuia să mărturisesc. Dacă nu recunoșteam, poate că-mi dădeau drumul și m-ar fi nenorocit de-a binelea. Nimeni n-ar fi uitat c-am fost bănuită odată de vrăjitorie și n-aș mai fi găsit nimic de lucru. Oriunde m-aș fi dus, toți ar fi pus cîinii pe mine. Aș fi murit de foame curînd-curînd. Tot mai bun e focul. Scap repede. Ați fost buni cu mine. Vă mulțumesc la amîndoi.

Se ghemui mai aproape de foc și-ntinse mîinile să se-ncălzească. Fulgii moi de nea i se așezau în tăcere pe capul cărunt, făcînd ca albul părului să pară mai curat. Mulțimea începu să se adune. Un ou zbură spre ea și-o lovi în ochi. Se sparse și-ncepu să-i curgă pe față. Toată lumea pufni în rîs.

I-am povestit odată lui Satan de cele unsprezece fete și de bătrînă, dar toată istoria nu l-a mișcat defel. A spus doar că așa sîntem noi, oamenii, și că tot ce facem nu are noimă. A spus c-a văzut cînd s-au plămădit oamenii. Nu din lut, ci din noroi. Sau, mă rog, mai mult din noroi decît din lut. Știam unde bate : simțul moral. Îmi citi gîndul și-ncepu să rîdă de parcă-l gîdilase cineva. Apoi chemă un bou de pe-o pajiște, îl mîngîie și vorbi cu el.

— Uite, ne zise, ăsta n-ar lăsa copii să moară de foame, nu i-ar lăsa singuri să-și piardă mințile de groază ca să-i ardă pe urmă, fiindcă au mărturisit lucruri născocite de alții mai bătrîni, lucruri care nu se-ntîmplaseră niciodată. N-ar zdrobi inima unei sărmane bătrîne nevinovate și nici n-ar face-o să se teamă de semenii ei. Și nu și-ar bate joc de ea tocmai cînd îi e sfîrșitul aproape. Animalul ăsta nu s-a mînjit cu simțul moral. E asemenea îngerilor. Nu știe ce-i răul și nici nu-l făptuiește.

Încîntător cum era, Satan putea să te jignească de moarte dacă așa-i venea. Și-i venea totdeauna cînd era vorba de specia umană. O privea mereu de sus și nu găsea măcar un cuvînt bun pentru ea.

Cum vă spuneam, noi, băieții, ne cam îndoiam că făcuse bine Ursula cînd îl luase-n slujba ei tocmai acum pe unul din familia Narr. Și-am avut dreptate să ne-ndoim. Oamenii au aflat și au fost firește revoltați. Unde mai pui că Marget și Ursula n-aveau destul nici pentru ele. Cu ce să mai hrănească o gură ? De unde bani ? Asta-i interesa în primul rînd și, ca să afle, s-au hotărît să nu-l mai ocolească pe Gottfried și au început să intre-n vorbă cu el. Lui îi plăcea să pălăvrăgească în voie, nu vedea nici un rău în asta și nici nu se gîndea la vreo cursă. Cît despre vorbărie, se putea lua la-ntrecere cu gaițele din pom.

— Bani ! zicea el. Păi au o grămadă. Îmi dau doi groși pe săptămînă, pe lîngă mîncare. Și trăiesc amîndouă în mare îndestulare, pe cinstea mea. Nici prințul nu se-nfruptă din bunătăți ca ale lor.

Lucrurile astea ciudate le-a povestit astrologul părintelui Adolf, duminică dimineața, cînd se-ntorceau de la slujbă. Părintele era foarte tulburat.

— Trebuie să cercetăm, făcu el.

Pretindea că trebuie să fie lucru necurat la mijloc și-i îndemnă pe săteni să intre iar în vorbă cu Marget și Ursula și să bage de seamă la tot ce se-ntîmplă. Le mai spuse să fie cu ochii-n patru ca să nu-i bănuiască ele c-au vreun gînd ascuns. La-nceput oamenii s-au cam codit să calce într-un loc blestemat ca ăsta, dar părintele le spuse să n-aibă nici o grijă că-s sub paza lui și n-o să li se în tîmple nimic. Mai ales dacă iau cu ei un strop de apă sfințită și țin la-ndemînă mătăniile și crucea. Asta-i liniști și-i făcu să pornească la luptă cu dragă inimă. Invidia și răutatea îi împinseră pe cei mai josnici în primele rînduri.

Și-așa sărmana Marget se trezi că-i vin din nou oameni în casă. Era fericită ca o mîță care-a dat de căldură. Ca orice om, se bucura că-i merge bine și nu se dădea-n lături să se fudulească puțin. Era recunoscătoare că oamenii se-apropie de ea și că prietenii și ceilalți săteni îi arată din nou prietenie. Poate fi ceva mai rău decît să te vezi disprețuit

și părăsit de vecini ? Dintre toate, asta-i poate cel mai greu de îndurat.

Opreliștile odată-nlăturate, eram și noi liberi să mergem din nou acolo. Și chiar așa făceam zi de zi, cu părinți cu tot. Pisica se-ntrecea pe sine, făcînd să răsară ca din pămînt mese-mbelșugate și bucate alese pentru oaspeți, mîncăruri și vinuri cum nu mîncaseră și nu băuseră ei vreodată. De auzit, auziseră de ele, poate doar de la servitorii prințului. Pînă și vasele și tacîmurile erau cu totul neobișnuite.

Uneori Marget nu reușea deloc să se dumirească și-o sîcîia pe Ursula cu-ntrebări. Bătrîna însă se ținea tare și-i dădea zor cu providența, fără să pomenească o vorbuliță despre pisică. Marget știa că providența face minuni, dar nu putea să creadă că tot belșugul lor de-acolo se trăgea. Se temea însă ca nu cumva vorbele ei s-aducă altă nenorocire. Se gîndise și ea la vrăjitorie, dar alungă îndoiala. Doar începuse să le meargă bine înainte de venirea lui Gottfried în casă. Pe de altă parte, știa cît e Ursula de pioasă și de pornită împotriva vrăjitoarelor. Cînd apăruse Gottfried, providența era înstăpînită-n gospodăria lor și primea recunoștința cuvenită. Pisica nu se supăra din pricina asta, arătîndu-se cu cît trecea vremea mai generoasă.

În orice comunitate, mare sau mică, există mulți oameni care nu-s nici răi nici ranchiunoși de felul lor. Fac rău numai cînd intră frica-n ei, cînd le e-n joc propriul interes ori cînd se-ntîmplă cine știe ce. Așa era și-n Eseldorf. Mulți săteni erau cumsecade și de treabă în mod obișnuit. Acum însă, cînd vremurile nu erau deloc obișnuite, de groaza vrăjitoarelor pierise orice urmă de bunătate și-nțelegere din suflete. Cu toții se temeau de întîmplările inexplicabile care se petreceau în casa lui Marget. Nici o clipă nu se-ndoiau că-i o treabă vrăjitorească la mijloc și frica le întuneca mințile. Mai erau și unii la care li se rupea inima cînd se gîndeau ce primejdie le paște pe Marget și Ursula, dar bineînțeles că n-o spuneau. Nici n-ar fi fost prudent. Așa că toți ceilalți își vedeau de-ale lor și nu s-a găsit unul măcar care s-o sfătuiască pe fata neștiutoare și pe bătrîna fără minte, să le prevină că trebuie să-și

schimbe noul fel de viață. Noi, băieții, vroiam să le prevenim, dar cînd era la o adică, de teamă dădeam bir cu fugiții. N-aveam în noi destulă bărbăție și curaj să fim generoși. Dacă dădeam de bucluc ? Nici unul nu ne-am mărturisit slăbiciunea și am făcut ce-ar fi făcut și ceilalți dac-ar fi fost în locul nostru : ne vedeam de ale noastre. Știam că sîntem josnici că mîncăm și bem din bunătățile lui Marget, la rînd cu toată adunătura aia de iscoade, și că ne-nghesuiam s-o măgulim și să-i facem complimente la fel ca ceilalți. Ne uitam ce fericită era Marget, o fericire prostească, și ne cuprindeau remușcările, dar n-am scos unul o vorbă măcar s-o prevenim. Era fericită, mîndră ca o prințesă și-așa de recunoscătoare că i se-ntorseseră prietenii ! Și cînd te gîndești că în tot timpul acesta oamenii n-o slăbeau din ochi ca să aibă ce să-i povestească părintelui Adolf !

Numai că el nu se dumerea defel. Trebuia să fie vreun vrăjitor prin preajmă, dar unde ? Pe Marget și pe Ursula nu le văzuse nimeni făcînd scamatorii, și nici pe Gottfried. Cu toate astea vinul și bucatele nu se mai sfîrșeau, iar dacă mergeai în vizită la Marget, nu exista să vrei ceva și să nu găsești. Minuni ca astea erau ceva obișnuit pentru vrăjitori și cei ce se pricepeau la farmece. Nimic nou pîn-aici. Dar să le faci pe toate fără descîntece, bubuituri, zguduituri, fulgere sau invocări de spirite, asta era ceva nou, cu totul neobișnuit. În cărți nu scria nimic care să semene cu cele întîmplate. Lucrurile vrăjite erau întotdeauna ireale. Dacă-l scoți din locul vrăjit, aurul se face țărînă, bucatele se strică și pe urmă dispar. Acum, însă, proba asta dădu greș. Iscoadele-i aduceau bucatele, părintele Adolf se ruga deasupra lor și le descînta, dar în zadar. Toate rămîneau la fel de-adevărate ca înainte. Natura-și urma cursul și bucatele se stricau, da-n tot atîta timp ca și cele obișnuite.

Părintele Adolf nu era doar încurcat, era exasperat. Pentru că dovezile aproape-l convinseseră — dar asta n-o mărturisea nimănui — că nu era nici o vrăjitorie la mijloc. Nu era pe de-a-ntregul convins, fiindcă putea să fie o formă nouă de meșteșug vrăjitoresc. Mai rămînea o cale : dacă bunătățile-astea nu veneau din afară, ci apăreau de-acolo, dinăuntru, atunci era cu siguranță vrăjitorie.

7

Peste şapte zile Marget urma să dea o petrecere cu patruzeci de invitaţi. Minunată ocazie ! Casa era răzleţită de celelalte, aşa că iscoadelor nu le era greu să stea cu ochii pe ea. Deci stătură cu ochii pe ea o săptămînă-ntreagă, zi şi noapte... Ai casei ieşeau şi intrau ca de obicei, dar erau tot timpul cu mîinile goale. Nici ei, nici alţii n-aduceau nimic. Asta era limpede. Bucatele pentru patruzeci de persoane nu se aduceau de-afară. Şi asta era limpede ca lumina zilei. Dacă cineva ajuta în vreun fel, ajutorul nu venea decît dinăuntru. E drept că Marget pleca seară de seară cu coşul după ea, dar iscoadele văzuseră cu ochii lor că se-ntorcea cu el gol.

La prînz casa se umplu de oaspeţi. Mai tîrziu veni şi părintele Adolf. Nu mult după el apăru astrologul, deşi Marget nu-l invitase. Iscoadele îi spuseseră că nu venise nimeni cu braţele-ncărcate, nici pe uşa din faţă, nici pe cea din spate. Cînd intră, văzu că petrecerea era-n toi. Toţi mîncau vîrtos. Se uită în jur şi băgă de seamă că toate bucatele-alea alese şi fructele, fie ele de prin partea locului sau nu, erau ca oricare altele, supuse pieirii. Nu-i scăpă nici că erau proaspete şi fără cusur. Nici vorbă de apariţii stranii, descîntece ori bubuituri. Dar acum se lămurise. Era vrăjitorie. Şi nu numai atît : era un fel de vrăjitorie nouă, la care nimeni nici nu visase măcar. O forţă teribilă, copleşitoare. Astrologul se hotărî să-i descopere taina. Vestea o să meargă pînă departe, o s-ajungă în cele mai ascunse colţuri ale lumii şi o să facă toate semnţiile să-ncremenească de uimire. Numele lui o să se-acopere de glorie eternă. Dăduse norocul peste el, şi încă unul nemaipomenit, copleşitor. Mai-mai să-l apuce ameţeala de-atîta fericire pe bietul astrolog.

Toţi îi făcură loc. Politicoasă, Marget îl pofti să stea jos, iar Ursula îi porunci lui Gottfried să aducă o masă pentru distinsul oaspete. Bătrîna îi puse-n faţă tot ce trebuie şi-l întrebă apoi ce-i doreşte inima.

— Adu-mi ce vrei, zise astrologul.

Cei doi servitori aduseră bucate din cămară și cîte o sticlă de vin alb și roșu. Astrologul, care neîndoielnic nu văzuse asemenea bunătăți pîn-atunci, își turnă o cană de vin roșu și o dădu peste cap. Mai turnă una și pe urmă începu să mănînce cu poftă.

Nu m-așteptam să vină și Satan, fiindcă trecuse mai mult de-o săptămînă de cînd nu mai știam nimic de el. Dar iată-l că-și făcu apariția. Simțeam că era acolo, deși aveam o grămadă de oameni în față și nu puteam să-l văd. L-am auzit cum își cerea scuze că venise nepoftit. Dădu să plece. Marget, însă, se grăbi să-l oprească. El îi mulțumi frumos și rămase mai departe la petrecere. Fata îl luă cu ea și-l prezentă prietenelor, lui Meidling și cîtorva dintre oaspeții mai în vîrstă. Se-auzeau șoapte după șoapte :

— E străinul de care-am tot auzit, dar nu l-am zărit pîn-acuma fiindcă-i mereu pe drumuri.

— Măi, dar chipeș mai e ! Cum îl cheamă ?

— Philip Traum.

— Păi i se potrivește !

(Uitasem să vă spun, „Traum" înseamnă pe nemțește „vis".)

— Ce meserie are ?

— Învață să se facă preot, așa zice lumea.

— Înfățișarea chipeșă o să-i aducă noroc. O s-ajungă cardinal.

— Dar de unde vine ?

— De undeva de pe la tropice. Se spune că are un unchi bogat pe-acolo.

Și tot așa mai departe. Se-mbulzeau cu toții să-l cunoască și să-i vorbească. Toată lumea observase că-n casă se lăsase dintr-o dată o răcoare plăcută. Se cam mirară ei, fiindcă afară soarele dogorea ca înainte și cerul era senin, dar firește că nimeni nu ghici pricina.

Astrologul băuse a doua cană cu vin și și-o turnă pe-a treia. Cînd puse sticla jos, o răsturnă din greșeală. O prinse

însă repede, și n-apucă să se verse prea mult din ea. O ridică s-o vadă în lumină.

— Ce păcat ! făcu el. Asta-i vin domnesc.

Deodată fața i se lumină ca de-o bucurie, ca de-o victorie ori de cine știe ce altceva.

— Aduceți repede o carafă, zise el.

I-o aduseră și se apucă să toarne-n ea vinul din sticlă. Licoarea rubinie țîșni gîlgîind în carafa albă și-ncepu să se ridice încet-încet pînă ajunse la margine. Toți se uitau înmărmuriți și-și țineau răsuflarea.

— Ia priviți, zise el ridicînd sticla. E încă plină.

M-am uitat la Satan, care s-a și făcut nevăzut în aceeași clipă. Părintele Adolf se ridică atunci în picioare. Era roșu la față și agitat.

— Casa asta e vrăjită și blestemată ! rosti el cu voce tunătoare făcîndu-și cruce.

Lumea începu să țipe și toți se bulucîră spre ușă.

— Știu acuma cine-s vinovații și-i chem pe cei din casa asta să...

Dar vorbele i se opriră-n gît și-l văzurăm cum se face stacojiu. L-am zărit atunci pe Satan care, ca o pojghiță străvezie, se strecură-n trupul astrologului. După asta astrologul ridică o mînă și rosti cu un glas care părea al lui :

— Stați ! Rămîneți pe loc !

Toți încremeniră unde erau.

— Aduceți o pîlnie.

Îngrozită și tremurînd din toate-ncheieturile, Ursula o aduse. El vîrî pîlnia în sticlă, luă carafa cea mare și-ncepu să toarne vinul înapoi. Oamenii se holbau cu gurile căscate. Doar știau că sticla era plină cînd începuse el să toarne. Astrologul goli toată carafa în sticlă și zîmbi către cei din jur. Pe urmă chicoti și le zise cu indiferență :

— Asta-i o nimica toată. Oricine-o poate face ! Ce mare lucru ! Dar eu, cu puterile mele, sînt în stare să fac lucruri și mai și.

— Oh, Dumnezeule, e posedat ! strigară cu toţii, năpustindu-se înspăimîntaţi spre uşă.

Casa se goli iute şi rămaserăm numai noi, băieţii, şi Meidling. Noi ştiam secretul şi l-am fi dezvăluit dac-am fi putut, dar nu puteam. Îi eram recunoscători lui Satan că sărise-n ajutor la timp.

Marget, albă ca varul, plîngea de ţi se rupea inima. Meidling stătea ca o stană de piatră. La fel şi Ursula. Dar cel mai de plîns era Gottfried. Nici nu se putea ţine pe picioare, aşa era de pierit şi îngrozit. Ştiţi doar că se trăgea dintr-o familie de vrăjitori şi-ar fi fost vai şi-amar să cadă bănuiala asupra lui. Veni şi Agnes din preumblare, cu aerul unei mîţe cuminţi şi pioase. Încercă să se frece de Ursula, fiindcă simţea nevoia să fie mîngîiată, dar Ursula se temea de ea. Se feri, cu grijă, însă, ca să nu pară nepoliticoasă, căci nu se face să ai relaţii încordate c-o asemenea pisică. Noi, băieţii, o luarăm pe Agnes în braţe şi o mîngîiarăm. Nu şi-ar fi ales-o Satan ca prietenă dacă n-ar fi avut o părere bună despre ea. Şi asta era garanţia cea mai grozavă pentru noi. După cît se părea, Satan se-ncredea în orice care n-avea simţ moral.

Afară, oaspeţii îngroziţi se risipiră care-ncotro şi o luară la goană că-ţi venea să le plîngi de milă. Făceau atîta tărăboi cu tropăitul, plînsetele, ţipetele şi strigătele lor, c-adunară curînd tot satul. Înspăimîntaţi şi cuprinşi de panică, oamenii veneau grămadă, se-mbrînceau şi se-nghionteau unii pe alţii. Cînd apăru părintele Adolf, mulţimea se despărţi în două, ca Marea Roşie la trecerea Profetului. Şi pe poteca deschisă astfel venea bodogănind astrologul. Pe unde trecea el cu paşi mari, şirurile se strîngeau la loc şi oamenii amuţeau de groază, cu privirile îngheţate şi răsuflarea tăiată. Nişte femei chiar leşinară. După ce-a trecut astrologul, mulţimea s-a adunat la un loc şi-a pornit-o în urma lui. Mergeau la distanţă, vorbeau agitaţi şi puneau tot felul de întrebări să afle ce se-ntîmplase. Povestea o pornea apoi din gură-n gură, cu unele adăugiri care curînd umflaseră carafa pînă ajunseşe butoi

și făcuseră sticla să-nghită vinul din butoi și tot să rămînă goală pînă la urmă.

Cînd ajunse în piață, astrologul se-ndreptă spre un scamator cu haine fistichii, care-nvîrtea în aer trei mingi de alamă. Îi luă mingile și se-ntoarse spre mulțime.

— Amărîtul ăsta de măscărici, glăsui el, nu-și cunoaște meseria. Uitați-vă aici, să vedeți un adevărat maestru.

Zicînd așa, zvîrli în sus minge după minge și le făcu să se-nvîrtească prin aer într-un oval subțire și strălucitor. Mai zvîrli una și-ncă una și-n curînd nimeni nu mai avea habar de unde le scotea. Mai aruncă una și-ncă una și-ncă una. Ovalul se lungea mereu, iar mîinile i se mișcau atît de iute că, la un moment dat, nu le mai deosebeam. Semănau a-mpletitură sau a ceva fără formă precisă. Unii ziceau că zburau vreo sută de mingi prin aer. Ovalul se lungise și-ajunsese la douăzeci de picioare. Strălucea de-ți era mai mare dragul. După asta, astrologul băgă mîinile-n buzunar și porunci mingilor să se-nvîrtească singure. Iar ele îi dădură ascultare.

— Gata, ajunge ! spuse el peste cîteva clipe.

Ovalul se frînse, mingile căzură cu zgomot și se-mprăștiară care-ncotro. Pe unde cădeau, oamenii se fereau îngroziți din calea lor și n-ar fi pus mîna pe ele nici morți. Pe astrolog îl pufni rîsul. Își bătu joc de ei și le spuse că-s lași și fricoși ca niște babe. Zări apoi o sîrmă întinsă și zise că proști mai sînt oamenii dacă dau bani să se uite la un saltimbanc nepriceput, care face de ocară arta asta frumoasă. S-aștepte ei să vadă ce-nseamnă măiestrie. Făcu un salt și sări direct pe sîrmă. Apoi țopăi într-un picior de la un cap la altul și înapoi, cu mîinile la ochi. Pe urmă se puse să facă tumbe înainte și înapoi, douăzeci și șapte la număr.

Se auziră murmure de uimire, fiindcă astrologul era bătrîn și pînă atunci se mișcase anevoie, uneori chiar șchiopătase. Acum însă se arăta destul de sprinten și-și făcea giumbușlucurile cu cea mai mare vioiciune. În cele din urmă sări ca o minge de pe sîrmă și-o luă pe drum în sus, pînă dispăru după colț. Spectatorii, palizi și muți de uimire, răsuflară ușurați și se priviră unii pe alții, de

parc-ar fi întrebat : „A fost aievea ? Ai văzut și tu sau am visat ?“ Începură să vorbească între ei cu jumătate de glas, se împărțiră în grupuri tot mai mici și se risipiră pe la casele lor. Vorbeau, dar erau tot înspăimîntați. Mergeau unul lîngă altul, cu chipurile apropiate, se-apucau strîns de brat și făceau tot felul de mișcări, cum fac oamenii cînd sînt zguduiți sufletește.

Noi, băieții, ne țineam după tații noștri și trăgeam cu urechea la ce șușoteau. Cînd s-au adunat acasă să stea de vorbă, noi tot pe lîngă ei eram. Erau tare triști fiindcă, ziceau ei, o mare nenorocire o să se-abată peste satul nostru după ce ne-au năpădit vrăjitoarele și diavolii. Tata își aduse-aminte atunci că părintelui Adolf îi pierise glasul cînd vroise să-i denunțe pe cei din casă.

— Pîn-acuma n-au îndrăznit să se-atingă de-un slujitor al Domnului. Nu pricep cum de-au putut-o face-acum ! Doar avea și crucifix, nu ?

— Da, întăriră ceilalți, l-am văzut și noi.

— E grav, prieteni, foarte grav. Pînă azi mai eram la adăpost, dar acuma, gata, s-a sfîrșit !

Ceilalți se cutremurară și repetară ca pentru ei :

— Da, s-a sfîrșit. Dumnezeu și-a luat mîna de pe noi.

— Așa e, spuse tatăl lui Seppi Wohlmeyer, n-avem cui cere ajutor.

— Oamenii or să-și dea seama de asta, grăi judecătorul, tatăl lui Nikolaus, și disperarea o să-i facă să-și piardă curajul și puterile. Grele vremuri venit-au peste noi !

Și oftă. Wohlmeyer spuse și el tulburat :

— Vestea o să zboare pretutindeni și străinii or să ne ocolească satul, fiindcă Dumnezeu și-a luat mîna de pe noi. O să fie greu și pentru „Cerbul de aur“.

— Adevăr grăiești, vecine, spuse tata. Pe toți o să ne lovească necazul. Bunul nostru nume, averea o să aibă de suferit. Și, Dumnezeule... !

— Ce-i ?

— Dacă se-ntîmplă asta, s-a sfîrșit cu noi !

— Ce-i, *um Gottes Willen* ?[1]

— Interdictul !

Cuvîntul căzu ca un trăsnet şi cu toţii rămaseră încremeniţi de groază. Cînd îşi dădură seama ce nenorocire-i paşte, tresăriră de parcă le-ai fi turnat în cap o găleată cu apă rece. Lăsară gîndurile la o parte şi se puseră de îndată pe croit planuri că să găsească o portiţă de scăpare. Unul zise una, altul zise alta, întoarseră problema pe toate feţele şi tot chibzuiră pînă se făcu seară şi-şi mărturisiră că deocamdată nu luaseră nici o hotărîre. Se despărţiră trişti, cu inima grea, plină de presimţiri sumbre.

Pe cînd îşi luau rămas bun, m-am furişat afară şi-am pornit-o spre Marget, să văd ce se-ntîmplă acolo. Pe drum m-am întîlnit cu multă lume, dar nimeni nu mi-a răspuns la salut. Ar fi trebuit să mă mir, dar mi-am dat seama că oamenii erau aşa de răvăşiţi de spaimă, că-şi pierduseră capul de tot. Erau palizi şi traşi la faţă. Umblau ca bezmeticii. Mergeau cu ochii deschişi, dar nu vedeau nimic. Mişcau din buze, dar nu scoteau un sunet. Amărîţi, îşi frîngeau mîinile fără să ştie de ei.

Cînd am ajuns, la Marget parcă era înmormîntare. Fata stătea lîngă Wilhelm pe canapea, dar nici unul nu zicea nimic. Nici măcar nu se ţineau de mînă. Amîndoi erau negri la faţă de supărare. Marget avea ochii roşii de-atîta plîns.

— Îl tot implor să plece, spuse ea, să nu mai vină pe-aici, să-şi salveze viaţa. Nu pot să-ndur să fiu ucigaşa lui ! Casa asta-i blestemată şi n-o să scăpăm nici unul de rug. Dar uite la el că nu vrea să m-asculte. Vrea să piară odată cu noi.

Wilhelm zise că n-o să plece. Dacă Marget e la ananghie, locul lui e alături de ea şi n-o să se clintească de-acolo orice s-ar întîmpla. Fata începu să plîngă iar. Mi se rupea inima pentru ea. Acuma-mi părea rău că venisem. Se auzi atunci o bătaie în uşă. Intră Satan, proaspăt, chipeş şi voios, aducînd cu el o adiere de bucurie, care ne molipsi

[1] Pentru numele lui Dumnezeu (germ.).

îndată pe toți. Nu pomeni nimic de cele-ntîmplate și nici de groaza care le-ngheța tuturor sătenilor sîngele-n vine, ci-ncepu să vorbească de tot felul de lucruri vesele și minunate. Vorbi mai întîi de muzică. Foarte isteț din partea lui, fiindcă alungă mîhnirea fetei și-o făcu să fie numai ochi și urechi. Biata de ea nu mai auzise pe nimeni vorbind așa de bine și de frumos despre muzică. Se simțea atît de fericită, era atît de fermecată de ce-auzea, că toată simțirea i se vedea pe față și-n vorbe. Observă și Wilhelm asta și nu se arătă prea încîntat. Satan trecu apoi la poezie și ne recită ceva. Recită frumos și Marget îl privi din nou vrăjită și din nou Wilhelm nu se arătă prea încîntat. De data asta băgă de seamă și Marget și o năpădi remușcarea.

În seara aceea am adormit fericit. Ascultam ropotul ploii în geamuri și bubuitul înfundat al tunetului. Noaptea tîrziu, Satan mă sculă din somn și-mi spuse :

— Hai cu mine. Unde vrei să mergem ?

— Cu tine, oriunde.

Dintr-o dată ne izbi lumina orbitoare a soarelui.

— Sîntem în China, zise el.

Fusese o surpriză cum n-am mai avut niciodată. Eram beat de fericire și mîndru nevoie mare la gîndul c-ajunsesem așa departe, cum n-ajunsese nimeni din satul nostru, nici chiar Bartel Sperling, care se umfla-n pene cu călătoriile lui. Ne-am învîrtit în zbor deasupra împărăției mai mult de-o jumătate de ceas și am văzut-o de la un cap la altul. Erau lucruri de necrezut, unele încîntătoare, altele înfricoșătoare că nici nu puteai să crezi că există. De exemplu... Dar am să vorbesc de asta mai tîrziu. Tot atunci o să vă spun și de ce-a ales Satan tocmai China. Acuma nu vreau să-mi întrerup istorisirea. În cele din urmă ne-am oprit și am coborît pe pămînt.

Ne-am așezat pe vîrful unui munte, care se-nălța deasupra unei întinderi de stînci cu trecători și văi, rîuri și cîmpii, presărate cu orașe și sate ce dormitau la soare. Undeva, departe, se zărea un petic albastru de mare. Era un tablou liniștit, de vis, care-ți fermeca ochiul și-ți picura

tihnă în suflet. De ne-ar sta-n puteri să schimbăm peisajul ori de cîte ori simţim nevoia, viaţa ni s-ar părea mai uşoară. O schimbare ca asta mută povara existenţei de pe un umăr pe celălalt şi-ţi goneşte din minte şi din trup necazurile care te sîcîie.

Şi cum stăteam de vorbă cu Satan, mi-a venit ideea să-ncerc să-l conving să se poarte altfel. I-am spus toate cîte le făcuse şi l-am rugat să se gîndească mai bine şi să nu mai facă oamenii să sufere. I-am mai spus că-mi dau seama că n-are intenţii rele, dar c-ar trebui să se gîndească şi la urmări înainte de a face un lucru, aşa la nimereală şi sub impulsul momentului, cum le făcea el pe toate. Atunci n-o să mai pricinuiască atîta rău. Satan nu se supără că i-am vorbit pe şleau. Părea doar surprins şi amuzat.

— Fac eu oare lucrurile la-ntîmplare ? zise el. Nici pomeneală de-aşa ceva ! Şi să stau să mă gîndesc la ce o să vină după aia ? Ce rost are ? Ştiu întotdeauna dinainte ce-o să vină.

— Vai, Satan, dar cum de-ai putut să faci toate astea ?

— Am să-ţi explic cum, şi-ncearcă să-nţelegi, dacă poţi. Voi sînteţi o specie aparte. Orice om e o maşină de suferinţe şi una de fericire, puse la un loc. Amîndouă lucrează armonios şi cu mare precizie, pe principiul „dă şi ia". După orice fericire care-apare într-o parte, vine de îndată o supărare sau o durere, poate chiar mai multe, în cealaltă parte. De cele mai multe ori, viaţa omului e împărţită aproape egal între fericire şi nefericire. Cînd nu e aşa, cu siguranţă că predomină nefericirea. Niciodată invers. La unii maşina de suferinţe face aproape toată treaba singură. Un om ca ăsta trece prin viaţă aproape fără să ştie ce-i fericirea. Pe orice pune mîna, orice face nu-i aduce decît nefericire. Ai văzut vreodată oameni ca ăştia ? Pentru ei viaţa nu are farmec, nu-i aşa ? E-o pacoste. Uneori, un ceas de bucurie îl plătesc cu ani şi ani de nenorociri. Nu ştiai ? Se-ntîmplă din cînd în cînd. Am să-ţi dau un exemplu sau două. Nu-i nevoie să-ţi mai spun că oamenii din satul tău nu-nseamnă nimic pentru mine.

N-am vrut s-o recunosc pe față și i-am răspuns că bănuiam c-așa stau lucrurile.

— Da, nu dau doi bani pe ei. Și nici nu i-aș putea prețui, de vreme ce deosebirea între ei și mine e de necuprins. Ei n-au nici un pic de minte.

— Minte ?

— Da, n-au nimic de felul ăsta. O să-ți arăt cîndva ce numește omul minte și, cînd am să-ți descriu amănunțit tot haosul de-acolo, ai să-nțelegi. Oamenii n-au nimic comun cu mine. Nu ne leagă nimic. Au sentimente mărunte și stupide, vanități, obrăznicii și ambiții mărunte și stupide, viața lor măruntă și stupidă e doar un hohot de rîs, un suspin, și dispariție. Și n-au nici un simț, în afară de simțul moral. Să-ți explic mai clar. Uite-aici un păianjen roșu, nici cît o gămălie de ac. Te-ar putea duce gîndul că pe elefant îl interesează dacă păianjenul e fericit sau nefericit, bogat ori sărac, dacă iubita îi împărtășește dragostea sau nu, dacă maică-sa e sănătoasă ori bolnavă, dacă e bine văzut în societate sau nu, dacă-l zdrobesc dușmanii sau îl părăsesc prietenii, dacă i se năruie speranțele sau se-alege praful de ambițiile lui politice, dacă moare între ai săi ori undeva aiurea, între străini, neglijat și disprețuit ? Toate astea nu-l interesează pe elefant. Nu-nseamnă nimic pentru el. Nu poate micșora ceea ce simte la dimensiunile microscopice ale păianjenului. N-are nimic împotriva păianjenului, dar nu se poate coborî atît de jos pînă la el. Nici eu n-am nimic cu oamenii, dar îmi sînt indiferenți, așa cum elefantul nu s-ar obosi să-i facă vreun rău păianjenului. Pentru că, de și-ar pune mintea, i-ar face chiar un bine dacă i-ar ieși păianjenul în cale și toată treaba nu l-ar costa nimic. Cît despre mine, le-am făcut oamenilor numai bine și absolut nici un rău. Elefantul trăiește un secol, păianjenul, o zi. O distanță astronomică îi desparte pe cei doi ca forță, înțelepciune și demnitate. Distanța dintre mine și om e infinit mai mare decît cea dintre păianjen și elefant. Mintea omului e greoaie și reușește cu trudă să pună cap la cap niște fleacuri. Rezultatul îl știi, ce să-ți mai spun. Mintea mea creează ! Îți dai

seama ce-nseamnă asta ? Plăsmuiește tot ce vrea, într-o clipă numai. Creează din nimic. Creează fluide, solide, culori — orice și de toate, numai din acel nimic aerian care se numește Gînd. Omul imaginează întîi firul de mătase, apoi mașina care să-l facă, pe urmă tabloul și, după săptămîni de trudă, îi dă formă în țesătura pînzei. Eu gîndesc toate astea, și-n clipa următoare ele există. Mă gîndesc la o poezie, la muzică, la o partidă de șah, mă rog, la orice alt lucru, și-ntr-o clipă îl am în fața ochilor. Asta-nseamnă minte nemuritoare. Nimic nu-i imposibil pentru ea. Nimic nu mi-e ascuns vederii. Străpung stîncile cu privirea și zăresc lumina zilei în bezna nopții. N-am nevoie să deschid vreo carte. O sorb pe de-a-ntregul dintr-o singură ochire, prin copertă. Nici într-un milion de ani nu uit vreun cuvînt din ea sau pagina la care se află. Nu mi-e străin nimic din ce se petrece-n țeasta omului, a păsării, a peștelui, a gîndacului sau a oricărei alte ființe. Pătrund în mintea înțeleptului c-o singură privire și-al meu e tot ce-a strîns el într-o viață de om. El poate să uite și chiar uită, dar eu țin minte tot și nu uit nimic. Citesc acuma-n gîndurile tale că m-ai înțeles destul de bine pîn-aici. Deci să mergem mai departe. Să zicem că-ntr-o împrejurare oarecare, elefantului ar putea să-i placă de păianjen (presupunînd că-l vede). Dar de iubit, n-ar putea să-l iubească. El își revarsă iubirea numai asupra propriei sale specii, a celor de-un fel cu el. Iubirea unui înger e sublimă, divină, mai presus de-nchipuirea omului, infinit mai presus de ea. Dar se oprește doar la augustul neam al îngerilor. De-ar cădea o clipă doar asupra unei ființe omenești, ar preface-o în cenușă. Nu, noi nu-i putem iubi pe oameni, dar putem fi inofensiv de indiferenți față de ei. Uneori, oamenii pot chiar să ne și placă. Îmi placi tu și îmi plac băieții, îmi place părintele Peter și, de dragul vostru, fac tot ce fac pentru săteni.

Îl bănuiam că-și bate joc de mine. El înțelese și-mi explică :

— Le vreau binele sătenilor, deși nu pare deloc așa la prima vedere. Cînd e vorba de noroc sau nenoroc, cei de

teapa voastră nu știu niciodată care-i una și care-i alta: Și asta pentru că n-au cum să-și prevadă viitorul. Ce fac eu acum pentru săteni o să dea cîndva roade. Uneori chiar pentru ei, cei de-acum, alteori pentru urmașii lor care n-au văzut încă lumina zilei. Nimeni n-o să știe că de la mine vin, dar asta n-o să știrbească adevărul cu nimic. Voi, copiii, aveți un joc : așezați un șir de cărămizi în picioare, la mică distanță una de alta, și-o împingeți pe prima. Cărămida cade, o răstoarnă pe cea de-alături, cea de-alături o răstoarnă pe următoarea și tot așa, pînă cad toate. La fel și cu viața omului. Copilul, de cum se naște, răstoarnă prima cărămidă, și celelalte o urmează implacabil. Dac-ați citi viitorul ca mine, le-ați vedea pe toate cîte-or să se-ntîmple. Nimic nu poate schimba cursul vieții odată ce-a pornit-o pe-un făgaș. Adică, nimic n-o să-l schimbe, fiindcă fiecare gest dă negreșit naștere altuia, care dă naștere altuia și tot așa pînă la sfîrșit. Atotvăzătorul poate urmări firul evenimentelor, le poate contempla desfășurarea din leagăn pînă la mormînt.

— Dumnezeu îi hărăzește omului cursul vieții ?

— Nu, nu-l hărăzește dinainte. Asta o face mediul în care trăiește omul. Primul lui gest îl determină pe următorul, și toate celelalte vin la rînd. Dar să presupunem, de dragul discuției, că omul sare peste unul din gesturile astea, un fleac la prima vedere. Să zicem că i-e hărăzit ca, într-o anumită zi, la o anumită oră, minut, secundă, fracțiune de secundă, să se ducă la fîntînă și nu se duce. Din clipa aceea firul vieții lui o să se schimbe imens. De-atunci și pînă la mormînt viața omului o să fie cu totul diferită de cea pe care-o pusese la cale primul lui gest. Dacă s-ar fi dus la fîntînă, și-ar fi putut aștepta sfîrșitul pe un tron împărătesc. Dar fiindcă nu s-a dus, viața i s-a schimbat din temelii și omul nostru, un biet cerșetor acum, a ajuns în groapa comună. Dacă, să zicem, Columb ar fi sărit în copilărie, peste-o verigă cît de mică din lanțul celor hărăzite de primul lui gest de copil, toată viața i s-ar fi desfășurat altfel. Ar fi-mbrăcat haina preoțească

și-ar fi murit într-un sătuc necunoscut din Italia, iar America ar fi rămas nedescoperită încă două secole. Sînt sigur de asta. Să fi sărit peste oricare din miliardele de verigi din lanțul vieții lui, Columb ar fi avut cu totul altă existență. Am studiat cele un miliard de posibilități din viața lui Columb și numai într-una apare descoperirea Americii. Voi, oamenii, habar n-aveți că toate gesturile voastre au o dimensiune și o importanță unică, dar așa este. Să zicem că prinzi o anumită muscă hărăzită ție. Ei bine, lucrul e tot atît de important ca oricare alt gest hărăzit...

— Cum ar fi cucerirea unui continent, de pildă ?

— Da. Numai că omului nu-i scapă nici o verigă. Nu s-a-ntîmplat niciodată să-i scape ! Chiar cînd încearcă să cîntărească dacă să facă un lucru sau nu, însuși gîndul ăsta e o verigă, un gest, care își are locul bine stabilit în lanț. Iar cînd, în cele din urmă, ia o hotărîre, e exact veriga următoare. Vezi, deci, că omul nu pierde nici una din ele. N-are cum. Chiar de-ar încerca, ceea ce ar face ar fi tot o verigă peste care nu se poate trece, un gînd hărăzit să-i vină-n minte la un moment dat, pus la cale de primul gest din copilărie.

Părea atît de înfricoșător !

— Omul e deci prizonier pe viață, am zis cu tristețe, și n-are cum să scape.

— Așa e, el singur nu se poate feri de urmările primului său gest din viață. Dar eu pot să-l feresc.

M-am uitat îngîndurat la Satan, care a urmat :

— Multora din consătenii voștri le-am schimbat firul vieții.

Aș fi vrut să-i mulțumesc, dar n-am găsit cuvintele potrivite și am renunțat.

— Am să mai schimb cîte ceva. O cunoști pe micuța Lisa Brandt ?

— Cum de nu ! O cunoaștem cu toții. Mama zice că n-are pereche de frumușică și drăgălașă ce e. Zice c-o să fie mîndria satului cînd o crește mare și că toți o să se uite la ea ca la soare, ca și-acuma, dealtfel.

— Am să-i schimb viitorul.

— Să-l faci mai bun ? am întrebat.

— Da. Și am să-l schimb și pe-al lui Nikolaus.

De data asta m-am bucurat din toată inima și i-am spus :

— Nu-i nevoie să te-ntreb ce ai de gînd. Sînt sigur c-o să fii generos cu el.

— Da, așa mi-am pus în cap.

Mintea mea începu pe loc să clădească un viitor măreț pentru Nicky. Îl și făcusem mare general și *hofmeister* [1], cînd îmi dădui seama că Satan aștepta să mă uit la el ca să spună mai departe. Mi-era rușine că-i arătasem ce gînduri ieftine îmi umblă prin cap și mi-era teamă să nu-și bată de joc de mine. Dar n-o făcu, ci vorbi mai departe :

— Nicky are de trăit pînă la șaizeci și doi de ani.

— Grozav, spusei eu.

— Lisa, treizeci și șase. Dar, după cum ți-am spus, am să le schimb destinele. Peste exact două minute și un sfert, Nikolaus o să se trezească din somn și o să vadă că-i intră ploaia-n casă. Îi era scris să se-ntoarcă pe partea cealaltă și s-adoarmă la loc. Dar eu am hotărît să se scoale și să-nchidă fereastra mai întîi. Fleacul ăsta o să-i schimbe tot cursul vieții de-aici încolo. Dimineața o să se scoale cu două minute mai tîrziu decît i-e hărăzit în lanțul vieții. Prin urmare, nimic n-o să i se mai întîmple ca în lanțul vechi.

Își scoase ceasul și se uită o clipă la el.

— Nikolaus s-a sculat să-nchidă fereastra, spuse Satan. Viața i s-a schimbat. Destinul lui cel nou a și-nceput. Să vezi ce urmări o să aibă.

Mă trecură fiorii. Toată treaba era foarte ciudată.

— Dacă n-ar fi schimbarea asta, peste douăsprezece zile ar trebui să se-ntîmple anumite lucruri. De exemplu, Nikolaus ar salva-o pe Lisa de la înec, ar ajunge pe malul

---

[1] Intendent al curții (germ.).

rîului la țanc, la zece și patru minute, ora stabilită mai demult. Apa ar fi puțin adîncă, așa că băiatul ar reuși ușor și sigur. Dar acuma o s-ajungă cu cîteva secunde mai tîrziu. Lisa o să se zbată și-o să nimerească într-un loc cu apă adîncă. Nikolaus o să facă tot ce poate ca s-o scape, dar o să se-nece amîndoi.

— O, Satan, dragul meu Satan ! am strigat printre lacrimi. Salvează-i ! Nu lăsa să se-ntîmple lucrul ăsta groaznic. Nu vreau pentru nimic în lume să-l pierd pe Nikolaus. E tovarășul meu de joacă, prietenul meu drag. Și-apoi, gîndește-te la mama Lisei, biata de ea.

M-am agățat de el, i-am cerșit îndurare, l-am implorat, dar era ca de piatră. Mă puse să stau jos și-mi spuse să-l ascult pînă la sfîrșit.

— Am schimbat destinul lui Nikolaus, și asta l-a schimbat și pe-al Lisei. Dacă n-aș fi făcut așa, Nikolaus ar salva-o pe Lisa și pe urmă ar răci. După asta s-ar alege c-o scarlatină cumplită, cum numai la voi, oamenii, se vede. Urmările ar fi îngrozitoare. Patruzeci și șase de ani Nikolaus ar sta țintuit la pat. Surd, mut și orb, s-ar ruga zi și noapte să vină moartea să-l ia. Vrei să-i fac destinul cum a fost înainte ?

— O, nu, pentru nimic în lume ! Fie-ți milă ! Îndură-te și lasă-i destinul cum e acum.

— Așa-i cel mai bine. Orice verigă aș fi schimbat, lucrurile n-aveau cum să iasă bine. Avea un miliard de destine posibile, dar nici unul nu merita osteneala. Toate erau pline de necazuri și nenorociri. Dacă n-aș interveni eu, ar face o faptă eroică peste douăsprezece zile — o faptă ce-ar dura șase minute de la cap la coadă — iar răsplata ar fi cei patruzeci și șase de ani de suferință și durere, de care ți-am vorbit. La asta mă gîndeam nu demult, cînd ți-am spus că un gest care-aduce celui care-l face un ceas de fericire și mulțumire de sine e răsplătit — sau pedepsit — cu ani și ani de suferințe.

Mă întrebam de la ce ar salva-o pe micuța Lisa moartea ei timpurie.

— De la zece ani de chinuri, răspunse el gîndului meu nerostit, timp în care o să se vindece greu după un accident. Pe urmă, de la nouăsprezece ani de pîngărire, ruşine, depravare şi crimă, încheiaţi cu moartea de mîna călăului. Peste douăsprezece zile o să moară. Maică-sa i-ar salva viaţa dac-ar putea. Nu-s eu mai bun decît mama ei ?

— Da, eşti mai bun şi mai înţelept.

— Şi-acuma vine cazul părintelui Peter. O să fie achitat pentru că o să i se dovedească nevinovăţia fără putinţă de tăgadă.

— Zău ? Crezi că se poate ?

— Sînt convins. O să-şi redobîndească reputaţia dinainte şi o să fie fericit pînă la sfîrşitul zilelor.

— Cred şi eu, de vreme ce o să-şi recapete bunul nume ?

— Nu din asta o să i se tragă fericirea. Am să-i schimb destinul în acea zi, spre binele lui. N-o să ştie niciodată că şi-a regăsit demnitatea pierdută.

Cu modestie, mintea mea neştiutoare încerca să afle amănunte, dar Satan nu dădu nici o atenţie acestui gînd al meu. Apoi mi-am amintit de astrolog. Mă-ntrebam pe unde-o fi.

— În Lună, îmi răspunse Satan scoţînd un sunet pe care l-am luat drept chicot. L-am trimis pe partea nevăzută a Lunii. Nu ştie unde l-am trimis şi nu-i prea merge bine, dar las' că-i prieşte lui. Tot vrea să studieze stelele. O să mai am nevoie de el numaidecît. O să-l aduc înapoi şi o să-l fac să-şi piardă minţile din nou. Îl aşteaptă o viaţă lungă, necruţătoare şi cumplită, dar am să i-o schimb, fiindcă n-am nimic cu el şi mă simt dispus să-i fac un bine. Cred că o să-l ard pe rug.

Avea nişte idei aşa de stranii despre bunătate ! Dar ăştia-s îngerii şi n-ai cum să-i schimbi. Ei nu-s ca noi. Şi pe deasupra, oamenii nici nu-nseamnă nimic pentru ei. Sînt doar un moft. Cam ciudat să-l expedieze pe astrolog atît de departe. Putea să-l zvîrle undeva prin Germania, că era mai la-ndemînă.

— Departe ? făcu Satan. Pentru mine nimic nu-i departe și distanțele nu există. Soarele e la mai puțin de o sută de milioane de mile de noi și luminii care ne-nvăluie îi trebuie opt minute pîn-aici. Eu pot să fac drumul ăsta, sau oricare altul, într-un timp așa de scurt că nici nu-l poți măsura pe ceas. Nu-i nevoie decît să mă gîndesc la călătorie, că dorința mi s-a și îndeplinit.

— Uite, Satan, am spus întinzînd mîna, lumina cade pe mîna mea. Pune-ți gîndul în mișcare și prefă-o într-un pahar cu vin.

Satan făcu întocmai, iar eu am băut vinul.

— Sparge paharul, zise el.

L-am spart.

— Vezi, e-adevărat. Sătenii credeau că mingile-alea de alamă erau vrăjite, trecătoare ca fumul. Se temeau să le atingă. Tare ciudați mai sînteți ! Dar hai să mergem. Am treabă. Te duc la culcare.

Zis și făcut. După asta dispăru. Dar vocea lui răzbătu spre mine prin ploaie și beznă :

— Da, spune-i lui Seppi, dar numai lui.

Răspunsese întrebării mele nerostite.

8

Somnul nu se lipea de mine. Nu fiindcă eram mîndru de călătoriile pe care le făcusem, nu fiindcă trăiam încă emoțiile drumului pînă-n China, cînd ocolisem Pămîntul, nu fiindcă mă uitam cu dispreț la Bartel Sperling, care-și zicea „peregrinul" și ne privea de sus pe toți, că doar fusese o dată la Viena și era singurul din Eseldorf care făcuse o asemenea ispravă și văzuse minunile lumii. Altădată, toate astea nu m-ar fi lăsat să dorm, dar acum nici nu mă sinchiseam de ele. Sufletul mi-era plin de Nikolaus, gîndul îmi zbura numai la el și la zilele fericite pe care le petrecuserăm împreună verile, cînd ne zbenguiam și ne

hîrjoneam prin pădure, pe cîmp și pe malul rîului, sau iarna, cînd patinam ori ne dădeam pe gheață, iar părinții ne credeau la școală. Și-acum el avea zilele numărate. Verile și iernile or să vină și-or să treacă, noi o să ne jucăm și-o să zburdăm ca și-nainte, numai că locul lui o să rămînă gol. N-o să-l mai vedem pe Nikolaus. Mîine el n-o să bănuiască nimic și-o să fie cum a fost de cînd îl știu. N-o să-mi vină să cred cînd o să-l aud rîzînd și o să-l văd făcînd șotii. Pentru mine el o să fie un mort cu mîini de ceară, cu ochi împăienjeniți, cu fața umbrită de giulgiu. Nici poimîine n-o să aibă vreo bănuială, nici răspoimîine. Puținele zile care i-au mai rămas or să se scurgă iute. Clipa cea groaznică o să vină tot mai aproape și destinu-i o să-l prindă tot mai tare în strînsoarea lui, destinul pe care numai Seppi și cu mine îl știam. Douăsprezece zile, numai douăsprezece zile !' Mă-nfioram cînd mă gîndeam la asta. Îmi dădeam seama că nici cînd eram numai eu singur cu el nu-i mai spuneam ca de obicei, Nick sau Nicky. Cînd îl pomeneam, îi ziceam cu respect amîndouă numele, cum știam că se vorbește despre morți. Și tot așa, pe măsură ce-mi veneau în minte, de-a valma, crîmpeie din prietenia noastră, vedeam că erau, cele mai multe, situații în care-l nedreptățisem sau îl jignisem. Mă mustrau amarnic amintirile-astea și-mi chinuiau sufletul plin de remușcări, cum ni se-ntîmplă cînd ne aducem aminte că nu ne-am purtat bine cu un prieten care-a trecut în lumea celor drepți și pe care l-am vrea din nou lîngă noi, măcar pentru o clipă, ca să-i cădem în genunchi și să-l implorăm :

— Fie-ți milă de mine și iartă-mă !

Odată, cînd eram de nouă ani, Nikolaus a făcut un drum de aproape două leghe ca să-l ajute pe vînzătorul de fructe. Omul l-a răsplătit cu un măr mare, minunat. Prietenul meu a pornit-o în goană spre casă, cu el în mînă. Era mut de uimire și nu-și încăpea-n piele de bucurie. Cînd ne-am întîlnit, mi-a dat mărul să-l văd, dar nu i-a trecut prin cap c-aș putea să am gînduri ascunse. Eu am luat-o la sănătoasa cu măru-n mînă. Fugeam și mușcam din el. Nikolaus fugea după mine și mă ruga să i-l dau

înapoi. Cînd m-a ajuns, i-am dat simburii, că doar atîta-mi mai rămăsese. Şi rîdeam să mă prăpădesc. Atunci s-a-ntors cu spatele şi a-nceput să plîngă. Zicea că vrusese să-l ducă surioarei lui. A fost o lovitură pentru mine. Fetiţa fusese bolnavă şi-şi revenea greu. Tare s-ar mai fi umflat în pene Nikolaus s-o vadă cum se bucură, să-i citească-n ochi uimirea şi să-i primească mîngîierile. Dar mi-a fost ruşine să recunosc că mi-e ruşine, aşa c-am trîntit nişte vorbe grosolane, josnice şi m-am făcut că nu-mi pasă. De zis, n-a zis nimic, dar mi-a aruncat o privire plină de durere şi a plecat spre casă. Şi mulţi ani privirea lui îndurerată îmi apărea în faţa ochilor noaptea. Mă dojenea şi mă făcea din nou să roşesc. Imaginea asta pălise puţin cîte puţin. Apoi a dispărut. Dar iat-o acum din nou, şi încă foarte limpede.

Altă dată, la şcoală, cînd eram de unsprezece ani, am răsturnat călimara şi mi-am pătat patru caiete. Eram în primejdie să primesc o pedeapsă. Dar am aruncat vina asupra lui şi a primit el chelfăneala în locul meu.

Nu mai departe de anul trecut, am făcut un tîrg cu el şi l-am tras pe sfoară. I-am dat un cîrlig mare de undiţă, aproape rupt, pentru trei cîrlige mici, dar bune. Cînd a prins primul peşte, i s-a rupt cîrligul. El nu ştia că-s eu de vină şi n-a vrut să ia înapoi unul din cîrligele mici, pe care cugetul meu frămîntat mă făcea să i-l dau. A spus doar :

— Tîrgu-i tîrg. Cîrligul era prost, dar n-ai tu nici o vină.

Nu, nu puteam dormi. Toate nedreptăţile astea mărunte şi prăpădite mă mustrau, mă chinuiau şi-mi pricinuiau o durere mult mai mare decît cea pe care-aş fi simţit-o dacă nedreptăţeam un om în viaţă. Nikolaus trăia, dar asta n-avea nici o importanţă. Pentru mine el era ca mort. Vîntul vuia încă pe sub streşini, iar ploaia mai răpăia în geamuri.

Dimineaţa l-am căutat pe Seppi şi i-am spus tot. Eram pe malul rîului. Buzele i se mişcară, dar nu scoase un sunet.

Mă privea numai, împietrit de uimire. Se făcuse alb ca varul la față. Rămase așa cîteva clipe, cu ochii scăldați în lacrimi, apoi întoarse capul să nu-l văd că plînge. L-am apucat strîns de mînă și am pornit-o adînciți în gînduri, fără să rostim un cuvînt. Am trecut podul și am rătăcit pe luncă, pe dealuri și prin pădure. Într-un tîrziu ne recăpătarăm graiul și, nestăvilite, începură să se reverse amintiri despre Nikolaus, despre toate cîte le trăiserăm împreună cu el. Cînd și cînd Seppi murmura ca pentru sine:

— Douăsprezece zile! Nici măcar douăsprezece zile.

Ne-am spus că trebuie să fim tot timpul cu el, să-l ținem cu noi cît mai mult, pentru că fiecare zi era prețioasă acum. Dar nu ne-am dus să-l căutăm. Ar fi fost ca și cum am fi dat ochii cu morții și ne era frică. N-am zis noi chiar așa, dar asta simțeam. Și-am sărit ca arși cînd, la o cotitură, ne-am pomenit față-n față cu Nikolaus.

— Hei, ce-ați pățit? ne strigă el voios. Ați văzut vreo stafie?

N-am putut nici unul să scoatem o vorbă, dar nici n-a fost nevoie. El era dispus să vorbească pentru noi toți, fiindcă tocmai se-ntîlnise cu Satan și era vesel nevoie mare din pricina asta. Satan îi spusese de călătoria noastră în China. Nikolaus îl rugase să-l ia și pe el într-o plimbare ca asta și Satan îi promisese c-o să-l ia. Avea să fie un drum lung și minunat. El îi ceruse să ne ia și pe noi, dar Satan îi spusese că nu se poate. O să ne ia, poate, altă dată. Acuma nu. O să vină după el în ziua de treisprezece. Nikolaus număra de pe acum orele, nu mai avea răbdare.

Era ziua fatală. Și noi număram orele.

Am mers hoinărind pe unde vedeam cu ochii. Am luat-o numai pe potecile pe care le-ndrăgiserăm de cînd eram mici și am depănat amintiri din vremurile de demult. Nikolaus era voioșia-ntruchipată. Numai el, căci Seppi și cu mine nu ne puteam alunga mîhnirea. Îi vorbeam pe un ton neobișnuit de blînd, de tandru, de cald și nu-i scăpă asta. Era o surpriză plăcută pentru el. Eram plini de atenție și

nu mai conteneam cu amabilităţile. De fiecare dată îi spuneam :

— Stai un pic, lasă, că fac eu.

Îl bucura şi gestul ăsta. Eu i-am dat şapte cîrlige de undiţă — tot ce-aveam — şi l-am convins să le ia, iar Seppi i-a dăruit briceagul lui cel nou şi un titirez cu zbîrnîitoare vopsit în roşu şi galben. Darurile astea trebuiau să-l despăgubească pe Nikolaus pentru micile înşelătorii cărora le căzuse victimă mai demult şi pe care, probabil, nici nu şi le mai amintea. Toate-l impresionau teribil. Nu-i venea să creadă că ţineam atîta de mult la el. Recunoştinţa cu care ne răspundea ni se-nfigea ca un pumnal în inimă de cîte ori ne gîndeam cît de puţin o meritäm. Cînd ne-am despărţit, radia de fericire şi ne-a spus că n-avusese niciodată o zi mai frumoasă.

În drum spre casă Seppi îmi zise :

— L-am preţuit întotdeauna, dar niciodată ca acuma cînd ştim c-o să-l pierdem.

A doua zi, ca dealtfel în fiecare zi, ne-am petrecut tot timpul liber cu Nikolaus. La asta adăugam orele pe care le furam (şi noi şi el) de la muncă şi de la alte îndatoriri, înfruntînd mustrări aspre şi ameninţări cu pedepse aprige. În fiecare dimineaţă săream amîndoi speriaţi şi, pe măsură ce zilele se scurgeau, număram în gînd :

— Mai sînt doar zece zile...

— Mai sînt doar nouă zile...

— Doar opt.

— Doar şapte.

Sorocul se apropia. Tot timpul Nikolaus era vesel şi fericit şi nu contenea să se mire că nu eram şi noi la fel. Îşi storcea creierul să scornească ceva care să ne-amuze, dar izbînda era doar amăgitoare. Îşi dădea seama că voioşia noastră nu pornea din suflet, că rîsul se-mpiedica de ceva, se poticnea parcă, dureros, şi se pierdea într-un suspin. Încerca să afle care-i pricina, ca să ne-ajute să scăpăm de necaz sau să ni-l facă mai uşor împărţindu-l cu noi. Aşa că trebuia să-i îndrugăm la minciuni cu grămada ca să-l liniştim.

Dar cel mai dureros era faptul că Nikolaus își făcea tot felul de planuri și multe mergeau dincolo de ziua de 13 ! De cîte ori pomenea de așa ceva, parcă ne împlînta un cuțit în inimă. Avea un singur gînd : să găsească o cale ca să ne alunge mîhnirea și să ne-nveselească. Pînă la urmă, cînd nu mai avea decît trei zile de trăit, îi veni o idee grozavă, care-l făcu să sară-ntr-un picior de bucurie : să facem o petrecere cu dans în pădure, cu băieți și fete, în locul unde-l întîlnirăm prima dată pe Satan. Și avea să fie pe 14. Cumplit ! Era chiar ziua înmormîntării lui. Dar n-am îndrăznit să spunem nimic. Ne-am fi ales doar cu un „De ce ?" — la care n-am fi putut să răspundem nimic. Ne-a rugat să-i dăm o mînă de ajutor ca să-și invite prietenii, și așa am și făcut. Unui prieten care e pe moarte nu-i poți refuza nimic. Era însă înfiorător, pentru că de fapt făceam invitații la înmormîntarea lui.

Au fost unsprezece zile de coșmar și totuși acum, cînd mă uit în urmă, după o viață de om, amintirea lor mi-e încă plăcută și frumoasă. Au fost, la drept vorbind, zile petrecute în tovărășia unui mort scump inimii mele. De atunci n-am mai avut un alt prieten la care să țin așa de mult și de care să nu mă pot despărți. Ne agățam de fiecare oră, de fiecare minut, le socoteam pe măsură ce se-mpuținau și, cînd zburau, simțeam durerea pe care-o simte avarul cînd își vede avutul jefuit bănuț cu bănuț, iar el nu e-n stare să miște un deget.

În ultima seară am stat afară prea mult. De vină eram noi, Seppi și cu mine, fiindcă nu ne-nduram să ne despărțim de Nikolaus. Era tîrziu de tot cînd l-am lăsat în fața casei lui și am plecat. Am mai zăbovit puțin prin preajmă și am tras cu urechea. De ce ne era teamă n-am scăpat. Tatăl lui îi dădea bătaia promisă și țipetele băiatului răzbăteau pînă la noi. Am stat numai o clipă s-ascultăm și am plecat în grabă, cuprinși de remușcări, pentru că toate se-ntîmplaseră din vina noastră. Ne părea rău și pentru tatăl lui și ne ziceam în gînd : „De-ar ști el ! De-ar ști el !"

Dimineața Nikolaus n-a venit la întîlnire, așa că ne-am dus la el acasă să vedem ce se-ntîmpla. Ne lămuri mama lui :

— Taică-su și-a ieșit din fire din cauza hoinărelilor voastre și nu vrea să mai audă de asta. Ai nevoie de Nikolaus, ia-l de unde nu-i ! Și afli pe urmă c-a umblat hai-hui cu voi doi. Aseară taică-su i-a tras o bătaie bună. Pîn-acuma îmi era milă și nu știu de cîte ori l-am rugat să-l ierte și-l scăpam, dar de data asta mi-a cerut degeaba ajutor. Îmi ieșisem și eu din fire.

— De l-ați fi scăpat și-acuma! spusei eu cu vocea puțin tremurată. Într-o zi poate că v-ar mai alina durerea din suflet dacă v-ați gîndi la asta.

Femeia călca. Stătea aproape cu spatele la mine. Se-ntoarse și, cu o privire uimită și-ntrebătoare, exclamă :

— Ce vrei să spui ?

Nu mă așteptam la o-ntrebare ca asta și nu știam ce să-i răspund. Mă simțeam stînjenit, pentru că se tot uita la mine. Atunci sări Seppi să mă scoată din încurcătură :

— Ei, sigur c-ar fi plăcut să vă amintiți, căci dacă am întîrziat așa de mult pe-afară, pricina e că Nikolaus se-apucase să ne spună cît de bună sînteți cu el și că niciodată nu mănîncă bătaie dacă sînteți pe-aproape ca să-l scăpați. Punea atîta suflet cînd ne povestea și noi eram numai ochi și urechi, că nici unul nu ne-am dat seama ce tîrziu se făcuse.

— A spus el asta ? Zău ? și-și șterse ochii cu șorțul.

— Întrebați-l și pe Theodor, o să vă spună tot ce v-am spus și eu.

— Ce băiat bun e Nick! făcu ea. Tare rău îmi pare că l-am lăsat pe taică-su să-l bată ! N-o să se mai întîmple niciodată. Și cînd mă gîndesc că aseară mă foiam de colo pînă colo și eram furioasă din cauza lui, iar el mă vorbea de bine și vă spunea cît mă iubește ! Of, Doamne, dacă le-am ști pe toate, n-am greși niciodată. Dar așa, sîntem niște biete animale fără grai. Bîjbîim și facem greșeală după greșeală. De-acum înainte n-am să mă pot gîndi la seara trecută fără o strîngere de inimă.

Era și ea ca toți ceilalți. Se pare că-n zilele acelea cumplite nimeni nu deschidea gura fără să ne facă să ne

cutremurăm. Toți „bîjbîiau" și n-aveau habar ce lucruri adevărate, dureros de adevărate, rosteau din întîmplare.

Seppi întrebă dacă Nikolaus o să iasă la joacă cu noi.

— Îmi pare rău, răspunse femeia, dar n-are voie. Ca să-l pedepsească și mai rău, taică-su nu-l lasă deloc să iasă astăzi din casă.

Aveam speranțe mari ! Citeam asta-n ochii lui Seppi. „Dacă nu poate ieși din casă," ne gîndeam noi, „nu poate nici să se înece." Ca să fie sigur, Seppi mai întreabă :

— Trebuie să stea-n casă toată ziua sau numai dimineața ?

— Toată ziua. Și ce păcat ! E o zi așa frumoasă, iar el nu-i deloc obișnuit să stea-ntre patru pereți. Noroc că are de lucru și-și face planuri pentru petrecerea aia. Poate-i trece timpul mai ușor. Trag nădejde că nu se simte prea singur.

Seppi citi în ochii ei rugăciunea mută, așa că-și luă inima-n dinți și-ntrebă dacă ne dă voie să mergem și noi sus, ca să-i ținem de urît lui Nikolaus.

— Cum să nu ! răspunse ea din toată inima. Văd că sînteți prieteni adevărați ! Să stați cu el cînd ați putea să vă zbenguiți în voie pe cîmp sau în pădure ! Știu că sînteți băieți buni, deși nu prea vă străduiți să vă faceți și mai buni. Luați prăjiturile astea pentru voi, și dați-i și lui una, de la mama lui.

Cum am intrat în camera lui Nikolaus, am dat cu ochii de ceas : era zece fără un sfert. Așa să fie ? Numai atîtea minute mai avea de trăit ? Am simțit că mi se strînge inima. Nikolaus sări bucuros să ne-ntîmpine. Era tare vesel, făcea pregătiri pentru petrecere și de asta nici nu se simțise singur.

— Stați jos, ne spuse. Să v-arăt ce-am făcut. Am terminat chiar acum un zmeu și zău că-i tare frumos. L-am pus la uscat în bucătărie. Mă duc să-l aduc.

Își cheltuise toate micile lui economii mărunte și cumpărase diverse nimicuri hazlii, să le dea ca premii la jocuri. Erau înșirate frumos pe masă, ca într-o vitrină.

— Uitați-vă la ele pe-ndelete, ne spuse el. Eu mă duc la mama s-o rog să calce puțin zmeul cu fierul, dacă nu s-a uscat cum trebuie.

Apoi o zbughi pe scări în jos, bocănind și fluierînd.

Nici nu ne-am uitat la lucrurile-alea. Nu ne interesa nimic decît ceasul. Ședeam acolo și-l fixam cu privirea în tăcere, ascultîndu-i ticăitul. Nu ne scăpa nici o mișcare a minutarului : era un pas în plus făcut pe drumul spre viață sau spre moarte. Într-un tîrziu Seppi oftă adînc și spuse :

— Zece fără două minute. Încă șapte minute și o să treacă de ora morții. Theodor, o să scape ! O să...

— Taci ! Stau ca pe ace. Uită-te la ceas și taci din gură.

Mai trecură cinci minute. Gîfîiam de încordare și emoție. Încă trei minute. Se-auziră pași pe scară.

— E salvat !

Sărirăm în picioare, cu ochii la ușă. În cameră intră mama lui Nikolaus cu zmeul în mînă.

— Nu-i așa că-i frumos ? zise ea. Și, Doamne, cît s-a mai muncit să-l facă ! S-a apucat de treabă cînd s-a luminat de ziuă și cred că l-a terminat cu puțin timp înaintea venirii voastre.

Îl sprijini de perete și se dădu un pic înapoi, să-l vadă mai bine.

— L-a pictat singur-singurel. După mine, desenele-s foarte bune. Biserica nu-i grozavă, de ce să zic, dar ia uitați-vă la pod. Îl recunoașteți imediat. M-a rugat să-i aduc eu zmeul sus... Vai, dar e zece și șapte și eu...

— Dar Nicky unde-i ?

— Nicky ? Se-ntoarce numaidecît. A ieșit un pic.

— A ieșit ? !

— Da. Tocmai cînd cobora scările, a venit mama micuței Lisa să-mi spună că fetița ei plecase hai-hui, nu știe nici ea pe unde. Părea cam neliniștită, așa că l-am trimis pe Nikolaus s-o caute. Ce dacă trece peste cuvîntul lui taică-su ! Dar voi de ce sînteți așa de albi la față ? Te pomenești c-oți fi bolnavi. Ia stați nițel aici să vă aduc

ceva ! Nu v-o fi căzut bine prăjitura. E niţel cam grea, dar credeam...

Dispăru fără să-şi termine vorba, iar noi ne repezirăm la fereastra din spate să ne uităm spre rîu. La celălalt capăt al podului se strînse lume şi oamenii alergau într-acolo din toate părţile.

— Gata, s-a sfîrşit. Bietul Nikolaus ! De ce, o, de ce l-o fi lăsat să iasă din casă ?

— Hai să plecăm, spuse Seppi aproape plîngînd. Să plecăm repede, să nu ne mai întîlnim cu maică-sa. În cinci minute o să afle.

Dar nu ne era dat să scăpăm. Mama lui Nikolaus ne ieşi în cale la capătul scării, cu sticluţa de leacuri în mînă. Ne puse să ne-ntoarcem, ne aşeză pe scaun şi ne dădu să-nghiţim doctoria. Apoi stătu să vadă cum ne simţim şi nu se arătă deloc mulţumită, aşa că ne mai ţinu acolo, făcîndu-şi neîncetat mustrări de cuget că ne lăsase să mîncăm prăjiturile care ne căzuseră greu.

Apoi se-ntîmplă lucrul de care ne era groază. Afară se auziră paşi grei, tîrşiţi şi, solemn, îşi făcu apariţia un grup cu capetele descoperite. Oamenii puseră pe pat trupurile celor doi înecaţi.

— Oh, Dumnezeule ! strigă biata mamă şi căzu în genunchi, cuprinzîndu-l în braţe pe băiatul ei fără viaţă şi acoperindu-i cu sărutări faţa udă. Eu l-am trimis, eu l-am împins la moarte. Dacă ascultam şi-l ţineam în casă, nu se-ntîmpla nimic. Mi-am primit pedeapsa meritată. Şi ce crudă am fost cu el aseară, cînd mă implora, pe mine, mama lui, să-i vin în ajutor.

Şi-o ţinu aşa, în vreme ce femeile celelalte plîngeau toate, o compătimeau şi-ncercau să-i aline durerea. Dar ea nu-şi putea ierta ce făcuse şi n-avea nimeni să-i aline durerea. Zicea mereu că, de nu l-ar fi trimis afară, băiatul ar fi trăit şi acum şi că ea-i pricinuise moartea.

Asta arată cît de nechibzuiţi sînt oamenii cînd se-nvinuiesc singuri pentru faptele lor. Satan ştie el ce ştie. Ne spusese că nimic nu se-ntîmplă dacă, prin primul gest, n-a fost rînduit să se-ntîmple. Cu puterile noastre, n-o să

fim niciodată-n stare să schimbăm înlănțuirea rinduită și nici să facem ceva care să-i rupă vreo verigă.

Auzirăm atunci alte țipete și o văzurăm pe Frau Brandt, cu hainele răvășite și părul despletit, izbind în dreapta și-n stînga ca să-și facă loc prin mulțime. Se aruncă peste trupul fără viața al copilei și-nceapu să-l mîngîie, implorînd printre gemete și sărutări. Apoi se ridică, aproape vlăguită de durerea care izbucnea năvalnică, înălță spre cer pumnul strîns și rosti cu fața brăzdată de lacrimi și împietrită de revoltă :

— De aproape două săptămîni aveam presimțiri și mi se-arătau în vis semne că moartea o să lovească în tot ce am mai scump. Zi și noapte, de dimineața pînă seara și de seara pînă dimineața, m-am tîrît în țărînă înaintea Lui și L-am rugat să se-ndure de copila mea nevinovată, să o păzească de rele... Și uite răspunsul Lui !

Păzise El copila de rele, dar de unde să știe ea !

Femeia își șterse ochii și obrajii de lacrimi și rămase-n picioare o vreme. Se uita la copilă și o mîngîia pe față și pe păr. Într-un tîrziu vorbi din nou, cu aceeași amărăciune-n glas :

— Nu-i loc pentru milă-n inima Lui de piatră. Niciodată n-am să mă mai rog !

Își strînse la piept fetița moartă și plecă poticnindu-se. Mulțimea se dădu în lături să-i facă loc. Toți rămaseseră fără grai la auzul vorbelor cumplite. Sărmana femeie ! Vorba lui Satan : nu știm să deosebim binele de rău și mereu îl luăm pe unul drept celălalt. De cîte ori n-am auzit, de atunci încoace, oameni care se rugau lui Dumnezeu să cruțe viețile unor bolnavi, dar eu n-am mai făcut-o niciodată.

A doua zi făcură slujbă pentru amîndoi deodată, în bisericuța noastră. Veniseră toți sătenii, și printre ei și invitații la petrecere. Satan era și el acolo și mi se părea firesc, de vreme ce înmormîntările erau rodul străduaniilor lui. Nikolaus plecase din lumea asta fără să primească dezlegarea de păcate, așa că oamenii făcură chetă pentru slujbe, ca să-l scoată din purgatoriu. Se strînseră numai

două treimi din cîți bani era nevoie și părinții ar fi trebuit să împrumute restul. Dar Satan îi dădu el. Ne șopti numai nouă că purgatoriul nici nu există, dar că-și adusese obolul pentru ca părinții lui Nikolaus și prietenii lor să fie cruțați de griji și necazuri. Gestul ni se păru foarte frumos, dar Satan ne spuse că banii nu-l costau nimic.

La cimitir, un tîmplar luă zălog trupul micuței Lisa, deoarece mama fetiței îi datora cincizeci de groși pentru ce-i lucrase el cu un an în urmă. Femeia nu-i putuse plăti datoria și nici acum nu putea. Tîmplarul luă moarta acasă și o ținu în pivniță patru zile. În vremea ăsta mama dădea tîrcoale casei, plîngea și-l implora. Pînă la urmă tîmplarul îngropă fetița în țarcul cu vite al fratelui său, fără nici o slujbă bisericească. Asta o făcu pe femeie să-și iasă din minți de durere și rușine. Își lăsă baltă treburile și-ncepu să bîntuie prin tîrg în fiecare zi. Îl blestema pe tîmplar și hulea legile-mpăratului și ale bisericii. Ți se rupea inima cînd o vedeai. Seppi îl rugă pe Satan să facă ceva, dar el îi răspunse că tîmplarul și toți ceilalți făceau parte din tagma oamenilor și se purtau cît se poate de bine pentru specia asta. Dac-ar vedea că un cal se poartă în felul ăsta, n-ar sta cu mîinile-n sîn, și noi trebuia să-i dăm de știre dacă om vedea vreun cal făcînd lucruri atît de omenești, și el o să-l oprească. Ne-am zis că vorbele lui erau pline de sarcasm, fiindcă, fără doar și poate, asemenea cai nu existau pe lume.

După cîteva zile ne-am dat seama că n-aveam cum să domolim chinul sărmanei femei, așa că l-am rugat pe Satan să-i cerceteze firul vieții și să vadă dacă n-ar putea-o îndrepta pe un făgaș mai bun. Ne spuse că, așa cum stăteau lucrurile atunci, mama Lisei avea de trăit cel mult patruzeci și doi de ani, și cel puțin douăzeci și nouă, dar că, și-ntr-un caz și-n altul, o să-ndure chinuri, foame, frig și durere. Singurul ajutor pe care putea să i-l dea era s-o facă să sară peste trei minute din viața ei. Ne întrebă dacă să se-apuce de treabă sau nu. Timpul era prea scurt ca să luăm o hotărîre. De atîta încordare și emoții, simțeam că se-nvîrte pămîntul cu noi și, pînă să ne dăm

seama pe ce lume sîntem şi să cerem amănunte, Satan ne spuse c-au mai rămas doar cîteva secunde. Atunci rostirăm într-o suflare :

— Fie !

— Gata ! ne spuşe. Femeia era să dea colţul şi am întors-o din drum. Asta i-a schimbat cursul vieţii.

— Şi ce-o să se-ntîmple, Satan ?

— Nu-i nevoie să aşteptăm. Se-ntîmplă chiar acum. S-a luat la ceartă cu Fischer, ţesătorul. La mînie, Fischer o să facă fără şovăială ce n-ar fi făcut nicicînd, dacă nu era cearta asta. Omul a fost de faţă cînd ea îşi jelea copilul mort şi rostea blestemele-alea.

— Şi ce-o să facă ?

— Ce-o să facă ? Face chiar acum : o denunţă. În trei zile femeia o să ajungă pe rug.

Ne pieri graiul. Eram împietriţi de groază pentru că, dacă nu ne-am fi amestecat în viaţa ei, n-ar fi avut soarta asta nenorocită. Satan ne citi gîndurile şi spuse :

— Ce vă trece acum prin minte e exact pe măsura oamenilor, adică o prostie. Femeia asta a avut noroc. Că murea azi că murea altă dată, tot în rai ar fi ajuns. Dar dacă moare aşa de repede, mai dobîndeşte douăzeci şi nouă de ani de rai, pe lîngă cît e-ndrituită, şi scapă de douăzeci şi nouă de ani de chinuri aici.

Cu o clipă înainte ne hotărîserăm cu amărăciune să nu-i mai cerem lui Satan nimic pentru vreunul din prietenii noştri, fiindcă el nu ştia să facă bine unui om decît ucigîndu-l. Dar lucrurile arătau altfel acum, iar noi ne bucuram de ce făcuserăm şi ne cuprindea fericirea numai cînd ne gîndeam.

Nu peste mult timp începui să-mi fac griji pentru Fischer şi-ntrebai sfios :

— Satan, întîmplarea asta schimbă cumva şi firul vieţii lui Fischer ?

— Dacă-l schimbă ? Sigur, şi încă radical ! Dacă n-o întîlnea adineauri pe Frau Brandt, ar fi murit la anul, la treizeci şi patru de ani. Aşa, însă, o să trăiască pînă la

nouăzeci și o să aibă o viață prosperă și-ndestulată, cum e la voi, oamenii.

Eram bucuroși și mîndri de ce făcuserăm pentru Fischer și ne așteptam ca Satan să ne-mpărtășească sentimentele. Dar el n-a dat nici un semn cum c-așa ar fi și asta ne-a cam neliniștit. Speram să spună ceva, dar n-a scos o vorbă. Ca să ne risipim îngrijorarea, îl întrebarăm dacă era vreun rău în norocul care dăduse peste Fischer. Satan cîntări puțin întrebarea noastră și ne răspunse, codindu-se oarecum :

— Vedeți voi, lucrurile sînt destul de delicate. Dacă-i lăsam viața să se desfășoare ca pînă acum, țesătorul nostru ar fi ajuns în rai.

— Oh, Satan ! făcurăm noi îngroziți. Iar așa...

— Ei, nu vă amărîți. Ați vrut sincer să-i faceți un bine, și asta să vă fie mîngîierea.

— O, Doamne, Doamne, dar n-are cum să ne fie mîngîiere ! Trebuia să ne spui și n-am mai fi făcut așa.

Vorbele noastre, însă, nu l-au mișcat deloc. Nu simțise niciclnd durerea sau necazul și nici măcar nu știa ce sînt. Nu le știa decît teoretic, adică mental. Și firește că atîta nu e de ajuns. Dacă nu le simți pe pielea ta, nu poți cunoaște lucrurile astea decît vag și aproximativ. Am încercat în fel și chip să-l facem să-nțeleagă ce grozăvie se-ntîmplase și cît de vinovați eram, dar n-a priceput nimic. Ne zise că, după părerea lui, n-are nici o importanță unde se duce Fischer. În rai n-o să-i simtă nimeni lipsa, fiindcă erau „destui acolo". Încercarăm să-l facem să-nțeleagă că altceva avea importanță, că numai Fischer, și nimeni altul, trebuia să-și dea cu părerea asupra acestui lucru. Dar în zadar. Ne spusese că puțin îi pasă de Fischer, fiindcă mai sînt pe lume o mulțime ca el.

Fischer tocmai trecea pe partea cealaltă a drumului și, cînd îl văzurăm, ni se făcu rău. Ne gîndeam ce soartă-l aștepta din cauza noastră. Dar el habar n-avea de ce i se-ntîmplase ! După pasul lui vioi și sprinten se vedea cît de mulțumit e de el pentru ce-i făcuse bietei Frau Brandt. Se tot uita peste umăr și parcă aștepta ceva. Cum

era lesne de-nchipuit, nu peste multă vreme apăru Frau Brandt între soldaţi, zornăindu-şi lanţurile. În urma ei, gloata se-mbulzea ţipînd şi ocărînd-o :

— Păcătoaso ! Eretico !

Unii îi fuseseră vecini şi prieteni în timpurile bune. Acum încercau s-o lovească, iar soldaţii nu se prea osteneau să-i oprească.

— Ah, opreşte-i, Satan ! îl implorarăm pînă să ne dăm seama că nu-i putea întrerupe dintr-ale lor nici o clipă, fără să le schimbe toată viaţa de-acum înainte.

Satan suflă o dată scurt asupra lor şi toţi prinseră să se răsucească, să se clatine, încercînd să se agaţe-n gol. După asta se rupseră de mulţime şi-o luară la fugă în toate părţile, ţipînd ca din gură de şarpe. Parcă-i durea ceva şi nu mai puteau să-ndure. Suflînd peste ei, îngerul le sfărîmase cîte-o coastă la toţi. Nu ne puturăm stăpîni să nu-l întrebăm dacă şi viaţa li se schimbase.

— Da, cu totul. Unii s-au ales cu nişte ani în plus, alţii au pierdut ceva ani. Cîţiva o să aibă de cîştigat în diverse feluri de pe urma schimbării, dar numai cîţiva.

Nu l-am întrebat dacă nu cumva dăduserăm şi altora norocul bietului Fischer. Nici nu vroiam să ştim. Credeam din tot sufletul că Satan vrea să facă bine, dar începeam să ne pierdem încrederea în judecata lui sănătoasă. Tare mai vroiam să-l facem pe Satan să ne citească vieţile şi să ne spună ce avem de făcut ca să iasă mai bine, dar, după cele-ntîmplate, dorinţa noastră începuse să dea înapoi şi făcea loc altor preocupări.

Vreo două zile tot satul a trăncănit cu-nflăcărare pe seama lui Frau Brandt şi a misterioasei nenorociri care se-abătuse asupra gloatei, aşa că la proces n-aveai unde să arunci un ac de atîta lume. Judecătorilor nu le-a fost greu s-o scoată vinovată, fiindcă femeia a rostit din nou cuvintele-alea înfricoşătoare şi a spus că nu şi le ia-napoi. Au prevenit-o că i-e viaţa în joc, dar ea le-a zis că n-au decît să i-o ia sănătoşi, că tot nu mai are ce face cu ea. Mai bine să trăiască-n chinuri printre diavolii de meserie, decît printre imitatorii lor din sat. O acuzară c-a rupt

coastele sătenilor prin vrăjitorie și o-ntrebară dacă nu e vrăjitoare.

— Nu sînt, răspunse ea cu dispreț. Credeți că dac-aș avea cu atîta putere, ar mai sufla vreunul din voi măcar cinci minute ? Mincinoși cu fețe de sfinți ce sînteți ! Nu, v-aș ucide pe toți cît ai clipi din ochi. Dați sentința și lăsați-mă-n pace. M-am săturat de tovărășia voastră.

O găsiră așadar vinovată. O excomunicară, lipsind-o de bucuriile raiului, și o osîndiră la flăcările iadului. Pe urmă, învești mîntată într-o cămașă grosolană, fu dată pe mîna autorităților laice, care o duseră în piața publică. în dangătul solemn, prevestitor de moarte, al clopotului. O văzurăm prinsă-n lanțuri pe rug și zărirăm primul fir de fum albăstrui ridicîndu-se în aerul nemișcat. Atunci, încrîncenarea de pe chip i se domoli și, uitîndu-se la mulțimea îngrămădită-n fața ei, femeia rosti cu blîndețe :

— Ne-am jucat împreună odată, în vremurile de demult, cînd nu eram decît niște copii nevinovați. De asta vă iert.

Am plecat de acolo degrabă. N-am văzut cum o mistuia focul, dar i-am auzit țipetele, deși ne băgaserăm degetele-n urechi. Cînd n-am mai auzit-o, am știut c-a ajuns în rai, cu toată excomunicarea. Ne părea bine de moartea ei și nu regretam că noi i-o pricinuiserăm.

Într-o bună zi, la puțină vreme după întîmplarea asta, Satan apăru din nou. Îl așteptam neîncetat să vină fiindcă, de cîte ori era pe-aproape, viața ieșea din amorțeală. Ni se arătă chiar în pădure, unde ne-ntîlniserăm prima oară. Ca toți băieții, vroiam distracție și-l rugarăm să ne dea un spectacol.

— Prea bine, spuse el. V-ar plăcea să vedeți istoria speciei umane ? Și cum își desăvîrșește ea acel produs pe care-l numește civilizație ?

Îi răspunserăm că da.

Atunci, într-o clipită, schimbă locul în care ne aflam, ducîndu-ne în Grădina Raiului. Acolo îl văzurăm pe Abel rugîndu-se la altar. Apoi apăru Cain și se-ndreptă spre

el cu măciuca-n mînă. Părea că nu ne vede. Pe mine era cît pe-aci să mă calce pe picior, dacă nu mi-l trăgeam. Vorbi cu fratele lui într-o limbă pe care n-o înțelegeam. Deveni apoi violent și amenințător. Noi știam ce o să se-ntîmple și-ntoarserăm o clipă capetele. Dar auzirăm loviturile, amestecate cu țipete și gemete. Se așternu tăcerea și-l văzurăm pe Abel cum își dă duhul într-o baltă de sînge. Cain era alături și-l privea răzbunător, fără să se căiască.

Plăsmuirea dispăru. Urmă un lung șir de războaie, crime și masacre fără nume. Veni apoi potopul, cu arca lui Noe rătăcind pe apele învolburate și munții falnici în depărtare zărindu-se prin vălul încețoșat al ploii.

— Rasa voastră n-a făcut progrese mulțumitoare pînă acum, zise Satan. Să-i mai acordăm o șansă.

Scena se schimbă și apăru Noe, potopit de vin.

Pe urmă se iviră Sodoma și Gomora unde, după spusele lui Satan, „încercai să găsești doi-trei oameni respectabili". Pe urmă Lot, cu fetele lui în peșteră.

Pe urmă ni se-nfățișară războaiele evreilor și văzurăm cum învingători îi măcelăresc pe supraviețuitori și vitele lor, dar lasă-n viață fetele tinere și le-mpart între ei.

Pe urmă o văzurăm pe Iael cum se furișează în cort și-și înfige unghia în tîmpla oaspetelui adormit. Eram tare-aproape. Cînd sîngele țîșni și-ncepu să curgă într-un mic torent roșu la picioarele noastre, ne-am fi putut mînji mîinile cu el dac-am fi vrut.

Pe urmă veniră războaiele din Egipt, războaiele grecilor, războaiele romanilor, care muiară pămîntul într-o hidoasă baie de sînge. Văzurăm fărădelegile pe care le-au făcut romanii cartaginezilor și spectacolul înfiorător al masacrului acelor viteji. Îl văzurăm și pe Cezar invadînd Britania, „nu fiindcă barbarii de acolo i-ar fi pricinuit vreun rău", ne explică Satan, „ci fiindcă rîvnea la țara lor și dorea să aducă văduvelor și orfanilor binefacerile civilizației".

Pe urmă se născu creștinismul. Evurile Europei defilară prin fața ochilor noștri, văzurăm creștinismul și civilizația

cum trec mînă-n mînă prin epoci, „lăsînd moartea și durerea în urmă", așa cum remarcă Satan, „ca și alte semne ale progresului rasei umane".

Și mereu vedeam războaie după războaie abătîndu-se peste toată Europa și peste lumea-ntreagă. „Uneori în interesul familiilor regale", ne spuse Satan, „alteori ca să zdrobească un popor lipsit de apărare. Nici un agresor n-a avut vreodată un scop cinstit cînd a dezlănțuit un război. Asemenea război nu există în istoria omenirii."

— Ați văzut, ne spuse Satan, ce progrese ați făcut pînă acum și trebuie să recunoașteți că, într-un fel, e minunat. Să vedem cum o să fie viitorul.

Și ne arătă măceluri înfricoșătoare prin forța cu care distrugeau viața, devastatoare prin mașinile lor de război. Erau mai înfricoșătoare și mai devastatoare decît tot ce văzuserăm pînă atunci.

— Vă dați seama, zise el, că ați progresat fără-ncetare. Cain a săvîrșit crima cu măciuca. Evreii au ucis cu sulițe și săbii. Grecii și romanii au adus în plus armura de apărare, ca și minunata artă a conducerii și organizării militare. Creștinul a venit cu puștile și praful de pușcă. În numai cîteva secole o să-mbunătățească într-atît eficiența aducătoare de moarte a armelor sale distrugătoare, încît toată lumea va trebui să recunoască adevărul că, fără civilizația creștină, războiul ar fi rămas de-a pururi o bagatelă nenorocită.

Începu să rîdă fără rușine și-și bătu joc de stirpea omenească, deși știa că vorbele lui ne răneau și ne făceau să ne crape obrazul de rușine. Numai un înger putea să se poarte astfel. Pentru el suferința nu-nseamnă nimic. Nici măcar nu știe ce e, decît din auzite.

De cîteva ori Seppi și cu mine încercaserăm, umili și sfioși, să-l convertim și, fiindcă nu spusese nimic, îi luaserăm tăcerea drept un fel de-ncurajare. Se-nțelege de la sine că vorbele lui de-acum ne dezamăgeau fiindcă ne dovedeau că nu-l impresionaserăm cîtuși de puțin. Gîndul ne mîhnea. Ne-am dat seama atunci ce trebuie să simtă misionarul care, după ce trăiește c-o frumoasă speranță,

o vede năruită dintr-o dată. Ținurăm tristețea-n noi, conștienți că nu e momentul să ne continuăm opera.

Satan se opri din rîsu-i răutăcios și zise :

— E un progres remarcabil. De cinci-șase mii de ani încoace, cinci-șase civilizații superioare s-au ridicat, au înflorit, au stîrnit uimirea lumii-n tregi, apoi au pălit și-au dispărut. Și nici una dîn ele, în afara ultimei, n-a inventat un mijloc prompt și adecvat cu care să ucidă oamenii. Toate celelalte civilizații s-au întrecut pe sine — uciderea fiind ambiția de căpătîi a speciei umane și evenimentul primordial al istoriei ei — dar numai civilizația creștină a cunoscut triumful cu care să se poată mîndri. Peste două-trei secole toată lumea o să știe că ucigașii cei mai înzestrați și capabili sînt creștini. Păgînii o să dea fuga la școala creștinilor, nu ca să le-nvețe religia, ci ca să le dobîndească puștile. Or să le cumpere ca să ucidă cu ele misionari și neofiți.

Între timp, spectacolul se reluase și ni se perîndau prin fața ochilor popor după popor, două-trei secole la rînd. într-o procesiune măreață, nesfîrșită. Se zbăteau cu furie să străbată mări de sînge, sufocate de fumul bătăliilor, prin care se vedeau flamuri scînteietoare și flăcări roșietice țîșnind din guri de tun. Necontenit răsunau pocnetele flintelor și vaietele celor care se zvîrcoleau în ghearele morții.

— La ce duc toate astea ? întrebă Satan chicotind răutăcios. La nimic. Nu cîștigați nimic. Vă-ntoarceți mereu de unde-ați plecat. De-un milion de ani stîrpea voastră s-a înmulțit plictisită cu sîrg, și tot plictisită a repetat prostia asta. La ce bun ? Nu-i minte să poată ghici ! Cine trage vreun folos ? Nimeni, decît o mînă de uzurpatori, o mînă de monarhi și aristocrați prăpădiți, care nu dau două parale pe voi, care s-ar simți jigniți dacă i-ați atinge și v-ar trînti ușa-n nas dac-ați vrea să intrați, pentru care robiți, luptați, muriți și nu vă e rușine, ba chiar vă făliți cu asta, a căror existență e o permanentă insultă la adresa voastră, iar voi vă temeți s-o spuneți răspicat, care trăiesc din pomana voastră, dar își iau față de voi aerul bine-

făcătorului față de cerșetorul din drum, care vă vorbesc ca de la stăpîn la sclav și cărora le răspundeți ca de la sclav la stăpîn, pe care-i veneraţi cu vorbe, în timp ce-n străfundul sufletului — dac-aveți așa ceva — vă dispreţuiți pe voi înșivă pentru asta. Cel dintîi om a fost un prefăcut și-un laș, calităţi care n-au dispărut încă la urmașii lui. Asta e temelia pe care s-au ridicat toate civilizaţiile. Să bem pentru dăinuirea lor ! Să bem pentru înflorirea lor ! Să bem...

În momentul acela ne citi pe feţe cît de tare ne rănise. Își curmă fraza și termină cu chicotelile. Schimbat dintr-o dată, rosti bând :

— Nu, o să bem unul în sănătatea celuilalt și hai s-o lăsăm încolo de civilizaţie ! Vinul care ne-a venit din senin, după dorinţă, e pămîntesc și-i destul de bun pentru cealaltă urare. Aruncaţi paharele. O să-nchinăm cu un vin ce n-a trecut niciodată prin lumea asta.

L-am ascultat. Am întins mîinile și am luat cupele care coborau de sus. Aveau formă frumoasă, dar nu erau făcute dintr-un material de care să fi auzit noi. Parcă se mișcau, parcă erau vii. Culorile din ele se mișcau însă cu siguranţă. Erau strălucitoare, scînteietoare și aveau tot felul de nuanţe. Nu stăteau o clipă locului, curgeau încoace și-ncolo în unde bogate, care se ciocneau, se spărgeau și străfulgerau văzduhul cu explozii delicate de culori încîntătoare. Semănau, cred, cu opalul care face ape și risipește-n jur splendida lor strălucire. Iar vinul n-avea seamăn pe lume. Sorbirăm și căzurăm într-un extaz straniu și-ncîntător, de parcă raiul ni s-ar fi strecurat în trupuri.

Cu ochii plini de lacrimi, Seppi rosti ca într-o rugă :

— O s-ajungem și noi acolo într-o zi și-atunci...

Se uită pe furiș la Satan, cu speranţa că îngerul o să-i răspundă : „Da, o să fiţi și voi acolo într-o zi", dar Satan părea să se gîndească la altceva și nu spuse nimic. Am simţit atunci că-mi îngheaţă sîngele-n vine, fiindcă știam că auzise ce-a spus Seppi. Nimic, rostit sau nerostit, nu-i scăpa vreodată. Bietul Seppi, abătut, nu-și termină vorba.

Pocalele, trei parhelii strălucitoare, se-nălțară, despicară cerul și-apoi se făcură nevăzute. De ce n-au mai rămas ? Părea un semn rău și asta mă-ntristă. Oare o să-mi mai văd vreodată pocalul ? O să-l mai vadă Seppi pe-al lui ?

9

Era ui nitor cum stăpînea Satan timpul și distanțele. Pentru el acestea nu existau. Le zicea scorneli omenești și spunea că n-au nimic natural în ele. De multe ori mergeam împreună în cele mai îndepărtate colțuri ale lumii și stăteam acolo săptămîni și luni întregi, dar de obicei totul nu dura decît o fracțiune de secundă. Și-o dovedeam cu ceasu-n mînă. Sătenii erau foarte amărîți din pricina comisiei de anchetare a vrăjitoarelor care se temea să se ridice împotriva astrologului, a celor din casa părintelui Peter și, în general, împotriva oricui, în afară bineînțeles de cei săraci și năpăstuiți. Într-o zi își pierdură oamenii răbdarea și se puseră pe vînat vrăjitoare pe socoteala lor. Începură să fugărească o doamnă de neam, de care se știa că are obiceiul să vindece bolnavii prin practici diavolești : îi îmbăia, îi spăla și le dădea de mîncare, în loc să le ia sînge și să-i curețe pe dinăuntru, cum făcea, și pe bună dreptate, doctorul-bărbier. Femeia veni ca o vijelie, urmărită de urletele și blestemele gloatei, și căută să se-adăpostească prin case, dar toată lumea îi trînti ușa-n nas. O hăituiră mai bine de-o jumătate de ceas. Noi ne țineam după ea ca să vedem ce se-ntîmplă. Pînă la urmă o lăsară puterile și căzu la pămînt. Oamenii puseră mîna pe ea și-o duseră tîrîș lîngă copac. Aruncară o frînghie pe după o ramură groasă și se-apucară să-i facă un laț la capăt. În timpul ăsta unii țineau femeia strîns, iar ea țipa și-i implora. Fetița ei se uita printre lacrimi, dar i-era frică să spună sau să facă ceva.

O spînzurară pe biata femeie. Am aruncat și eu c-o piatră-n ea, deși în fundul sufletului îmi părea rău. Dar toți dădeau cu pietre și fiecare se uita la vecin. Dacă n-aș

fi făcut la fel ca ei, ar fi observat și-ar fi avut ce să vorbească. Satan pufni în rîs.

Toți din preajmă se-ntoarseră spre el, mirați și nemulțumiți. Nu era momentul prielnic pentru rîs. Purtarea lui liberă și batjocoritoare, muzica lui neomenească îi făcuseră pe toți să se uite bănuitori la el și-i stîrniseră pe mulți, în secret, împotrivă-i. Fierarul cel trupeș se-ntoarse spre Satan și-l întrebă cu voce ridicată ca să-l audă toată lumea :

— De ce rîzi ? Răspunde ! Și spune-le celor de față de ce n-ai dat cu pietre.

— Ești sigur că n-am dat ?

— Da. Și nu-ncerca să scapi, c-am stat tot timpul cu ochii pe tine.

— Și eu... și eu am văzut ! strigară alți doi.

— Trei martori, numără Satan. Müller, fierarul, Klein, ajutorul măcelarului, și Pfeiffer, calfa țesătorului. Trei mincinoși de duzină. Mai sînt alții ?

— Nu contează dacă mai sînt alții sau nu și nici ce crezi despre noi. Trei martori ajung ca să se lămurească cum stau lucrurile. Dacă nu dovedești c-ai dat cu pietre, e vai și-amar de tine.

— Da, da ! strigă oamenii din mulțime și se-nghesuiră cît putură mai mult pe lîngă cel care era centrul atenției.

— Dar mai întîi să ne răspunzi la cealaltă-ntrebare, țipă fierarul, umflîndu-se-n pene că era purtătorul de cuvînt al gloatei și eroul zilei. De ce rîzi ?

Satan zîmbi și răspunse plin de bunăvoință :

— Fiindcă văd trei lași aruncînd cu pietre-ntr-o femeie care-și dă duhul, cînd și ei sînt la doi pași de moarte.

Sub trăsnetul ăsta venit ca din senin, mulțimea superstițioasă se dădu-napoi cu răsuflarea tăiată.

— Puah ! Ce știi tu ? zise fierarul grozăvindu-se.

— Ce știu ? Tot ! Sînt ghicitor de meserie și v-am citit în palmă vouă trei, ba chiar și altora, cînd ați ridicat mîna să dați cu pietre-n femeie. Unul din voi o să moară de mîine-ntr-o săptămînă, altul o să moară la noapte și-al

treilea mai are de trăit doar cinci minute. Uitați-vă la ceas !

Vorbele lui Satan stîrniră senzație. Sătenii se făcură albi la față și-și întoarseră fără voie privirile spre ceas. Măcelarul și țesătorul arătau ca loviți de-o boală, dar fierarul își luă inima-n dinți și zise cu-nsuflețire :

— N-avem mult de așteptat pentru prima profeție. Dacă nu se-adeverește, s-a zis cu tine, tinere domn. Ascultă ce-ți spun eu !

Nu mai scoase nimeni nici o vorbă. Toți se uitau țintă la ceas. Se lăsase o liniște adîncă, impresionantă. Trecură patru minute și jumătate. Fierarul scoase deodată un icnet și-și încleștă mîinile în dreptul inimii.

— N-am aer ! Făceți-mi loc ! spuse el lăsîndu-se în jos.

Gloata se trase înapoi și nimeni nu sări să-l ajute. Omul căzu grămadă și-și dădu duhul. Ceilalți se holbară la el, apoi la Satan, pe urmă unii la alții. Buzele li se mișcau, dar nu ieșea nici un sunet.

— Trei din voi au văzut că n-am aruncat cu pietre, spuse atunci Satan. Poate că au mai văzut și alții. Să-i auzim.

Cam intrase panica-n ei și, deși nimeni nu-i răspunse direct lui Satan, mulți începură să se acuze cu furie unii pe alții.

— Tu ai spus că n-a aruncat ! zicea unul.

— Minți și o să te fac eu să-ți înghiți vorbele ! îi răspundea altul.

Într-o clipă se iscă învălmășeală. Furioși, oamenii se loveau și se-mbrînceau vociferînd. La mijloc se afla cineva indiferent la toate : femeia moartă atîrna-n laț fără griji, cu sufletul împăcat.

Plecarăm de-acolo. Nu mă simțeam în largul meu și-mi spuneam în gînd : „Le-a zis că rîde de ei, dar mințea. De mine rîdea".

Asta-l făcu să izbucnească din nou în rîs.

— Da, de tine rîdeam, făcu el. Îți era teamă c-o să spună ceilalți cine știe ce, și ai aruncat cu piatra-n femeie,

cu toate că-n sufletul tăi erai revoltat. Dar rîdeam de ceilalți.

— De ce ?

— Fiindcă și ei sînt la fel ca tine.

— Cum vine asta ?

— Foarte bine. Erau șaizeci și opt de oameni acolo și, din ei, șaizeci și doi nu doreau să dea cu pietre mai mult decît doreai tu.

— Satan !

— Da, da, așa e. Vă cunosc eu. Sînteți ca o turmă de oi. Vă conduce minoritatea și rareori, sau niciodată, majoritatea. Vă-năbușiți sentimentele și credințele și-i urmați pe cei cîțiva care fac gălăgia cea mai mare. Uneori, mîna aia de gălăgioși are dreptate, alteori nu. Dar ce dacă ! Mulțimea merge după ea. Cei mai mulți oameni, fie ei sălbatici sau civilizați, sînt în taină buni la suflet și se feresc să-i facă pe alții să sufere, dar cînd văd minoritatea agresivă și fără milă, nu-ndrăznesc să-și urmeze propriul lor impuls. Ia gîndește-te un pic ! O ființă blajină iscodește ce face alta și face tot ce poate ca s-ajute cu sîrg la făptuirea unor nedreptăți care le revoltă pe amîndouă. Sînt expert în materie și știu că, demult de tot, nouăzeci și nouă de oameni dintr-o sută s-au opus cu tărie ca vrăjitoarele să fie ucise atunci cînd o mînă de smintiți bigoți au stîrnit pentru prima oară nebunia asta. Și mai știu că și-n ziua de azi, după-atîtea secole de prejudecăți și-nvățături neroade care s-au transmis de la om la om, numai unul din douăzeci prigonește o vrăjitoare fiindcă e convins c-așa trebuie să facă. Cu toate astea, în aparență toți le urăsc pe vrăjitoare și vor să le vadă moarte. Dar într-o bună zi, o altă mînă de oameni o să se ridice de partea cealaltă și-o să facă tărăboi — sau poate că asta o s-o-mplinească un singur om, un om îndrăzneț cu glas răsunător și un chip plin de hotărîre. Și-atunci, într-o săptămînă, toată turma de oi o s-o cîrmească după el, iar vînătoarea de vrăjitoare o să se termine ca din senin. Monarhiile, aristocrațiile și religiile se bazează toate pe acest mare defect al speciei voastre : neîncrederea omului

în cel de lîngă el și dorința lui ca, pentrù propria-i siguranță și liniște, să fie bine văzut de vecini. Instituțiile-astea or să rămînă mereu și-or să înflorească mereu, or să vă oprime mereu, or să vă jignească și-or să vă insulte pentru că voi o să rămîneți mereu sclavi ai minorității. N-a existat niciodată vreo țară unde cei mulți să fie, în străfundul inimii, credincioși vreuneia dintre instituțiile astea.

Nu mi-a picat bine să-l aud că ne face turmă de oi și i-am spus că nu cred c-are dreptate.

— Și totuși e adevărat, mieluțelule, îmi răspunse Satan. Uită-te cum arătați voi în războaie. Parc-ați fi berbeci. Și ce ridicoli sînteți !

— În războaie ? Cum așa ?

— Războiul n-a fost niciodată drept și nici onorabil cînd e vorba de cei care-l pun la cale. Pot să văd ce-o să se-ntîmple peste un milion de ani și-ți spun că regula n-o să se schimbe decît în cîteva cazuri. Mîna de gălăgioși, ca de obicei, o să țipe că vrea război. Popii, precauți și prudenți, or să obiecteze la-nceput. Imensa, nesfîrșita masă fără personalitate a națiunii o să se frece somnoroasă la ochi și-o să-ncerce să se lămurească de ce trebuie să fie război. Pe urmă o să spună cu seriozitate și indignare : „E nedrept și dezonorant și nici nu e nevoie de el !" Atunci ceata o să țipe și mai tare. Cîțiva oameni cinstiți din partea cealaltă or să protesteze și-or s-aducă argumente împotriva războiului, cu vorba și cu pana. La-nceput lumea o să-i asculte și-o să-i aplaude. Dar n-o să dureze mult : ceilalți or să-i acopere cu țipetele lor, iar antirăzboinicii or să-și subțieze rîndurile și-or să-și piardă popularitatea. Curînd o să vedeți ceva ciudat : vorbitori alungați cu pietre de la tribună și cuvîntul liber sufocat de hoarde de oameni furioși care, în adîncul inimii, sînt totuși alături de oratorii alungați cu pietre — așa cum fuseseră de la bun început — dar care nu-ndrăznesc s-o recunoască. Și iată că-ntreaga națiune — cu popi cu tot — o să se pună pe scos strigăte de luptă pîn-o să răgușească și-o să dezlănțuie prigoana împotriva oricărui om cinstit care o să cuteze să deschidă gura Și gurile de felul ăsta

n-or să se mai deschidă. În continuare oamenii de stat or să scornească minciuni de două parale şi-or să dea vina pe poporul pe care tot ei l-au atacat. Şi fiecare om o să fie mulţumit cu minciunile-astea care liniştesc conştiinţa, o să le studieze sîrguincios şi-o să refuze să ia în consideraţie orice posibilitate de a le respinge. Şi astfel o să se convingă încetul cu încetul ce drept e războiul şi o să-i mulţumească lui Dumnezeu pentru somnul mai dulce pe care-l are după procesul ăsta de autoamăgire grotească.

10

Zilele treceau una după alta, dar nici urmă de Satan. Ne plictiseam fără el. Astrologul se-ntorsese de pe Lună şi umbla teleleu prin sat, sfidînd opinia publică. Din cînd în cînd se alegea cu cîte-un pietroi în spinare de la vreun vînător de vrăjitoare, care pîndea momentul potrivit ca să dea cu pietre după el şi pe urmă să se facă iute nevăzut. În timpul ăsta asupra lui Marget lucrau două forţe aducătoare de bine. Satan, căruia Marget îi era perfect indiferentă, o cam rărise cu vizitele, după ce fusese pe la ea o dată sau de două ori. Asta-i rănise fetei mîndria şi o făcuse să-şi pună-n gînd că trebuie să şi-l smulgă din suflet. Uneori bătrîna Ursula îi aducea veşti despre Wilhelm Meidling, care, gelos pe Satan, o apucase pe calea pierzaniei, şi toată povestea o umplu pe Marget de remuşcări. Aşa că acuma cele două forţe se-ntîlniseră şi Marget trăgea foloase de pe urma lor, interesul ei pentru Satan scădea văzînd cu ochii şi tot aşa creştea cel pentru Meidling. Mai era un pic, şi Marget s-ar fi întors tot la el. Şi pentru asta trebuia doar ca Wilhelm să prindă curaj, să izbîndească ceva care să-l ridice din nou în ochii oamenilor şi ei să înceapă să-l vorbească de bine.

Iată că sosi momentul potrivit. Marget îl rugă pe Wilhelm să-l apere pe unchiul ei la proces. Mare bucurie

pentru el ! Se lăsă de băutură şi-ncepu să se pregătească plin de sîrguinţă. De fapt, mai mult cu sîrguinţă decît cu speranţe, fiindcă situaţia nu era deloc promiţătoare. A stat de vorbă de multe ori cu Seppi şi cu mine, la el în birou, şi a încercat să scoată de la noi tot ce ştiam. Nădăjduia să găsească prin pleavă şi ceva sămînţă bună, dar, ce să mai vorbim, recolta era slabă de tot.

O, de-ar veni Satan ! Numai la asta mi-era gîndul. Ar găsi el ceva să salveze situaţia. Doar spusese că părintele Peter o să cîştige procesul, aşa că, fără doar şi poate, ştia şi ce e de făcut. Dar timpul trecea şi el tot n-apărea. Sigur, nu mă-ndoiam că procesul o să iasă bine şi că părintele Peter o să trăiască fericit cîte zile-o mai avea. Ne-o spusese Satan cu gura lui. Totuşi ştiam c-aş fi mult mai împăcat dac-ar fi venit el să ne spună ce să facem. Sosise timpul s-aibă şi părintele Peter zile mai bune, fiindcă, zicea lumea, era vlăguit de cîte-ndurase-n temniţă şi-o să se prăpădească dacă nu scapă odată de toate necazurile-astea.

În sfîrşit sosi şi ziua procesului. Toată suflarea satului veni, cu mic, cu mare. Veniră şi-o mulţime de străini care bătuseră cale lungă pîn-acolo. Da, veniseră toţi, în afară de acuzat. Bătrînul era prea stors de vlagă ca să-ndure calvarul. Marget venise însă. Stătea acolo plină de speranţă şi-ncerca să pară cît mai stăpînă pe ea. Banii erau şi ei acolo. Cineva-i răsturnă pe masă şi norocoşii putură să-i pipăie şi să-i întoarcă pe-o parte şi pe alta.

Astrologul fu poftit pe banca martorilor. Se gătise cu pălăria şi cu mantia cea mai bună.

ÎNTREBARE : Pretindeţi că aceşti bani vă aparţin ?

RĂSPUNS : Da.

Î : Cum i-aţi dobîndit ?

R : Am găsit punga pe drum, cînd mă-ntorceam dintr-o călătorie.

Î : Cînd ?

R : Acum mai bine de doi ani.

Î : Ce-aţi făcut cu ei ?

R : I-am dus acasă și i-am pus bine într-un loc tăinuit din observatorul meu, cu gînd să-l găsesc pe proprietar, dacă s-o putea.

Î : Ați încercat să-l găsiți ?

R : Timp de cîteva luni am făcut cercetări stăruitoare, dar n-am ajuns la nici un rezultat.

Î : Și pe urmă ?

R : Am considerat că nu merită să mai caut și intenționam să dau banii pentru orfelinat, că trebuiau să termine aripa dinspre stăreție și mînăstirea de maici. Așa că i-am scos din ascunzătoare și i-am numărat, să văd dacă sînt toți. Și atunci...

Î : De ce vă opriți ? Continuați.

R : Îmi pare rău că trebuie să spun, dar chiar așa s-a întîmplat. Tocmai numărasem banii și-i puneam la locul lor, cînd m-am uitat în sus. Atunci am dat cu ochii de părintele Peter, care era în spatele meu.

Se-auziră murmurînd mai multe voci :

— Nu prea miroase-a bine !

Alții, însă, replicau :

— Vai, dar mincinos mai e !

Î : Și asta v-a neliniștit ?

R : Nu. Pe moment nu m-am gîndit la nimic rău, fiindcă părintele Peter venea adesea neanunțat ca să-mi ceară cîte un mic ajutor.

Marget se făcu roșie ca focul cînd auzi cît de nedrept și fără rușine îl învinuiește de cerșetorie pe unchiul ei. Și-ncă cine ! Chiar omul pe care părintele Peter îl dăduse-n vileag, întotdeauna ca șarlatan. Era gata-gata să zică ceva, dar și-a dat seama unde se afla și s-a stăpînit.

Î : Continuați.

R : În cele din urmă m-am temut să dau banii pentru orfelinat. M-am hotărît să mai aștept un an ca să-mi continui cercetările. M-am bucurat de norocul părintelui Peter cînd am auzit și nu l-am bănuit de nimic rău... Dar la o zi sau două după ce m-am întors acasă, am descoperit că-mi dispăruseră banii. Și tot n-am bănuit nimic, pînă

cînd nu m-a izbit potrivirea ciudată a trei lucruri legate de banii pe care-i găsise părintele Peter.

Î : Care anume ?

R : Părintele Peter a găsit banii pe o potecă, eu îi găsisem pe drum. Părintele Peter găsise numai ducaţi de aur, eu, la fel. Părintele Peter a găsit o mie o sută şapte ducaţi, eu tot atîta.

Depoziţia astrologului se încheie aici şi, fără discuţie, făcu impresie asupra întregii adunări. Se vedea bine asta.

Wilhelm Meidling îi puse cîteva-ntrebări, apoi ne chemă pe noi, băieţii, să spunem ce ştim. Lumea-ncepu să rîdă şi nouă ni se făcu ruşine. Oricum, ne simţeam tare prost, fiindcă pe chipul lui Wilhelm se citea că i se spulberaseră toate speranţele. Bietul tînăr se străduia din răsputeri, dar toate-i fuseseră potrivnice. Puţina-nţelegere care se mai găsea nu era defel de partea clientului său. Poate că juraţilor şi asistenţei le venise greu să creadă istoria astrologului — ştiau doar ce fel de om e — dar pe-a părintelui Peter n-o credeau nici atît. Avocatul astrologului zise că n-o să ne întrebe nimic, fiindcă povestea noastră era un pic cam delicată şi-ar fi o cruzime din partea lui să ne mai sîcîie. Noi eram şi-aşa destul de încurcaţi, dar cînd lumea se porni să chicotească, abia mai puteam îndura. Apoi avocatul ţinu un mic discurs sarcastic şi se-amuză pe seama istorisirii noastre. O făcu să pară atît de copilărească, ridicolă, stupidă şi imposibil de crezut, că toţi rîseră cu lacrimi. În cele din urmă Marget nu mai putu să-ndure şi izbucni în plîns. Mie mi se rupea inima de milă.

Deodată am observat ceva care-mi dădu curaj. Era Satan ! Stătea lîngă Wilhelm, dar, ce deosebire : Satan era încrezător, i se citea curajul pe chip şi-n priviri, pe cînd Wilhelm era descurajat şi abătut ! Seppi şi cu mine ne liniştirăm. Ne gîndeam că Satan o să depună mărturie şi o să convingă curtea că albu-i negru şi negru-i alb sau orice culoare-o avea el chef să fie. Ne uitarăm în jur să vedem ce gîndea lumea despre el (ştiţi doar cît era de chipeş, îţi pierea graiul cînd îl vedeai ce frumos e), dar

nimeni nu-l observase. Ne-am lămurit atunci că era invizibil pentru ceilalți.

Avocatul își încheia pledoaria și, pe cînd făcea asta, Satan porni să se topească-n Wilhelm. Se topi și dispăru de tot. Și-atunci se petrecu o schimbare: spiritul lui Satan începu să strălucească în ochii lui Wilhelm.

Avocatul își sfîrși discursul cu voce gravă și plină de demnitate :

— Iubirea de bani este pricina tuturor relelor, spuse el arătînd spre grămada de bani. Uitați-vă la ei, ispita ispitelor, pătați încă de rușinea ultimei lor izbînzi, dezonorarea unui slujitor al Domnului și-a celor doi sărmani frați ai săi întru păcate. Nădăjduiesc că, de-ar avea glas, banii ne-ar mărturisi că aceasta este cea mai josnică și cea mai zguduitoare din toate biruințele lor de pîn-acum.

Și se așeză. Apoi Wilhelm se ridică.

— Din depoziția reclamantului, spuse el, înțeleg că a găsit banii aceștia pe drum acum mai bine de doi ani. Rog să mă corectați dacă am înțeles greșit.

Astrologul dădu din cap în semn de aprobare.

— Și banii astfel găsiți nu au mai fost înstrăinați pînă la o anumită dată — ultima zi a anului trecut. Rog să mă corectați dacă greșesc.

Astrologul aprobă din cap. Wilhelm se-ntoarse spre instanță și spuse :

— Dacă fac dovada că banii aceștia nu sînt cei găsiți de astrolog înseamnă că nu sînt ai lui, nu-i așa ?

— Da. Dar nu este procedural. Dacă aveați un martor care să poată dovedi acest lucru, era de datoria dumneavoastră să ne anunțați și să-l convocați aici ca să...

Judecătorul se opri brusc și-ncepu să se consulte cu ceilalți. În timpul ăsta celălalt avocat sări ca ars, protestînd împotriva aducerii unui nou martor în această ultimă fază.

Judecătorii hotărîră că obiecția lui e întemeiată și trebuie admisă.

— Dar nu e vorba de un martor nou, spuse Wilhelm. În parte a și fost audiat. Mă refer la monezi.

— La monezi ? Ce pot să spună monezile ?

— Pot să spună că nu sînt cele pe care le-a avut dinainte astrologul. Pot să spună că nu existau în decembrie anul trecut. Data de pe ele poate să spună asta.

Şi-aşa era ! În sală se produse mare agitaţie. Judecătorii şi avocatul acuzării se grăbeau care mai de care să cerceteze monezile şi nu mai conteneau cu exclamaţiile. Toată lumea îl admiră pe Wilhelm pentru ideea minunată pe care-o avusese. În cele din urmă se făcu linişte şi curtea anunţă :

— Toate monezile, cu excepţia a patru dintre ele, sînt datate anul acesta. Curtea exprimă acuzatului sincera ei compasiune şi regretul profund pentru că, dintr-o regretabilă eroare, un om nevinovat a fost pe nedrept umilit prin detenţie şi proces. Cazul se clasează.

Prin urmare banii vorbiseră, deşi avocatul acuzării se-ndoise de asta. Curtea se ridică şi mai toţi veniră la Marget să-i strîngă mîna şi s-o felicite. Pe urmă trecură la Wilhelm să-i strîngă şi lui mîna şi să-l laude. Satan ieşise din Wilhelm şi se uita în jur cu interes. Iar oamenii treceau prin el în toate părţile. Habar n-aveau că era acolo. Wilhelm nu ştia cum de-i venise ideea cu banii, atunci în ultimul moment şi nu mai devreme. Zicea că-i venise deodată, ca o inspiraţie, şi c-o spusese fără nici o ezitare pentru că, deşi nu se uitase la bani înainte, i se părea lui cumva c-aşa stau lucrurile. Şi de data asta a fost cinstit ca de obicei. Altul în locul lui ar fi spus că ideea îi venise mai demult, dar n-o dezvăluise ca să fie o surpriză.

Parcă-i mai pălise un pic strălucirea. Nu mult, dar se vedea bine că nu mai avea în priviri lumina pe care-o avusese cînd fusese una cu Satan. Dar aproape c-o recăpătă pentru o clipă, cînd Marget veni la el să-l laude şi să-i mulţumească. Nu putea să nu vadă cît de mîndră era de el. Astrologul rămase cu buzele umflate şi plecă blestemînd. Solomon Isaacs adună banii şi se duse cu ei. Acum erau pe veci ai părintelui Peter.

Satan dispăruse. Bănuiam c-o ştersese spre închisoare, ca să-i ducă întemniţatului vestea cea mare. Aşa şi era.

Marget şi noi ceilalţi pornirăm într-acolo în goană, veseli nevoie mare.

Ei bine, să vă spun ce făcuse Satan. Apăruse în faţa sărmanului întemniţat şi-i spusese :

— Procesul s-a terminat şi onoarea ta o să rămînă de-a pururi pătată de hoţie. Aşa a hotărît curtea.

Şocul zdruncină mintea bătrînului. Peste zece minute, cînd sosirăm noi, bietul om se plimba cu un aer solemn şi dădea porunci în dreapta şi-n stînga. Zicea unuia din temniceri că-i mare şambelan, altuia că-i prinţul cutare sau prinţul cutare, amiral al flotei, feldmareşal sau alte năzbîtii de-astea şi era vesel ca un scatiu. Se credea împărat !

Marget se aruncă la pieptul lui şi izbucni în plîns. Toţi ceilalţi se-nduioşară aproape pînă la lacrimi. Bătrînul îşi recunoscu nepoata, dar nu pricepea de ce plînge. Aşa c-o bătu blînd pe umeri şi-i zise :

— Nu mai plînge, draga mea. Te vede lumea şi prinţesei moştenitoare nu-i stă bine să bocească. Spune-mi ce necaz ai că aranjăm noi. Un împărat poate orice.

Pe urmă se uită în jur şi-o zări pe bătrîna Ursula ştergîndu-se cu şorţul la ochi.

— Dar cu tine ce-i ? întrebă el uimit.

Printre suspine, Ursula abia putu să-ngaime cît era de amărîtă că-l vede „aşa". Bătrînul stătu o clipă pe gînduri, pe urmă mormăi ca pentru sine :

— Ciudată mai e şi ducesa văduvă ! Cumsecade, n-am ce zice, dar se smiorcăie întruna şi nu-i în stare să-ţi spună de ce. Şi nici ea nu ştie de ce.

Apoi dădu cu ochii de Wilhelm :

— Prinţ al Indiei, acuma văd eu că din pricina ta e mîhnită prinţesa moştenitoare. Lacrimile n-o să-i mai curgă pe obraji. N-am să mai stau în calea fericirii voastre. O să-mpartă tronul cu tine şi-mpreună o să-l moşteniţi pe-al meu. Ce zici, micuţă prinţesă ? E bine ? Acum ai de ce zîmbi, nu ?

O mîngîie pe Marget şi-o sărută. Era aşa de-ncîntat de el şi de cei din jur, că nu ştia ce să mai facă pentru noi.

Începu să împartă regate în dreapta și-n stînga și toți ne-aleserăm măcar c-un principat. Pînă la urmă se lăsă convins să plece acasă și-o porni țanțoș în pas de marș. De-a lungul drumului se-adunase o grămadă de oameni. Cînd își dădură seama cum îl mai ungea pe inimă să fie ridicat în slăvi, îl aclamară cu toții, iar el le răspunse înclinîndu-se cu condescendență și zîmbind îngăduitor. Cînd și cînd întindea mîna și zicea :

— Binecuvîntat fii, poporul meu !

Doamne, ce priveliște jalnică ! Marget și bătrîna Ursula plîngeau tot timpul.

În drum spre casă m-am întîlnit cu Satan și i-am reproșat că mă trăsese pe sfoară spunîndu-mi o minciună. Vorbele mele nu l-au deranjat deloc.

— Greșești ! mi-a răspuns el simplu și calm. Ți-am spus adevăru-adevărat ! Ți-am spus c-o să fie fericit toată viața de-acum înainte. Și-o să fie, fiindcă mereu o să se creadă împărat, iar mîndria și bucuria asta or să-l țină pînă-n ultima clipă. Este și-o să rămînă singurul om cu-adevărat fericit din împărăția asta.

— Dar cu ce preț, Satan, cu ce preț ! Nu puteai să-l faci fericit fără să-i iei mințile ?

Era greu să-l scoți pe Satan din sărite, dar cu vorbele mele reușisem și asta.

— Nătărăule ! îmi aruncă el. Nu poți să-ți dai seama, nesocotit ce ești, că mintea limpede și fericirea nu pot sta nicicum la un loc ? Omul cu mintea-ntreagă n-are cum să fie fericit, fiindcă pentru el viața-i adevărată și o vede cu ochii lui cît e de hidoasă. Numai nebunii-s fericiți, și nici ei toți. Cei cîțiva care-și închipuie că-s regi sau zei sînt fericiți. Restul nu-s mai acătării decît cei zdraveni la cap. Sigur, nimeni nu-i în toate mințile tot timpul, dar cînd ți-am spus ce ți-am spus, mă gîndeam la cazurile extreme. Omului ăsta i-am luat flecuștețul înșelător pe care-l numiți voi Minte. În schimbul vieții lui de mucava i-am dat o iluzie poleită cu aur. Rezultatu-l vezi și tu și tot mai dai cu gura ! Am spus c-o să-l fac fericit de-a pururi,

și așa am și făcut. Am ales singura soluție care se potrivește cu stirpea voastră, și tu tot nemulțumit ești ! Greu e să vă mulțumească cineva pe voi, oftă el descurajat.

Era limpede ca lumina zilei. Satan nu știa să facă omului un bine decît luîndu-i zilele sau mințile. Mi-am cerut scuze cum m-am priceput mai bine, dar în sinea mea nu dădeam doi bani pe binefacerile lui. Așa gîndeam atunci.

Satan obișnuia să spună că noi, oamenii, nu facem decît să ne amăgim întruna. Din leagăn pînă la mormînt ne păcălim cu falsuri și iluzii pe care le luăm drept adevărate și uite-așa toată viața noastră nu-i decît o-nchipuire. Din noianul de virtuți pe care credem că le-avem și cu care ne-mpăunăm, abia dac-avem una singură. Ne credem făcuți din aur, și cînd colo, sîntem doar alamă. Odată, cînd era-ntr-o asemenea dispoziție, a pomenit de simțul umorului. Vorbele lui mi-au dat curaj fiindcă, ziceam eu, din ăsta aveam destul.

— Vorbește omul din tine ! mi-o tăie el. Sînteți gata oricînd să vă mîndriți cu ce n-aveți, iar picul de pilitură de alamă din voi să-l vedeți cît un munte de praf de aur. Aveți un simț denaturat al umorului, și cu asta basta. Mulți din voi îl au. Toți ăștia văd partea comică din vreo mie de lucruri mărunte și banale, în special nepotrivirile bătătoare la ochi, grotescul, absurditățile, tot ce provoacă rîsul zgomotos, prostesc. Dar zecile de mii de lucruri de un comic ales care există pe lumea asta rămîn ascunse minții lor amorțite. Veni-va oare ziua cînd specia umană o să descopere caraghioslîcul acestor lucruri puerile, ca să-și bată joc de ele și să le distrugă prin rîs ? Fiindcă specia voastră, în toată sărăcia ei, are fără discuție o armă într-adevăr puternică : rîsul. Forța, banii, puterea de convingere, rugămintea fierbinte sau persecuția, toate astea se opintesc să miște din loc minciuna fără margini, o-mping un pic, o slăbesc un pic și le trebuie sute și sute de ani pentru asta. Rîsul însă, numai el, le face praf și pulbere într-o clipă. Nimic nu rezistă sub canonada rîsului. Vă agitați într-una fără rost și luptați cu alte arme. Dar

pe asta o folosiți vreodată ? Nu. O lăsați să ruginească. O folosiți și voi măcar o dată ? Nu, pentru că vă lipsește mintea și curajul.

Călătoream și ne-am oprit într-un tîrg din India să ne uităm la un scamator care distra localnicii cu șmecheriile lui. Erau foarte izbutite, dar eu știam că Satan e-n stare de lucruri și mai și. Așa că l-am rugat să-și arate un pic talentul și el mi-a spus că s-a făcut. Își luă înfățișarea unui indian cu turban și o cîrpă-n jurul șalelor și, arătîndu-se grijuliu față de mine, mă făcu să-nțeleg pe moment limba băștinașilor.

Scamatorul ne arată un sîmbure, îl puse într-un ghiveci micuț, îl acoperi cu pămînt și-așternu un petec deasupra. După un minut petecul începu să se ridice. În zece minute se-nălțase de-un sfert de metru. Apoi, luînd petecul de pe ghiveci, scamatorul scoase la iveală un pomișor cu frunze și fructe coapte. Gustarăm și noi fructele. Erau bune de mîncat.

— De ce acoperi ghiveciul ? zise Satan. Nu poți face pomul să crească la lumina soarelui ?

— Nu, răspunse scamatorul. Atîta putere n-are nimeni.

— Ești doar un biet ucenic. Nu-ți cunoști meseria. Dă-mi mie sămînța, să-ți arăt. Ce vrei să iasă din ea ? întrebă el după ce-o luă.

— E sîmbure de cireașă. Păi o să iasă un cireș.

— Ei, ăsta-i un fleac. Orice începător îți scoate-un cireș dintr-un sîmbure de cireașă. Ce zici de un portocal ?

— Bine, rîse scamatorul.

— Să-l fac să dea și alte fructe, pe lîngă portocale ?

— Dac-așa vrea Dumnezeu !

Și rîseră cu toții.

Satan băgă sîmburele-n pămînt, presără deasupra un pumn de țărînă și-i zise :

— Crești !

Se ivi un lăstar firav și începu să crească. Crescu așa de iute, că-n cinci minute era un copac în lege, iar noi ne lăfăiam la umbra lui. Se auzi un murmur de uimire. Pe

urmă toți se uitară-n sus și văzură un lucru pe cît de curios, pe-atît de minunat. Ramurile se-ndoiau de fructe de toate felurile și culorile : portocale, struguri, bănane, piersici, cireșe, caise și altele. Oamenii aduseră coșuri și începură să culeagă poamele. Se-ngrămădeau care mai de care să-i sărute mîna lui Satan și să-l proslăvească, zicînd că-i prințul scamatorilor. Vestea dădu ocol tîrgului și toată lumea veni în goană să vadă minunea. Firește că nu uitau să aducă și coșurile. Dar pomul se întrecea pe sine : oamenii culegeau fructele și el făcea poame mereu. Umpleau coșuri cu sutele, dar fructele rămîneau tot atîtea. În cele din urmă apăru un străin cu haine albe și pălărie de soare.

— Plecați de-aici ! făcu el furios. Să nu vă văd în ochi, javre nesătule ce sînteți ! Copacu-i al meu, că-i pe pămînturile mele.

Localnicii puseră coșurile jos și se plecară smeriți. Satan se plecă și el smerit cu mîna la frunte, după obiceiul locului.

— Rogu-te, spuse el, lasă-i să se bucure un ceas, doar un ceas, nici un minut mai mult. După aia poți să-i oprești și-o să-ți rămînă mai multe poame decît ai putea mînca domnia-ta și toată țara asta într-un an de zile.

Străinul se înfurie și mai tare.

— Cine ești tu, vagabondule,. să dictezi mai-marilor tăi ce să facă și ce nu ? strigă el și izbi-n Satan cu bastonul și picioarele.

Fructele putreziră pe crăci, iar frunzele se veștejiră și căzură. Străinul se uită cu ochi plini de uimire la ramurile dezgolite.

— Ai mare grijă de copac, îi spuse Satan, fiindcă sănătatea ta și-a lui sînt legate una de alta. N-o să mai rodească niciodată, dar dacă-l îngrijești bine, o să trăiască mult. Toarnă-i apă la rădăcină toată noaptea, ceas de ceas, și fă asta cu mîna ta. Să nu lași pe altu-n locul tău și să nu uzi pomul ziua, c-o să fie-n zadar. Dacă uiți să-l uzi o singură dată într-o noapte, pomul o să moară, și tu odată cu el. Să nu pleci niciodată-n țara ta, căci n-ai s-ajungi

acolo. Nu pleca de-acasă fie că e vorba de-afaceri sau de distracţii. Nu-ţi poţi permite să rişti atîta. Să nu arendezi locul ăsta şi nici să nu-l vinzi. Ar fi nesăbuinţă curată.

Străinul era mîndru şi nu cerşi îndurare. Mie, însă, mi s-a părut c-ar fi vrut s-o facă. Şi, cum stătea el aşa şi se uita uluit la Satan, noi dispărurăm şi ne pomenirăm în Ceylon.

Îmi părea rău de omul ăla. Îmi părea rău că Satan nu făcuse ca de obicei, să-l omoare sau să-l scoată din minţi. Ar fi fost ca o mană cerească. Satan îmi auzi gîndul şi-mi zise :

— Aş fi făcut-o dacă nu era nevastă-sa la mijloc. Ea nu m-a jignit nicicum. Acuma vine la el din ţara lor de baştină, Portugalia. Deocamdată se simte bine, dar nu mai are mult de trăit. Îi duce dorul de nu ştiu cînd şi vrea să-l convingă să se-ntoarcă amîndoi acasă la anul. Dar o să moară şi n-o să afle că el nu poate pleca de-acolo.

— El n-o să-i spună ?

— Să-i spună ? N-o să-ncredinţeze nimănui taina asta. O să-i fie teamă pînă şi să doarmă. Mai devreme sau mai tîrziu ar putea-o dezvălui în somn. Dacă o aude servitorul vreunui oaspete venit din Portugalia ?

— Şi n-a înţeles nici un localnic ce i-ai spus ?

— Nu, dar el o să trăiască mereu cu spaima că unii au înţeles. Spaima asta o să-l chinuie întruna, fiindcă a fost tare nemilos cu oamenii ăia. O să-i vadă-n vis cum îi doboară pomul cu securea şi asta o să-l facă să-şi blestemе zilele. De nopţi am avut eu grijă.

Mă durea, deşi nu foarte tare, cînd îl vedeam cu cîtă satisfacţie făcea planuri să-l lovească pe străin.

— Satan, oare el crede ce i-ai spus ?

— Mai întîi şi-a zis că nu crede, dar dispariţia noastră a dat o mînă de-ajutor. Şi pomul ăla, ivit ca din senin, a dat şi el o mînă de-ajutor. Şi fructele-alea ciudate şi ireale, şi pomul care s-a uscat dintr-o dată, toate astea au ajutat şi ele la ceva. N-are decît să creadă şi să gîndească ce vrea. Un lucru-i sigur : o să ude pomul. Şi-nainte de

lăsarea serii o să-şi înceapă viaţa cea nouă, cu o măsură de prevedere firească, cel puţin pentru el.

— Adică ce ?

— O să aducă un preot să izgonească diavolul din pom. Voi, oamenii, aveţi atîta umor cît nici nu bănuiţi !

— Preotului o să-i spună ?

— Nu. O să-i spună că un scamator din Bombay a scos pomul din pălărie şi că vrea să-l scape de demonul scamatorului, ca să-n-florească şi să dea rod nou. Descîntecele preotului n-or să ajute şi-atunci portughezul o să lase totul baltă şi-o să-şi pregătească stropitoarea.

— Dar preotul o să dea foc pomului. Ştiu precis asta. N-o să-i îngăduie să rămînă pe faţa pămîntului.

— Da, şi oriunde în Europa ar da foc şi omului. Dar în India oamenii-s civilizaţi şi nu se poate-ntîmpla una ca asta. Omul nostru o să ia preotul la goană şi o să-nceapă s-aibă grijă de pom.

— Satan, amară viaţă i-ai mai făcut ! am zis eu după ce am stat un pic pe gînduri.

— Oarecum. Nu trebuie să uite nici o clipă şi să creadă că viaţa-i o sărbătoare.

Zburam dintr-un loc într-altul şi dădeam ocol Pămîntului ca înainte. Satan îmi arăta o sumedenie de ciudăţenii. Cele mai multe scoteau la iveală slăbiciunea şi josnicia speciei noastre. Acuma o făcea la cîteva zile o dată. Nu din răutate, sînt sigur, ci doar pentru că-l amuza şi-l interesa, aşa cum pe un naturalist îl amuză şi-l interesează o colecţie de furnici.

11

Vreme de-un an Satan o ţinu tot aşa cu vizitele, apoi veni din ce în ce mai rar şi pe urmă mult timp nu mai veni deloc. De-asta mă simţeam singur şi tare abătut. Vedeam că nu-l mai interesează lumea noastră măruntă şi c-ar putea oricînd să pună capăt vizitelor pe meleagurile noastre. Într-o bună zi îşi făcu, în sfîrşit, din nou

apariția. Mă năpădi bucuria, dar nu mă ținu mult. Venise, spunea el, să-și ia adio. Avea de cercetat alte colțuri ale universului și asta o să-i dea de lucru mai mult decît aș putea eu să-l aștept.

— Chiar pleci și n-o să te mai întorci niciodată ?

— Da, îmi răspunse. Am fost tovarăși multă vreme și ne-a plăcut la amîndoi. Acuma trebuie să plec și n-o să ne mai vedem niciodată.

— În viața asta, nu, dar în alta ? O să ne-ntîlnim cu siguranță în altă viață, nu-i așa ?

Am auzit atunci răspunsul ăsta ciudat, rostit liniștit și simplu :

— *Nu există nici o altă viață.*

O undă ascunsă, izvorîtă din spiritul lui, îmi pătrunse-n suflet aducînd cu ea un sentiment vag și nedeslușit, dar binecuvîntat și plin de speranță ; vorbele-alea de necrezut ar putea fi adevărate, *trebuie* să fie adevărate.

— Theodor, ai bănuit-o vreodată ?

— Nu. Cum să bănuiesc ? Dar dac-ar fi așa...

— Așa este.

Am simțit deodată cum mă învăluie recunoștința, dar nu eram în stare să-i dau glas, fiindcă îndoiala mă-mpinse să-ntreb :

— Dar... dar... am văzut viața viitoare. Am văzut-o de-adevăratelea, așa că...

— A fost halucinație. N-a existat niciodată.

Aproape mi se tăiase răsuflarea. O speranță imensă se zbătea în mine :

— O halucinație ? O ha...

— *Viața însăși e doar o halucinație, un vis.*

Vorbele lui Satan căzură ca un trăznet. Du. nezeule mare, de cîte mii de ori nu mă gîndisem la asta visînd cu ochii deschiși !

— *Nimic* nu există. Totul e vis. Dumnezeu... omul... lumea... soarele, luna, pustietatea stelelor... toate sînt vis. Nu există. *Nu există nimic. Doar spațiul gol... și tu !*

— Eu ?

— Iar tu nu eşti tu. N-ai trup, n-ai sînge, n-ai oase, eşti doar un *gînd*. Nici eu nu exist, sînt numai un vis, visul tău, născocirea minţii tale. Peste o clipă ai să-ţi dai seama de asta şi atunci ai să mă izgoneşti din închipuirile tale. Iar eu o să mă risipesc în neantul din care m-ai plăsmuit... Uite-mă cum pier... mă sfîrşesc... dispar. Foarte curînd o să fii singur în spaţiul fără liman, o să cutreieri de-a pururi nesfîrşita-i singurătate, fără prieteni sau tovarăşi de drum. Căci o să rămîi un *gînd*, singurul gînd de pe lumea asta, nepieritor, fără de moarte. Iar eu, umila ta slugă, te-am dezvăluit ţie însuţi şi te-am eliberat. Visează alte vise, mai frumoase ! Ciudat că n-ai bănuit asta cu ani în urmă... acum nu ştiu cîte secole, ere, eoni... căci ai existat, solitar, de-o eternitate. Ciudat într-adevăr că n-ai bănuit că universul tău şi tot ce e-n el sînt numai vise, halucinaţii, închipuiri ! Ciudat fiindcă se vede clar cît de nebuneşti sînt, ca toate visele : un Dumnezeu care putea plămădi la fel de lesne copii buni ca şi răi, dar a preferat să-i facă numai răi ; care ar fi putut dărui fericire fiecăruia dintre ei, dar n-a dăruit-o nici măcar unuia ; care i-a învăţat să-şi preţuiască viaţa, aşa amară cum e, dar le-a scurtat-o cu zgîrcenie ; care a dat îngerilor lui o fericire veşnică şi nemuncită, dar celorlalţi fii ai săi le-a pretins să muncească pentru ea ; care a dat îngerilor lui vieţi lipsite de suferinţă, dar şi-a osîndit ceilalţi fii la mizerie cruntă, la boli ale minţii şi trupului ; care predică dreptatea şi a inventat iadul... predică mila şi a inventat iadul... predică legea de aur şi iertarea înmulţită cu de şapte zeci de ori şapte şi a inventat iadul ; care predică celorlalţi morala, dar el însuşi n-are nici una ; care se-ncrîncenează împotriva crimelor, dar le comite pe toate ; care a creat omul fără să-l roage nimeni, dar încearcă să arunce asupra oamenilor răspunderea pentru faptele lor, în loc s-o păstreze onorabil pentru el, aşa cum se cuvine ; care, în sfîrşit, în perfecta-i obtuzitate divină, îi cere acestui biet sclav năpăstuit să-l venereze !... Îţi dai seama *acum* că toate lucrurile astea nu-s posibile decît în vis. Îţi dai seama că sînt pure nebunii infantile,

plăsmuiri nătîngi ale unei imaginaţii inconştiente de aberaţiile ei... într-un cuvînt, sînt un vis, iar tu făuritorul lui. Semnele visului se văd cu ochiul liber. Ar fi trebuit să le recunoşti mai demult. Tot ce ţi-am dezvăluit este purul adevăr : Dumnezeu nu există, nici universul, nici specia umană, nici viaţa pămîntească, nici raiul, nici iadul. Totul e vis... un vis grotesc, de nebun. Nu există nimic, decît tu însuţi. Iar tu eşti doar un *gînd*... un gînd vagabond, un gînd zadarnic, un gînd de pripas, rătăcind pierdut prin pustiul veşniciei !

Dispăru lăsîndu-mă pradă spaimei. Căci ştiam şi-mi dădeam seama că tot ce spusese era adevărat.

CUPRINS

www.ecarti.org

Jurnalul lui Adam şi al Evei 5
Ceasul 32
Povestea băieţelului cuminte 36
Alonzo Fitz Clarence, Rosannah Ethelton şi iubirea lor cea mare 41
Edward Mills şi George Benton. Poveste . . 63
O întîmplare ciudată 70
Povestea cu stafia 99
Familia McWilliams şi sistemul de alarmă care te apără de hoţi 106
Două povestioare 114
Paşaportul care a întîrziat pe drum 127
Fabulă 148
Străinul misterios 151

Lector : M. VONGHIZAS
Tehnoredactor: N. ŞERBĂNESCU

Bun de tipar: 22.06.1983. Apărut: 1983.
Coli de tipar: 16.

Comanda nr. 30 136
Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"
Bucureşti — Piaţa Scînteii nr. 1
Republica Socialistă România

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2026

AVENTURA

SCORPIONUL

COLECȚIA SFINX

fondată în 1895 bpt serie nouă

COLECȚIA SFINX